

Сергій Батурин

Ми прийшли з неба. Легенда

Фентезі –трилогія.

Fiel

ББК 84.4 Укр 6-442

Б-28

Сергій Батурич

"Ми прийшли з неба. Легенда".

Фентезі-трилогія

На що ми здатні, аби залишитися собою? Чим можемо поступитися, щоб не зрадити себе? Герої фентезі-трилогії Сергія Батурина ""Ми прийшли з неба. Легенда" на поступки собі не йдуть. Залишатися собою за будь-яких обставин — принцип їхнього життя. Вони так давно — з діди-прадіда — живуть на загубленій у Всесвіті планеті, що й забули вже, чому та звідки прийшли на неї, знають лише, що з неба. Але життя подарує їм і чимало пригод, і розгадку цієї старовинної таємниці.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, translated, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying or otherwise) without the prior consent in written of Author.

E-mail: SBaturyn@gmail.com

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це Автора.

E-mail: SBaturyn@gmail.com

© Сергій Батурич, текст

© Ірина Колиба, ілюстрації

Сказання перше. Меч королів

Сашкові Човгану, хрещеникові

Легенда провіщає, що ми прийшли з неба.

Глава I.

Королівство Великої Гряди народу прангів розташоване на дванадцяти островах. І одинадцять з них не були потрібні нікому, крім прангів. Вони жили собі на величезних вулканах, що простяглися в океані ланцюгом з північних широт, де плавають льодові гори, до теплих, де ніколи не замерзає вода, пасли овець та кіз, ловили рибу, плели теплі светри з чудової вовни, і, кажуть, потроху промишляли на швидких своїх вітрильниках морським розбоєм.

Одинадцять островів не цікавили нікого. А от дванадцятий, — найпівденніший, що звався Великою Черепахою, — вабив багатьох. Острів лежав на самісінській середині океану, на перехресті торговельних шляхів. Саме сюди заходили кораблі зі Сходу й Заходу: торгувати, поповнювати запаси прісної води, кренувати кораблі, ладнати снасті та вітрила.

Саме Велику Черепаху не раз і не два хотіли відібрати в прангів сусідні народи. Раз по раз, війна за війною, пранги відстоювали свою перлину, свій найбільший скарб, розуміючи, що без цього острова вони швидко перетворяться на другорядну націю. Так було кілька віків, аж поки король Доар III з роду Гадрузів, батько нинішнього, Доара IV, перебудував порти, укріпив острів, перетворивши його по суті на величезну фортецю, і переніс до найбільшого міста острова — Майвани — столицю Королівства. Палац Доара III являв собою неприступну тверджу з вузенькими вікнами та товстеними базальтовими стінами; з бійниць на всі боки стирчали чудові гармати, придбані у Фатії.

Тільки одного разу після всіх нововведень та перебудов південні варвари з Ядрану спробували напасти, і король Доар з хижим задоволенням продемонстрував їм дію нової потужної артилерії, а адмірал Устін Блек трощив їхні незграбні судна панцерними носами бойових галер. Декому все ж вдалося втекти, і з тих пір ніхто не зазіхав на Велику Черепаху, відтоді

в гавані та на ринках — ніде курці клюнути. Багатіє Майвана. Пливають до неї з усіх світів купецькі кораблі: крутобоки вітрильники з Фатії, солідні гребні судна з Заходу, строкаті примхливо розмальовані шхуни з Теплих Морів, сільбертальські трипалубні галеони, ядранські помаранчево-бузкові вітрильники, тисячі кораблів під всілякими прапорами, а часто-густо й зовсім без них.

Заздрять Майвані великі міста Королівства: Квінізорайя, Ель Кайра, а, особливо — колишня столиця Мезума. Тільки адмірал Устін Блек, невідомо, нагороджений чи покараний за військові звияги посадою губернатора Малої Черепахи, загадково посміхаючись, налаштував на острові копальні, ливарні, мануфактури та верфі, ремонтував укріплення навколо столиці острова — міста Квінізорайї та примовляв:

— Не знаю, що там у Майвані — давно не був... А Квінізорайя — резиденція Небесного принца, спадкоємця престолу. Не старший і не молодший — тільки другий за ліком син короля з династії Гадрузів мав право носити титул Небесного принца. Так записав до Кодексу Гадрузів кілька віків тому Доар I Великий: старший син — принц Мезумський, другий — спадкоємець престолу Небесний принц Квінізорайський, третій, якщо є, — принц Ель Кайра.

Стати королем принц Мезумський міг лише в одному випадку — якщо був єдиним хлопчиком у родині. І ніколи він не ставав Небесним принцем.

Законний спадкоємець престолу Королівства Гряди князь Зульфікар Гадруз, принц Квінізорайя, зиркнув на монахове лице, затемнене клобуком, скривив рота й невдоволено посунув від себе по столу товсту старовинну книгу:

— Нащо мені мова інглішів? Що це за народ — інгліші? Хто бачив їх, їхні міста, кораблі, військо? Хто чув про цю мову, крім кількох розумників у каптурах?

Монах змовчав, а Зульфікар розійшовся:

— На Землі дві мови: народів Неба та варварська ядранська. У кожній мові — з десяток говірок. І єдина для всіх хробакова

абетка. Нащо мені інглішські руни?

Монах підвів голову — свічка вихопила з пільми майже таке ж молоде, як у принца, лице:

— Як же ти читатимеш написи на мечі Гадрузів?

У його низькому, свідомо приглушеному голосі явно відчувалося справжнє здивування:

— Усі Небесні принци вчили мову інгліш. Кодекс Гадрузів виголошує чітко і ясно: Небесний принц не може стати королем, доки не засвоїть цієї мови.

— Коли писався той кодекс, — розчаровано сказав Зульфікар. — П'ятсот років тому...

— П'ятсот одинадцять, — уточнив монах.

— Чому я маю підкорятися закону, якому півтисячі років? Учити мову, якою ніхто ніколи не говорив? Письмена, складені не знати за якими правилами? Я говорю та пишу небесною та ядранською, вправляюся зі списом та бойовою сокирою, стріляю з лука, арбалета та пістоля. Урешті-решт, я володію бойовим мистецтвом меча!

— Ти? — звів брови адмірал Устін Блек. — Ти володієш мистецтвом меча?

— А що? — з погордою підняв голову принц. — Звісно, володію. І непогано.

— Ти володієш тільки тим, чим володіє будь-який капрал гвардії короля Доара. Це зветься кайванська класика або школа прангів. Це тільки основа, яку ти сяк-так засвоїв, — адмірал загорнувся в плащ, підбитий густим хутром морського носорога. — У королівстві щонайменше півсотні бійців, не гірших за тебе. Та десятків зо два — ліпші. А якщо зважити, що є ще великі майстри, — то реально ти десь у першій сотні.

— Сержант Брайт каже...

— Плювати на те, що каже Брайт, — жестом зупинив Зульфікара Устін Блек. — Він — простий учитель військової справи, тобто ремесла! Хай дуже вмільний учитель, але — саме ремесла.

— Хто такі — великі майстри? — поцікавився принц. — І чому вони — великі?

— Це воїни, які перетворюють військове ремесло на мистецтво. У нашій країні це ті, кого навчили високого стилю.

— Є такий стиль? — холодно поцікавився принц.

— Від Доара Великого п'ятсот років пранги вдосконалюють свій стиль.

— Чому ж я сиджу тут, у провінції, і нічого не знаю? — спитав принц. — Чому я маю жити в цьому місті, а не в столиці, як мої брати?

— Квінізорайя — резиденція Небесного принца, — підніс вказівного пальця догори адмірал.

— І ти сидітимеш тут до повноліття й учитимеш усе, що тобі скажуть, — втрутився до розмови монах. Його голос звучав тепер міцно та владно. — Учитимеш, аби гідно пройти всі обряди повноліття.

— Мову інглішів, — іронічно подивися на монаха принц. — Так, каптурнику Зеноне?

— Так, — холодно погодився той. — А ще — високий стиль.

— У Квінізорайї є великі майстри? — здивувався Зульфікар.

— Один для тебе знайдеться, — загадково посміхнувся Устін Блек.

Принц помовчав, покрутився у незручному дерев'яному кріслі, поскуб негустого юнацького вуса:

— Чому військове ремесло зветься «кайванська класика»? Острів Кайвана у Королівстві Гряди — глуха провінція, місто Мун — закутень; чиновниками та вояками призначення туди сприймається як жахлива невдача.

— Але саме з Кайвани почали пранги освоєння Гряди, — повідав каптурник Зенон.

— А звідки вони взялися на Кайвані? — спитав юнак.

— Із Західного континенту, — пояснив монах.

— А там звідки?

— Ми, пранги, — виголосив монах, — небесний народ. Легенда говорить...

— Що ми прийшли з неба, — закінчив за чорноризця Зульфікар.

Глава 2

Нічне небо впало на Квінізорайю й перемішалось з океаном — не зрозуміти, де небо, а де — вода. Густе, чорне зверху та знизу; слабенько мерехтять зеленуваті далекі зірки, кволо спалахують ледь помітні вогники у хвилях.

Потонула у ночі Квінізорайя. Ані вогника у передмістях та на околицях — ремісники рано лягають, потомлені важкою роботою. Швидко втихомирюються портові чиновники та торговці, бо зранку ще вдосвіта оживе порт і відкриються склади та крамнички. Принишкли ченці у чорній громадині монастиря. Тихо по теремах шляхти. Та і яка там уже шляхта у провінційній Квінізорайі?

Лише вартові на сторожових вежах палять вогні, проходять уздовж берега дозори та догулюють у портових шинках і тавернах моряки.

Капітан королівського військового флоту Кер Гирей, не криючись, зазирнув у глибокий виріз блузи першої портової красуні Ханни Шелди (яке там кругленьке!), майже владно торкнувся твердої сідниці:

— Ходімо?

— Як хочеш, — погодилась Ханна. Моряк поліз до кишені, витяг жменю монет, вибрав срібну й кинув її корчмареві:

— Решти не треба.

— Дякую, майстре Кере, — упіймав той гроші на льоту.

Гирей підвівся, потягся, відкинув довге жовте волосся за спину, підійшов до дверей (красуня за ним — як нитка за голкою), відчинив їх та відсахнувся: вулицею Морських мольфарів стрімко крокував подвійний наряд королівської гвардії, щільно оточивши великі губернаторські ноші.

— Ще затопчуть, — підморгнув капітан Ханні, коли почет зник за рогом, поправив меч, підхопив жінку й вийшов геть із таверни.

М'які ядранські чоботи, що тільки-но почали входити в моду, наступали на бруківку тихо. Хода маленьких ніжок Ханни, взутих у традиційні сандалії, плетені з тонких смужок шкіри морського носорога, взагалі здавалася нечутною. Ханна пригорнулася до м'язистого капітана й ні про що не думала.

— До тебе чи до мене? До мене ближче, — вибрав дорогу Гирей.

Зроду-віку вулиці Квінізорайї мостили бруківкою, а провулки — так-сяк обтесаними кам'яними плитами: добре, що не було багнюки під ногами.

Одвіку квартали припортових шинків освітлювалися жаровнями, що стоять просто неба. Але тепер вогонь у них уже догорів — лише вугілля ледь жевріло, не даючи світла.

Гирей довів Ханну до Жаб'ячого провулку й повернув праворуч: у третьому за ліком будинку, де був більш-менш пристойний постійний двір, він давно вже відкупив половину мансарди й досить зручно облаштувався. Щоправда, господар спочатку пручався, не погоджуючись продавати помешкання за будь-яку ціну, але Гирей привів кузена Едварда Фортунато, і той швидко владнав справу:

— Або ти, корчмарю, матимеш сусідом та другом капітана вітрильника Небесного принца, — Едвард обережно поклав на один край стола чималенький гаманець, повний золотих монет. — Або, якщо дурний, особистим ворогом командира портової жандармерії, — на другий кінець столу впала його важка залізна поліцейська рукавичка.

— Вибирай, — широко розвів руки Фортунато, ставши біля середини столу.

Рудий корчмар Раух Вергер не був дурнем: він прийняв гроші та Керову й Едвардову дружбу й жодного разу не пожалкував: того ж вечора він порекомендував капітанові слугою свого брата. За місяць уся Вергерова родина годувалася біля Гирея: сестра прала йому одяг, дружина прибирала кімнати та готувала сніданки, а десятирічний син виконував різні дрібні доручення.

Щомісячні підрахунки показали, що продана мансарда давала Раухові подвійний прибуток. А які вигоди дає прихильність високого чина поліції, мабуть, і пояснювати не треба.

Тож капітан вів до себе красиву та бажану жінку, яка так притискалася гарячим тілом, що він відчував, як стукає її збуджене серце.

Він вів її, хоча ніколи жінок у свій дім не водив.

— Ой, який пан нам зустрівся, — вивалилися із шинка «Західний континент» троє кремезних молодиків у типовому для портового та морського люду одязі: широким штанях, темних сорочках з широкими ж рукавами, у шкіряних морських чоботах до колін. Широкі череси на товстих перехватах.

— А ще й дівка з ним добра, — облизнув товсті губи той, що був посередині.

— Що вам треба, шановні? — зумів утримати себе в руках Гирей.

— Від тебе — майже нічого, — відповів товстогубий — він, мабуть, був у них за головного. — Ти можеш залишити гаманець та дівку і йти.

Жодна знахабніла наволоч у Квінізорайї не сміла так говорити з Гиреєм.

— Ви, мабуть, п'яні! Забирайтеся, поки я не розлютився!

Три широкі морські кинджали націлилися в живіт Гирееві. Він моментально оцінив відстань до супротивників, плавним рухом правиці заховав жінку собі за спину, взявся за рукоять меча й, звільнивши його з піхов, подовжив рух руки й ударив зверху губатого. Той устиг зреагувати й відхилився назад, але лезо зачепило його підборіддя та досить глибоко порізало. Нападник вилаявся й зробив декілька погрозливих рухів кинджалом. Його супутники теж досить вправно закрутили ножами. Лезо в морського кинджала — приблизно лікоть, у меча морського офіцера — два з половиною. Довжина зброї та, мабуть, більша майстерність фехтування, зрівняли шанси. Щоправда, Гирей не міг вільно маневрувати, змушений був увесь час обирати позицію між ворогами та жінкою, але,

дякувати Небу, провулок був досить вузький, щоб не дати ворогам обступити себе. Гирей танцював, ухиляючись від ударів. Відбиваючи їх та завдаючи.

— Той, що зліва! — вигукнула раптом Ханна й кинула в лице ворогові, що знаходився ліворуч, повну жменю дрібних блискучих кульок. Здоровань з несподіванки моргнув, і тієї ж миті стрімкий Гирей меч пробив йому груди. Він зойкнув, випустив ножа, зробив кілька кроків назад і повільно завалився на спину.

«Це були майванські перли з її улюбленого намиста», — мимохідь здогадався капітан. Він зробив удаваний замах мечем зверху — губатий підняв руку з ножем догори. Гирей різко вдарив його ногою в пах. Ворог присів, поліз рукою до забитого місця, але ножа не кинув, виставивши його вперед, і важко засопів.

А третій, задкуючи, уже відтягував його за пасок — назад, у темряву, виписуючи ножем у бік Гирея вісімки та зигзаги.

Раптом двері «Західного континенту» розчинилися, і на порозі, на чолі кухарів та офіціантів, з величезним яскравим смолоскипом у руці з'явився хазяїн трактиру:

— Що це за шум під моїми вікнами?

Тієї ж миті двоє нападників щезли в темряві.

— Це ти, майстре Кере? — упізнав, нарешті, шинкар Гирея. — Що сталося?

— Сталося те, поважний Боне, що якісь шибеники напали на мене мало не на порозі власної оселі! — кинув меча до піхов Гирей.

— Здрастуй, поважна Шелдо! — розгледів, нарешті, за спиною в моряка красуню шинкар Бон.

— Вітаю тебе, поважний Боне, — зняковіла чомусь Ханна. «Оце новина», — помітив її збентеженість Гирей. Він схилився до лежачого на землі ворога — той не подавав жодних ознак життя.

— Еге-е, — наблизився зі смолоскипом до вбитого гра-

біжника Бон, — та це ж один із тих трьох моряків, що пили в мене цілий вечір кайванську горілку!

— Чому ти вирішив, що вони — моряки? — спитав майстер Кер, хоча сам у тому майже не сумнівався: він бачив їхній одяг, зброю й, що важливіше, ходу.

— З балачок, — упевнено заявив Бон. — Зазвичай я не прислухаюся до розмов відвідувачів: що розумного може сказати людина, яка весь вечір п'є кайванську горілку? Пий собі, поки грошей вистачає! Але ці, — тицьнув долонею в бік мертвого моряка Бон, — ці сиділи довго, пили багато, говорили голосно. І все про моря, порти. Згадували кам'яний мол у гавані Ізерлону. А як платили — які тільки монети не давали, навіть ядранські мідяки!

— І ніж у нього — не звичайний морський кинджал, а ядранський запоясник, — подала голос Ханна.

— Справді, так, — підняв і роздивився зброю Гирей.
— А ти звідки знаєш?

— У мого батька колись такий був, а він привіз його із плавання до Ядрану.

Корчмар знов освітив мерцеві лице, схилився. Підняв повіко вбитому:

— Ні, він не ядранець.

— Куди ті поділися? — подумав уголос Гирей. — Де їх шукати? У гавані останнім часом стільки суден...

— Майже як у Майвані, — з погордою сказав Бон, який, до речі, ніколи не був на Великій Черепасі.

До Майвани за день приходило більше кораблів, ніж до Квінізорайї за тиждень, але раніше поява будь-якого корабля (як правило, це був поштовий однощогловий вітрильник, який з'являвся щопонеділка) ставала подією, і лише останні кілька років трудами адмірала Блека все змінилося, тому капітан охоче погодився з шинкаревою гіперболою, щось ствердно пробубонів і кивнув головою. Під подошву його чобота потрапило щось дрібне та кругле. «Майванські перли», — згадав він і поцілував Ханну:

— Я куплю тобі нове намисто.

Ханна мовчала.

— І сережки.

Вона не говорила нічого.

— І каблучку.

Ані пари з вуст.

— Бо ти мужня дівчина, я пишаюся тобою, — здогадався Гирей. Ханна посміхнулася й притулилася до нього так, що Гирей згадав, куди, власне, вони йшли до нападу.

— Ми проведемо тебе додому, майстре Кере, — запропонував корчмар.

— Дякую, поважний Боне.

Так уже повелося дуже давно в Королівстві: до людей шляхетного походження або неабияких чинів зверталися — «майстер»; до заможних посполитих — «поважний».

Поважний Бон провів майстра Кера та його супутницю, оточених почтом озброєних великими ножами та ополониками кухарів, до дверей та передав поважному Вергеру.

...Губернатор Малої Черепахи адмірал Устін Блек підморгнув принцу Зульфікару, що розлігся навпроти нього у великих губернаторських ношах:

— Уже вулиця Морських Мольфарів, потім — Лицарів Королеви, а там уже й Соборна площа .

— Нащо було вдень у закритих ношах через усе місто добиратись в порт, сидіти там до глумої ночі у вежі Північного Форту, а потім у темряві — до собору? Не можна було просто — піти до собору?

— Сказано ж, — як маленькому пояснив адмірал, — щоб ніхто не знав, що ти будеш у соборі зустрічатися з єпископом. Ба більше, у твоїх покоях зараз грає лютня, і туди провели одну з наложниць. У палаці всі певні, що ти зайнятий любовними утіхами.

«Передбачливо», — подумав принц. — «А якщо вона розп'якає, що мене вночі у покоях не було?»

— Вона дочекається тебе, — ніби прочитав його думки

адмірал. — Бо в єпископа будеш не дуже довго. До того ж можна не боятися, що вона комусь щось скаже.

— Така надійна? — не повірив принц.

— Просто з народження німа, — пояснив губернатор. Він знову визирнув назовні. — Вулиця Бандурів Королеви.

— Яка королева була в Квінізорайї? — спитав Зульфїкар.

— Жодної не було... Слухай мене, принце Зульфїкар. За кілька місяців ти зватимешся — ваша Небесна високість. Ми навчимо тебе всього, що має знати Небесний принц, спадкоємець королівства. Єпископ Сардар повідає все, що стосується обряду посвячення. Лише про одне тебе прошу: будь шанобливим до єпископа, бо він чутливий на такі речі...

— Добре, — кволо погодився принц.

Розмова з головним чорноризцем острова справді тривала недовго. Законник, старенький сухий чоловічок із рідкою борідкою та захованими в тінь каптура очима, скрипів тихим голосом, і, здавалося, зовсім не цікавився, чи слухає його Зульфїкар:

— Посвячення складається з двох обрядів: випивання крові священної тварини кугуар та передачі меча. Меч передає родина, усе інше робить церква. Ти повинен слухатися священника, отця Зенона, який весь час буде поряд. Усе, що покаже тобі кров кугуара, ти повинен запам'ятати та використовувати в подальшому житті, але нікому не розповідати, бо то — велика таїна. Ти щось хочеш спитати, сину мій?

— Будь-хто може спіймати в горах кугуара та й напитися його крові; він хіба знатиме святі секрети?

— По-перше, — посміхнувся єпископ, — то гріх — пити кров священної тварини будь-кому, крім Небесного принца. По-друге, молодого кугуара від дня народження принца вісімнадцять років годують за секретною дієтою. Інакше його кров не має сили. Так що грішник і не побачить нічого. Зрозумів? Іди, — відпустив принца рухом долоні чорноризець. Зульфїкар звівся з подушок, на яких сидів перед кріслом епи-

скопа, вклонився та вийшов. Не цілувати рук каптурникам — один із привілеїв спадкоємця трону.

Губернаторські ноші чекали.

— Я б випив чогось, — заявив Зульфікар адміралові.

— То що — у «Західний континент»? — підморгнув Устін Блек. Колись їх водив у той шинок капітан Кер Гирей — куштувати кайванську горілку.

— Та ні, самі не підемо — хай хтось сходить за пляшкою.

— У тебе в палаці які вина, — спробував заперечити адмірал.

— А кайванської горілки — катма! — відрубав Зульфікар і наказав слугам. — Несіть!

Нести було зовсім близько — палац принца виходив на Соборну площу.

Коли сержант Кер Брайт вийшов із «Західного континенту» з двома (про всяк випадок — щоб не ходити вдруге) пляшками прозорої рідини в солдатському наплічнику в Жаб'ячий провулок, під грубою підошвою його солдатського чобота щось хрупнуло — раз і другий; він не знав, що то були поодинокі перлини, які не знайшли в темряві люди поважного Бона, перлини з чудового дорогого намиста, яке ще годину тому прикрашало шию коханки його брата — капітана Кер Гирея.

Глава 3

— Як на моряка ти дуже непогано володієш мечем, — сказала Ханна.

— У мене брат — сержант королівської гвардії, учитель фехтування. От він і навчив, — Гирей розстібнув пояс і недбало поклав разом із мечем, що висів на ньому, на широке крісло. — Якби не ти, усе могло скінчитись інакше, сонце моє, — він притяг до себе жінку, міцно притиснув до грудей і пірнув лицем у її волосся.

Як же дивно пахло воно! Морем, або ні, морськими травами, що їх викидає на берег шторм, а потім висушує на плягу нещадне літнє сонце. Чи дощем, що проливається на землю, знесилену спекою. Свіжістю, яку приносить той дощ. Може, сіном, що його сушать по схилах гір навколо Квінізорайї чабани? Що тільки не вигідає про аромат волосся жінки чоловік, якому подобається та жінка!..

Ханна підняла голову й знайшла його рот губами. Гарячими та свіжими. М'якими та слухняними. Спраглими, наче хотіла вона випити його одразу.

Гирей провів кінчиками пальців по її спині — від сидниць до шиї, ніжно й лагідно, ледь торкаючись. Занурив пучки у волосся. І знов лагідно — уздовж хребта. Пружна, ніжна, шовкова — її шкіра відчувається крізь тонке полотно. Він поцілував удруге — і взяв повну владу над жінкою, остаточно втративши самовладання. Як теплий вітер гуляли його долоні її податливим тілом, Ханна поступалася його пестошам, купалася в них, ішла за ними.

На руках, — сильні в нього руки, — він доніс жінку до ліжка, укритого величезною шкурою матхонського лева, обережно поклав у тепле м'яке руде хутро й на мить замилювався.

— Гирею, — самими губами покликкала вона. Моряк сів коло неї та потихеньку почав підтягувати догори блузу. Відкрився живіт, відкрилися груди. У непевному світлі свічок вони здавалися круглішими та привабливішими. Темними верхівками дивилися вони просто в небо.

Гирей взяв їх руками — ніжно, як тільки вмів, — і злякався, чи не зарубі в нього долоні? Він схилився й став пестити їх губами, цілуючи то один сосок, то другий. Його вуста блукали її тілом, приходячи то на шию, то на живіт.

У неї була ніжна та гладенька шкіра. Наче шовкова. Хоча ні, хіба можна порівняти мертву тканину з її живим тілом. То шовк блякло й віддалено нагадує її шкіру.

Ханна сама через голову стягла блузу; він поцілував її в шию, підборіддя, губи. Жінка закрила очі та закинула руки

десь за голову.

— Гирею, — прошепотіла. Темне волосся розсипалося жовтогарячим хутром. Круглилися перса та мерехтіли вогники у великих очах Ханни:

— Гирею...

Він більше нічого не пам'ятав: як вони роздяглися, як постили одне одного, що говорили. Тільки відчув, як тепло й волого з'єдналися, обоє розпалені жагою та однаково нетерплячі.

Сильніша за розум, швидша за думки, мудріша за попередній досвід була та пристрасть; вона як вир крутила їх і несла, не даючи схаменутися.

Ніколи він не здавався собі таким сильним, ніколи не був таким беззахисним, ніколи так не поступався собі.

Гирей відчував, як б'ється в його обіймах Ханна, і не думав: чи добре їй. Могутня сила штовхала його в крижі: бери її, вона твоя!

Нестерпно солодка блискавка пронизала його раз, другий та третій; змусила звиватись, корчитися, кричати! Ще один — найсильніший — удар, і він прийшов до тями.

Знесилена, стомлена, сяjala радісною усмішкою коло нього жінка:

— Гирею!

Моряк встав, підійшов до столу, налив у срібну чашу темного, майже чорного, вина, хотів випити, зупинився, і, сам дивуючись тому, що робить, простягнув чашу в бік ліжка:

— Хочеш?

Вона й не пила зовсім — трішечки пригубила; Гирей допив вино, поставив чашу на стіл, загасив свічки й ліг біля своєї милої, — вона одразу пригорнулася до нього, — і не знати чому сказав:

— Знаєш, як зветься це вино?

— Як? — поцікавилася Ханна.

— «Ночі Ель-Кайри».

— А ти був у Ель-Кайрі?

- Був, — мляво згадав він.
- І які ж там ночі?
- Звичайні, такі точно, як у Квінізорайї.

Теплі влітку ночі в Квінізорайї. Чорне повітря пахне морем. Хвилі мірно б'ють у скелясті береги. Влітку рано лягає спати Квінізорайя і бачить солодкі спокійні сні; що з неї візьмеш — провінція...

...Поважний Бон перекинувся кількома словами з поважним же Вергером і, оточений челяддю, повернувся на поле битви біля своєї корчми. Наказав світити і неквапливо обшукав мерця. Витяг гаманця з кишені, золоту сережку з вуха, забрав пояс. Срібний перстень уріс морякові в палець; корчмар смикнув — не зняв, возитися з мерцем на людях йому було ніяково, а прикраса — досить дешева; Бон махнув рукою. Потім прицінився до чобіт і раптом побачив коло ноги вбитого моряка перлину, поряд — другу, а там — ще...

— Дайте світла! — наказав і заходився збирати; люди — за ним. Потім Бон узяв мерця за комір, витяг з Жаб'ячого провулку і спихнув у стічну канаву, що тяглася уздовж вулиці Морських Мольфарів.

— Хай там полежить до ранку, — вирішив шинкар. — На світанні здамо це падло поліції.

— Ти — староста кварталу, тобі видніше, — за всіх погодився кухар.

Хазяїн таверни скривився і, нічого не говорячи, пішов до себе в «Західний континент». Челядь — за ним.

Бон закрив двері на засув, підійшов до лампи і почав роздивлятися здобич: сережка явно з Південних Морів — золото погане та і робота примітивна; грошей у гаманці як на простого моряка чимало, монети — з усіх усюд: ізерлонські, сільбертальські, ядранські, ще якісь, що їх і поважний Бон ніколи не бачив. Він висипав на тацю цілу жменю перлів, що назбирав у провулку, розкотив пальцями, помітив отвори для нитки. Зрозумів, чії вони, і вирішив: хай полежать. Якщо вона прийде за ними — віддам. А як ні... Він зсипав морякові гроші у шух-

лядку, перлини — до гаманця, старанно зав'язав його і опустив до тієї ж таки шухлядки.

Тільки-но Бон закінчив ці поважні справи і хотів вицмудити келишок улюбленої своєї бражки, як у двері владно загнували:

— Відкривай, Боне, це я, сержант Брайт.

— Вітаю, майстре Кер, — пустив гостя шинкар, вклонився і почав. — Я саме хотів переповісти тобі про одну пригоду, що тільки-но сталася з...

— Потім, я дуже поспішаю, — Брайт тицьнув шинкареві монету. — Давай дві пляшки кайванської.

Поспіхом сховав горілку до наплічника й вийшов.

До світанку лишилося не більше години. Бон вирішив не лягати — з ранку треба було йти до околотку й доповісти про нічну пригоду в кварталі. Зрозуміло, що нападників поліціянти не впіймають, то хай хоч труп заберуть!

Він покликав кухаря, і вони стали удвох діловито пити знану Бонову брагу, заїдаючи смаженими ковбасками по-сільбертальському. За годину Бон та кухар вирішили піти до поліції удвох. Вже майже розвиднілося — шинкар, закриваючи двері, легко вставив ключ до хитромудрого замка.

Чоловіки вийшли з Жаб'ячого провулку — на широкій вулиці світла було ще більше.

Бон кинув погляд у кювет і смикнув кухаря за рукав:

— Луко, дивися!

— Не може бути, — глянувши, прохрипів Лука.

У стічній канаві весело дзюрчала вода, крутилися якісь папірці, тріски, дрібне сміття.

Мерця там не було.

Глава 4

Адмірал Устін Блек одним ковтком випив чималеньку чарку міцної кайванської горілки, пучками взяв в'яленого ме-

телика, тільки відкусив, а крильця кинув під стіл:

— Ой, добра горілка, га?

Принц не міг враз здолати і третину такого ковтка. Він подивився з повагою на Блека, сьорбнув зі своєї чарки, срібної, з вигадливою монограмою, взяв щіпку равликів з величезної тарелі, — метеликів не любив, — подивися на них і одразу відчув: у роті повно слини. Зульфікар закинув голову, опустив на язик їжу, старанно прожував і раптом спитав:

— Може, покликати дівчат?

— Якщо тобі треба — клич, — погодився адмірал.

— А тобі? — здивувався хлопець.

— А я вже в літах. Мені за молоду цицьку потриматись

— і те подія. А для іншого я старий.

— Горілку пити — не старий? — підморгнув принц.

— Це не вимагає фізичних зусиль, — адмірал знову вилив у себе повну чарку, скривився, занюхав метеликом, хотів покласти його назад на таріль, передумав, відкусив тулуб, а крильця знов кинув, і вони, крутячись, полетіли на підлогу.

— А у Партерені для недоїдків дають спеціальні миски, а по кутках стоять такі...м-м-м... відра для сміття, а просто на підлогу ніхто нічого не кидає.

— У них нема прибиральників? — кволо поцікавився принц.

— Та ні, є. Кажуть, їхні правила поведінки не дозволяють. А я думаю, усе простіше: у Фатії підлоги в будинках не кам'яні, як у нас, а дерев'яні, намащені воском. Навмисно псувати їх — нерозумно.

— А що ти робив у Фатії?

— Гармати з твоїм дідом купляв, — аж засвітився від спогадів адмірал.

— А що, у фатійців кращі гармати, ніж у прангів?

— Тоді були кращі...

— Тоді? — уважно глянув хлопець на сивого ветерана.

— А тепер?

— Ну, разом з гарматами ми привезли кілька майстрів,

а вони і наших навчили...

— А жінки в них які? — підморгнув принц. — Ти ж тоді не був старий?

— Не був, — погодився адмірал. — Жінки в них... люблять військових моряків.

— А що, дід сам їздив по гарматах?

— А ти думав! Це був справжній чоловік, воїн! І на гарматах знався! А бачив би ти, як він бився на мечях! Це був великий майстер! І якщо я дещо вмію, то лише тому, що він навчив...

— Та ти про жінок, — не вгамовувався принц, — Про Фатію.

Адмірал подивився на вогонь свічки — очі стали сумними та вологими. Він зітхнув, хитнув головою, помовчав. У Зульфікара вистачило тями не сказати нічого.

— Про жінок... — адмірал похитав головою. — Про Фатію. Ну, ти знаєш, де Фатія. Вона на Західному континенті. Це досить велика країна з багатющими надрами та родючим ґрунтом. Фатійці, — Устін Блек глянув на горбоногого кароокого та смаглявого принца, — відрізняються від прангів на вигляд: у них біліша шкіра і світле волосся. Серед них чимало рудих. Їхня столиця Партерен у п'ять разів більша за Майвану, принаймні за ту Майвану, яку я останнього разу бачив, та разів у десять більша за Квінізорайю. Партерен стоїть над гирлом величезної Перламутрової Затоки і побудований, як і Квінізорайя: досить невелике кам'яне місто, обнесений муром, — у Партерені він ліктів на десять вищий від нашого, — а за муром — майстерні, кузні, ливарні, комори, ну, і житла тих, хто там працює. Далеко на обрії тоненькою смужкою видніє далекий протилежний берег затоки, де (за сонячної погоди його трішки видно) стоїть місто Люнна. Там нема жодної майстерні, а стоять палаци їхніх бояр; навіть ті, що служать, щоранку пливають з Люнни до Партерену човнами, а ввечері — назад. У негодю — просто сидять вдома, бо тоді піднімається такий вітер, що ставити вітрила — самогубство, тягти на веслах проти вітру

— годі й думати, а їхати навколо затоки — два дні.

Ми жили в Люнні, у резиденції для почесних гостей, а до Партерену ходили вітрильником. Доар, — адмірал помітив, як одразу витончились принцові губи, і виправився, — король Доар сам їздив по ливарнях, відбирав зразки, провадив випробування, торгувався.

— Король? Сам торгувався? — перебив Зульфікар.

— Це був не просто король, це був — Доар Третій! — наголосив адмірал. — Звісно, був фінансовий радник, але Доар... хм... Третій сказав: «Я замовляю товар, я плачу, я й торгуватимусь!». Партеренські майстри плакали, як він збивав ціну! І, головне, знав, що сказати, бо на гарматах знався. А один, той, що лив берегові гармати, ті, що й у Майвані, і в нас на фортах стоять, затявся: товар у мене пристойний, то і ціну пристойну давай! Тоді Доар... та не зиркай ти, Мольфари б тебе побрали! — ми з ним були як брати!

Адмірал спустошив ще чарку, грюкнув нею об стіл, глянув на принца — Зульфікар незворушно мовчав, дивлячись на полум'я свічки.

— Я був за консультанта з корабельних гармат, — трохи охолонувши після вибуху емоцій, продовжив оповідь Устін Блек.

— То що сталося з майстром, що робив гармати для фортів? — нагадав спокійно Зульфікар.

— Той майстер, рудий такий, довгий фатієць, став на своє: гармати в мене добрі, ціну не зменшу! Доар узяв залізного прута. Пішов, обстукав їх — півтори сотні! — з усіх боків і каже: заряджай їх усі і сам стріляй! Якщо жодну не розірве — отримаєш свою ціну, коли ж яка не витримає пострілу — одержиш те, що мали б мої гармаші! Рудий погодився, але Доар йому заряджати і стріляти не дав, наказав скарбникові платити сповна і перевозити гармати на вантажну галеру. Корабельні гармати відбирали в першу чергу. Кожну вантажну галеру супроводжували три бойові, а уздовж всього маршруту патрулювали вісім ескадр військових вітрильників.

Король навмисне наказав возити гармати галерами : щоб не залежати від вітру.

Так от, я був зайнятий роботою десь днів з десять, а потім часто — густо обходились і без мене.

У Партерені нічого цікавого: дванадцять бірж — жодного театру. У Люнні — навпаки: театри, вертепи, якісь балагани, бібліотека. Навіть опера... Я родом з Мезуми — там нема опери, як і в інших містах прангів. Тому я ніколи не бачив вистав в опері. А на Західному континенті мистецтво опери поширене і театр для опери є в кожному місті.

— Та що то за опера? — не стримався Зульфікар.

— Це такий театр, де замість розмов — пісні. Балачок герої не ведуть — співають. От і сталася одного разу негода: налетів вітер і здійняв таку хвилю... Король з почтом саме був у Партерені, а я лишився в Люнні: мортири та гаубиці не мій фах. Увечері через сильний вітер та хвилю вони не повернулися, от я собі і вигадав: піду, мовляв, подивлюся, що то воно за опера. Пішов. Театр як театр, хіба що стеля — склепінням. Людей у тій опері — аж темно. Шляхта в мундирах військових та партикулярних, жінки сяють камінням та тілом майже оголеним. Сама опера мені не сподобалася; уяви: здоровенний легінь з дворучним мечем під музику реве, мов бугай, до свого ворога: «Й-а те-е-е-е-б-е вбй-у-у-у-!». Потім він стоїть, витріщився на супротивника, поки грає оркестр, тоді витягає меч а й атакує. Та за цей час його б уже розтельбушили та порубали, як кок на твоєму флагмані тропічну акулу. До речі, недовго лишилося «Лазуровій лілеї» бути флагманом — я заклав новий фрегат, швидкий та потужний. Він буде готовий за півроку — саме до дня посвячення. Переведемо на фрегат Гирея та більшу частину команди «Лазурової лілеї», а «Лілею» поставимо на кренгування та ремонт. Назвати думаю новий фрегат

— «Світанкова зоря».

— Чому так? — спитав принц.

— Усі бачили світанкову зорю, але ще ніхто не зміг від неї втекти чи її наздогнати, — пояснив адмірал. Він знову налив

горілки собі та Зульфікару, цокнувся з принцом (сутності цього старовинного звичаю Небесних народів не знав ніхто; ядранці, наприклад, не цокаються), ковтнув, хекнув та прошепотів:

— Гидота!

— Пішов ти до опери... — повернувся до історії принц.

— А, в опері, — пригадав адмірал. — Опера, кажу, не сподобалася: нема там життєвої правди. Мелодії непогані: деякі були б чудовим маршем для війська. Герой ходить, меч, як заступ, тримає, зиркає на всі боки та пісні реве. Невдовзі мені це набридло і я хотів піти, але тут на сцені з'явилася вона. І мені вже не було діла до пісень, оркестру та сюжету. Я дивився на неї, на цю мініатюрну струнку акторку з великими очима та легким волоссям, що падало хвилями по плечах, із дзвінким голосом: у ньому інколи лунали досить низькі ноти, але був він якимось мелодійним та звучним. Коли настала перерва, я дав золотий фатійський коїн старому лакизі, що подавав гостям одяг у роздягальні, і вже знав, хто вона та що слід робити за етикетом Фатії. У мене знайшлись для старого ще монети, і після вистави мене провели до її вбиральні й перед дверима дали кошик, повний дивовижної краси духмяних квітів.

Мундир офіцера військового флоту Королівства Гряди тоді був елегантним — чорний, зі срібними галунами та нашивками (дарма його потім замінили на синій із золотим), та і я був молодий, стрункий та красномовний, а наша говірка фатійцям абсолютно зрозуміла...

Її звали Лотта. Вона весело та легко погодилася на побачення, і я запросив її до таверни «Гряда». Кумедні фатійці: вони були впевнені, що це — справжня прангівська таверна! Вони переконані, що там — прангівська кухня! У тій таверні страви мали з дитинства знайомі назви, але інакший, зовсім невідомий смак! Посуд був схожий на наш не більше, ніж бійка в їхній опері на справжню війну. Хіба що напої — ті справді були привезені з Королівства. Їй сподобалося вино «Ночі Ель-

Кайри». На величезній тарелі подали тушковану лапу алігатора. Передню.

— Передню? — аж підвівся принц.

— Саме так! Звідки їм, фатійцям, знати, що тушкується тільки задня! У книзі ж написано: «Візьміть нежирну лапу...». Пранг і так знає — яку... Вона дивувалася, що все в таверні відрізняється від фатійських звичаїв, а я, — адмірал посміхнувся, — жахався, як це все несхоже на звичай прангів. Хоча я розумів: корчмар торгує екзотикою в тому вигляді, як її хочуть бачити у Фатії. Що ж... Хто продає гармати, а хто... Я не став їй нічого говорити: яка різниця — передню лапу їсти чи задню — тому, хто їх не розрізняє на смак?

У той день я провів її та не зайшов, а назавтра вона була вільна від вистав, і ми їздили на руїни ядранського міста. Ти знаєш, я в цьому щось тямлю — це місто не занепало саме по собі: дуже давно, віки тому, його взяли шаленим штурмом! Трава, кущі й дерева повиростали скрізь: на вулицях, на подвір'ях, на дахах — де ще є дахи, в оселях та навіть у храмах. Ще й досі видно, яке це було велике місто. Туди ніхто тепер не ходить — хіба що допитливий чужоземець забреде, чи законані сховаються від людського ока.

Скинуті з постаментів ідоли валяються біля святилищ — у землю повгрузали.

Ми йшли вулицею, якою давно ніхто не ходив і не їздив: вона поросла м'якою луговою травою. Жодної квітки я не бачив у тому місті! Ми зайшли на звичайне подвір'я. Я побачив колодязь і зазирнув: там була вода, і вона пахла джерелом! За віки не зіпсувалася, не зацвіла... Лотта сказала, що в місті в усіх криницях досі нормальна вода: це діють прадавні водогони, прокладені під землею з льодовиків у горах, що видніються далеко на заході.

Ми зайшли до будинку: кам'яні стіни ще міцно стояли, і деінде на них ще виднілися навіть кольорові розписи. Стелі та даху не було: скоріш за все, вони були дерев'яні й згоріли ще в день падіння міста. Ми переходили з кімнати до кімнати,

Лотта тримала мене за руку.

— Тут була зала, — чи говорила, чи стверджувала вона, — тут — кухня, тут спальня. Тут господар цього будинку багато разів пестив свою дружину...

Вона взяла мій офіцерський плащ і простелила на густу траву на тому місці, де, на її думку, стояло колись подружнє ложе. Я був тоді з нею, і тільки небо Фатії бачило це. Я чув зда-деку, наче якесь відлуння, як десь поряд фиркали коні. Я був з нею, як ніколи ні з ким не був: вона відповідала не тільки на кожний мій рух, а, здається, на кожний мій подих — похлоливо та гаряче! Ніколи мене так не пестила жінка, і ніколи я не відчував у собі такої могутньої чоловічності. Я хотів швидше дійти до кінця і бажав, щоб ця близькість ніколи не скінчилась! Я міг продовжувати безкінечно: падати з нею в безодню і злітати з нею, переплітатись тілами і розплутуватись. Як ніколи, я добре знав, чого хоче жінка, як ніколи, жінка до-стеменно відала, чого хочу я!

Ми отямилися, коли сонце стало прямо над нами і безжально смажило наші тіла. Я підвівся і глянув зверху на неї. Я і зараз це виразно бачу: невелика жінка, оголена і щаслива, посміхається, сяючи бездоганим тілом...

Ми повернулися до Люнна і ще два дні були разом. На п'ятий день вітер припинився раптово, як і почався. Незабаром з'явився вітрильний човен короля. Доар особисто відібрав у мене меч і відправив під домашній арешт до моєї каюти на «Морському носорогу». До дверей він приставив двох сержантів з особистої гвардії, які не випускали мене три дні, аж дотоді, поки «Носоріг» не знявся з якоря і не вийшов у відкритий океан. Доар приніс мій меч, кинув на ліжко і сказав:

— Знайшлися такі, хто об'їхав затоку та розповів про твої походеньки.

— Я хотів побратися з тією жінкою, — спробував виправдатись я.

— Я не дозволяю тобі одружуватись з Лоттою, — відрубав він.

— Я кохаю її.

— Ти що, не знаєш, — заревів король, — що в метисів не буває потомства? Твоя Лотта — метиска, наполовину ядранка, ти що, хочеш припинити рід Блеків?

— У ядранців жовті зіниці...

— А у метисів — ні! Єдине, як можна вирізнити метиса — це за повіками: зворотна сторона повіка в них не рожева, як у нас, а блякло-бузкова. Та я перевірів: вона — метиска! Я забороняю тобі навіть думати про одруження з нею! Бери меч, капітане Блек, та йди на місток!

Він вийшов з каюти й пішов на місток, за ним почовгала моя варта. Я причепив клинок і вийшов на палубу: «Морський носоріг» при попутному вітрі жваво обходив конвой наших вантажних та бойових галер; гори Фатії ледь виднілися на обрії...

...Адмірал зітхнув:

— Очі в неї були карі, а я справді нічого не знав про повіки, то й не придивлявся. Пранги ніколи не одружувалися з ядранками, і метисок я ніколи не бачив. Та і яке мені було діло до її походження!

— А ти ж так і не одружився?

— Ні.

— І дітей у тебе так і нема?

— Таких, щоб я знав про них, нема. Може, — припустив адмірал, — і є в якомусь порту...

— Отже, дід просто зробив тебе нещасливим? — підбив підсумок принц.

— Не знаю, — сказав адмірал і відвернувся.

— Коли-небудь я поверну чорний колір морському мундиру, — просто в широку адміралову спину сказав Зульфікар.

Глава 5

Уже півроку Ханна живе в Гирея. Дивно: вагався, чи вести її до себе, а тепер не уявляє, як жив він без неї.

Після нічної бійки він наступного дня в знайомого капі-

тана з купецького вітрильника купив дві низки перлів: майванські, кращі та дорожчі, ніж ті, що в неї були, та місцеві, теж таки непогані. А ще — контрабандні, сільбертальської роботи, срібні сережки з дивними білими камінчиками, що спалахували всередині всіма кольорами веселки.

Уже півроку минуло від тієї пам'ятної сутички в Жаб'ячому провулку. Хоч як намагався Гирей щось з'ясувати про тих нападників, хоч як допомагав йому кузен — дарма.

— Ні за цапову душу старався, — підбив підсумок пошукам командир портових жандармів. — Де їх знайдеш? Ти ж навіть не знаєш, з якого вони корабля: може, він тієї ж ночі вийшов із порту? І де мрець? Ти його що, не на смерть зарубав?

— Та ні, забив. Он і Бон дивився, і до стічної канави тіло відтягав...

— Ну, не знаю: тіла нема, то й справи нема, — по-поліційному зняв питання Едвард. — Якщо побачиш когось, схожого на тих хлопців — скажеш.

Півроку минуло, і ніхто не зустрівся. А тиждень тому адмірал з'явився на «Лазуровій лілеї» і наказав Гирееві відвести її в док для ремонту та кренгування, прийняти новий фрегат і перевести на нього команду.

Хоч як любив Гирей «Лазурову лілею», але коли ступив він на борт нового двопалубного красеня, відчув: то його корабель. Неквапливо обійшов його, прискіпливо оглядаючи та обмацуючи линви, блоки, щогли та вітрила.

Звернув увагу на гармати: на «Лазуровій лілеї» вони були фатійські, а «Світанкову зорю» спорядили своїми, напозір нічим не гіршими.

Команда заходилася обживати корабель, доводячи його до бойового стану. Людей не вистачало: «Лазурова лілея» — бриг, він значно менше фрегата. «Треба добрати людей», — вирішив Гирей. Він провів випробування у відкритому морі й зрозумів, що ніколи не бачив судна з таким чудовим ходом. Цілий тиждень Гирей зранку до ночі був на кораблі, — капі-

танові турбот вистачає, — і Ханна почала навіть трішечки ревнувати.

Принц Зульфікар уже півроку старанно вивчав мову англійців та бойове мистецтво; яке ж було здивування, коли він побачив свого вчителя: старого й, здавалося, неповороткого адмірала. Нарешті, і мову опанував, і адмірал вирішив: «До діда, звісно, ще далеко, але — цілком задовільно».

Це вже завтра — початок обряду посвячення, і принц не знав, куди себе подіти.

Це вже завтра...

...Гудуть барабани, верещать пронизливі флейти, бубонять гелікони. Почет монахів у білих — заради свята — клобуках вишикувався живим коридором через площу — від Собору до Палацу Небесного принца. За ними — королівська гвардія, і аж тоді — натовп.

Поміж цих живих стін ледь рухається до Собору — процесія. Попереду хорунжі несуть особисті штандарти: короля — золоте сонце на білому тлі; принца Мезумського — золоте не синьому; Небесного принца — золоте на срібному.

За ними — ченці, балахони зірками розшиті, видзвонюють у дрібненькі дзвіночки.

Король Доар, що приїхав учора з Майвани, виступає; поряд з ним — але трішечки все ж позаду, — єпископ та принц Азиз Мезумський, за ними — духовенство вище та знать. Крокує впевнений у собі, немолодий уже губернатор острова Мала Черепаха адмірал Устін Блек; на ньому парадний мундир, піхви меча оздоблені дорогоцінним камінням та написом: «Найхоробрішому від Доара III». Посміхається адмірал — блищать молоді зуби.

Офіцери гвардії — окраса нації: чорняві, темноокі, смагляві — як брати; йдуть на шанобливій відстані, обладунком брязкають.

Несуть принца Зульфікара на відкритих ношах у простому одязі, а за ним крокують морські офіцери — надія держави. Мундири сині, золотом шиті. А ці троє — у чорних зі

срібними галунами — командири кораблів ескадри Небесного принца: якийсь молодик з нашивками лейтенанта зі щойно приєднаної до ескадри шхуни «Акула», капітан Да Карро (недавно був старшим помічником) з брига «Лазурова лілея» та капітан Кер Гирей з флагманського фрегата «Світанкова зоря». Цей Гирей і на пранга не надто й схожий, радше, на фатійця чи сільбертальця: і шкіра в нього біліша, і очі світлі, а волосся не чорне — жовте.

Тільки тиждень тому принц та адмірал сформували цю ескадру та ввели нову форму; усі визнали, що — непогану, а старі морські вовки вирішили — безперечно, кращу.

За моряками — оркестр королівських музик, привезений зі столиці, причандаллям виблискує.

Далі — знать. Чиновна — з Майвани; старовинна родовита — з Мезуми, з погано прихованою зневажливою заздрістю дивиться на майванську. А місцеву шляхту (що поробиш, вона теж тут) — ані ті, ані ці не помічають. Та ні, таки, мабуть, тільки роблять вигляд: презирливо кривляться на костюми — провінційні та надто строкаті, стороняться, носи вернуть.

Гербами відблищала біла кість, а тут — третій стан. Ці — чітко за цехами. Прапори несуть, хоругви якісь... Дари Небесному принцеві. І не надмухують щічки один перед одним. Поки ремісники на площу вийшли — голова процесії вже заховалася в соборі. Принц Зульфікар ледве дочекався, поки ноші опустять — аж кортіло скочити вниз, — але ні, пам'ятає настанови ченців: зійшов повільно та церемонно.

Гудуть барабани, верещать пронизливо флейти, заливаються сопілки.

Поважно — крок за кроком — виступає принц нескінченною білою килимовою доріжкою з хасілоїської вовни. Тільки для однієї людини робиться такий килим: для того, хто сьогодні стане Небесним принцом. Це для нього старалися найкращі ткачі Королівства. І тільки він пройде цією доріжкою, бо її сьогодні ж поріжуть на килими, які подарують почесним гостям, і ті зберігатимуть їх як дорогоцінну реліквію,

принаймні, до коронації наступного Небесного принца. Довгими сходами дійшов Зульфікар до дверей, зупинився, вклонився їй — до Собору.

Уміли будувати пращури: гігантське приміщення майже все ховається в сутінках, там горять сотні свічок, а посередині — стовп світла, яскраве коло від того світла, а в ньому — Небесний камінь на постаменті: величезний, завбільшки з гарматне ядро кристал променями грається — малесенькими райдугами на гранях вибухає.

Зульфікар пройшов Собором, ступив у світле коло, і одразу музика стихла. Він не бачив гостей у темряві попід стінами

С таренький сухий чоловічок з рідкою борідкою вийшов назустріч принцеві й підняв руки — широкі рукави поповзли донизу. Німа тиша одразу лягла в Соборі.

Єпископ Сардар — а це був саме він — заговорив, і принц здригнувся: чекав, як тоді, відразливого скрипу, а почув — грім.

— Браття мої, вознесімо молитву!

Шелест пройшов Собором: шляхтичі схилили коліно; посполиті — обидва. Єпископ чекав хвилину й заgrimів:

— Високе Небо, що породило людей! Уклоняюся безкінечному мудрому лону твоєму. Уклоняюся зіркам, що запліднили тебе, і молю:

дай сили мені нести цю честь і прокляття, привілей і обов'язок; дай волю мені!

Дай наснагу, віру дай, укріпи мене!

Високе Небо, молю тебе: забери все, залиши тільки одне право, дароване тобою:

переможцем чи переможеним,

багатим чи бідним,

гордим чи приниженим,

хоробрим чи боягузом,

здоровим чи калікою,

славним чи осоромленим —

дай мені силу лишитись собою.

Високе Небо, що породило людей, слава тобі!

— Слава, — відгукнулося з п'ятьми сотнями голосів.

Загули мірно барабани, двоє чоловіків у червоних балахонах принесли на ношах прив'язаного міцною ланвою кугуара — великого звіра, схожого на дикого kota. Третій балахонник чиркнув ножем — закричав кугуар, та кров цівкою вже полилася до підставленої кришталевій чаші.

Кричить кугуар, напружується, хоче видертись, та — наповнюється посудина, уже приблизно третина. Єпископ взяв чашу, люди в балахонах відступили зі світлого та й зникли. А чаша вже в Зульфікара. Гримлять барабани, тріпоче жива гаряча кров. Принц неспішно п'є, роблячи ковтки одночасно з ударами барабанів. Спустошена чаша опиняється в єпископа, а принц — у чудовому кріслі.

Навчений напередодні, Зульфікар дивиться в середину кристалу, і поступово все зникає: і Сардар, і собор, і Квінізорайя. Зникають острів і Королівство. Бачить принц велику планету, схожу на Терру, тільки більшу, не два континенти на ній, а шість. Виринає вона з п'ятьми, блакитно-зелена, нежива срібляста куля біля неї крутиться.

Вдивляється Зульфікар — міста стоять величезні: будинки, палаци, споруди, призначення яких принцові незрозуміле. І всюди — люди, такі точно, як Небесні народи: світлі, смагляві, черношкірі...

Бачить принц — кораблі плывуть океанами; придивився до одного — руни на бортах; спробував розібрати — не вийшло; схожі на інглійські, та не вони...

А там — війна: білі, як фатійці, та чорні, як атріанці, зі срібних птахів кидають вогняні кулі на міста та фортеці смаглявих, схожих на прангів. Ті відбиваються, але результати — мізерні, бо зброя в них гірша. Горять їхні будинки, фортеці, школи, лікарні й крамниці, розписані не рунами, а літерами, що схожі на хробаків... Раптом над одним з їхніх міст виросла вогняна куля, аж очі заплющив принц — така сліпуча, та ні, це

Небесний кристал променями грається, на гранях райдугами вибухає.

Підняв голову Зульфікар, і одразу виголосив єпископ Сардар:

— Слава Небесному принцові!

Заревів натовп, і одразу до принца підійшов король, поцілував і жестом дозволив підносити дари спадкоємцеві престолу. На мить Зульфікар заплющив очі: величезна вогняна куля росла в небі й палила місто людей, таких схожих на прангів. Зусиллям волі він відкинув цю маячню й повернувся до зали: уже підходив до нього, перший за правом, принц Азиз Мезумський і ніс дарунок — старовинну, у палітурці з чорної шкіри, перлами та камінням оздоблену, з золотими замочками, книгу. У дитинстві її Зульфікар бачив у майже дорослого брата, але не те що читати — торкатися її йому не дозволялося, бо був то чи не єдиний відомий у світі примірник «Сільбертальських хронік».

Єпископ Сардар кивнув головою — двоє в балахонах затягли здоровенну срібну вазу, на одному боці якої була зображена карта Королівства — усіх дванадцяти островів, а на другому — він сам. Золотом горів надпис: «Зульфікар Гадруз, Небесний принц Королівства Гряди».

Принц дякував, як і вчив сам же Сардар, належним чином — ввічливо та гідно.

Адмірал Устін Блек подарував пару чудових пістолів. «З Партерену», — пояснив, і принц здогадався: ще з тих, незабутніх для старого воїна часів, і — оцінив подарунок.

Несли дари й знать, і ремісники. Чого там тільки не було: зброя, посуд, килими...

А староста цеху кравців підніс чоботи дивного сап'яну на ядранський кшталт — за новою модою.

Зульфікар (молоде. воно і є — молоде, хай хоч і принц) одразу й взувся: як по мірці шито! Поцікавився в ремісника: як вгадали?

— Серцем, — відповів той. Насправді ж місяць тому цех

сплатив величезний хабар маршалкові принцового двору за старі стоптани Зульфікарові чоботи...

— Прошу шановне панство до столу, — запросив, нарешті, Зульфікар і повів батька до сусідньої зали, де вже було все накрито. Лише один раз за правління короля прангів представники всіх трьох станів опиняються за одним столом: у день посвячення Небесного принца. Це начебто майбутньому королеві показували: дивись, ось твій народ, а народіві — ось твій король. Назагал одне одному вони сьогодні подобалися. За годину спадкоємець престолу скористався своїм правом після восьмої чарки покинути трапезу.

Він пройшов до своїх покоїв, взяв таку бажану в дитинстві книгу й зручно вмовстився на канапі. Помітно застарілою мовою перша хроніка розповідала про боротьбу п'ятьох синів сільбертальського короля за трон по смерті батька. Підступних та підлих братів перемагав чесний та шляхетний законний правонаступник — старший син короля.

«Це в них — не так, як у нас», — подумав Зульфікар і заснув.

Глава 6

Передача меча — обряд майже сімейний. Запрошуються члени правлячої династії, найвищі урядовці, військові, священники.

Хіба що каптурник Зенон допущений — не Гадруз, не вельможа, не губернатор чи адмірал. Особистий духівник принца. Стоїть у кутку, чотки тонкими перстами перебирає, лице в клобук заховав.

Єпископ Сардар молитву сотворив; не так, як учора — громоподібно, — проникливо та душевно. Втретє бачив його Зульфікар — наче третя людина поставала перед ним. «Який він насправді?» — подумав.

Як тільки біскуп скінчив, вдарив гонг і чотири гвардійці

внесли на величезному старовинному щиті довгий футляр чорного дерева, інкрустований сріблом та перламутром. Гвардійці завмерли, а король Доар з повільною величчю пройшов до них, витяг із кишені маленький срібний ключик, відкрив замки й відкинув покришку.

В'язка тиша зупинила повітря в просторому Зеленому залі палацу: оздоблений всередині червоним оксамитом футляр був порожнім!

Сполотнів Зульфікар, зімкнув губи в тонку лінію єпископ, важко засопів, наливаючись кров'ю, адмірал Устін Блек. А король, спокійний та врівноважений, відчепив свій меч і простягнув синові, говорячи встановлені обрядом слова:

— Даю для слави.

— Хвала Небу й королю! — відповів Небесний принц.

— Хвала Небу й королю! — підхопила присутня еліта.

Виночерпії внесли чаші. А коли гості випили та з поклонами вийшли, король прогарчав:

— Такого ще не було! У палаці Небесного принца із замкненої кімнати, з футляра, єдиний ключ від якого — у короля, вкрали меч Гадрузів! Це особиста образа! Мене, Доара Гадруза, обікрали і зробили посміховиськом! Блеку!

— Так, ваша величносте! — обізвався старий вояк.

— Накажи начальникові порту: жоден корабель не може залишити Малу Черепяху! Перерити всю Квінізорайю, всі кораблі, весь острів, якщо треба, а Меч Гадрузів — знайти!

— Слухаю, — вклонився адмірал і несподівано спритно зник.

Зціпивши зуби, білими від напруги пальцями стиснувши руків'я батькового меча, стояв Зульфікар з очима, повними безсилих сліз. Віками передавали його предки той клинок від батька до сина, а вкрали — у нього. Старший брат, принц Азиз, сидів на маленькій канапці, цмулив вино і сумно зітхав. Король стояв біля вікна, нетерпляче барабанив пальцями по склу і неголосно лаявся. Нарешті з'явився адмірал.

— Що? — кинувся до нього Зульфікар.

— Все зроблено, але... — не зміг упоратись із задишкою старий воїн.

— Але? — прошепотів король. — Ти — мені! — кажеш — але?

— ...Але, — ігноруючи погано приховану погрозу, продовжив адмірал. — Дві години тому, єдиний за останню добу, знявся з рейду і пішов курсом на південний схід кліпер «Морська ворона» під ядранським прапором.

— Я наздожену його, — підхопився принц.

— Хай його наздоженуть Гирей та Да Карро, — заперечив король.

— «Лазурову лілею» кренгують у дальніх доках, — повідомив Устін Блек.

— Я дожену його та вб'ю, дозволь мені, батьку! — з порушенням протоколу звернувся до короля Зульфікар. Доар вгався, і принц виклав останній козир:

— Цей меч може носити тільки Гадруз, і тепер — моя черга.

Мить — і король наважився:

— Візьми гвардійську півроту і пливи, хай береже тебе Небо!

Блискавично гайнув у двері Зульфікар, а за ним — не відстаючи — молодий каптурник. Адмірал вистрілив поглядом у єпископа — той смиренно потупив очі.

Принц піднявся на «Світанкову зорю», і одразу перед ним виріс Гирей:

— Ваша високосте...

Принц перебив його:

— Не треба. Який боезапас на борту?

— Повний.

— Харчів?

— На чотири місяці. — Гирей поглянув на причал, де вишикувалась братова піврота і додав. — Якщо тих вояків беремо, то — менше...

Небесний принц дав Брайтові сигнал піднятись на борт

і повернувся до капітана:

— І на місяць не треба. Ми мусимо наздогнати кліпер «Морська ворона», який три години тому вирушив у напрямку Ядрану.

— Бачив я в трубу той кліпер на рейді, — пригадав Гирей. — Судячи з обводів, у нього повинний бути непоганий хід.

— Що ти хочеш цим сказати? — звузив у щілинки очі принц.

— Що у нашого корабля хід кращий, — вклонився принцу Гирей і рішуче пішов на місток.

За годину принц зрозумів, що ніколи не бачив корабля з таким чудовим ходом: вітрила випиналися, мов сорочка на персах у молодій красуні, вантами снували вимуштровані матроси, Гирей на містку, схрестивши руки на грудях, владно керував судном. Поряд, спершись на меч, стояв Зульфікар і байдуже дивився, як, уражений морською хворобою, страждав на півбаку каптурник, періодично перехиляючись через фальшборт.

— Не випав би, — сказав про монаха Гирей.

— Його на борт не кликали, сам прибіг, — скривився принц. — Хоча, хай хтось пригляне...

Гирей рукою вказав боцманові на Зенона, і того одразу майже силою повели до каюти. Гвардійці переносили море легше: люди бували та загартовані.

Брайт так і не підійшов до брата: той стояв на містку з принцем, до якого без наказу сержант не смів наблизитися, хоча чудово його знав, і навіть колись навчив основ фехтування. Гирей витяг із-за широкого пояса підзорну трубу і почав оглядати горизонт: порожньо. Він знав, що ще зарано: три години відриву за годину не надолужити, але все одно вдивлявся старанно.

— Дай і мені глянути, — сказав принц.

Гирей простяг юнакові трубу, і той жадібно припав до неї оком: спереду і з боків — лише чистий прозорий небокрай, а

позаду, де ще чітко виднілася Мала Черепаха, пливли в небі хмари, білі і пухнасті, мов шматки хасілоїської вовни. Принц цокнув язиком, похитав головою та повернув трубу капітанові:

— Куди б ти пішов, якби був капітаном на тому ядранському кліпері?

— Той кліпер не ядранський, — спокійно повідомив Гирей.

— Як то — не ядранський? — кинув косий погляд на капітана принц. — Ти що маєш на увазі? Адмірал казав — під ядранським прапором.

— Це правда, — погодився моряк. — І прапор ядранський, і вітрила розфарбовані по-ядранському, і шлюпка відходила від нього — ядранська. Але, все одно, залишилося враження, що все це — несправжнє.

— Чому? — свердлов Гирей поглядом принц.

— Дивись, — почав капітан. — Обводи судна, форма вітрил, рангоут — все не ядранське, і взагалі — ядранці кіперів майже не будують.

Принц стояв ошелешений.

— Радше, це корабель сільбертальської побудови, — продовжував капітан. — А робити йому слід таке: щонайменше добу йти на південний схід, щоб обминути Велику Черепаху за межами прямої видимості, — будьте певні, там тривоги вже оголосили! — потім повертати на південний захід ще на кілька діб, а потім — куди вже йому треба: якщо до Ядрану — знов міняти курс, якщо на Сільберталь, то так і йти, поки не відкриються береги Ізерлону, а тоді вже — обходити Ізерлон.

— І як ми знатимемо, куди він поверне? — Мляво і розчаровано спитав Зульфікар.

— Нам не треба цього знати, — посміхнувся Гирей. — Ми побачимо його вітрила ще сьогодні вдень. У найгіршому разі — завтра на світанку.

— А як ти знаєш, що на Великій Черепасі — тривога?

— Бо, як ми з порту виходили — з башти Дальнього

Форту поштових голубів випускали.

— Тобто, маємо ще час пообідати, — зробив висновок принц. — Лейтенанте Брайт, ідіть сюди!

«Він сержант», — зазначив про себе Гирей.

— Призначаю лейтенантом, пане Кер Брайт, — прорік Зульфікар і, вислухавши традиційне: «Служу Небу і королю!», між іншим пояснив: — Брайт у гвардії на Малій Черепасі — найкращий сержант, але сержанти не мають права обідати в кают-кампанії, а офіцери — можуть. А Брайт давно гідний підвищення. Капітане, на кораблі знайдеться офіцерський галун?

— Срібний, — сказав Гирей.

— Хай буде поки що срібний.

У кают-кампанію Брайт з'явився з нашитим галуном встановленого золотого кольору, який вже давно у Брайтовому ранці чекав свого часу.

Принц чудово, як справжній пранг, переносив морську хитавицю. Він посміхався у бік каптурника, який нічого не їв і, з гримасою страждання, пив лише підкислену воду. Сам же Зульфікар пив вино, їв тушковане м'ясо морських молюсків, морську капусту, мастив перепічки маслом і весь час голосно жалкував, що у капітана нема кайванської горілки. Згадка про цей пекельний напій наповнювала монаха жахом.

— А звідки ти знаєш, отче Зенон, що кайванська горілка — сувора річ? — поцікавився принц. — Каптурникам же нічого, крім вина, та й то під час обряду, пити не можна?

Зморений морською хворобою монах не знайшовся, що відповісти.

— Він же не все життя був чорноризцем, — прийшов йому на допомогу Брайт. Зенон вдячно подивився на гвардійця. Принц згадав сповідь адмірала і вдавав із себе поціновувача:

— А чи є у тебе, капітане, вино «Ночі Ель-Кайри»?

— Є, — кивнув стюардові Гирей. Той за мить з'явився з пляшкою.

— Вашій високості подобається це вино? — спитав ка-

питан і згадав Ханну.

— Чесно кажучи, я його ще не куштував, — зізнався Зульфікар. — Чув від одного знавця...

Він узяв зі столу наповнений кубок, понюхав вино, покуштував, почекав, поки з'являться залишкові смакові відчуття, і вирішив:

— Подобається.

Новоспечений лейтенант Брайт тримався непогано, але все ж трішечки ніяковів у новій ролі, та коли офіцери за звичаєм за чаєм витягли дерев'яну поліровану дошку і почали грати у камінці, він уцент розгромив Гирея, потім — двічі — принца, делікатно програвши Зульфікарові третю партію, потім — обіграв ще кількох гравців...

— Панове офіцери, даю десять золотих тому, хто перемаже лейтенанта, — об'явив спадкоємець престолу.

— Давайте я спробую, — запропонував свої послуги сивий командир бортової артилерії лейтенант Анвар.

Брайт одразу відчув досвідченого гравця і почав грати обережніше. Гра носила позиційний характер з незначною перевагою чорних. Мовчали глядачі, блищали складені у стовпчик монети.

— Я перепрошую, ваша високосте, — спитав раптом Брайт, — якщо я виграю, то можу взяти монети собі?

Принц кивнув — Брайт зробив нестандартний, але дуже сильний хід. Суперник зрозумів загрозу і задумався.

До кают-компанії зайшов вістовий і чітким голосом повідомив:

— Пана капітана просять піднятись на місток!

— Що там? — спитав захоплений грою капітан.

— Прямо по курсу на обрії — вітрило!

— Прошу на місток, — сказав принцу Гирей.

Зульфікар вихопив у першого помічника далекоглядну трубу і навів на вітрило. Він не знався на кораблях і не міг визначити, чи той це корабель, який їм потрібний. Гирей витяг свою трубу (до речі, значно сильнішу) і знайшов на обрії віт-

рило.

— Той корабель? — нетерпляче вигукнув юнак.

— Дуже схожий, — відповів капітан. — Треба підійти трохи ближче.

Він глянув на щогли, — принц також, — додати вітрил неможливо.

Гирей знов навів трубу на корабель :

— Здається, кліпер.

За годину можна було роздивитись в трубу дві щогли з косими вітрилами, розфарбованими смугами традиційних ядранських кольорів: бузковими та помаранчевими.

— Тепер сумнівів нема — він, — запевнив спадкоємця престолу капітан.

— До ночі наздоженемо? — непокоївся принц.

— За годину вони будуть досяжні для наших гармат, а за півтори, ну, щонайбільше, дві, — прикинув Гирей, — ми візьмемо їх на абордаж.

Задоволений, що гра припинилася до того, як його позицію почали невідворотно знищувати (а до того вже йшло), лейтенант Анвар став біля вертлюжної гармати на носу судна і заходився командувати.

Вже й вогонь у мангалах горить, і жерла гармат з портів хижо виглядають. Абордажна команда гачки та линви підготувала.

Вичікує Анвар: ще далеко, ще не дострелить! А тепер можна спробувати. Лейтенант сам налаштовує приціл і встромляє розпечений прут у запальний отвір. Г-у-у-у! — виплюнула ядро з пломенем та димом гармата. Гирей простежив за ним :

— Недоліт! — і перехилився подивитися, що робиться на палубі: там лейтенант Анвар, впевнений та зібраний, щось наказував обслузі.

— Телепень, стріляти не вміє! — вилаявся нетерплячий Зульфікар.

— Зазвичай добрий канонір накриває ціль з третього

пострілу, взявши двома попередніми її у вилку — начебто ні для кого промовив Гирей. Зульфікар це знав, та дуже йому кортіло — дістати втікача!

Г-у-у-у — х! — ще гучніше вистрілив лейтенант, і одразу — дим та вогонь на кормі кліпера: звідти спробували відповісти з дрібнішого калібру. Пук — донеслося за мить по тому. Куди впало вороже ядро — Зульфікар не звернув уваги, бо їхнє пройшло над самими вітрилами!

Лейтенант підправив приціл, і третє ядро завалило щоглу на кліпері. Було дуже добре видно у трубу, як швидко кинулися рубати канати та ванти моряки з ворожого судна.

— Вправні хлопці, — похвалив Гирей супротивників. Раптом він придивився, налаштував трубу, протер носовичком скло, глянув, протер око: ні, не може того бути! Не може небо того допустити: кліпер, що втратив щоглу, швидко затягував туман.

— Де взявся той сучий туман! — у розпачі вигукнув принц. — Атакуймо їх, швидше!

Та ні, підбитого втікача вже майже не видно! Ще мить — і він зовсім зник.

— Прокляття! — схопився за голову принц, вдарив по перилах містка кулаком, затупотів ногами.

— Ні, не може того бути, — видихнув Гирей.

— Чого не може бути? — роздратований, перепитав принц.

— Туман серед ясного неба у старовинних оповідях, що передають від покоління до покоління моряки, передуює появі Морських Мольфарів.

— Що це за маячня? Що ти мелеш? — остаточно втратив рівновагу спадкоємець престолу. — Хто бачив Морських Мольфарів наочно?

Капітан тихо відповів:

— Відповідно до бортових журналів фрегата «Морський носоріг», двадцять п'ять років тому їх бачили король Доар III та капітан Устін Блек.

Глава 7

... Туман, що падає сонячним днем, у старовинних оповідях, які передають споконвіку моряки, передуює появі Морських Мольфарів.

Зменшився, заслаб, стих вітер, і вітрила, безсилі, повисли на реях. Імла густа, мов кисіль, пасмами напливала на «Світанкову зорю». Лейтенант Анвар підкурив люльку від розпеченого до червоного кольору запального прутка, поклав його знов до жаровні, поглянув у той бік, куди щойно стріляв, і ... махнув рукою. Біла каламуть, здавалося, жила та дихала.

Раптом із туману з'явилася одна ладдя, друга, третя. У кожній стояв високий бородатий чоловік у шкіряних штаних та куртці білого хутра. Ладді рухалися без весел та вітрил, здавалося, над водою, бо пасажирів їхніх аж ніяк не хитало на мгутніх океанських хвилях. Ладді перетинали курс Гиреєвого фрегата, туман переміщувався з сутінками, даючи можливість понівеченому кліперу сховатися від погоні.

Принцова рука потяглася до пістоля — один з Мольфарів, сивий, з багатьма амулетами, зупинився, його човен підплив до фрегата:

— Йди на Ядран, — простягнув руку до Зульфікара чаклун. — Там відповіді на перші твої запитання.

— Я не ставив тобі жодних запитань, — закричав принц.

— Ти їх ставиш собі, хоча ще не визнав цього, — посміхнувся чарівник.

— Нащо ти перетнув мені шлях? — роздратовано, але вже спокійніше сказав принц. — Як я тепер знайду крадіїв, як поверну собі меч?

— Йди на Ядран, — повторив Мольфар і раптом зник з усією своєю флотилією і туманом. Вітерець заворушив обвислі було вітрила. На небокраї ще виднівся невеличкий шматочок сонця, який кидав останні червоні промені на вечірній океан.

— Йди на Ядран, — повернувся у Гиреїв бік і розвів руки принц.

— Тепер Мольфарів багато хто бачив, — стиха сказав капітан. І голосно додав: — Ядран великий, ваша Небесна високосте, куди саме йти?

— Йди на столицю, на цей, як його... — забув назву Зульфікар.

— Гасхурн, — підказав капітан.

— Гасхурн, — затвердив королівський син і пішов до кают-компанії.

Каптурник Зенон сидів за столом і читав старовинний звиток, манускрипт. Перед ним стояв великий келих димчастого скла, повний білого вина.

— Очуняв? — посміхнувся принц. — Гирееві мало весь корабель не..., — хотів сказати — «заблював», але передумав, — забруднив. А зараз, дивись, вино п'є.

— Я, як побачив, що сталося, забув про морську хворобу. Хто вони, чому допомагають неправдивим? — захвилювався Зенон.

— Ну то що, знайшов відповіді на свої питання?

— Поки що ні, — сумно опустив очі чернець.

— Йди на Ядран, — Мольфаровим голосом глухо пробасив Зульфікар. Монах здригнувся. Задоволений жартом, принц всівся у крісло на чолі столу, поглянув на дошку з виставленими камінцями, на якій збереглася недограна позиція.

— Повезло лейтенантові канонірів, він уже фактично програв, але партію не дограно — отже, поразка не відбулася, — принц забрав гроші, що так і лишалися на столі, і плеснув у долоні. — Вина, червоного, міцного! — наказав меткому стюардові. Взяв вино, ковтнув, замислився:

— Скільки днів ходу до Ядрану?

— Я не знаю, — розгубився монах.

— Тобі й не обов'язково знати, — глянув крізь вино на світло юнак. — Я спитаю в Гирея.

Королівства Ядрану займають більшу частину Східного конти-

ненту, лише північна третина якого належить королівству Руттія — єдиній державі Небесного народу, яка має суходільний кордон з Ядраном по річках Оло та Олол. Умовною межа була в Ольській низині, де ріка губилася в прісних трясовинах, які переходили поступово в морське мілководдя. Між Ядранськими горами, звідки витікала повноводна Оло, та Ольською низиною в прадавні часи рутійці побудували величезний вал, з'єднавши ним три фортеці: Тургал, Апіру та Анц. Скільки в Ядрані королівств, де їхні столиці, пранги не вельми добре знали. Достеменно було відомо, що їхній верховний правитель живе у місті Гасхурн, що розташований на південному, найвіддаленішому від Гряди узбережжі. Гасхурн — то було єдине ядранське місто, у якому був консул прангів та діяло крихітне їхнє земляцтво.

— Скільки днів до Гасхурна? — спитав принц, коли, нарешті, з'явився Гирей.

— За сприятливого вітру — днів сорок...

— Хай допоможе нам Небо з вітром, — підвів очі Зенон. Після вечері всі офіцери, крім вахтових, розійшлися по каютах. Гирей зайшов до новоспеченого лейтенанта Брайта, погомонів з ним та й пішов спати. Тільки, здавалося, очі закрив, а в двері каюти хтось голосно стукає — з петель зриває! Капітан підхопився:

— Хто там?

— Пане капітане, попереду — ядранський кліпер, — відповіли з-за дверей. Гирей вискочив з ліжка, як дельфін із води, стрімко вбрався, натяг чоботи, перепоясався ременем з мечем, схопив капелюха з пером і, виходячи, зиркнув у дзеркало — нічого особливого не побачив.

Високий прозорий світанок заповнив небо на сході. Було прохолодно і хитавиця посилилася.

— Де? — кинув Гирей черговому офіцерові.

— Он там, — вказав той. Капітан витяг свою чудову трубу, налаштував, навів на маленьку цяточку на горизонті, і за хвилину на кораблі почався активний рух і галас: задудніла

боцманська дудка, потім друга, затупотіли по палубі матроські ноги, потім вийшла Брайтова піврота, уже в обладунках та зі зброєю, по вантах побігли стрімкі матроси, заходилися коло гармат каноніри. Вийшов Зульфікар, — офіцери виструнчилися, — жестом дозволив бути вільно та спитав:

— Гарячі напої — сюди принесуть?

«Кляте низьке походження, — подумав Гирей. — Як у дитинстві не навчили, потім вчись — не вчись, усе одно — не надолужиш». Він поглянув на старшого помічника — той зник, і за п'ять хвилин на місток подали гарячий шоколад. Принц завів світську бесіду, жартував з офіцерами, дрібними ковтками пив духмяний напій, і тільки Гирей бачив, як косував він оком у бік далекого ще кліпера.

— Та він не втікає? — здивувався вартовий.

Принц сіпнувся до перил — Гирей простяг йому трубу. Зульфікар хвилину роздивлявся вітрильник, повернув прилад капітанові: а ну, ти скажи.

Гирей глянув: вітрила на єдиній вцілілій щоглі плескалися, як білизна на мотузці десь у дворі бідного портового кварталу Квінізорайї. Кліпер гойдався на хвилях, і відстань до нього швидко скорочувалася.

— Він не тільки не втікає, — повідомив принца Гирей, — ним ніхто не керує.

Юнак вихопив у капітана трубу і завмер, не відводячи її від ока. Гирей наказав готуватись до абордажу. Піврота лейтенанта Кер Брайта стояла із зарядженими пищалями — ледь диміли запалені гноти.

Фрегат притерся бортом до кліпера, і з нього одразу ж полетіли абордажні гаки з мотузами, а з тих мотузів на палубу посипалися страшні, як чорти, матроси. Брайтові гвардійці наблизилися і навели зброю у бік « Морської ворони ». Ніхто не встав назустріч прангам: чи не пастка? — насторожився Гирей, але нападники кинулися до трюмів і оволоділи судном без жодного пострілу — на борту захопленого судна нікого не було.

Гирей перебрався на кліпер, зайшов зі своїми людьми до рубки, до капітанської каюти — бортового журналу не знайшов.

— Шукайте меч! — крикнув з фрегата Зульфікар.

— Шукаємо, — відповів Гирей і пішов на камбуз. Навіть на погляд плита була холодна: сьогодні її не розпалювали. У крюйт-камері був повний запас пороху, у трюмах — провіанту.

— Вони покинули судно ще вчора ввечері чи, щонайпізніше, вночі. Пішли швидко, але без паніки: судовий журнал, корабельна каса, особисті речі та найцінніше майно винесено. Меча не знайдено, — доповів знизу капітан Зульфікарові.

— Хай би вони повиздыхали, — вилаявся, неначе посполитий, принц, вихопив подаровані адміралом пістолі і вистрілив — раз та другий — у вцілілу щоглу кліпера.

— Дайте мені вогню! — закричав.

— Не треба його палити, — майже благально промовив Гирей. — Це — призовий корабель. І він, як я й думав, зовсім не ядранської побудови. Приведемо його до Квінізорайї, відремонтуємо — буде чотири судна у Небесній ескадрі.

— Нащо він мені, такий тихохідний? — попри гнів, зацікавився принц.

— Якщо обдерти все, щоросло на його бортах, — Гирей показав на товстий шар водоростей та молюсків, що обліпили судно, — то не такий вже і тихохідний.

— І що, буде плентатися за нами до Гасхурна?

— Та ні, ваша високосте, посадимо на нього одного з моїх офіцерів, кілька матросів та десяток солдатів, і хай ідуть потроху на Квінізорайю.

— Хай буде так, — покидав принц пістолі, що їх усе ще тримав у руках, по кобурах.

За три дні дивне судно ввійшло до порту Квінізорайї: сільбертальський за обводами кліпер з однією щоглою під ядранськими вітрилами та прапором Небесного принца.

Глава 8

За місяць і тиждень плавання принц вивчив багато морських слів: фок, грот, бізань, гітов, рея, стеньга, марс, півбак, пів'ют... У ясну погоду навіть кілька разів постояв за штурвалом — не сподобалося. Потім він вигадав розвагу: ставив на фальшборт порожню пляшку з-під вина і стріляв по ній із пістолів. Якщо влучав — вона розліталася, і скалки летіли за борт. Бувало, через хитавицю бив мимо цілі — кулі летіли у море чи з шаленою силою пробивали дошку фальшборту: тріски відколювалися з зовнішнього боку.

Одного разу Зульфікар побачив: дивиться Гирей на це скося, але, з важким серцем, мовчить.

— Зробіть мені так, щоби пляшку можна було підвісити за бортом, — наказав принц. Тепер стріляти стало ще важче: гойдається корабель на океанській хвилі, гойдає пляшку. Спочатку все мимо бахкав принц, потім призвичаївся: замре корабель на мить на гребені хвилі — гримить влучний постріл.

А то ще розвага — фехтування. Виявилось, що вправних фехтувальників на борту всього троє: він сам, Брайт, який завжди навчав фехтуванню новачків, та, хоч як дивно, капітан Гирей. Брайт блискуче володів класичною технікою: поки він стояв у стійці, то був небезпечний та майже невразливий. Його треба було вивести у незручне, а ліпше — у нестандартне положення, тоді він діяв гірше і — програвав.

Гирей — навпаки. Школою моряк володів слабше, зате не тяжів до шаблонних комбінацій, чудово рухався, був розслабленим і, що найголовніше, імпровізував. Одного разу, у безвихідному, здавалося, становищі, він кинув у лице принцу жменю дрібних монет. Вони не могли вразити очей — маска надійно захищала, та у той момент спадкоємець престолу не встиг подумати — відсахнувся і пропустив удар дерев'яним мечем по кірасі. Був би меч справжній — пробив би, мабуть, мідну шкаралуцу.

Зульфікар помітив, як швидко Гирей перебирає у нього

прийоми, стійки, зв'язки елементів, захисти й удари... Брайт же працював мечем, як машина: дуже добре, та, здебільшого, одноманітно. Але загалом принц переважав братів, так що і ця розвага не завжди радувала.

За час плавання всі, хто був на кораблі, зрозуміли: з десяти партій у камінці більше однієї у Брайта може виграти тільки Анвар: дві — три...

Вже тижнів зо два не зустрічаються прангівські кораблі — лише ізерлонські, атріанські, руттійські, частіше — строкаті шхуни з Південних Морів, і все частіше — ядранські, бузково-помаранчеві.

Раз по раз, майже з кожного ядранського судна, злітав при зустрічі зі «Світанковою зорею» поштовий голуб.

Старовинні карти, на яких зображено Ядран, досить точно відображали узбережжя: фрегат «Світанкова зоря» на тридцять восьмий день плавання обігнув мис на півострові та ввійшов, стрімкий, до великої затоки. Десь далеко, на березі, миль за десять, виблискував на сонці мідними дахами величезний Гасхурн, а значно ближче, майже на відстані пострілу доброї гармати, великою дугою стояли неоковирні, непропорційні якісь ядранські бойові судна, а попереду, на чолі бойового порядку — доладніший, схожий будовою на корвет, корабель з яскравим прапором на гроті: на ультрамариново-чорному тлі бузковий змій обвиває помаранчеве сонце.

Гарматні порти його були зачинені. Ядранський корвет дуже повільно рушив у бік «Світанкової зорі», і над щоглою піднявся невеличкий кольоровий прапорець.

Гирей роздивився у трубу клапоть тканини:

— Не може бути! Вони підняли прапор «Ласкаво прошу»!

...Протокол — складна штука. Консул Королівства Гряди прибув на «Світанкову зорю» на ядранському корветі і відтоді невідступно крутився біля принца.

Величезний почет зустрів Зульфікара на причалі.

Принц потискав чийсь руки, кивав головою, посміхався, аж поки, нарешті, не подали величезний критий візок, запряжений чудовими блакитними муффонами. «Непогана штука, — оцінив принц. — А у нас на ношах досі носять». Частина його команди, солдати Брайта, ну, і, звісно, каптурник, мали стати за візком високого гостя. За ними вишикувалась почесна варта ядранських мечоносців, потім — ченці з музиками, а хто далі — прангам не видно.

Вельможа, що зустрівач принца («Брат короля» — зробив великі очі консул), влаштувався у такому ж точно візку, що стояв поряд із Зульфікаровим.

Поважний, з непроникливим лицем, брат короля Ядрану князь Олол зняв білу шовкову рукавичку і кволо махнув нею, виблискуючи камінням перстенів. Процесія неквапно рушила. Небесний принц оглядався навсібіч: ще з моря він побачив, яке велике місто Гасхурн, і тепер із цікавістю розглядав будинки, бруківку, мешканців. Майже всі будови були зведені з білого каменю — вапняк чи черепашник, звідси не роздивитись — і накриті міддю. Найчастіше — у три, але є й у чотири поверхи. А з вікон ядранки виглядають; очі мигдалевидні, жовті, волосся легке по плечах розсипається. Самі здебільшого мініатюрні. Дивна річ: чоловіки звичайні на зріст.

Зупиняються перехожі, на дивних гостей витріщившись... Вдягнені вони у якісь халати, а не так, як пранги — куртка та штани... Зустрічаються військові. Зупиняються, честь процесії віддають.

А музика — зу-у-у-у! — зу-у-у-у! — ще паскудніша, ніж наша, — вирішив принц, згадавши свій недавній обряд посвячення. Брат короля сидить — ніби кілка проковтнув. Принц спитав у консула: може, так треба за тутешнім етикетом? «Він завжди такий» — відповів дипломат.

А кортеж потроху рухається: вже вийшов на майдан — по колу стоять великі будинки, схоже, готелі. Далі — крамнички, знов готелі, таверни, оранди... Одна будівля відрізняється помітно: білого каменю зі вставками з чудової червоної

цегли, вікна вузькі та високі, двері великі, мов брама, — з двох стулок, на кожній — кованого заліза розфарбований герб, бачений уже сьогодні прангами на прапорі ядранського судна: бузковий змій обкрутився навколо помаранчевого сонця.

— Це — резиденція короля? — здогадався Зульфікар.

— Ні, — заперечив консул. — Це — кафедральний собор.

— Ти щось розумієш, раднику Редж? Чому нас привезли сюди? Може, так належить за їхнім протоколом? — закидав консула запитаннями юнак.

— Хто його знає, як там за їхнім протоколом, — стенив плечима радник. — Не те що Небесний принц, ніколи жодна висока особа людського племені до Гасхурна не приїздила...

Брат короля дочекався, доки спеціальна людина відкрила дверцята його візка, і зійшов на бруківку — між двома екіпажами. Небесний принц Зульфікар Гадруз вийшов до нього точно так, як сходив із нош у день посвячення: повільно та церемонно.

Розчинилися стулки — наче самі собою, ядранець пішов до собору, принц — за ним. Він чекав побачити все, що зазвичай, та...

Величезне приміщення ховається у напівтемряві, горять сотні свічок, стовп світла посередині, ясне коло від того світла, а в ньому — постамент, а на постаменті — величезний кристал, завбільшки з гарматне ядро, тільки не яскравий, як у Квінізорайї, а тьмянний, наче всередині матовий. Теж блищить... А брат короля веде у задню частину собору, на гвинтові сходи, і далі — униз, у підземний хід. Озирнувся Зульфікар — зі своїх за ним ідуть тільки консул Редж та капітан Кер Гирей. Правда, і ядранців — кіт наплакав; товсті та літні — видно, що не бійці.

— Куди ми йдемо? — прошепотів юнак до консула. Раптом брат короля повернувся до прангів і його холодні, здавалося, очі горіли:

— До Верховного правителя Ядрану, короля Десяти королів, — чудовим прангівським діалектом з мезумською вимо-

вою (який шик навіть для Майванського князя!) повідомив він гостей.

* * *

...Ханна зі сну помацала коло себе: пусто, і — прокинулася. Дощ барабанив у вікно спальні. Місяць і тиждень минув відтоді, як поїхав принц Зульф'ікар на новому кораблі, де її Гирей капітаном. «Як з'явився цей корабель, майже не лишилося часу і місця в його серці для мене», — схлипнула вона. Мабуть, було ще досить рано, за вікном сутінки, хоча — удосвіта встає Квінізорайя. Ось торохтить візок — мабуть, молочник їде своїм щоранковим маршрутом. Тепло Ханні під м'якою ковдрою, але незвична вона довго лежати зранку, встала, натягнула шовковий ядранський халат — дарунок Гирея — і підійшла до вікна.

Он до пам'ятної корчми «Західний континент» підкотив свій візок продавець овочів, і поважний Бон запекло торгується з ним, хоча кожного дня купує саме у цього постачальника, і ціна усталена вже не один місяць.

Продавець, невеликий на зріст, з тулубом, мов діжка, великою нечесаною головою, хапав Бона за руку та гаряче говорив:

— Ти подивись, який товар! Двадцять хвилин тому ще на грядках був!

«Брехня», — подумав Бон. — Тобі від Східної Брами, де ти перекупляєш овочі у селян, перти цього візка до Жаб'ячого провулку щонайменше — півгодини».

«А вже смачні плоди, дивися», — без будь-якої логіки майже під ніс Бонові тицьнув продавець величезну ріпу. Ханна не стала дивитися, що буде далі: продавець вихвалитиме товар, а Бон говоритиме, що вчора бачив на припортовому ринку точнісінько такі помідори, тільки значно дешевші. Продавець кричатиме Бонові, що на тому ринку товар — фуфло, самі перебірки, які він та його колеги здають за безцінь після того, як обійдуть усіх постійних покупців. А тут — доставлено під двері, та ще й найкраще. Потім вони вдарять по руках, Бон від-

дасть гроші (рівно стільки, скільки і вчора, і позавчора), його люди заберуть з візка товар (стільки, скільки завжди), і до завтра вони розійдуться, щоб зустрітися та повторити все спочатку. Просто купити — у Квінізорайї вважалось нечемним. «Мабуть, молочник уже був», — вирішила жінка, і раптом їй так закортіло свіжого молочка... «Спускаюся, — вирішила, — куплю склянку, ні, маленький глечик, у Вергера». Вона взяла зі столу гроші, глянула — вистачить — і відкрила двері.

— Та портова шльондра ще спить-вилежується, — почувла Ханна неголосні, але злі слова Вергерової дружини Марри. — Той пригрів сучку, та й поїхав, а вона тут дружків його приймає!

Перехопило Ханні подих. Вчора, справді, заходив на хвилинку Гирейв друг, Фортунато. Поцікавився, чи є новини від Гирея, і побіг, навіть від філіжанки кави відмовився. А ця руда кирпата курва натякає казна-що! Ще Гирееві щось таке скаже... Портовою шльондрою називає!

Так, то правда, танцювала Ханна ще півроку тому в портовому балагані, було у неї кілька хлопців до Гирея... Але ж — до Гирея! Звідки вона знала, що зустріне його? Ханна різко крутнула головою — сльози, які, було, наповнили очі, розлетілися віялом.

— Що ти мелеш, дурепо, яке твоє діло? Був Гирей колись простий хлопець, а тепер — пан! А відтак і жінка його — пані!

— Ой, жінка! Що вони — побралися? Та у нього таких жінок... — не замовкала руда.

— Весілля не бачив, але жодна дівка до Ханни тут не жила, — сказав унизу Вергер.

«Я знайду спосіб порахуватися», — вирішила Ханна. Вона так гепнула дверима, що аж тиньк зі стін посипався — бачки внизу одразу стихли. Ханна зійшла сходами до зали, підійшла до стійки, за якою принишкло перелякане подружжя, і, навмисно не помічаючи руду Марру, простягла Раухові гроші:

— Глечик молока, поважний Вергері!

Відводячи погляд, рудий корчмар повернув Ханні наповнену посудину...

...Місяць король Доар та адмірал Устін Блек перевіряли Малу Черепяху. Добу діяла усна заборона залишати порт, а на ранок ескадра бойових галер стала на рейді (долетів таки голуб до Майвани!) і портова жандармерія разом з митною службою заходилися обшукувати кораблі та портові споруди.

Густим гребінцем пішли по Квінізорайї патрулі, забираючи до відділків усіх підозрілих. Допитали всіх відомих злочинців — ніхто нічого не знав і допомогти слідству не міг, хоча гроші від імені короля пропонували величезні.

Щоправда, результат — таки був: у спокійній, в принципі, Квінізорайї, запанував ідеальний порядок; усі, чия добропорядність була хоч трішечки сумнівною, боялися носа показати. Меча так і не знайшли. Принц Азиз Мезумський крутився коло батька, скоріше заважаючи пошукам, і намагався, як умів, заспокоїти: сидів поряд і зітхав. Королеві Доару, батькові мужнього та рішучого, це скоро набридло:

— Раджу вашій високості не сидіти у палаці, а взяти солдатів та піти перевірити Дальній форт.

Ображений принц оселився у вежі Дальнього форту і з двома десятками солдатів три тижні поспіль обшукував усі будівлі укріплення. Комендант, старий майор Джальміро, тримав порядок залізною рукою: принц не знайшов ані меча, ані жодної зайвої речі, яка не була б на обліку.

— Надійшов наказ короля: перевіряти Дальній форт, відміни наказу не було, — пояснив майорові свою поведінку за вечерею принц. А одного разу у форті з'явився королівський посланець; голосно задуднів горн. Азиз вийшов з вежі, пройшов стіною, спустився сходами вниз, у двір, і підійшов до посланця. Той схилився у низькому поклоні:

— Його величність король народу прангів Доар Четвертий запрошує вашу високість сьогодні на обід.

Принц вдоволено посміхнувся:

— Добре, я прийду. Можеш іти, — і вказівним пальцем провів по негустих підфарбованих вусиках.

Глава 9

Король десяти королів — в літах, але дуже міцний та величний, — сидів на величезному базальтовому троні, прикрашеному золотом та перламутром. Неосяжна зала, вирубана в підземному кам'яному моноліті, мабуть, років уже п'ятсот слугувала для найважливіших подій: тут Верховні правителі коронувалися, одружувалися, вирішували долі царів та народів. Звідси Ядран оголошував війну та погоджувався на мир...

Це він, король Раал П'ятий, з державою у вигляді сонця, оповитого змієм, втілює владу та право стародавнього Ядрану. Десять ядранських королів схилиють голову перед ним — десять могутніх властителів. І нема в нього друзів серед них — жодного. Триста сімдесят найзначніших баронів стоять на колінах перед королем Раалом, а простий Ядран — лежить долиць. І ще невідомо, чи є там у нього друзі. А ворогів — безліч. І в десяти королівствах, і, особливо, за їхніми межами. А найзапекліший — адмірал прангів Устін Блек. Гіршим за нього був тільки покійний уже їхній король Доар Третій. Той колись налетів з ескадрою на Бурштинову Обмілину, де споконвіку ядранці ловили рибу, і давай стріляти з гармат по рибалках. Одного корабля таки втопив, інших — прогнав. Цього Раал вибачити не міг, з'явився з усім флотом. Бурштинова Обмілина була порожня, а на сусідніх відмілинах видимо-невидимо прангів — рибалок. Вони, знахабнілі, побачили його й навіть не втікали. Тільки ті, хто встиг після першого залпу обрізати сітки та підняти вітрила, урятувалися, але за ними тінню пішов Раалів флот, — на нову столицю прангів, на Мезуму.

Але там, біля Великої Черепахи, доля відвернулася від

нього: вітер майже стих, лишивши вітрильники без маневру, берегові гармати прантів виявилися напрочуд далекобійними, і, до того ж, навалився з армадою бойових галер ненависний Устін Блек: таранив броньованими носами нерухомі вітрильники, розстрілював із гармат, брав на абордаж і — топив, топив, топив!

На щастя, дмухнув легкий вітерець, і мужні ядранські адмірали кинули на Блека останні кораблі, даючи Раалу змогу піти геть і рятуючи тим від загибелі чи полону. А потім, три місяці по тому, коли за посередництва Рутті в Триарсі укладався «вічний мир», Доар нахабно заявив, що ніколи не зазіхав на Бурштинову Обмілину, бо пранги й так ловлять риби вдосталь, а втопив ядранське риболовецьке судно тільки за те, що його капітан не поступився йому, королеві, дорогою, ще й показав непристойний жест правою рукою, поклавши на її середину ліву. А за таке — він зрозуміє, якщо й Раал когось утопить.

Уже третє десятиліття пранги неухильно дотримуються угоди, навіть не підходячи до місць риболовлі ядранців. Але хоробрі ядранські моряки пішли на дно біля Великої Черепахи, і ніхто цього не забув. І от тепер онук клятого Раала приїхав сам до Гасхурна. І Раал знав, що привело його... Король підвівся назустріч юнакові, демонструючи: ти — рівний, і сказав ядранською:

— Я радий вітати Небесного принца в столиці Десяти королівств.

— І я вітаю вашу величність, — також ядранською відповів Зульфікар. Приємно здивований, король щось стиха наказав одному з вельмож, той поворушив указівним пальцем, і тієї ж миті двоє старих ядранців (мабуть, товмачі) швидко залишили приміщення.

Король Раал вгледівся у молоде чисте лице: не тінь во-рога, не згадка, ні — здавалося, сам Доар III, молодий, дужий, сміливий та заповзятий, підвівся із труни, дивився прямо у вицвілі блідо-жовті королеві очі та приязно посміхався. «Та-

кого мати за ворога — честь», — вирішив старий воїн, але погляду не відвів.

— Що привело тебе, принце, у мої землі? — спитав.

— Сталася в мене велика неприємність, — почав Зульффікар. — Вкрали в мене одну річ, дуже дорогу та пам'ятну. Я майже наздогнав крадіїв. Але...

— Щось завадило? — підтримав розмову Раал.

— Подія, яку пояснити я не можу... Коли ми таки знайшли їхній корабель в океані, він був покинутий...

Ну й погляд у цього принца, таким тільки олово плавити. Раал на секунду опустил очі й зрозумів: знову програв, і знову прангу на прізвище Гадруз! Але принц чомусь замовк, хапнув повітря ротом, ковтнув і наважився:

— Розумієш, я думав — то казка, міф, якими повниться Терра...

— Террою ти звеш планету Ядран? — уточнив король.

— Нашу планету, — пояснив Зульффікар, хоча, ядранець не міг не знати, як зветься ця планета Небесною мовою...

— Наша планета сповнена міфів, — погодився Раал. — І який же міф ти зустрів?

— Ми майже наздогнали кліпер крадіїв. Він був розфарбований у ваші кольори, але я здогадався, що це не ядранський корабель, точніше, мій капітан здогадався, — Зульффікар кивнув у Гирейв бік. — І коли вже наша гармата збила одну щоглу на кліпері, коли готові були абордажні гаки, коли я бачив у трубу метушню на їхній палубі, упав туман з ясного неба, закрив увесь світ, і прямо на нас на величезних човнах нізвідки, бо їх не було на небокраї, вийшли, оповиті імлою...

— Морські Мольфари! — закричав король.

— Ти також бачив їх? — здивувався принц.

— Так, — оволодів собою ядранець. — Двадцять п'ять років тому...

— Тоді ж їх бачили з нашого фрегата «Морський носоріг».

— Вони з'явилися, — сумно посміхнувся король, — між

ютом мого корабля та носом вашого... Як ти сказав — фрегата «Морський носоріг»?

Принц мовчав: здається, він припустився невинної помилки: саме тоді була та знаменита війна, яку гучно виграла пранги...

— Так, якби не вони, — король кивнув головою, — Доар, мабуть би, убив і мене, і мою команду.

— Прошу у вашої величності пробачення, — схилив голову пранг.

— І що тобі сказали Мольфари? — змінив тему Раал.

— «Йди на Ядран».

— А мені тоді: «Чекай на молодого пранга!». От і дочекався! Дайте нам сільбертальського рому! — наказав.

Майже оголена, дивної вроди ядранка принесла тацю з двома кубками. Жестом король запропонував гостеві кубок, той взяв, чомусь — дальній від себе. Король помітив це, взяв другий, підніс до Зульфікарового:

— Перелий частину із твого кубку! Так колись робили твої предки, коли тільки з'явилися на Ядрані.

Зульфікар зробив те, що вимагав від нього старий ядранець, і той одразу добряче ковтнув — принц згадав адмірала... Король так само, як і Блек, хукнув, Зульфікару на мить здалося — зараз скаже, як адмірал: «Гидота».

Принц для годиться зробив маленький ковток.

— А яку саме річ шукає ваша Небесна високість? — цікавився Раал. Принц задумався: як пояснити?

— Чи не цю? — не давав продихнути король.

Зульфікар повернувся за рукою старого ядранця, ворога його діда... Брат короля, князь Олол, який зустрічав принца ще в океані й привіз сюди, на двох долонях, обережно, мов дитину, тримав меч Гадрузів. Зульфікар зробив зусилля й — зміг, не здригнувся. Незворушно підійшов, глянув — достеменно, і сталь таку робити давно вже розучилися, і надпис мовою інглішів: «Born for glory».

— Що хоче ваша величність за цю річ? — утримав у го-

лосі спокійні інтонації молодий Гадруз.

— Нічого... Зовсім нічого, — стиха відповів король. — Я знаю, що це за річ. Я бачив цей меч у твого діда на поясі тоді, у Триарсі... Це — той меч, який король прангів віддає в день повноліття спадкоємцеві престолу?

Про всі ці подробиці Раал довідався тільки вчора, коли отримав клинка, але вразив цим знанням юнака...

— Той, той, я бачу, — подовжував замилювати очі ядранець. — Я віддам його тобі з одним проханням: якщо коли-небудь зберешся воювати з Ядраном, згадай цей день, і, якщо буде можливість зберегти мир, — не воюй.

— Я обіцяю тобі це, — сказав принц, взявши на себе важку довічну ношу, яка під силу тільки порядній людині: небережну обіцянку.

Меч Гадрузів виявився довшим і важчим, ніж батьків, що висів у Зульфікара на поясі. Принц відчепив Доарового меча, віддав Гирею, а натомість прилаштував меч Гадрузів.

— Учора якісь моряки принесли його й продали за досить незначну суму, — сказав король Раал.

— Які моряки? — загорівся юнак.

— Звичайні. Не ядранці, з ваших, Небесних... Один — з досить свіжим шрамом на лиці.

— Вони хотіли посварити Гряду та Ядран, — припустив принц. — І кліпер розфарбували під ядранський, і меч завезли в Гасхурн, наче й вкрали його ядранці...

Раал дивися на нього — юнака, майже підлітка, і не розумів себе: ще вчора він знав, що Зульфікар прийде й хотів — ні, не вбити, — війна зі зміцнілим Королівством Гряди йому ні до чого, але хотів принизити, примусити просити...

Хотів, але чомусь одразу й меча віддав, і поваги сповнився, навіть, що там брехати собі, почуття теплої прихильності.

— Ти вмєш читати руни, що викарбовано на мечі? — поцікавився король.

— Там написано: «Народжений для слави», — пояснив

юний Гадруз.

— Меч — народжений? — здивувався старий ядранець.
— Чи його володар? Хоча, чому б — ні? Справжній меч не виготовляється, він дійсно — народжується. Скільки йому років?

— Не знаю... Можливо, його принесли ще з неба...

— З неба? — загадково посміхнувся король. — Тобто, на Ядрані він дві тисячі років...

Зульфікар уп'явся поглядом в уста старого: ніколи навіть приблизної дати появи на Террі Небесних народів він не чув від мудреців Королівства Гряди й не читав у найдавніших книгах. Король десяти королів, верховний правитель Ядрану ще раз поглянув у вічі юному прангу: переконався, що не витримає погляду, хитнув головою й почав:

— А ви, Небесні, не зберегли пам'ять про ті часи... Лише «Сільбертальські хроніки» дещо згадують, і те — у вигляді легенд...

— Звідки ти знаєш, про що пишеться у «Сільбертальських хроніках?»

— Бо в моїй бібліотеці є примірник тієї книги... Якщо хочеш, — запропонував король, — мої вчені переписуть її для тебе, і я відішлю її тобі на Малу Черепяху...

— Дякую, у мене в бібліотеці також є примірник, — свідомо назвав свою єдину полицку з книгами гучним словом принц.

— Ядранські ж літописи починаються за багато віків до вашої появи. — Король Раал допив кубка, знайомо хекнув і продовжив. — Вісім вогняних птахів упало на Західний Ядран («Західний континент» — здогадався принц), їхні черева розкрилися, і вийшли звідти Небесні люди, так схожі на жителів Ядрану...

Спочатку вони й справді були могутнім народом: володіли блискавками, підкоряли небо та море, могли за одну мить спалити землю на десять тисяч кроків уперед... Наші мечі та металеві машини не могли протистояти зброї, яку вони привезли з неба....

Наші предки опиралися, як могли, але за десять років Західний Ядран упав під ноги прибульцям.

— Чого ж так довго, якщо зброя була непереможна? — кинув на короля короткий погляд Зульфікар.

— Занадто мало було завойовників, що спустилися з неба, а простори величезні... Вогняні птахи повернулися до зірок і ніколи не з'являлися знову...

На Ядрані не бачили такої жорстокості: ми воювали й убивали, але ніколи не знищували цілі народи... Потім небесні прибульці збудували кораблі й перепливли океан, штормом кілька кораблів закинуло на... — король замовк, забувши прийнятний для принга топонім.

— На острів Кайвана, — підказав Зульфікар.

— Так, на Кайвану, — кивнув головою жовтоокий король. — Це були предки твого народу. Усі решта висадилися на Східній Землі (континент Ядран — переклав принц). Випалили її північну третину й зупинилися на лівому березі ріки Оло. Цей кордон між нашими світами існує й дотепер.

— Чому ж вони зупинилися? — замислився принц.

— Могутня зброя, яку привезли вони з неба, почала псуватися, боєприпаси танули, — пояснив Раал. — А налаштувати виробництво вони так і не зуміли. Поступово втрачалися чарівні машини та знання, псувалися гармати, що метали блискавки, спливала могутність, танула перевага. Але Небесна раса швидко розмножувалася, поглинала, заселяючи, простір Ядрану. Наші предки дивилися на прибульців і не могли зрозуміти їх: ядранці теж рубали дерева, але ніколи не вирубували лісів, не забруднювали річок, не вибивали дичину...

Дивна особливість виявилася згодом: особи протилежної статі вашого й нашого роду аж надто привабливі одні для одних.

— Але ж метиси завжди бездітні, — зауважив принц.

— І коли це з'ясувалося, померла остання надія на мир, — зітхнув король. — Династичні шлюби безглузді, а відтак... Минуло кілька віків, поки Небесні народи не схаменулися й не

припинили грабувати Ядран, тобто, як ти кажеш, Терру...

— Вони прийшли з неба та сподівалися незабаром туди повернутися, — здогадався принц.

— А чому ти вирішив, що ядранці не сподівались?

— Ну, вони ж не приходили з неба, а жили тут завжди, — почав юнак.

— Ти впевнений? — спитав Раал. — А що ти бачив там, у соборі, на постаменті? — правитель указав рукою вгору, туди, де стояв на поверхні кафедральний собор Гасхурна.

— Там був кристал, схожий на Небесний камінь із собору в Квінізорайї, тільки якийсь матовий, — прошепотів вражений принц.

— Може, він матовий тому, що старий, чи з якихось інших причин? — примружив праве око старий ядранець. — Коли вчора ті пройдисвіти принесли мені меча і сказали, що ти женешся за ними, я наказав своїм мудрецам переписати один дуже цікавий рукопис. Я дам тобі копію цього манускрипту, може, зацікавить...

Король Раал підвівся, даючи знати, що аудієнція закінчилася. При виході з кафедрального собору один із ченців простяг Зульфікарові великий тубус. «Манускрипт», — здогадався Небесний принц.

Брат короля Раала князь Олол вийшов із собору разом із прангами й запросив їх до сусіднього чепурного будинку. «Палац гостей короля», — пояснив консул Редж.

Глава 10

Гості короля піднялися ошатними мармуровими сходами, прикрашеними статуями оголених дівчат, які тримали в руках світильники, на другий поверх.

Величезна зала, освітлена десятками свічок, вставлених у мідні канделябри, відлиті у вигляді різних тварин, дивувала багатством. Підлога з різнобарвного паркету, майстерно піді-

браного за відтінками. Зульфікар згадав розповідь адмірала про Фатію: той говорив, що й там підлоги — дерев'яні.

Принц придивився: темне дерево утворювало напис ядранською: «Позадю — життя, попереду — вічність». Дивна фраза, — подумав принц. Мармурові стіни зали горіли примхливими візерунками. Як тільки пранги ввійшли, тиха музика попливла з-під стелі. Зульфікар озирнувся: на малесенькому балкончику сиділи троє ядранців і грали на дивних сопілках. Це зовсім інша музика, значно краща, ніж та, що лунала вранці — помітив принц.

Під стінкою, на якій яскравими фарбами був намальований молодий красень-ядранець у панцирі, дуже схожий на короля Раала, стояв великий стіл: безліч напоїв та наїдків, і молоді гарні ядранки коло нього кланялися, запрошуючи.

— Ти їстимеш? — з жахом спитав Зенон-каптурник.

— Чому — ні? — здивувався принц. — Усе, що братирмуть ті дівки, — кивнув на ядранок, — буду їсти і я.

— А якщо вони задалегідь напилися протиотрути, чи, що гірше, якась їжа для тебе смерть, а для них — ні? — переймався монах.

— Не хочеш — не їж, — вирішив для себе принц. — Небо не дасть мене скривдити. — Він повернувся в той бік, де стояв капітан Гирей:

— Не боїшся, що отруять?

— Якби хотіли вбити, то вже вбили б, коли зустріли наш фрегат цілою армадою, чи в підземному палаці... Хіба що вони знають отруту, яка проявляє себе за кілька років по тому...

Дві прегарні, з ледь розкосими очима, ядранки в гаптованих золотом коротеньких шовкових туніках підійшли до молодих прангів і ніжно повели до столу. Вони сіли поруч, і Гирей, торкнувшись ногою стегна своєї сусідки, раптом відчув, що йому це сподобалося. Зрозуміло: давно вже капітан не був із жінкою.

Птиця, риба, овочі... Гостей ядранська кухня не здивувала: господарі готували просто, без витребеньок. Кухар нама-

гався підкреслити саме натуральний смак продукту. Сільбер-
тальський ром та місцеве біле вино — от і всі хмільні напої. Яд-
ранки пили вино та притискалися до привабливих прангів.
Принц огледівся: так, навіть до Зенона одна підсіла; упрів чер-
нець, сидить, очей підняти не сміє.

— Не встають, — почув і повернув голову до капітана.
Той також побачив іспит на цноту, що випав на долю Зенонові,
і зробив свій прогноз.

— Не встають, — погодився Зульфікар і міцно взяв за
талію чужинку, що звабно, згубно та солодко посміхалася
йому. — Бо це неможливо.

Гирей відчув, як гаряча долонька сусідки лягла йому на
коліно й тихенько поповзла стегном.

— Можливо, — засопів. — Цього не треба, красуне.
Вона здивовано подивилась туди, де непереможно піднялась
під одягом чоловіча плоть:

— Ти ж хочеш мене?

— Хочу. Бо я чоловік. Але...

— Ти відмовляєшся, бо я — ядранка, — намагалася здо-
гадатися вона.

— Ні. Тому, що там, — Гирей пальцем указав кудись
собі за спину. — Там, у Квінізорайї, лишилася та, якій би дуже
не хотілося, аби я зараз погодився!

— Ви також не позбавилися цього пережитку? — заці-
кавилася вродливиця.

— Ти про що? — остовпів капітан.

— Про любов, — засяяла жінка. — І в нас вона інколи
трапляється, щоправда, дуже рідко...

— І в нас рідко! — весело загорлав принц. — Я, наприк-
лад, уперше бачу! Оце вже Ханні поталанило!

— Значить, її звать Ханна, — зняла, нарешті, руку з його
ноги дівка.

— Саме так її звать, — підтвердив майбутній король
Гряди й повів свою обранку геть із великої зали. Гирєва су-
сідка підвелася — невеличка, струнка, ладна, з легким волос-

сям і прозорою якоюсь, світлою шкірою:

— Добре, капітане!

Вона обійняла його шию й припала вустами до його вуст... Мить, друга — моряк відчув, як доскотно та пряно вона пахне, яка вона тепла та ніжна, і — відірвав від себе:

— Я не залізний, жінко, і не кам'яний. Кажу — не треба!

— Прощавай, Гирею! — ніжно глянула ядранка й пішла, не озираючись.

— Хто вона? — спитав у лакея-метиса схвильований капітан.

— Дочка князя Олола, брата короля, княжна Олма, — поштиво прошепотів лакей.

— А та, що пішла з принцом?

— Її сестра, княжна Оло.

Гирей помовчав, не знаючи, що сказати: врешті-решт, кожен народ має свої уявлення про мораль.

— Де моя кімната? — спитав нарешті.

— Я проведу вашу милість, — лакей узяв свічку й пішов уперед, показуючи шлях... Гирей простував за ним, досі відчуваючи солодкий, доскотний, пряний, оманливий, терпкий, прозорий запах княжни Олми. Правду казав старий король: особи протилежної статі небесного та ядранського племені аж надто привабливі одні для одних. «Ханна краща», — переконував себе моряк. Він не бачив, як у закритому візку, запряженому білими муфлониами, ридала молодша дочка брата правителя Ядрану.

Принц Зульфікар не помітив, як чужинка заволоділа ініціативою: він просто йшов, куди вона вела — усе далі від великої зали, де грали прангівські сопілки. Він тримав її руку, на дотик геть таку, як у жінок Небесного роду. Крадькома глянув: її долоня ані формою, ані розміром не відрізнялась від долоні фатійки чи сільбертальки. Вона йшла, іноді рухом голови відкидаючи з чола волосся: темно-русяве, летюче.

Вони пройшли коридором, піднялися гвинтовими сходами й пірнули у невеличкі двері з темного міцного дерева з

дрібним невиразним візерунком деревини. Світличка з вузьким вікном, грубими простими меблями та голими кам'яними стінами здалася крихітною та вбогою після розкоші великої зали. Княжна Оло швидким рухом закрила великий засув та повернулася до пранга, з викликом дивлячись на нього великими розкосими бурштиновими очима. Принц уже помітив: у молодих ядранців очі кольору вохри, бурштину чи бронзи, а у літніх — безжально розведеного водою пива. Принц так і тримав її за руку — таку саму, як у звичайних жінок, до яких він уже ходив у Квінізорайї. Рука княжни випромінювала тепло. Суха та м'яка, вона покійно лежала в його долоні — гарячій та жорсткій.

— Ну? — засміявся принц. — Нащо ти мене сюди привела?

— Ну? — ніздрі її затріпотіли. — Нащо ти сюди прийшов?

Зульфікар схопив її за плечі й почав цілувати в лице, шию, волосся. Княжна заплющила очі та здалася. Усе сильніше відчував принц її чарівний аромат: лоскотно-солодкий, пряно-оманливий, прозора-терпкий. Її волосся пахло молодим листям у весняному гірському лісі, — принц колись був у горах весною, — свіжою водою, якою бавився в тому лісі ручай, маленькими квітами, що росли біля тієї води, — чим тільки пахне волосся жінки чоловікові, який пристрасно хоче цю жінку! Він відчував тілом пружні півкулі її грудей, живіт, теплий та ніжний...

— Як тебе звать? — прошепотів.

— Оло...

— Так зветься ріка, на якій стоять руттійські фортеці, — пригадав він.

— У нас усі ріки зветься жіночими іменами: Оло, Олма, Матта...

— Олод, — посміхнувся принц.

— Єдина ріка зветься чоловічим іменем — Олод, і це ім'я, яке може носити тільки брат короля.

Її живіт, дотикаючись до Зульфікарового, випромінював гарячий, нечувано могутній поклик.

— Я тебе хочу, — промовив юнак.

— То не стій, як стовп, — майже благаючи, голосно сказала ядранка.

Він заволодів нею, як літня ніч заволодіває Квінізора-йєю: упевнено й невідворотно.

Глава 11

Гирей увійшов до своєї кімнати — невеличкої, із шерехуватими простими меблями та високим вузьким вікном. «Могли б знайти для капітана флагмана Небесної ескадри щось пристойніше» — вирішив він, хоча, якщо чесно, йому було байдуже, чи є позолота — був би спокій.

Моряк покрутив у руці отриманий від принца на збереження тубус із манускриптом, подарованим королем Раалом. «Подивитись, чи що...» — вирішив Гирей.

Літери єдиної для всієї планети хробакової абетки легко складались у знайомі ядранські слова:

«Я, придворний хроніст володаря Ядрану, короля королів, повелителя двох континентів, його величності Гасхурна Першого, хай Небо прийме його душу, — я, охоронець бібліотек, товмач манускриптів, радник наук Тал на прізвисько Правдивий, не маю права померти, не залишивши нащадкам розповіді про те, що мав нещастя бачити.

Це сталося рівно за три роки до того, як упали з неба вогняні птахи, коли ще світ здавався непохитним, а народ Ядрану був щасливим, хоча й не розумів цього...

Король королів Гасхурн правив планетою Ядран зі своєї столиці — прекрасної Люнни, що, велична та розкішна, розкинулася на березі Перламутрової Затоки.

Суворий та мудрий, король Гасхурн правив своїм народом, не допускаючи воєн, бунтів та усобиць. Усюди панували мир та

лад, тільки десь на островах Південних Морів ховалася жменька невдоволених — божевільні були в усі часи, і король дав їм спокій. Правителі вправно сплачували дані та податки, і барони, якщо й не забули недавні вільності й привілеї, мусили скоритися: ніхто не міг опиратися силі Залізних Легіонів, нічого було протиставити їм могутнім ескадрам, що охороняли морські торгові шляхи в океанах. Принишкли пірати, причаїлися розбійники: рідко кому вдавалося приховати провину від гострого проникливого ока короля й уникнути караючої правиці.

Розквітли ремесла, стала на ноги торгівля. Багатіли міста та баронства, провінції та королівства. Повнилася скарбниця короля королів, величезною кам'яною трояндою розквітла Люнна. Могутній чоловічою силою, король Гасхурн дозволив кожному чоловікові мати стільки дружин, скільки він міг утримувати, і стільки дітей, скільки здатний вивести гідно в життя.

Це сталося рівно за три роки до того, як упали з неба вогняні птахи, які привезли небесних варварів з їхньою страшною зброєю та могутніми машинами. Король Гасхурн, напившись священної крові куґуара, майже весь день провів біля Небесного каменя. Що показав йому кристал, не знає ніхто, але зранку він зібрав Королівську Раду й оголосив:

— Я гідний того, щоб мене забрали на Небо!

Приголомшена Рада затвердила ці слова як закон, а король, зібравши найкращих гранувальників кришталю, наказав зробити вісім дюжин копій Небесного каменя. Довірені ченці розвезли їх по всіх соборах планети й таємно підмінили підробками справжні кристали, які ще півроку звозили до Люнни. Король та Верховний монах заносили їх до якоїсь потаємної схованки.

Я, хроніст Тал Правдивий, на власні очі бачив, як ґвардійці Першого Залізного Легіону схопили всіх майстрів кришталевих справ, причетних до копій, вивезли на середину Перламутрової Затоки й живцем утопили, прив'язавши до ніг кожному величезне гарматне ядро. Коли повернувся останній гонець і був схований останній кристал, усі ченці, що їздили по соборах, померли від раптової хвороби, яка миттєво вбиває людину, спляючи нутроці

страшним жаром.

По соборах у провінціях і баронствах ніхто не помітив підміни, ні про що не здогадався. А якщо й здогадався... Не було на Ядрані сили, яка могла б встояти проти Залізних Леґіонів. Король Гасхурн пив чорне вино без міри, а коли напивався, кричав, що скоро піде на Небо. Він усе рідше відвідував своїх дружин, занурений у думки про своє вознесіння.

Одного дня вісім вогняних птахів впали на Західний Ядран неподалік від Люнни, їхні черева розкрилися, породивши небесних варварів, зовні так схожих на жителів Ядрану.

Велике посольство направив до них король Гасхурн, сподіваючись, що це прилетіли по нього.

Посли повернулися й розповіли про ганьбу: їх ніхто не став слухати, а нагнали, пустивши кілька блискавок і вбивши барона Заба. Посли з жахом розповідали про страшну зброю та могутні машини прибульців. Того ж дня король стратив Верховного монаха, зарядивши ним величезну мортиру й особисто піднісши гніт зі словами:

— Ти — справді вознесешся на небо! Я тобі покажу, як тлумачити видіння!

Після того Король королів, правитель двох континентів король Гасхурн I особисто очолив Залізні Леґіони й вийшов зустрічати непроханих гостей. Він загинув у перші ж миті страшної битви під Люнною, так і не довідавшись про свою єдину поразку та облогу столиці.

А наступного дня небесні варвари шаленим штурмом взяли Люнну, блискавками та вогняними кулями долаючи опір стійкої та мужньої залоги. Я бачив це зі східного берега Перламутрової Затоки, куди встиг переправитися на невеличкому вітрильнику, довідавшись про смерть короля. А вночі, коли полум'я пожежі встало над Люнною аж до небес, я наважився та, прихопивши деякий запас харчів та прісної води, вирушив на маленькому своєму судні подалі звідси — на Східну Землю.

Що бачив король Гасхурн у своїх видіннях, не дізнатись уже нікому, бо ніхто не мав права пити священну кров, крім королів, а

підроблені кристали не показують нічого, хоч скільки священної крові пий...

Я довго думав: куди він сховав святині цілої планети, і навіщо він це зробив?

Я вже старий і не мав права померти, не залишивши нащадкам розповіді про те, що мав нещастя знати».

Вражений, відклав Гирей рукопис. Спати йому не хотілося.

...Зульфікар прокинувся, відчув поряд тепле жіноче тіло і все згадав. Це тривало цілу ніч, незбагненно, виснажливо, неповторно. Не було сил ворушитися, навіть відкрити очі.

— Я знаю, що ти не спиш, любий! — прошепестіла на вухо принцеві Оло. — Піднімайся, бо вже час!

— Я не в змозі, — простогнав принц.

— Твої сили може відновити тільки мате, — потягла його за руку княжна.

— А що це — мате?

— Це листя гірського дерева, заварене за особливим рецептом.

— Давай своє мате, — погодився принц.

— В усьому Гасхурні мате дають лише в одному місці — таверні «Жовта троянда».

— Це ще кудись іти? — жахнувся принц.

— У сусідній будинок, — заспокоїла Оло.

Вони вислизнули з палацу через чорний хід, помічені лише вчорашнім метисом-лакизою, що мовчки схилився в поклоні.

З першим же ковтком Зульфікар відчув, як злетіла з нього втома. «Мабуть, ще і враження від авдієнції втомили, та й перепив трішечки...», — подумав він, глянув на ядранку і вирішив: «Ні, таки вона збуджувала та виснажувала».

Вони лежали на великому ложі, по черзі сьорбаючи мате з калябаси — глечика, зробленого з висушеного невеликого дикого гарбуза.

До зали увійшов чоловік із красивими, але дещо різ-

кими рисами обличчя, вусиками та манірною тонкою борідкою навколо виголеного підборіддя. На шії була пов'язана різнобарвна хустинка з тонкого місцевого шовку. Він чемно та гідно вклонився княжні, кивнув принцові («Який вихований»), — подумав Зульфікар) та пройшов до вільного ложа. До нього прожогом кинувся служник.

— Хто це? — спитав зацікавлений принц.

— Це — Покль, наш знаменитий поет. Його вірші вивчають навіть у школі...

— Добрі вірші?

— Послухай, — і вона заговорила, як заспівала.

Спливають сірі дні — холодні та байдужі,
І через океан не наведеш мости...
А туга — чорний кат, що розтинає душу,
Бо в серці тільки ти, бо в серці — тільки ти.

Кохання небеса лиш обраним дарують,
Любов'ю небеса карають без жалю...
А серце і душа і вірують й вирують,
Бо я одну тебе, як небеса, люблю.

Покль почув, підвівся на лікті, глянув і продовжив:

— Між нами і літа, і океанські хвилі:
Безжальні і гірки — убрид не перейти.
Спливають сірі дні — бездарні та безкрилі.
А в серці — тільки ти. І — тільки в серці ти.

Коли вщухли оплески, зітхнув і гірко сказав:

— І ти, Оло, пізнала любов Небесних. Знай же, що це — назавжди, і тепер тобі не звільнитися.

Поет взяв у офіціанта велику калєбасу, ковтнув і впав на ложе.

— Батько каже, що в ядранській літературі Покль — на-

йяскравіша постать сучасності, — зашепотіла на вухо Зульфi-каровi княжна.

— Очевидно, твiй батько знає, що каже. А в прангiв iнша поезiя: про океани, вiтрила, хвилi, течiї... Пранги майже всi моряки. Нас не шукатимуть там, у палацi?

— Мабуть, уже шукають, — засмiялася княжна.

Коли Зульфiкар та Оло, взявшись за руки, пiдiйшли до Палацу гостей короля, на порозi, схрестивши на грудях руки, важко сопучи, стояв капiтан Кер Гирей:

— Тут уже здiйнявся справжнiй рейвах! — I додав: — Ваша небесна високосте!

— Ми ж на ти, Гирею! — здивувався принц.

Гирей глянув на принца, зазирнувши в його сяючi очi, потiм — на княжну i пом'якшав:

— Звiсно, на ти...

Закоханi пiшли до палацу, а моряк засмучено подивився їм услiд:

— Звiсно, на ти. Ти ще не читав свiдчення Тала Правдивого...

Глава 12

— А це — барон Покль, радник Короля десяти королiв його величностi Раала П'ятого з питань мистецтва i культури, — представив принцовi вельможного пана князь Олол.

— А ми вже трiшки знайомi, — подарував братовi короля усмiшку Зульфiкар. — Доброго дня, пане бароне!

Увiйшовши до зали, барон одразу зрозумiв, хто був вранiшнiм супутником княжни Оло... Як мiг знати тодi стомлений Покль, що цей юнак з гордим лицем — Небесний принц? Зульфiкар усмiхнувся поетовi приязно та тепло й стиха спитав у князя Олола:

— Ви не знаходите, що Покль — одна з найяскравiших постатей у ядранськiй лiтературi?

Олол витріщився на принца, а той продовжував:

— У нього епітети яскравіші, ніж в Ондра, і метафори виразніші та точніші, ніж, скажімо, в Акси Зе...

Принц вивалив Ололові все, що встиг передбачливо, почувши від Оло про слабкість князя до поезій Покля, довідатись у консула Реджа про ядранську поезію.

Редж серед місцевих поетів віддавав перевагу Ондрові, але чудово знав і сильні сторони баронових віршів — саме це і було потрібно Зульфікару. Вражений князь мовчав, а юнак безжально добив його, назвавши ще кілька імен ядранських поетів, і, вичерпавши всі знання теми, перейшов на літературу прангів, бо нещодавно її вивчав.

Брат короля влаштував гучне прийняття на честь гостей — завтра зранку вони мали від'їхати. Княжна Оло, як ніколи, сяяла звабливою красою, а сестра її Олма, та навіть не вийшла зі своїх покоїв, назвавшись хворою.

Пранги справили загалом непогане враження на ядранську шляхту; уже кілька днів їх обговорювали по палацах і салонах, і врешті-решт суспільство вирішило: екзотичні, але цілком прийнятні...

П'ять ночей Оло приходила до Зульфікара, сьогодні теж прийде, уште й востаннє. «Династичні шлюби безглузді», — згадав він Раала. Шкода. Вона чудова. Але ані Доар, ані інші Гадрузи не дозволять йому побратися з ядранкою. Хто тоді успадкує трон? Метис? А після метиса, у якого не буде дітей? А як не прийме Грядя принца-метиса та королеву-ядранку? Що тоді — міжусобна війна? Зульфікар поклав руку на руків'я меча Гадрузів, але не відчув спокою, який передавався йому звичай від зброї з першим же дотиком.

...Принц Азиз Мезумський подякував королеві за обід і спитав:

— Коли ваша величність прийде обідати до свого старшого сина?

— Як скажеш, хоч би й післязавтра, — зрадів прими-

ренню Доар. Принц чемно вклонився:

— Я буду чекати на вашу величність, — вийшов з палацу Небесних принців, сів у ноші і наказав. — До Форту!

Він не поїхав до губернаторської резиденції, де мешкав перед сваркою з батьком, а чому — не міг зрозуміти і сам. Обшуки відминив, пішов на дальній двір під стіною форту, де солдати тренувались у стрільбі, і до темноти бахкав там з мушкетів та пістолів. На вечерю до майора Джальміро він з'явився блідий та замкнений.

— Післязавтра у нас обідатиме король, — тільки й сказав майорові.

...Браво, мов груди королівських гвардійців, випинаються пружні вітрила. По вантах біжать матроси, свистить боцман, стоять офіцери, урочисті в срібно — чорних мундирах. Тріпоче на грот-щоглі вимпел Небесного принца: золоте сонце на срібному тлі. Розвертається і бере курс на захід флагман Небесної ескадри — неперевершений фрегат «Світанкова зоря».

Усміхається, радіє на містку капітан Кер Гирей — могутній та світлий. Сумний, мало не плаче принц Зульфікар: виблискує на сонці мідними дахами величний Гасхурн, біліють колонами палаци, стирчать круглі бані та вежі. На причалі — весь цвіт ядранської столиці: хто прийшов проводити, а хто — просто подивитись, побути у світі, зайвого разу потрапити на очі королеві .

Стоїть Раал, величний та спокійний — збулися (чи — почали збуватися) пророцтва Морських Мольфарів; Оло крутить у пальцях носовичка, не зводячи бурштинових очей з корабля прангів — здається, так і кинулась би у хвилі. А Олма взагалі не прийшла. Збулося пророцтво Мольфарів: з'явився молодий пранг — і все почало змінюватися. Барон Покль дивиться вслід прангам: там, за океаном, на Західному Континенті, далека Валлуга, а «...через океан не наведеш мости»... Радник Редж біля барона, а далі — знатні та багаті... скільки

око йме.

Учора Оло була ніжною, лагідною та слухняною. Принц пестив її та не вірив, що це — востаннє.

— А що ти робитимеш, якщо в тебе буде дитина? — раптом спитав принц. — Ми ж ніколи не зможемо пробратись...

— То що? У мене ж буде дитина!

— Ти розумієш, що наша дитина буде метисом? Ані прангом, ані ядранцем?

— Яка мені різниця? — здивувалась вона. — Це ж буде твоя дитина!

— Тебе не осудять у Ядрані?

Оло махнула рукою:

— У нас не такі суворі правила, як у вас. А якби хтось і осудив, яке мені діло, якщо в мене був ти і твоя любов — коротка, але щаслива, і якщо Небеса дадуть мені ще й дитя...

«Молю, щоб не дали», — подумав Зульфікар.

Сумний стоїть на містку Небесний принц: віддаляється, меншає, втрачає велич та красу, майже зливається з темною смугою суші Гасхурн, щезає, мов казка, мов марево: не знати — був чи ні.

А корабель летить, стрімкий та прекрасний: чи то вмілий Гирей вправно впіймав вітер, чи, може, підганяє «Світанкову зорю» Гиреева змуджена, розлукою підсилена любов.

Глава 13

Майже заспокоїлася Квінізорайя, майже повернулося колишнє життя... Третій місяць минає з того дня, коли вийшов із гавані й відтоді сховався за обрієм фрегат Небесного принца «Світанкова зоря».

Змарнів та схуднув король Доар, посивів і, здається, одразу постарів. Щодня виходить він на велику вежу Дальнього форту й годинами стоїть, вдивляючись у небосхил. Люди, що

привели сільбертальський кліпер, повідали, що принц вирушив на Ядран... Дивні речі говорили ті люди. Їх допитали — кожного окремо, — неймовірні оповідання збігалися до найменших подробиць, і повністю співпадали з тим, що двадцять п'ять років тому бачив з борту «Морського носорога» адмірал Устін Блек. І король похмуро дивиться годинами у фіалкову морську далечінь.

Свистять боцмани у дудки, біжать по вантах матроси — летить океаном чудовий, квінізорайської будови, фрегат, розкинувши над хвилями крила з білої матхонської парусини. Недешево коштують такі вітрила: руттійські купці вимінюють за лікоть такого полотна лікоть білої хасілойської вовни. Легко йде корабель, нечувано легко, стоїть на містку жовтоволосий (яке диво серед чорнявих прангів!) капітан — пальцями на перилах ритм вибиває. Каптурник Зенон, забувши вже про морську хворобу, прогулюється півбаком. Лейтенанти соту, мабуть, партію грають у камінці: з десять із них виграв Анвар, та стільки ж звів унічию... Гахає Небесний принц з партеренських пістолів, робить, нетерплячий, більше похибок, ніж зазвичай.

А на горизонті — ядранський порт Оквілла, останній, куди зайде фрегат по дорозі додому.

«Після Гасхурну Оквілла здається жалюгідним селищем», — подумав Гирей. — «Цікаво, якою видасться Квінізорайя?»

Можна було б і не заходити в цей порт, але два дні тому «Світанкову зорю» потріпав сильний шторм, і було необхідно оглянути та підправити такелаж перед останнім — найдовшим — кидком на Гряди, на Квінізорайю. За Оквіллою лежав ще один ядранський порт — Ипл, але це вже не по дорозі, узбережжя відхиляється на схід.

Розвернувся, заходячи на рейд, фрегат, затріпотів на вітру прапор принца. Від берега відшвартувався великий бот під знайомим уже ядранським прапором. Пранги спустили вітрила та кинули якір.

— Владнати всі справи з місцевою владою, — наказав старшому офіцерові Гирей.

Довідавшись, що пранги простоять на рейді не більше доби, а команда на берег не сходитиме — тільки офіцери, — начальник порту забрався геть, а Зульфікар наказав капітану:

— Спускай шлюпку, прогуляємося землею твердю.

Він навмисно вжив це слово, піддражнюючи каптурника Зенона, який явно збирався з вільними від вахти офіцерами на берег.

— Спочатку підемо по борделях, — зрозумів гру Кер Брайт.

— І я пішов би, та, на жаль, вахта, — гучно зітхнув Анвар.

— А ви, батюшко, яким жінкам віддаєте перевагу: худеньким чи повненьким? — підключився до гри Гирей. Зенон почервонів, але наважився:

— Танцівницям!

— Ги! — не втримався принц.

— Го-го-го, — за ним зареготав Гирейів брат, за Брайтом — сам капітан і всі офіцери.

— Поцілів, — відреготавши, погодився моряк. — Добре їх у монастирі риторикам різним навчають.

Сільбертальський кліпер, точнісінько такий, як захоплена два місяці тому «Морська ворона», під сільбертальським же прапором, пройшов поряд зі «Світанковою зорею» і взяв курс на північ.

— Цікаво, на Гряді йде чи на Руттію, — глянув йому услід Зенон. На кліпері було чітко видно надпис із двох слів: назва та порт приписки.

— «Лебідь. Шванентайх», — прочитав уголос монах.

— Шванентайх — найбільший сільбертальський порт, — не знати для чого повідомив Гирей.

Нарешті спустили шлюпку. На берег зібралися всього четверо: принц, Гирей, Брайт та Зенон. На вигляд незграбний у довгому балахоні, каптурник добре впорався зі сходами, зробленими з міцної линви, і шлюпка полетіла до берега.

У Гасхурні були музики, почет, протокол... В Оквіллі ці пранги не цікавили нікого: руттійські, атріанські кораблі бували тут досить часто; вулицями сновигала безліч метисів, і на них ніхто не звертав уваги. Квінізорайці оглянули місцевий ринок, купивши деякий дріб'язок на подарунки, і вирішили: такий собі базарчик. А Брайт додав:

— Як у Квінізорайї, не більше.

Усі засміялися: враження від Гасхурну були ще свіжими, а Гасхурн — надзвичайно велике місто.

Довга вулиця вела від порту до ринку і закінчувалася площею, де, власне, і були торгові ряди. Білого каменю будинки, переважно двоповерхові, оточили площу. «Матхонський лев» — прочитав Гирей надпис на вивісці одного з будинків і здивовано роздивися малюнок: чудернацький звір стояв на задніх лапах і тримав величезного келиха.

— Якщо це — матхонський лев, то що за шкура вкриває моє ліжко?

— У тебе є шкура матхонського лева? — перепитав принц. — Ти його вполював?

— У Порт-Рутті на ринку, — чесно зізнався Гирей, хоча збрехати кортіло неймовірно.

— Здається, це шинок, — вказав на «Матхонського лева» Брайт.

— Зайдемо для порівняння, — вирішив принц і першим увійшов до трактиру.

Такий набрид ніколи не збирався ані у Вергеровому «Домашньому затишку», ані в Боновому «Західному континенті». Навіть ті, з Жаб'ячого провулку, з ядранськими кинджалами, виглядали пристойніше, — вирішив Гирей. Пранги пройшли до вільного столу і посідали. Підбіг шинкар. Поки Зульфікар щось говорив йому, Гирей оглядав приміщення: чаділи сальні свічки, за столами пили, їли, говорили, лаялися, сварилися колишні солдати, здавалося, усіх армій та моряки всіх флотів світу. Яскраво розмальовані дівки всіх народів Терри сиділи з цими різношерстими чоловіками, сміялися, жартували так

само брутально. Обидві мови, всі діалекти та говірки Терри звучали тут.

— Не подобається мені це місце, — визначився Гирей.

— І мені, — погодився отець Зенон.

Брайт просто скривився.

— Ну, добре, вип'ємо вина та підемо, — погодився принц. — Повернемось на корабель, накажемо кокові насмажити ковбасок по-сільбертальському, і, поки ладнатимуть та-ке-лаж, питимемо вино з ковбасками й гратимемо у камінці...

— Зульфікар підморгнув Брайтові, на фрегаті той був безумовно найкращим гравцем.

Ніхто з прангів не помітив, що вони привернули увагу кремезного чоловіка, що сидів за сусіднім столиком.

... Майже заспокоїлася Квінізорая: пошуки тривали дедалі кволіше, поступово життя входило у звичний ритм. Адмірал Устін Блек майже щодня навідувався до порту — подивитись, як ремонтується призовий кліпер, і майже щоразу біля причалу, де так недовго простояла «Світанкова зоря», бачив молоду гарну темноволосу жінку, дивовижно струнку. Вона сумно дивилася в фіалкову далечінь моря. Одного разу губернатор доручив вірній людині довідатися, хто вона, а на завтра підійшов і спитав:

— Ти Гиреева дружина?

Вона здригнулася, обернулася до адмірала.

— Ти — Ханна Шелда, питаю? — майже сварливо уточнив старий.

— Я, — закліпала очима.

— То чого мовчиш, як питають?

— Я Гирееві не дружина, — прошепотіла.

— Як повернеться — одружиться, це я тобі обіцяю, а я рідко роздаю обіцянки, — сказав, як величезного корабельного цвяха забив, літній моряк.

— А ви — хто? — несміливо спитала.

— Я — губернатор, — сказав і почовгав у бік доків Устін

Блек. Ханна нічого не зрозуміла і заплакала.

...Пранги вийшли на мол Оквільського порту години на дві раніше, ніж було домовлено. Гирей помахав рукою — з фрегата не відповіли. Капітан дістав з кишені носовичок — той самий результат. Прив'язав носовичка до Зенонової патериці і махав довше — знов без відповіді. Почали гукати — і не помітили, як на мол вийшла досить велика група людей у звичному для морського люду одязі: у широких штанях, темних сорочках з широкими ж рукавами, у шкіряних морських чоботах до колін. Абордажні шаблі та руттійські палаші висіли на їхніх широких чересах.

Зульфікар втратив терпець, вийняв пістоль і вистрілив у повітря.

— Чого це ти тут розшумівся, чорномазий? — зневажливо кинув принцові кремезний чолов'яга, що стежив за прангами ще у трактирі. Гирей віддав посох каптурникові і відповів кремезному:

— Тобі доведеться вибачитись перед його високістю.

— Високість він — у Квінізорайї, а тут — чорнопикий дикун, що заважає нам прогулюватися та дихати морським повітрям! — нахабно заявив чоловік, даючи зрозуміти, що знає, з ким має справу. «Десь я його бачив», — подумав Гирей, вихопив меч і сказав:

— Виходь, подивимось, чи справді ти такий хоробрий!

Чолов'яга виступив з натовпу і досить вправно закрутив абордажною шаблею, виписуючи перед собою вісімки та зигзаги.

— Жаб'ячий провулок, — згадав Гирей. — Тебе одного я тоді не дістав...

Як тільки їхня зброя брязнула, зустрівшись, десятеро супутників кремезного кинулися на прангів. Зульфікар миттєво зреагував і бахнув з пістоля в найближчого. Голова у того розлетілася, як скляна пляшка, і шмаття кісток, мозку, волосся та крові бризнуло ліктів на десять позаду. Ворог зробив ще кілька

кроків (дивно: голови нема, а тіло продовжує виконувати її команди) і завалився вперед та вбік. Каптурник вправно перечепив супротивника патерицею і, коли той падав, п'ятою у скроню — добив, а патериця уже вразила наступного у борлак. «Добрим риторикам навчають їх у Монастирі», — подумав Гирей мимохідь, відбив лезо шаблі, ухилився, пішов з лінії нападу, вдарив у відкриту спину супротивника, і, поки той падав на карачки, другим рухом — заколов. Озирнувся в бік моря — від фрегата відчалили дві шлюпки, повні Брайтових гвардійців.

Атака явно не вдалася і за кілька хвилин могла перетворитися на поразку: наче за сигналом, дружно відступили з молу та щезли між будівлями порту кривдники-невдахи. З першої шлюпки вистрибнув лейтенант Анвар з пістолем у руці.

— Що з такелажем, пане лейтенанте? — ошелешив його Гирей.

— Такелаж відремонтовано, — доповів Анвар.

— За те, що примусили його високість очікувати на молу, будете покарані, — холодно сказав Гирей і, нарешті, поглянув на брата. З мечем в одній руці і кинджалом у другій, неушкоджений Брайт стояв над двома забитими ворогами. Капітан придивився до «свого» мерця: «Це точно той, з Жаб'ячого провулку, що сховав у темряві губатого».

— Прошу всіх повертатися на корабель, — сказав супутникам.

Коли оквільська поліція прибула на мол, там не було жодної живої душі, тільки декілька мерців без документів.

— Защийте їх у лантухи з камінням та вивезіть у море, — прийняв рішення поліцейський капрал.

На обрії ще можна було побачити вітрила фрегата, що взяв курс на північ.

Глава 15

Лишилося днів десять ходу до Квінізорайї, коли Гирейв фрегат наздогнав і обійшов сільбертальський кліпер «Лебідь», приписаний до порту Шванентайх.

— Це його ми бачили в Оквіллі? — здивувався принц.
— І лише зараз наздогнали? У нього ж був запас годин сім-вісім, не більше.

— Нагадую вашій високоності, що у Небесній ескадрі є точно такий кліпер, просто близнюк якийсь...

— Але той ми наздогнали за добу, а цей — майже за два тижні, — заперечив Зульфікар.

— Той був оброслим, як голова Морського Мольфара, а цей — щойно кренгований, та й команда на ньому, здається, краща, — відповів Гирейв.

— Виходить, ти мав рацію, коли не дав його потопити...

...У місті Квінізорайї, на Великій вежі Дальнього форту, король народу прангів Доар нишпорить по обрію поглядом, підсиленим чудовою десятикратною фатійською підзорною трубою. Трохи осторонь принц Азиз Мезумський — така ж труба в руці, та він не дивиться на небокрай, а придивляється до батька. За кілька місяців змарнів, подався Доар — був до посвячення Небесного принца міцний, нестарий на вигляд чоловік, а тепер... Він підійшов до столика, де серед тарілок різнокольоровими баштами стирчали пляшки, налив собі у срібний келишок кайванської горілки, одним рухом вкинув рідину в горлянку, запив терпким соком гірської сливи, став на своє місце і приклав трубу до ока, обернувшись у бік океану. Уже понад тиждень, як король переселився до нього у Дальній форт.

З тих пір, як Зульфікар залишив Квінізорайю, кожного дня черговий офіцер опитує капітанів прибулих суден — чи не бачили вони «Світанкову зорю», чи не чули про неї, кожного дня опівдні доповідають капітанові про результати опиту.

Лише у перші дні кілька капітанів бачили фрегат, що на всіх парусах ішов на південь. Тепер відповідь одна: не бачили. Щодня приходить адмірал Устін Блек, але й у нього мало втішного...

Азиз сів на стілець, поклав праву ногу на ліву і ліниво продовжував дивитись у трубу, розглядаючи частіше кораблі, що стояли на рейді, вежі Східного форту, портові причали, катери, боти і шлюпки, що снували затокою. За чверть години до полудня до принца підійшов слуга і щось шепнув на вухо.

— Добре, іди, — зробив жест долонею від себе принц. За п'ять хвилин до дванадцятої він сказав королю:

— Піду дам вказівку щодо обіду: хочу битків по-хасілойському.

Принц спустився до брами форту, де його чекав чоловік у м'ятій темній сорочці, широких штаних та морських чоботях. Його щоки вкривала густа п'ятиденна щетина. Неголений побачив принца, поліз рукою з чорними нігтями за пазуху, дістав складений учетверо аркуш, віддав Азизові, незграбно вклонився й швидко пішов у бік міста. Азиз розгорнув аркуша: «Прошу внести платню протягом чотирьох днів. Месроп». Принц сховав папірець до кишені, озирнувся і пройшов до майора Джальміро:

— Ми з королем хотіли б на обід битки по-хасілойському.

— Ваша високість марно струджувала себе, — схилився на знак згоди майор. — Можна було б прислати лакея.

— Хотілося розім'ятися самому, — подарував комендантові білозубу посмішку Азиз. Він піднявся на вежу, спитав, чи не бажає король вина, власноруч наповнив келих і підніс батькові. Король на мить відірвався від спостереження, випив, подякував і знову вп'явся поглядом у горизонт...

...Гордо тріпоче на щоглі прапор Небесного принца, велично розвертається, заходячи до Синьої бухти, на березі якої лежить Квінзорайя, новітній фрегат з чудовим, довершеним

силуетом...

Упевнено підійшла «Світанкова зоря» до свого причалу, зійшов на берег здивований німотною тишею принц Зульфікар. Назустріч йому, у повній парадній формі, виступив адмірал Устін Блек:

— Вітаю вашу Небесну високість! — і схилився в офіційному напівпоклоні.

— Що сталося в Квінізорайї? — відчув напругу принц. Супровід адмірала повідводив очі. Блек чітко, по-військовому, доповів:

— Позавчора по обіді його величності королеві Доару стало зле: він скаржився на нестачу повітря та млявість, а вчора помер.

Зульфікар приголомшено мовчав, а губернатор продовжував:

— Відповідно до Кодексу Гадрузів померлого короля наступного ж дня ховає коронований правонаступник. Вашої високості не було, тому коронацію принца Азиза призначено сьогодні на одинадцяту годину, а одразу по тому — похорон.

Зульфікар швидко повернувся до портової вежі, на якій відміряв час великий годинник: половина десятої.

— І що тепер? — спитав він у губернатора.

— А тепер доведеться йому, мабуть, віддати корону вашій високості, — цокнув язиком адмірал. — Якщо ваша високість встигне до того, як на Азизову голову покладуть ту корону...

— А як він не схоче віддавати? Я ж здогадувався, що він завжди задрив мені. У нього і найулюбленіша книга про те, як найстарший брат посідає сільбертальський престол.

— Я, коли побачив «Світанкову зорю», що заходила до бухти, підняв про всяк випадок по тривозі Небесну ескадру, гвардію та портову жандармерію. Всі командири незабаром будуть тут!

— І що, може статися, я воюватиму з братом?

— Побачимо, — спокійно сказав губернатор. — Поки

що зачекаємо на вірні частини...

— Добре, трохи зачекаємо, — погодився принц і відійшов до Кера Брайта, який вишикував своїх людей на причалі і був готовий діяти.

— Чого стоїш, біжи вже до жінки, — наче невдоволено сказав адмірал Гирееві, який давно вже не зводив очей зі стрункої темноволосої красуні. — Вона тебе кожного дня тут виглядала.

Ханна кинулася назустріч коханому, підбігши, сховала лице у нього на грудях. Він обійняв жінку і з задоволенням понюхав її волосся. Високе небо! Чим тільки пахне волосся жінки чоловікові, який кохає ту жінку!

У мідних кірасах, з прямими палашами та великими пістолями, першими прибули загони портової жандармерії. Вів їх красень капітан Едвард Фортунато. Одного погляду на них вистачило Зульфікарові, аби зрозуміти: цим людям чорт не брат, і не бояться вони ані адмірала Блека, ані навіть його, принца; тільки свого капітана, за одним словом якого підуть без роздумів хоч на край світу, хоч самому чортові в зуби!

Одразу за жандармами з'явилися чорно-срібні моряки Небесної ескадри з абордажними шаблями та короткими мушкетами. Прийшли та стали — краса та гордість флоту королівства — поряд із командою свого флагманського корабля. Під гуркіт барабанів, під знаменами, що були свідками багатьох перемог, до порту, гупаючи чоботами об бруківку, увійшла гвардія.

— Діти мої! — незвично звернувся до військ адмірал. — Король Доар помер. І щойно повернувся до Квінізорайї законний спадкоємець престолу, Небесний принц Зульфікар Гадруз. Приплив, повернувши собі та народу прантів одвічну реліквію королівства — меч Гадрузів. За Кодексом Гадрузів він і тільки він має право стати королем. Зараз ми підемо і коронуємо нашого законного правителя! Слухай мою команду...

...Уміли будувати пращури: посередині темного собору — стовп світла, на підлозі яскраве коло від того світла, а у колі

— Небесний камінь на постаменті: величезний, з гарматне ядро завбільшки, кристал променями грається. Поряд з постаментом принц Азиз стоїть, коліно преклонивши, старенький сухий чоловік, тримаючи над його головою корону Гадрузів, читає молитву голосно та виразно:

— ...здоровим чи калікою,
славним чи осоромленим —
дай мені лишитись собою!

Високе небо, що породило людей, слава тобі!

Уже вдихнули повітря сотні грудей, щоб відповісти: «слава», вже придивляється єпископ Сардар, як йому краще надіти на Азиза корону, але міцніше, ніж грім, ніж виверження вулкану (хай береже Небо Гряду від цього!), звучить дзвінкий голос каптурника Зенона:

— Стій, єпископе, бо звершиш блюзнірство!

Здригнувся і завмер Сардар: через весь Собор, з мечем Гадрузів на боці, ішов до нього Небесний принц Зульфікар, а за ним — адмірал Устін Блек, каптурник Зенон, капітани Кер Гирей, Едвард Фортунато, і ще, і ще, і ще...

Зенон узяв із рук розгубленого Сардара корону, сказав: — Згідно з Кодексом Гадрузів, — одягнув корону на голову Зульфікарові і виголосив:

— Слава!

— Слава! — дружно підхопили адмірал, Гирей, Фортунато та сотні моряків, жандармів та гвардійців, що прийшли з ними.

— Слава, — відгукнулися вельможі, що були у Соборі.

— Ти пропав, як дим з комина, а батька треба ховати, от я і... — сказав принц Азиз.

— То ж нумо, — відповів король Зульфікар.

...У прангів обмаль земель, а океану — досхочу. Біля океану народжуються вони, ростуть, мужніють. Океаном більшість прангів живе. Хто — риболовлею, хто — морською справою, а дехто, кажуть, морським розбоєм. Під мірний шум прибою одружується пранг, колисає дітей. Дивлячись на без-

межні води океану, думає про швидкоплинність життя. Біля океану помирає. Багато океану у прангів, та мало землі, а тому — нема у них кладовищ.

Тоненькою смужкою ледь помітна на небокраї Мала Черепаха. Тільки хмари, неначе купи білої хасілоїської вовни, до-свідченому погляду одразу видають присутність суші. Небесна ескадра лягла на курс, а поряд — бойові галери, фрегати, галеони... Вітрильники багатих городян, шаланди бідняків. Всюди — судна.

Співають погребальні гімни ченці, у небесні дзвіночки видзвонюють. Щось змінилося в їхній ієрархії після сьогоднішньої коронації: відступив на другий план єпископ Сардар, опустив очі — дошки палуби розглядає. Начебто він — старший за обрядом, але ні, зрозуміли вже всі присутні, — забрав у нього частину влади каптурник Зенон.

Стоять каноніри біля гармат, завмерла почесна варта. На містку принц Азиз сльози по щоках розмазує. Король Зульфікар оперся на меч Гадрузів — на мертвого Доара дивиться. Лице його постаріле — суворе й скорботне; кістляві пальці переплетені. Грається сивим волоссям вітер.

Співають погребальні гімни монахи, повільно йде найшвидший корабель у світі — фрегат «Світанкова зоря», тримаючи курс на острів з дивною назвою — Каракудук. Острів, де нема жодного міста — кілька сіл на березі. Острів — усипальниця. Всі знатні пранги закінчили свій шлях тут — на горі П'ять Димів. Посполиті зазвичай просто спалюють своїх мерців, висіваючи попіл у смугу прибою. І тільки Гадрузи та найвищі бояри везуть своїх мертвих аж на Каракудук, щоб підняти на П'ять Димів. Величезний вулкан з п'ятьма жерлами ніколи не спить: зітхає, булькає, димить у його кратерах червона, тьмяно-гаряча лава. Тонка стежка в'ється горою все вище та вище. Дивні люди: і тут вигадали титули та чини. Цей кратер для бояр, а цей — для військових. Той — найбільший — для Гадрузів. А всього тих кратерів — п'ять, звідти і назва гори. Підняв очі Зульфікар — все ближче сумний невелелюдний

острів, все чорнішим здається дим, з яким піде в небо його батько, Доар IV Гадруз. Проревуть гармати на всіх кораблях, заведуть ченці тужливу заупокійну пісню. кине знать у кратер по монетці, ланцюжком зійде процесія з гори до бухти, і понесуться кораблі до Квінізорайї — три дні пиячитимуть пранги, згадуючи великі діяння свого короля.

А головним його діянням були десятиліття миру.

Глава 15

Нічого не сказала Ханна нікому, але нічого і не забула рудій Маррі. Мстилася по-своєму, як уміла: то дохлого щура підкине і слухає, як верещить Марра, аж поки не прибіжить рудий Раух і не винесе його на заступі з таверни; то вилає Марру за погане, нібито, прибирання. Потім тихенько запустила живого таргана у глечик з вином, і слухала, що говорив Маррі чоловік, не соромлячись простих матроських слів.

А вчора Ханна, наївно дивлячись на Рауха, спитала: «Ви з жінкою обидва руденькі, в кого ж ваш синок чорнявим удався?» Раух нічого не сказав — тільки засопів, і Ханна зрозуміла, що влучила в больову точку: це питання корчмар собі задавав уже десять років.

Марра не була в чомусь винна: її прадід був чорним, наче крук, але що тільки не вигідає чоловік, коли його жеруть ревності...

Три дні тому Гирейв фрегат з'явився у порту, Гирей обійняв її, поцілував та пішов з військом до Собору, потім — ходив з королем Зульфікаром на Каракудук ховати королевого батька. А тепер він у палаці. Добре хоч, що тепер Ханна знає — де.

Жінка підійшла до вікна: біля «Західного континенту» поважний Бон і знайомий уже продавець овочів розігрували свою щоденну виставу. Це здалося їй нецікавим, вона відійшла від вікна, сіла в улюблене Гирееве крісло й не побачила, як з

вулиці Морських Мольфарів до Жаб'ячого провулку завернула ціла процесія: великі губернаторські ноші, за ними — ще одні, менші, поряд — пішки — кілька офіцерів у чорних мундирах зі срібними галунами. Хоча є серед них гвардійський мундир та поліцейський.

З Блекових нош вистрибнув молодий король, обернувся до адмірала, що виходив неквапливо:

— Я вирішив завести собі муфлонів і їздити на них верхи та запрягати у візки.

— А що робитимуть носильники його величності? — поцікавився старий.

— Доглядатимуть муфлонів і керуватимуть візками, — знав, що відповісти, Зульфікар.

З менших спритно виліз Зенон зі своєю патерицею:

— Сюди? — показав він на «Західний континент».

— Сюди — потім, — посміхнувся король, впізнавши заклад. Із Зенонових нош з'явився розгублений Гирей.

— Веди вже, капітане, — наказав Устін Блек. Гирей повернув до Вергерового «Домашнього затишку».

Рудий корчмар хапав ротом повітря, вилупивши сірі водянисті баньки на Гирея, який зайшов до таверни з самим королем! А за ним — губернатор, командир королівської гвардії, начальник портової жандармерії, капітани Небесної ескадри, і — віднедавна відомий на всю Квінізорайю каптурник Зенон. Затісно та шумно стало одразу в просторій залі. Який там затишок: зброя брязкає, король з адміралом розмовляють голосно, а офіцери регочуть — посуд у шафі бренькотить.

— А дай нам, господарю, сільбертальської горілки для сміливості, — наказав король. Наливає Раух у чаші — руки тремтять, серце аж у вуха стука!

— Ну, — підняв чашу король, — п'ємо за успіх!

Він раптом наблизив свою чашу до Гиреєвої, перелив трішечки рідини капітанові, хукнув, випив, видихнув — «гидота» і повчально сказав здивованому почту:

— Що, не знаєте? То давній звичай Небесних народів!

— Пий уже, та пішли, — сказав Гиреєві адмірал.

— Ану, проведи нас до цього моряка, — наказав Раухові Зульфікар, і той кинувся вперед по сходах — показати дорогу. Гирей поставив повного келиха на шинквас і разом із Зеноном пішов слідом за королем та адміралом сходами вгору, куди біг попереду всіх спритний корчмар.

Не встигла Ханна сісти в Гиреєве крісло і розслабитись, як у двері грубо постукали.

— Хто? — незадоволено спитала жінка: єдиний, кого вона хотіла б бачити, мав ключ і не стукав би.

— До вас гості, пані Ханно, — несміливим голосом повідомив зі сходів зазвичай жвавий та меткий на язик шинкар. Вона підвелася, відчинила двері та здригнулася: у дверному прорізі стояв губернатор, якого вона зустрічала вже на причалі, та молодий красень у розкішному одязі — чи не сам король. А за ними — Гирей та ще цілий натовп...

Ханна запросила гостей, і вони увійшли, заповнивши всю передню кімнату.

— Його ясновельможність адмірал Блек повідомив, що дещо тобі обіцяв, — почав, свердлячи очима Ханну, король. Ханна пригадала їхню зустріч у порту.

— Так от що: веселитися тепер не час, а через рік ви з Гиреєм маєте запросити всіх, хто тут є, на весілля. До речі, за тиждень я переїду до Майвани, Небесна ескадра — теж, отже, збирайся, жінко!

Ханна трішечки заспокоїлася і придивилася до короля: лице бліде, очі підпухлі та червоні — чи то мало спав, чи то плакав. Найкраща танцівниця у Квінізорайї, вона схилилася з невимушеною грацією:

— Слухаюсь, ваша величносте!

— Пішли, панове, — звернувся король до офіцерів. — Капітанові з нареченою необхідно пакувати речі для переїзду. Король ще не навчився й не звик приймати почесні, він вийшов, не подавши руки для поцілунку. За ним, підморгнувши Ханні, адмірал, потім — офіцери. Останнім — Зенон. Він зу-

пинився на порозі:

— А я б вас і зараз одружив, — і вийшов, причинивши двері.

Ханна стояла і раптом — злетіла, підхоплена та закручена у повітрі Гиреєм.

А у провулку, сідаючи до нош, адмірал спитав у короля:

— Чи сподобалась вам Гиреева Ханна?

— Що тут скажеш — дуже гарна.

— І я так думаю, — погодився Устін Блек. Він навмисне розповів повелителеві про свою обіцянку Ханні та затіяв ці оглядини, щоб розвіяти хоч трохи безмежну Зульфікарову тугу.

Раненько прокинулася щаслива Ханна, тихенько піднялася — аби не розбудити коханого — чи, пак, нареченого, — вдяглася та вийшла з квартири, тихенько причинивши двері та закривши замок на два оберти ключа.

Вона вбралася в нову сукню, яка коштувала чимало, та не впадала одразу у вічі, пов'язала нову хустку яранського шовку, подаровану вчора Гиреєм, і прихопила величеського кошика — викапана багата городянка. Поважна Ханна — це тобі не танцівниця у портовому балагані, де кожний тільки й мріє затягти тебе у постіль. Тьху — жінка аж розсердилася на ці спогади.

Скільки тут іти до ринку — хвилин п'ятнадцять, — а там уже вона візьме качку, коріння, приправи, зелень і все інше... Вона згадала, як колись, ще у дитинстві, коли ще жива була мама, вони ходили на той портовий ринок, і продавці чемно віталися з ними, а батько, Арт Шелда, був найвідомішим шкіпером у Квінізорайї.

— Доброго ранку, поважна Ханно, — привітався Бон, коли жінка проходила повз «Західний континент»

— Доброго ранку, — схилила вона голову точно так, як колись робила мати. Ханна вже повернула на вулицю Морських Мольфарів і зчезла за рогом, коли корчмар захоплено вигукнув їй услід:

— Хай їй грець, цій дівці, порода своє бере, а порода у неї добра!

— Це вже точно, — з-за Бонової спини підтвердив кухар.

— А ну, швиденько до соусів! — нагримав на нього хазяїн. — Бач, користується добрим ставленням, Мольфари б його побрали!

Ханна й раніше нерідко бувала на ринку, але саме сьогодні помітила: майже всі торговці — ті самі, що і вісім років тому, коли вона була тут востаннє з матір'ю. Он товстий м'ясник із волохатими руками посміхається, наче бачив її тільки вчора:

— Доброго ранку, Ханно!

— Бувайте і ви здорові, поважний Халіде, — ім'я товстуна пригадалося саме собою. Вона йшла торговими рядами, щаслива й горда собою, і чула, як люди говорили услід: «Ви впізнали її? Це Ханна, шкіпера Арта донька».

Гирей прокинувся від того, що клацнув замок, і, здивований, побачив Ханну з кошиком, повним покупок. Збуджена, вона залетіла у помешкання:

— Гирею, я бачила його!

— Кого? — здивувався капітан.

— Того, з провулку, що ти поранив у лице та вдарив ногою!

— Губатого? — здогадався Гирей.

— Його!

— Де? — підхопився Гирей.

— На портовому ринку.

Глава 16

Ганяють портом жандарми, гасають моряки зі «Світанкової зорі» та «Лазурової лілеї», шастають шпигуни: нема людини зі шрамом на підборідді. Вчора увесь ринок перевернули — нема. Доповіли губернаторові, а той — королю. Зульфікар,

як почув, аж схопився, кричачи:

— Як — зі шрамом ? Та ти знаєш, що меч Гадрузів привіз до Ядрану саме моряк зі шрамом? Знайти негідника та допитати!

А сьогодні не пошук — облава: по шинках, тавернах, орандах; трясє поліція постоялі двори, гостинні доми та готелі. Місцеві жителі, надивившись на таке під час пошуків Зульфікарового меча, тільки сміялися, а от старостів кварталів зобов'язали щоранку ходити до поліційної дільниці на доповідь: що сталося, кого бачили, про що говорили люди.

Азиз Мезумський, не ставши королем, вештався по тавернах та борделях і напивався до нестями. Майже щовечора до палацу його приносила охорона: принц плакав п'яними сльозами, нерозбірливо щось говорив, зрозуміти можна лише слово «мить».

Адмірал, набувши досвіду ще під час Зульфікарової поїздки до Ядрану, так організував пошуки, що командир королівської гвардії (а її на Малій Черепасі всього рота) говорив, що це — облога зсередини. Спіймали п'ятьох моряків зі шрамами: у трьох шрами були на щоках, в одного — на лобі, і тільки в одного — на підборідді. Жодного з них Ханна та Гирей не пізнали — моряків випустили.

На сьомий день по смерті Доара Азиз проспався і зајавив:

— Якщо ваша величність не проти, я поїду до Майвани, додому.

— Коли? — поцікавився король.

— Сьогодні ввечері, — кволо сказав йому брат.

— Я прийду проводити тебе у порт, — вирішив Зульфікар. Не те щоб він надто любив брата: той був старшим і в дитинстві весь час підкреслював це, він надто довго був сильнішим, розумнішим, більше знав... А потім Зульфікара перевезли на Малу Черепасу, а Азиза одружили з Лізою, дочкою маршала Еміля Френча. Молодим найманцем з лейтенантським дипломом приїхав Френч колись з Гортіполя; а тепер

— маршал і міністр. Еміль здогадався одразу по приїзді стати підданим короля Доара, досконало засвоїти місцевий діалект та одружитись з дочкою мезумського барона.

Тепер, породичавшись з Гадрузами, він з усмішкою згадував замок свого батька під Гортіполем: великий сільський будинок з бійницями замість вікон, з ознаками старанно прихованого занепаду... Між іншим, Азиз досить швидко охолонув до дружини, зробивши їй чудового хлопчика, Бабура, дуже схожого на діда, короля Доара IV, і почав тягатися по шльондрах та борделях. Але це нікого, крім Лізи, не обходило.

Азиз зібрався повертатись додому на батьківському галеоні «Кондор». Зульфікар, закоханий у «Світанкову зорю», легко погодився: «Добре, забирай «Кондора» собі», — і тепер Доарову каюту готували для його старшого сина.

Король і принц вийшли з королівських нош у порту, Зульфікар ще раз подумав: «Заведу муфлонів, як Раал». Почесна варта з моряків Небесної ескадри стояла уздовж причалу. Брати пройшлися повз шеренги засмаглих красенів у чорній формі, обійнялися, старший зійшов на борт галеона, куцо махнув рукою.

Махнув рукою і Зульфікар, одразу берегові гармати Дальнього форту, вивергнувши струмені вогню та клубки диму, грізно ревонули прощальним залпом. Піднявши вперше прапор принца Мезумського — золоте сонце на синьому тлі, «Кондор» відчалив і потроху став виходити з порту. Караул залишив причал, а король, обійнявши капітана Гирея за плечі, спитав:

— Ну що, друже, час і нам збиратися?

— Може, слід трішечки затриматись?

— Чому це?

— Вашій величності нічого не нагадує он той корабель на рейді? — тицьнув пальцем у далечінь моряк.

— Не показуй пальцем, нечемо, — зауважив король. — Бо станеш адміралом, а виховання, як у темного шкіпера, ото буде ганьба!

Гирей опустил руку й почав міркувати, як повестися.

— То який корабель? — недбало спитав Зульфікар.

— Он той, — витяг з кишені трубу і нею показав капітан.

— Он той? — хмикнув король. — І що? Здається, я такий десь бачив.

— Такий ви бачили, — нагадав моряк, — у день, коли ми зустріли Мольфарів. А цей — підходячи до Оквілли, а потім — за кілька днів до нашого повернення.

— «Лебідь — Шванентайх», — згадав монарх.

— Так, саме «Лебідь», і бачили його біля Оквілли, а в Оквіллі на нас був напад, яким керував приятель моряка зі шрамом.

— Адмірале Блек! — загорлав король. Губернатор кинувся на поклик. І вже за півгодини до «Лебеда» підійшла «Лазурова лілея», і з неї на кліпер полізли кремезні гвардійці. А молодий правитель повів Блека та Гирея у Велику вежу Дальнього форту, де останнім часом жили Доар та Азиз. На вежі адмірал приязно розмовляв з майором Джальміро, якого знав ще з колишніх часів.

— У той день, — оповідав майор, — його величність, як він часто робив останнім часом, піднявся на вежу й дивився на море у трубу. Вони з принцом Азизом були тут з ранку до обіду, потім пообідали, король ще замовив битки по-хасілойському... А потім, вже під вечір, королеві стало зле, і я послав за лікарем та за вашим превосходительством.

Раптом Зульфікар спитав:

— У той день не було нічого незвичайного?

— Ні, не пригадую, хіба що посильний приходив до принца з міста. Але таке бувало і раніше...

Гирей глянув у свою підзорну трубу на «Лебеда»: там відбувалася якась метушня, потім від «Лазурової лілеї» відплив катер і пішов спочатку в бік Королівського причалу, а потім, побачивши, очевидно, звідти сигнали, повернув на Дальній форт. Катер побачили і король, і капітан, навели на нього свої труби.

Хвилин за двадцять суденце причалило біля форту, і міцні гвардійці виволокли на берег моряка зі зв'язаними за спиною руками.

— Давайте його сюди, — закричав з вежі адмірал.

Гвардійці на чолі з Брайтом зтягли кремезного чоловіка у типовому одязі моряка. Досить свіжий рубець горів на його підборідді під повними губами. Лейтенант силоміць (видно, що моряк пручався) поставив його на коліна.

— Це той? — повернувся до Гирея король.

— Це той, — впізнав нічного нападника капітан.

— Чому ти нападав на капітана Небесної ескадри?

— Я від тебе вперше чую, що він капітан, — упізнав Гирея моряк. — Просто посварилися сп'яну.

— Тобто, ти не заперечуєш той факт, що напав на офіцера королівського флоту?

— Ні, — нахабно дивлячись у лице адміралові, посміхнувся моряк.

— І не шкодуєш, що скоїв напад?

— Я шкодую, що не вбив його, — загарчав губатий. — І його, і ще декого.

— Чого ж так? — досить спокійно подивися на приреченого моряка Блек. — До речі, ти знаєш, що тебе повісять?

— А мені плювати. Ви тільки і можете, що вішати, зраджувати та прирікати на голодну смерть. Ви, пранги, взагалі підла порода! І я шкодую, що мені не вдалося помститися вам!

— Ну, досить, — вирішив адмірал. — Владою губернатора острова Мала Черепаха, даною мені королем народу прангів, за напад на офіцера військового флоту королівства я караю тебе довічним ув'язненням на мідних копальнях! Як твоє ім'я?

— Нащо тобі моє ім'я? — люто глянув на губернатора засуджений.

— Я маю щось записати у вирок, — байдуже повідомив адмірал.

— Пиши, — нахабно підняв голову моряк. — Моє ім'я

— Алекс Блек!

У німій тиші, що впала, як туман Морських Мольфарів, зміцнів злий голос в'язня:

— Що витріщився? Пам'ятаєш співачку Лотту з Люнни? Не забув? Вона тебе все життя пам'ятала! Аякже! Капітан «Морського носорога». Квіти дарував! Шляхетним прикидався! А потім покинув вагітною — і поїхав!

Почувши ці слова, Зульфікар занімів: він згадав Гасхурн та княжну Оло.

— Лотта з Люнни не могла завагітніти! — закричав адмірал.

— Чому це? — єхидно примружився Алекс.

— Тому, що вона була метискою, — не так впевнено сказав Устін Блек.

— Це тобі, часом, не король Доар сказав? А чи знаєш ти, що він днів за п'ять до тебе підкочувався до матері з тим самим, що й ти, але їй вона відмовила? Вона розповідала, коли я вже був майже дорослим. Ти не знав, татусю? А ти подумай, чому він тебе, героя війни, сюди запхав! А потім вона не змогла співати з черевом і втратила роботу, народився я. Вона кохала тебе до останнього дня, чекала на тебе! Ходила на берег, начебто на прогулянки, а сама вдивлялася в небокрай — чи не з'являться вітрила «Морського носорога»! Ми бідували, і я, син прангівського шляхтича та фатійської дворянки, лягав спати голодним і не ходив до школи!

Зульфікар уявив княжну Оло, яка стоїть на причалі і вдивляється у морську далечінь.

— А потім, — з викликом вів своє Алекс Блек, — коли мені було п'ятнадцять років, вона померла, і її поховали сусіди на кладовищі для бідняків, а я пішов найматись юнгою на перший-ліпший корабель. Тоді я поклявся помститись усім винуватцям наших бід: і тобі, і Гадрузам...

— Що міг зробити ти, простий моряк, королям? — здивувався Зульфікар.

— Краще б тобі не питати, Гадрузе! Бо те, що ти по-

чуєш, саме собою буде страшною помстою! — презирливо кинув син адмірала.

— Підніміть його з колін, — раптом наказав гвардійцям Зульфікар. — Говори, Алексе Блек, як ти помстився Гадрузам.

— Хай мене розв'яжуть, — заявив той.

— Розв'яжіть, — дозволив король.

— Три роки тому, — почав свою розповідь Блек-молодший, — я повернувся до Партерену (я давно вже купив там собі будиночок) з рейсу до Південних морів. На другий день до мене прийшов майванський купець Месроп. Він добре знав, хто я, сказав, що знав мою матір та батька...

— Ти кажеш — Месроп? Месроп справді був тоді з нами у Фатії. То це він, — схопився за голову адмірал, — об'їхав під час негоди затоку і повідомив Доарові про мій зв'язок з Лоттою.

— Мені продовжувати? — спитав Алекс.

— Продовжуй, — кивнув король.

— Той Месроп сказав, що представляє дуже впливову особу, яка допоможе мені помститися, оскільки це в її інтересах. Він запропонував мені піти на службу до цієї особи за дуже велику платню і стати боцманом на одному з двох кліперів сільбертальської побудови, які записані на Месропа, але фактично належать тій особі. Весь цей час ми нічого особливого не робили: плавали собі, але якось Месроп передав наказ замаскувати корабель під ядранський, йти на гряду й чекати у Квінізорайї. Корабель стояв на рейді, а ми пили по всіх шинках. Тоді ми і зустріли цього, — кивнув на Гирея, — пана з дуже гарною жінкою. Нам не пощастило: він виявився вправним бійцем, а ми були надто п'яні... Він одного вбив, потім здійнявся галас і ми втекли, а вночі забрали тіло свого товариша, яке вони кинули до стічної канави, — аби ніхто його не впізнав і нас не знайшли через нього. Ми прив'язали до тіла величезну каменюку й втопили його у бухті. Тиждень я ховався на кораблі, а потім надійшов новий наказ — і ми пішли з Гряди.

За півроку ми повернулися, знов приїхав Месроп з тією

впливовою особою. Вони привезли одну річ: здогадались — яку? Так, меч! І сказали йти у певну точку, де мені з мечем перейти з того кліпера на «Лебідь». Дуже просто: шукали б ядранський кліпер, а не сільбертальський. Ваш фрегат виявився швидшим, ніж можна було розраховувати, а «Ворона» надто обросла водоростями та молюсками... Тільки диво врятувало нас...

— «Ворону» вже покренгували, — повідомив король. — І що було далі?

— Далі ми пересіли на «Лебеда», а у того хід дуже непоганий, і дісталися до міста Ипл, звідти — диліжансом до Ерли, і, поки ви йшли довкола всього Ядрану, ми річною галерою спливи по Матті у Гасхурнську затоку. Ми віддали меч королеві Ядрану, — Алекс побачив, як Зульфікар поклав руку на рукоять. — Саме цей меч, я бачу — ви повернули його... Ми встигли: на другий день у затоку ввійшла «Світанкова зоря». Ми думали, що король Раал захоче помститися за старі образи, вб'є або візьме у полон принца, а воно он як вийшло. Поштовим корветом ми дісталися до Оквілли, де нас очікував «Лебідь», я поїхав, а Сандро Бур лишився там на випадок, якщо ви зайдете до Оквілли, і ви зайшли — я ж бачив там ваш корабель.

— Сандро Бур — третій з провулку? — уточнив король.

— Він, — підтвердив Алекс.

— Ти більше його ніколи не побачиш, — втрутився мовчазний до того Гирей.

— Ти і його вбив? — здогадався Алекс. — Ти вбив обох моїх друзів!

— Що було далі? — нетерпляче підганяв розповідь король.

— Коли ви наздогнали «Лебеда», я приблизно вирахував ваш хід і випустив голуба з повідомленням Месропу, а той з Майвани — другого, який долетів до Ель-Брадо, а звідти надіслали третього, який дістався Квінізорайї раніше за вас, але, я бачу, трішечки пізніше, ніж треба.

— Говори ясніше, — наказав Зульфікар.

— Буде ще тобі ясність, — пообіцяв Алекс. — А ще, на прохання тієї поважної особи, я привозив рік тому з Руттії отруту, якою та особа, як я розумію, скористалася. Хоча я не знав, для кого саме така отрута потрібна: спочатку людина відчуває нестачу повітря, а протягом доби помирає від ядухи.

— Саме так помер батько! — вражено закричав молодий король. — Кому ти віз ту отруту? Хто ця впливова особа?

— Оце і є час моєї помсти. Тепер ріжте одне одного, вбивайте! — високо підвів голову арештант. — Бо цю людину звуть...

Він витримав паузу і виголосив:

— ...Азиз Гадруз!

— Ти можеш це довести? — холодно спитав король.

— Можу: половина людей з «Морської ворони» бачила, як він привозив меча, — месник підняв руку і пальцем указав у бік Синьої Бухти, — і зараз вони на «Лебеді». І отрута... Я привіз йому вісім пляшечок синього скла у формі груш. Однієї пляшки для однієї людини достатньо. Навряд чи він використав їх усі — одна — твоя, — підморгнув Зульфікарові Алекс, — напевне, ще у нього...

— Почекайте, — наказав король і стрімко пройшов у вежу — до кімнати, де жив Азиз. За хвилину він вийшов, ховаючи у кишеню маленьку синю пляшечку, саме таку, як сказав Алекс, і знов приєднався до інших:

— Ми не будемо тебе відправляти на каторгу. Ти поїдеш у місто Мун на Кайвані, під нагляд поліції. Років через п'ять ми подивимось, що далі з тобою буде... Виведіть! — наказав гвардії.

Тільки Алекса вивели, як старий адмірал, впавши на коліна, почав цілувати королеві руку.

— Встань і не плач, — наказав Зульфікар. — Якби не дід, був би він офіцером нашого флоту... Капітане Гирей, передайте мій наказ на всі кораблі Небесної ескадри: бути готовими зранку вийти в море!

Зульфікар обернувся до бухти і, раптом, до Гирея:

— Дай трубу!

Гирей дав трубу, глянув туди, куди дивився король, і остовпів: на рейд Квінізорайї, повз «Лебедя» та «Лазурову Лілею», входив саме той ядранський корвет, що зустрівач «Світанкову зорю» в Гасхурнській бухті. Тріпотів прапор: на темно-ультрамариновому тлі бузковий змій обвив помаранчеве сонце.

— Я тебе благаю , — сказав капітанові король, — довідайся, хто там.

Глава 17

Радник правителя Ядрану з питань мистецтва і культури барон Покль схилився перед Зульфікаром у поклони:

— Я співчуваю вашій величності з приводу кончини вашого батька, його величності короля Доара Четвертого.

Король кивнув у відповідь — співчуття прийнято.

— Що привело пана барона у наші краї? — спитав.

— П'ятнадцять років тому я був у герцогстві Валлуга у місті Хак-Мозар. Там у мене була жінка, яку я не можу забути. Я не одружився з нею з певних міркувань: вона не ядранка, вона Небесна...

«І ти, Оло, пізнала любов Небесних» — згадав король.

— Деякі обставини, що склалися у Гасхурні після від'їзду вашої величності, спонукали мене сісти на корабель і плисти до Валлуги: якщо вона не заміжня і ще кохає мене...

— Що сталося у Гасхурні після мого від'їзду? — швидко спитав король. Покль одразу не відповів, було видно, що він добирає слова.

— Вона плаче? — зазирнув у бурштинові баронові очі король. — Оло плаче?

— Вона весь час плаче і сумує, — прошепотів Покль. — І я подумав: а якщо і та, яку я кохаю, плакала всі ці роки...

Король глянув на Устіна Блека: старий адмірал пополотнів і осідав на ослаблених умих ногах, втрачаючи свідомість. Блискавично Зульфiкар підхопив старого та крикнув Гиреві : — Дай крісло!

Адмірала всадили до одного з тих крісел, що стояли тут з тих часів, коли Доар виглядав звідси синові вітрила...

— Я бачу, що це не дуже доречно, але, оскільки я збираюся сьогодні ж відплисти з Квінізорайї, я повинен передати дарунок від князя Олола, тим паче, що він люб'язно запропонував мені свій корабель.

Покль зробив знак своїм слугам, що стояли осторонь, і ті піднесли королеві цілу купу ядранських книжок.

— Передайте князеві мою вдячність, — почав роздивлятися книжки Зульфiкар: Ондр — «Птиці чудернацькі», Акса Зе — «Недолюблена жінка», Рван — «Крах-кінець...»

— Автор цієї книжки, — пояснив барон, — пророкує загибель більшої частини Ядрану від невігласів, зрадників та зневажання одвічних традицій. Він звинувачує ядранський народ у тому, що, не змігши протистояти вторгненню, не вміє пристосуватися до реалій, щоб вижити...

— А, — відклав книгу король. На одній з книжок він побачив ім'я, якого раніш не чув — Матта. «У Ядрані майже всі річки звуться жіночими іменами», — згадав і розгорнув книгу на першій-ліпшій сторінці. Там були вірші:

«Я п'ю любовних снів солодкий трунок.

Я не встидаюсь провінційних слів,

Мої пісні — чарівний візерунок:

В них квіти, ноти, плями кольорів.

Душа — не дримба, ніжна то челеста,

І їй небесні звуки до снаги...

Пісні душі лунають з перехрестя

Шляхів любови, туги та жаги».

— Ніколи не чув про неї, — сказав Зульфiкар.

— Вона кілька років тому переїхала до столиці з Чорного міста, — відповів барон.

— Я так думаю, що ядранські поети — чудові і талановиті... — сказав Зульфікар.

— Дякую, — схилився в поклони барон-поет.

— У мене буде прохання до вас, бароне: коли ви їхати мете назад, — я сподіваюсь бути тоді у Майвані, — заїдьте до мене. Хтось із моїх людей поїде до Гасхурну; я б хотів, щоб це сталося у вашому супроводі.

Незабаром барон пішов. А ввечері Небесна ескадра, взявши всю королівську гвардію, що була на острові, вирушила на Майвану. Зульфікар покликав до себе у каюту капітана Гирея і спитав, що той думає з приводу походу.

— Як чула ваша величність...

— Ми тільки удвох тут... Коли сторонніх немає — етикет тільки заважає, ми можемо бути на «ти», як і личить друзям, — перебив Зульфікар Гирея.

— Добре, — погодився капітан. — Як ти чув, у Азиза є в Ель-Брадо людина, яка посилає голубів. Голуб летить швидше, ніж пливе вітрильник. Від Хасілоїї до Майвани йти добу з половиною, Ель-Брадо — майже точно на половині дороги. Тобто, щоб прийти, як ми хотіли, до Майвани на світанку, повз Ель-Брадо ми повинні пройти вдень! А якщо ми зараз зменшимо хід, то пройдемо повз Ель-Брадо вночі і будемо у Майвані ввечері.

— Добре, можемо прибути туди ввечері, але — пізно ввечері!

Не летить, як може — ледь плентається Небесна ескадра. Таким ходом ходять тільки прогулянкові кораблі, які по вихідних за гроші катають цивільну публіку вздовж узбережжя. Та нічого не поробиш: і ніч, і день повзе ескадра лельом-полельом. Потроху підійшли до Великої Черепахи та вітрил не додавали. А коли сонце почало сідати за високі гори острова, Гирей раптом наказав збільшити хід. «Акула» почала відставати від фрегата, а «Морська ворона» та «Лазурова лілея»

трималися поруч. Настала ніч. Судна кильватерною колоною йшли за своїм флагманом, орієнтуючись на його ходові вогні, а «Світанкова зоря» йшла по приладах, відповідно до прокладеного вдень курсу. У передсвітанковій темряві пройшли маяк Ель-Брадо, а зранку додали вітрил ще. Капітани суден ескадри змушені були застосувати всю свою майстерність, аби утриматися за Гиреем, а той — стримуватися з огляду на них. «Акула» ж ще вночі безнадійно відстала... Цілий день мчали вітрильники повз Велику Черепашу. Зульфікар дивився на берег і дивувався розуму діда: всюди, де до берега могли підійти кораблі, були побудовані неабиякі укріплення з могутньою артилерією, більшу ж частину узбережжя надійно захищали хижі не-наситні скелі та підступні гострі рифи.

Сонце вже стояло на вечірньому прузі, коли у порт Майвани влетіла Небесна ескадра з королівськими — золоте сонце на білому тлі — штандартами на щоглах. Ніхто не чекав на приїзд молодого короля — форти навіть не дали зустрічного салюту. Притьма полетіли до берега шлюпки, повні гвардійців та моряків у чорних мундирах, блискавично пройшли їхні загони Портовою вулицею та Королівським бульваром і увійшли в королівський палац. Тільки тут варта здогадалася їх зупинити, але, побачивши Зульфікара, якого майже всі гвардійці пам'ятали з дитинства в обличчя, без перешкод пропустила загони короля до палацу.

Помітно хмільний, Азиз Гадруз вечеряв з друзями у великій залі. Солодка музика тішила вухо, а напівоголені танцівниці — око.

— Не сподобалася мені Квінізорайя, — розповідав принц. — Три місяці там просидів — жодних розваг. І одежа у тамтешніх жителів провінційна, і вимова, і погляди на життя...

— Особливо погляди, — увійшов з офіцерами до зали король. — Ми там провінційно вважаємо, що родичів убивати не можна!

— Про що ти, брате? — зробив здивований вигляд принц.

— Про це, — кинув на стіл перед ним синю пляшечку король. Поки принц збирався щось сказати, поряд з пляшечкою впала залізна війська рукавичка.

— Завтра зранку на королівській галявині, що у парку за палацом, — призначив місце Зульфікар. Так уже записано у Кодексі Гадрузів: осіб королівської крові не страчують, їх можна вбити тільки під час двобою.

— Цих, — показав король на братове оточення, — до ранку під варту. Гвардійці кинулися виконувати (чи не надто ретельно?).

— Принца Азиза відведіть до його апартаментів і подбайте, щоб ніщо не завадило йому до ранку відпочивати. Коли Азиза вивели, додав:

— Виставити варту в палаці з наших людей. А ви, капітане Да Карро, з вашим загоном негайно заарештуйте та приведіть сюди місцевого купця Месропа.

А Майваною вже поповзли чутки: приїхав молодий король. Начальник порту у паніці підняв усі прапори, що личить піднімати в урочистих випадках: державні та геральдичні. Він репетував, називав офіцерів зрадниками, питав їх, як таке могло статися, і з'ясував лише одне: про існування Небесної ескадри ніхто з них нічого ніколи не чув...

— Але ж ви бачили штандарти? — заверещав начальник порту.

— Вони зайшли проти сонця, — знайшли що сказати офіцери. Насправді ж вони просто прогавили приїзд молодого короля, розбещені легким життям, що було тут останніми місяцями.

Незабаром прибіг Да Карро з загоном.

— Де Месроп? — кинув йому назустріч король.

— Ваша величносте, ми не встигли. Прийшли — він ще живий, повітря хапає, як глибоководна акула на палубі, а говорити вже не може. — Да Карро розтулив кулак — на підлогу впали дві знайомі вже Зульфікарові сині пляшечки. Король хмикнув (невже задоволено?) і наказав капітанові:

— Руки вимий!

Озирнувся молодий правитель — тут минуло дитинство! — і не відчув у душі нічого: його палац у Квінізорайї здався йому набагато милішим та затишнішим. Він зітхнув і вирішив — треба лягати, завтра важкий день.

...У нагрудниках та шоломах, виготовлених, як у всіх Гадрузів, у вигляді панцира черепахи, у важких обладунках, без щитів, з самими мечами, сходилися брати Азиз та Зульфікар, онуки короля Доара Переможця.

Свідки стояли осторонь: Азизів — маршал Еміль Френч, та Зульфікарів — капітан Кер Гирей. Їхня роль була дуже простою: вони не мали права ані втручатися, ані допомагати... Тільки засвідчити, що переможець чесно вбив свого суперника, тобто — власноруч, без жодної допомоги.

Зульфікар глянув в очі братові — той відвів погляд. Азиз помітно нервував, і королеві на мить перехопило серце. Він ще раз глянув у Азизове лице й одразу пригадав інше: постаріле, суворе і скорботне.... Пригадав кістяві пальці, сиве волосся, що його куйовдив морський вітерець... Слабенький димок над королівським кратером...

Переляк додав Азизові сили: він вдарив мечем раз — король відбив, другий — відхилився, третій — відбив знов. Король стояв у класичній кайванській стійці, і принц Азиз не раз спитав себе: «Невже його не навчили?» Але Зульфікар захищався традиційно, і потроху старший брат осмілів. Якби він знав, що король старанно імітує Брайтову манеру фехтувати — аби приспати його пильність.

Азиз побачив, що король опустил меч досить низько — і наважився: зробив випад і блискавично вдарив Зульфікара зверху. Та той — стрімко — крок вперед і вбік правою ногою, заступив лівою собі за спину, піднявши свою зброю — і лезо Азизового меча провалилося у порожнечу: король був ліворуч, майже за спиною.

«Таки навчили», — встиг подумати Азиз. Вдаривши, Зульфікар відступив назад і, не опутивши леза, спостерігав,

як падає на траву тіло принца Мезумського.

Свідки переконалися, що принц помер, — що поробиш — обов'язкова процедура, хоча хто б там був живий у такій калюжі крові та з перерубаною шиєю? — і сказали обов'язкові слова:

— Правосуддя відбулося.

Король хотів піти, та раптом прислухався: десь там, у місті, не дуже вже й далеко, гули барабани, гупали дружно солдатські чоботи та ревів захоплено натовп.

— Що там? — здивувався король.

Виступив вперед маршал Еміль Френч:

— Ви вже зійшлися в поєдинку з... — замовк, не знаючи, як назвати мерця.

— Нашим колишнім родичем, — підказав король.

— Саме так, ваша величносте, — погодився маршал, — коли прибіг гонець: годину тому до Майвани з флотилією бойових галер та великим загоном піхоти прибув адмірал...

Рев натовпу зміцнівся. Так зустрічати у Майвані могли лише одного адмірала, і Зульфікар радісно здогадався:

— Устін Блек!

— Устін Блек, — мляво погодився маршал.

— Добре, тоді збирайте Велику державну раду, — наказав король.

...Королівська промова на раді була короткою:

— Панове, представляю вам першого міністра королівства адмірала Устіна Блека!

Шелест пройшов залом.

— А також губернатора Малої Черепахи — маршала Еміля Френча...

Ну, це сприйняли спокійно — колись морського міністра Блека зробили губернатором, то чому тепер не можна — військового?

— Командувача Небесною ескадрою адмірала Гирея...

Цього взагалі ніхто у Майвані не знає...

— А ще хочу повідомити, що погребальна процесія

принца Мезумського відпливає з порту на Каракудук рівно опівдні. У мене поки що все. Всі вільні.

Члени державної, Доарової ще, ради з поклонами виходили із зали. Вони ще не знали, що готує їм король Зульфікар. А той, підхопивши під лікті адміралів Устіна Блека та Кер Гирея, повів їх до своїх покоїв.

— Дякую вашій величності за оцінку моїх старань, — почав було Гирей, але король не дав продовжити і не дозволив вклонятись. Він власноручно налив три чаші доброго вина.

— За нового адмірала! — і випив, не зупиняючись, до останньої краплі.

Моряки змушені були наслідувати його приклад.

— А тепер слухайте мене, друзі мої, — серйозно подивився на обох правитель. — Незабаром до Майвани приїде барон Покль.

— А, це той ядранець, що приїздив до Квінізорайї — пригадав Устін Блек.

— Так, і я прошу вас вирушити з ним до Гасхурну.

Спантеличені, витріщилися адмірала на короля, а той спокійно продовжував:

— У Гасхурні ви просватаєте за мене дочку князя Олола, брата короля Раала, княжну Оло, і привезете її до Майвани.

— Ти здурів: тебе не зрозуміє шляхта та не підтримає військо, — дуже тихо заперечив Устін Блек. — А до того: у вас не буде онуків! Що буде з тронем Гадрузів?

— По-перше, я — король! І жоден закон королівства не забороняє мені взяти дружиною ядранку, по-друге, спадкоємцем трону об'явимо Азизового сина Бабура, а краще — його майбутнього сина — і буде наступник трону, а коли я помру — то й король. А, по-третє, ти що, хочеш, щоб я страждав усе життя так, як ти або той барон?

Блек пригнічено мовчав, а Гирей наважився:

— А якщо знайдуться такі, хто захоче, щоб Бабур уже зараз був королем? А проти тебе влаштують змову? Або поставлять перед вибором (те саме військо або Гадрузи): трон чи

вона?

— Я молитиму Небо дати мені сили лишитися собою та оберу любов! — твердо сказав король.

— Бабурові тільки три рочки, — сказав старий адмірал, — коли ще у нього будуть сини... Але все це треба тримати у великому секреті. Принаймні, поки не приїхав той барон... А ще краще — поставити всіх перед фактом весілля...

— Нащо ми так вшановували того прангівського принца? — роздратовано дорік братові принц Олол.

Король Раал спокійно відповів:

— У мене було кілька причин. Ядран поки що достатньо могутній, щоб дати відсіч будь-кому. Але подивися: Небесні народи мають по декілька дітей у родині, а у нас же — одну дитину, у найкращому випадку — двох. У порубіжних з Руттією землях стає все менше ядранців, там повно метисів і рутійців, там майже не говорять ядранською, а все більше — Небесною.

Таке вже давно в Іплі, таке почалося в Оквіллі. Чи не скажуть тамтешні жителі одного дня: більшість тих, хто тут живе — рутійці, і ми не хочемо знати ядранської мови, ядранських законів, ядранських податків? Ядранських шкіл та поліції?

Чи не скажуть вони: віддайте цю землю нам, бо ми тут народилися? А ми не віддамо, бо це одвіку наша земля! І почнеться війна, і втрутяться Руттія, начебто для захисту уроджених рутійців. Тоді буде дуже важливо, щоб Гряда, яка так зміцнилася на нашій пам'яті — останніми десятиліттями, зберігала нейтралітет.

І потім, є пророцтво Мольфарів, яке я почув того дня, як урятувався від Устіна Блека.

— Чому ти маєш вірити Мольфарам? — нервово спитав у короля брат.

— Тому що вони дуже давно живуть на Ядрані, про них згадується у найдавніших наших літописах, можливо, вони

живуть тут довше, ніж самі ядранці...

— То що з того? — не зрозумів князь Олол.

— А те, що вони лише двічі за всю історію втручалися у перебіг подій на планеті, і обидва втручання пов'язані так чи так з тим прангом.

— Та що мені до їхніх пророцтв, якщо я не знаю, що мені робити з княжною Оло! Вона сумує і плаче!

— Вона вагітна? — поцікавився король.

— Каже, що ні, — невпевнено відповів братові князь.

Глава 18

— Церква підтримає тебе, — впевнено сказав Зенон. — Буде законний правонаступник престолу з правлячої династії. Буде мир та торгівля з багатим Ядраном — будуть і контакти між церквами. Наші вірування досить схожі, і нам давно вже треба дещо прочитати у їхніх книгосховищах! Це — незвичний шлюб, але для королівства зовсім не шкідливий. Нічого поганого від нього не буде. Церква підтримає тебе...

— Ми підтримаємо тебе, — сказав єпископ Сардар.

— Бо служителі Небесної церкви та Гадрузи завжди підтримують одні одних, — додав митрополит Алішер. Інші сановні отці закивали головами.

— Синод уповноважив мене ознайомити тебе з Небесним манускриптом, — повідомив короля Зенон. Було видно, що він останнім часом надзвичайно вивищився у церковній ієрархії та є фактично визнаним наступником Сардара.

— Прошу пройти зі мною до сховища.

Король пішов, Зенон підвів його до суцільної стіни, вставив до щілини між величезними кам'яними брилами золоту пластину складної конфігурації (ключ — здогадався Зульфікар), і частина стіни зрушила з місця, пропустивши їх у величезну кімнату без вікон.

На постаменті стояла старовинна, з чорного дерева,

скринька, а на протилежній від дверей стіні був вибитий якийсь напис рунами. Зенон підняв віко скриньки й присвітив свічкою з сала морського носорога: лише один аркуш лежав на споді.

— Оце — Небесний манускрипт, — вказав поглядом на той аркуш Зенон. — А то, — глянув на стіну — його точна копія. Якого читатимеш?

Зульфікар глянув ще раз у скриню: аркуш і на вигляд був надто старим та ветхим — страшно брати до рук.

— Той, — кивнув головою на стіну.

Зенон закрив скриньку, запалив ще три свічки, що приніс із собою, прилаштувавши їх так, щоб було видно всю стіну:

— Читай.

Король прангів Зульфікар Гадруз почав вдивлятися в інглішські руни. «Організація Об'єднаних планет», — прочитав.

— Що це? — спитав у каптурника.

— Читай, — жорстко сказав, майже наказ віддав, Зенон.

Король почав читати:

«Організація Об'єднаних планет.

Президія Всесвітнього Уряду.

Указ № 18/375-800.

За відмову від виконання Указу Всесвітнього Уряду № 10/20810734 від 12.03.2395 р. «Про обов'язкову генну корекцію населення», систематичне та злочинне ухиляння від трансмутації генів агресії, користуючись правом Верховного арбітражу, наданим Президії відповідно до резолюції Всесвітнього Уряду № 545352 від 24.08.2391 р.,

Засудити

громадян планети Земля числом 2317 осіб (списки додаються) на довічне заслання без права повернення.

Зважаючи, що кристалічні телепатичні датчики з планети Ядран протягом двох років і восьми місяців не надіслали жодного сигналу, що свідчить про загибель розумного життя

на планеті, встановити засудженим особам, числом 2317 (списки додаються), місцем постійного перебування названу планету. Встановити режим підтримки — мінус один (обмеження на технологічний розвиток). Депортацію здійснити негайно.

Голова президії Вольф Вейсон

Віце-голова Георгій Куш

Секретар Лео Кьорлхет

14 червня 2403 р., м. Гавана , Земля»

Зульфікар вийшов зі сховища, і камінні двері за ним зачинилися.

— Ну, що скажеш? — запитав Зенон.

— ...здоровим чи калікою,
славним чи осоромленим —
дай мені

залишитися собою! — словами молитви відповів король. Він повернувся та тихо пішов, юний красень зі скорботною мудрістю в очах.

* * *

Легенда провіщає, що ми прийшли з неба.

Сказання друге. Бурштинові очі

Розділ 1

Темне небо над Королівством Гряди. Не видно вдень сонця, а вночі — зірок: густий дим аж до обрію. Північно-східний вітерець несе його разом із вулканічними газами, притрушуючи попелом океан, острови та міста прангів. Скільки око йме — водний простір, покритий уламками пемзи; вони пливуть за вітром, а прибій підхоплює їх і кидає у скелясті береги островів Собачої Голови, Великої та Малої Черепахи.

Три дні тому, на другий день цього лиха, кількома човнами припливли до Майвани перелякані нечисленні мешканці острова Каракудук. Без ладу і складу переповідали вони, як цілий тиждень гугоніла гора П'ять Димів, бурчали, буркотіли, бубоніли всі п'ять її кратерів, як дрижав усім тілом, наче в лихоманці, острів, як деренчали шибки та сипався тиньк у їхніх халупах, а вони думали — минеться, і творили молитви Небу.

А потім, наприкінці сьомої доби, рівно опівночі, найбільше жерло — кратер Гадрузів — викинуло в самісіньке небо сяючий розпечений струмінь газу, за ним — другий і третій, вулкан загарчав, заворушився, піднявся, заревів і вибухнув, розірваний навпіл страшною підземною силою. Він плював у небо жаркою лавою, і та падала на схили й повзла до океану повільно, але невідворотно, випалюючи все на своєму шляху. Перелякані остров'яни поспіхом посідали до човнів, кидаючи напризволяще житло, збіжжя й худобу, та, квапливо веслюючи, направляли свої судна у бік столиці. Чому вони непливли на ближні острови — Собачу Голову чи Малу Черепаху — або, ще краще, на Кайвану, яка стоїть трохи осторонь, і на неї навіть дим і газ не йдуть — біженці й самі не знали.

А вулкан стрясав острів, і величезні хвилі котилися від нього океаном до руттійських та атріанських берегів.

У столиці держави місті Майвані, у тронній залі королівського палацу яскраво горіли свічки з сала морського носорога, розганяючи незвичайні полуденні сутінки.

Король Зульфікар Гадруз і королева Оло зібрали всіх відомих у столиці вчених, книжників, звідарів, астрологів, священників, віщунів, провидців і пророків. Тут же — перший міністр адмірал Устін Блек, морський міністр адмірал Кер Гирей і начальник таємної поліції радник Едвард Фортунато. Король висадив без чину по лавах уздовж стін усіх прибулих (тільки Устін Блек посів звичайне своє місце — найближче до короля з правого боку), повів бровою — дужі гвардійці зачинили величезні важкі, з кайванського дубу, двері і стали ззовні на варті.

Впала тиша — аж чутно, як у пломені гноти свічок тріщать.

— Ви всі бачите, вельможне панство, — почав неголосно Зульфікар, — що відбувається. Нам важливо визначити своє ставлення до подій на острові Каракудук, тому хай кожен скаже прямо, як думає: що віщують нам ці знаки? — і правитель Гряди долонею вказав на темне небо за вікном.

Тріщать свічки, хитається нетривке їхнє полум'я. Сидять розумники й мудрагелі, знавці й шарлатани, втаємничені та махлярі-дурисвіти — мовчать і підлогу зосереджено розглядають.

Адмірал Устін Блек на правах першого міністра почав:

— Ніякий це не знак. Я розміняв уже сьомий десяток і бачив принаймні чотири виверження. Коли мені було вісім років, на острові Тюрбан раптово вибухнув вулкан Принда і засипав попелом містечко Лейла-Валейла разом з усіма його мешканцями. Потім, того року, коли я їздив із королем Дораром Третім по гармати до Фатії, було виверження того ж таки вулкана П'ять Димів. Тоді лава випалила увесь північний схил гори, і кратер Гадрузів збільшився удвічі...

— Ми з тобою однолітки, адмірале, — заскрипів раптом, перебиваючи Устіна Блека, єпископ Сардар. — І я нага-

даю тобі, що сталося за рік по тому: була велика війна з Ядраном. Тоді, як і тепер, вибухнув саме цей кратер, хіба тільки дим і попіл того разу не сягали Майвани. Коли вивергається будь-який вулкан на Гряді, то ніякий не знак, але коли вибухає кратер Гадрузів — це знак і попередження!

— Справді так, — погодився перший міністр, — була велика війна з Ядраном. І в битві під Майваною ми потопили весь їхній флот, дивом урятувався єдиний вітрильник, на якому тікав король Раал. До речі, я бачився з ним минулого року у Гасхурні, коли очолював посольство Королівства Гряди, і тепер не жалкую, що він лишився живий, а тільки дивуюся, з якої дрібниці почалася та війна...

— Я не знаю, знак це чи кара, — подав голос митрополит Алішер, — тільки нечувані речі сталися протягом року в королівстві...

— Що ти маєш на увазі? — примружився адмірал.

— Ніколи, по-перше, за всі віки, скільки сягає пам'ять наших літописів, не втрачали пранги меча Гадрузів, — загнув пальця церковник.

— Ми його одразу ж повернули назад, — палко заперечив Зенон.

— По-друге, ніколи, — водив далі Алішер, наче й не чув каптурника, — Гадрузи не вбивали один одного, а тут — аж двоє: син отруїв батька і за кілька днів потому був зарубаний братом...

— Не зарубаний, а покараний правосуддям Неба під час чесного поєдинку! — вигукнув із місця Гирей.

А король насупився і наставив важкий погляд просто в лице митрополитові. Той же своє веде: третього пальця загинає:

— І, до того, ніколи ще на королівському троні не сиділа навіть іноземка, а тепер сидить чужинка, мало того — інородка, ядранка!

— Чи не ти, святошо, давав згоду на цей шлюб? — заgrimів, підхопившись, адмірал Устін Блек. — Хіба не ти казав,

що Небесна церква підтримає короля?

Королева щосили здавила поруччя трону, намагаючись стримати почуття (аж тонкі пальці побіліли), але прекрасні нетутешні її очі заповнили непрохані сльози. Зульфікарове лице поволі наливалось кров'ю.

Єпископ Сардар зіщулювся, опустил очі долу і напружено вивчав носака свого чобота.

— Я і тепер підтримую короля, — твердо заявив Алішер.

— Чим же ти його підтримуєш? Тим, що перекручуєш факти і виголошуєш брехню? — кинув з лави каптурник Зенон.

— Тим, що виконую його наказ, — стукнув у кам'яну підлогу патерицею Алішер. — Тим, що кажу, як думаю!

Він підвівся і підняв над головою свою різьблену митрополичу палицю:

— Невже ти заперечуватимеш, Зеноне, що між цим кратером і долею Гадрузів є надприродний, незбагнений, таємничий зв'язок?

З піднесеною рукою він застиг, тримаючи павзу.

— Ти закінчив? — безпристрасно спитав король і, поки митрополит розмірковував, що відповісти, додав. — Дякую. Можеш сідати. А що думаєш ти, майстре Баграте?

У чорній мантиї, з виголоною до блиску головою, підвівся Великий магістр Майванської Вченої Гільдії майстер Баграт:

— Нам достеменно невідома природа виверження вулканів. Судячи з того, що розповідають очевидці, у надрах вулкану П'ять Димів накопичилася величезна кількість розпеченого газу. І коли сила його тиску перебільшила силу опору каменю, гора вибухнула. Газ, що піднімається з глибини, виштовхує поперед себе величезні маси розпеченої лави...

— Скільки це триватиме і чим загрожує? — перервав його Устін Блек.

— Наші дослідження, на превеликий жаль, не дають поки що можливості прогнозувати ані період виверження, ані час його початку й закінчення. Так само не можемо ми передбачити всі наслідки...

— Ви вже десять віків товчете ті самі досліди, — єхидно проскрипів єпископ Сардар. — І завжди вам, ученим, нічого достеменно не відомо.

«Нащо він це каже? — промайнуло у Зульфікара. — Він же втаємничений, на відміну від Баграта; він читав Небесний манускрипт і відає, що Небом поставлено межу знань, якої нам не дано подолати».

А єпископ продовжує огидне скрипіння:

— І завжди ви, розумники у мантиях, припускаєте та сумніваєтеся...

— Зате ти, Сардаре, не сумнівався — мало не коронував убивцю! — вперіщив промовця реплікою Устін Блек. — А твій поплічник, — вузлуватим пальцем адмірал тицьнув у бік митрополита, — дорікає королю, що він покарав злочинця за Кодексом Гадрузів, попри те, що тим негідником виявився його рідний брат!

— Ганьба тобі, адмірале! І не соромно принижувати святу церкву? — чистим уже та міцним голосом дорікнув Сардар. Його маленькі сухі очі заграли недобрими вогниками.

— Ти не ототожнюй, Сардаре, Небесну церкву та деяких двоєдушних церковників, не плутай святе й лукаве! — вулканом вибухнув каптурник Зенон. — Синод хотів торгівлі з Ядраном — подивись же, скільки тепер ядранських торгових суден у порту! Ти мріяв хоч одним оком зазирнути до ядранських літописів — так чи не тобі привіз барон Покль вісім здоровенних скринь із пергаментами? Ти піклуєшся про майбутнє династії? То хіба небіж короля принц Бабур — не Гадруз? Чи ти гадаєш, що в палаці не відають, як ви з Алішером натякаєте на проповідях у соборі, що короля в Ядрані обпоїли приворотним зіллям і присушили до ядранки чарами? Сардар заляк: він і справді зопалу бовкнув навесні щось по-

дібне, викриваючи ересі відступників — чаклунів з Арпаду.

— Це вже схоже на змову з метою бунту, — зловісно встромив у єпископа холодний погляд Едвард Фортунато.

За усе життя старий Сардар не боявся нікого, крім короля Доара III Переможця, Зульфікарового діда. Хіба що останнім часом остерігався каптурника Зенона. Але цей Едвард породжував у ньому нестримний жах, лякав більше, ніж кайванський алігатор — тамтешніх рибалок і ловців перлів.

Лише рік тому вивищів король командира портових жандармів із Квінізорайї аж до начальника таємної поліції королівства, і за рік Фортунато оплутав сіткою своїх шпигунів мало не всю державу. Його очі та вуха були всюди: на кораблях і майстернях, у казармах і палацах. А тепер, виявляється, — і в соборах.

Увесь цей рік Зульфікар усував із усіх важливих посад батькових вельмож, замінюючи їх своїми молодими друзями, і весь рік старі сановники бігали до Едварда — доносити один на одного, — сподіваючись на захист і поблажливість. Тільки маршал Еміль Френч нікого ні про що не просив: поїхав на губернаторське, колишнє Блекове, місце.

А Фортунато зіштовхував лобами губернаторів і міністрів, адміралів і камергерів. Нацьковував одних на інших, підбурював. Використовував надані ними відомості.

Хитро діяв і перший міністр адмірал Устін Блек: спершу відрядив до Ядрану каравани купецьких суден із місцевими товарами: хасилойською вовною, майванськими перлами, вином із Мезуми та Ель-Кайри, кайванською горілкою, мідним посудом із Квінізорайї... Незабаром торгівці повернулися, і, задоволені прибутками, почали швидко завантажувати трюми знов.

Потім у портах Гряди з'явилися і ядранці з дешевими пергаментами з Ипла, з невагомим шовком із Оквілли, з гасхурнською парусиною, не гіршою за матхонську, але значно дешевшою. Старі люди поставилися до чужинців підозріло і невдоволено, а молодь, за життя якої не було жодної війни з

Ядраном, підсміювалася та охоче купляла заморські недорогі товари. Ядранські модні чоботи, доступитися до яких іще рік тому могли лише дуже заможні люди, тепер були на кожному базарі.

Вигідно продавати свої надлишки і дешево купувати те, чого не маєш, — кого не задовольнить така торгівля? Кульгавий Мемед із Ель-Брадо ризикнув і вивіз до Гасхурна цілий корабель плетених рибальських светрів, а тепер возив їх аж трьома кораблями, бо виявилось, що в Південному Ядрані теж буває холодна пора, — коли у прангів літо, — а светри продавалися швидко і з чималим зиском.

А коли пранги звикли до ядранців і переконались у вигодах від миру й торгівлі з ними, Устін Блек оголосив про скоре весілля короля з ядранською принцесою. Посполиті поставилися до новини байдуже, а шляхта і бояри по палацах і замках пошепки осудливо обговорювали це рішення: діти від такого шлюбу будуть метисами, а метиси — завжди бездітні.

Зульфікар позатуляв злостивцям пельки, видавши указ, за яким у випадку відсутності в нього онуків престол могли успадковувати нащадки принца Бабура Гадруза, його небожа. Особливо затятих заспокоїв Едвард Фортунато, а графа Ель-Брадо, який заявив, що не присягатиме на вірність ядранці й не служитиме такому королівському подружжю, того ж дня заарештували жандарми, а на завтра вже, позбавлений усіх нагород, плыв він бойовою галерою до Кайвани — на довічне заслання.

Пересуди припинилися, шляхта принишкла...

Тріщать гноти у хиткому полум'ї свічок. Мовчить король — мовчать і радники. Насупився Алішер, губи у нитку стулив. Незворушна сидить королева, дивиться просто перед собою прекрасними бурштиновими очима. Устін Блек спідлоба сановних чорноризців недовірливо розглядає. Гострими поглядами стріляє по гостях головний вивідач держави.

— То чого мовчите, панове? — нетерпляче забарабанив по поруччю трону король. — Може, справді, причина всіх бід

— чари?

Із жезлом — бивнем морського носорога з ограненим оксамитовим верхів'ям — підвівся Великий маг ордену Білої Зірки, звіздар і чаклун майстер Арслан. Долонею лівої руки виписав він величезне коло, прохромив удавану ціль різким штурханом жезла, схопив щось із повітря, завмер, прислухаючись до наявного у жмені, обережно розкрив долоню і впевнено заявив:

— На королівське подружжя чарами не впливали.

— Ти переконаний? — підхопився Зенон.

— Абсолютно. І приворотним зіллям не поїли.

— Чим ти можеш це довести? — не вгамовувався священник.

— Нічим. Просто знаю — і край.

Зенон хотів сказати щось уїдливе, але Великий маг жестом зупинив його.

— От рік тому я ж не був у Гасхурні, а знаю, що там, а саме, у палаці гостей короля, з тобою в перший же вечір трапилась одна подія, згадки про яку тобі ще й досі небайдужі...

Зенон відвів очі.

Король згадав той вечір, простору залу, ядранських сопілкарів на балкончику, їхню першу з Оло зустріч, і майже реально відчув, як притискалася тоді вона гарячим стегном до нього, накрив її долоньку своєю і стиха промовив:

— А для нас ці згадки дорогоцінні... Цікаво, а що ж таке робив тієї ночі Зенон?

— Оце вже справді загадка, — повернулася до нього, попри етикет, іронічна королева. — Упевнена: те саме, що й ми...

Зульфікар пригадав, як загавала тоді до каптурника якась молода ядранка, Гирееве пророцтво з цього приводу — «не встоїть», їхню першу з Оло гарячу ніч, і з цікавістю подивився на Зенона.

— Ну, а з вулканом не чарами, бува, скоїли таке? — поцікавився тим часом у чаклуна Устін Блек.

— Я не відкидаю такої можливості, хоч і не знаю нікого, хто був би на це здатний, — відповів адміралові Арслан. — Стара Зарра Пйорпла із Кайвани може нагнати хмари, я — пролити з них дощ, еретики з Арпаду, що в Південних Морях, викликають чарами громовицю... Подейкують, десь у Рутті — чи то у Глоссії, а, може, у Порт-Рутті — є чаклун, який приборкує шторм...

Книжники, віщуни й маги заворушилися, загомоніли між собою, залом зашелестіло ім'я: «Ардаліон — Ардаліон — Ардаліон»...

Великий маг криво посміхнувся, гмикнув і повів далі:

— Справді, кажуть, що зуть його Ардаліоном. Про нього всі чули — ніхто не бачив. Усі пліткують — особисто ніхто не знайомий. Про його силу ходять легенди. Може, і сам він — легенда, міф, якими повниться Терра? Бо якби така людина була — я, напевне, знав би. Просто знав. — Арслан кинув іронічний погляд на каптурника.

— То, скорше не чари? — сварливо перепитав перший міністр.

Чаклун цокнув язиком і похитав головою:

— Навіть усім разом: Заррі, мені, відступникам з Арпаду і Ардаліонові, якщо він існує, нам таке — роздерти вулкан — не до снаги. Силами, підвладними людині, такого не зробити! А щодо питання, яке є темою нашого зібрання, можу сказати. Не знаю, чи є знаком вибух вулкана П'ять Димів; на мій погляд — ніякий це не знак, а наслідок. Може, й справді діють невідомі нам чари, але ймовірно, що, як казав Великий магістр, — Арслан вклонився майстрові Баграту, — просто гору газами та лавою розперло.

Але одне я знаю точно: зірки не віщують загибелі ані королівству, ані династії. Інтриги, зради, змови — будуть. Можливо, що й війна. Настануть великі зміни, а з ними — колеги підтвердять — прийде нечуваний розквіт торгівлі, ремесел і, хоч як дивно, пане єпископе, наук!

Арсланові колеги: звіддарі та провидці, астрологи й ві-

щуни, книжники і пророки один перед одним заповзялися підтверджувати — голосно і начебто впевнено.

Розділ 2

Байстриук адмірала Устіна Блека кримінальний засланець Алекс Блек у містечку Мун на острові Кайвана не бідував. Утримання у двадцять п'ять золотих монет щомісяця (суму визначив особисто король) достатньо, щоби не бідувати навіть у Майвані. П'ятдесят срібних кондорів, що їх зі своїх статків додавав адмірал, робили Апекса заможним і незалежним. Вдячний шляхтичем середньої руки, вештався він містом. Прісна нудьга оселилась у столиці острова Кайвана. Як гучно сказано — столиця! Бувалий у бувальцях моряк, Алекс Блек бачив справжні столиці: Партерен, Ізерлон, Гасхурн, Майвану... А місто Мун — глухий застум. Тільки й того, що мешкає тут губернатор. Його дім — єдина пристойна будівля на острові, але назвати двоповерховий невеличкий будинок палацом, як, наприклад, у Квінізорайї, навіть у кайванців язик не повертається. Знайшли слово — «резиденція» і радіють, як діти. На всю цю «столицю» — два шинки й таверна. Ще є пошта та, звісно, поліція. І, як годиться, собор. У таверні та шинках молодого Блека знали добре — завсідник, щоденний гість. На пошті він отримував гроші та книжки від старого адмірала. У поліції — відмічався по п'ятницях. До собору ж не заходив жодного разу. Серед адміралових книжок відбирав він посібники з судноплавства, штурманської справи та будування суден, бо це його справді цікавило. Усі інші він складав на купу в кутку своєї кімнати — гора вийшла вже чималенька!

Нудне, нецікаве, паскудне життя на Кайвані! Раз на тиждень — базар. Бідненький, точніше — ніякий. А як може бути інакше, якщо майже всі мешканці острова влітку ловлять рибу та перли, а в холодну пору — плетуть светри?

Чотири винокурні женуть діжками вдень і вночі міцну місцеву горілку, а купці розвозять її по усій Террі. У кайвансь-

кої горілки один справжній конкурент — сільбертальський ром, від неї — величезні надходження до скарбниці. Та що з того кайванцям, винокурні ж належать короні...

Усі в Муні звать Алекса як шляхетного — «майстер», і місцеве панство, темне та необізнане, радо прийняло його до свого кола. Алексові й добре: серед цих людей з їхньою просторічною говіркою та спрощеними поглядами на життя він, донедавна простий моряк, не відчував себе невихованим невігласом. Його брутальні жарти вважалися тут дотепними, примітивна мова — нормальною, гучний голос — мужнім, громове реготання — веселим сміхом. Він їв як вони — руками, розмовляв за столом з набитим ротом, плямкав, викладав лікті на скатертину — своя людина.

А от витончений та освічений граф Ель-Брадо не припав тут до душі нікому: зарозумілий — вирішила кайванська шляхта, і він разом із лакеєм та кількома мисливцями майже весь час проводив на полюваннях — на качку, на вепра, навіть, казали, на кайванського алігатора. Вдома він бував рідко: щось читав і писав, майже нікуди не виходячи.

Одного разу, вештаючись містом, Алекс вийшов до будинку старої Зарри Пйорпл — знахарки, провидиці й чаклунки. Тубільці без гострої потреби (зуби заговорити, зілля від застуди взяти, звих вправити) до неї не ходили, намагаючись обминути її житло десятою дорогою.

Розповідали, що років сорок тому юна ще Зарра зурочила красуню Наїлю за вродливця-рибалку, що його буцімто відбила та у Зарри. І багатьом же подобалася Наїля — а ніхто заміж не взяв. Змарніла її врода, зіпсувався характер. Утратила вона залицяльників, розгубила друзів. Зустрічаючи її у місті — висохлу, неохайну, сиву, одиноку та сварливу, — городяни відводили очі і молили Небо відвести від них гнів Зарри.

Побоюються її люди, ой, побоюються! А от Алекс, син Лотти із Люнни та Алекса Блека, не злякався — підійшов до дверей і рішуче постукав.

Ні сіло ні впало двері відчинив граф Ель-Брадо. Він анітрохи не здивувався, відступив на крок, пропускаючи гостя до помешкання, приязно усміхнувся і подав руку як рівному:

— Доброго дня, майстре Алексе!

* * *

У легкій мідній кірасі, брудних чоботах, густо притрушених пилом, темний лицем, тримаючи пом'ятого шишака в лівій руці, барон Заб пройшов залюю і впав на коліно перед базальтовим тронем, на якому велично сидів король десяти королів, верховний правитель Ядрану Раал П'ятий. Мовчали вельможні й високородні, що оточили трон, у рот води набрали чиновні та шляхетні, що юрмились у залі, принишкли заможні посполиті, що несміливо тулилися до стіни під самими дверима.

Схиливши чоло, чекав барон. Брат короля, перший міністр держави князь Олол перервав тривожне мовчання:

— Прощу пана барона піднятися!

Заб звівся.

— Розповідай. — рівним безбарвним голосом наказав король.

— Ваша величносте, новина дуже погана, — не приховуючи хвилювання, повідомив Заб. — Рутгія почала війну. Стрілецькі полки разом із атріанськими мерсенерами взяли Ипла та просуваються на Оквіллу. Рутгійський флот блокує все північно-західне узбережжя.

— Чому з Ипла не прилетів жоден голуб? — видихнув король.

— У них було все сплановано: вночі згоріли усі голубники разом із голубами, зранку почалися заворушення у рутгійській громаді Ипла, опівдні — зіткнення з поліцією, вдень вони налаштували барикади у рутгійських кварталах і поголовно всі озброїлися. Вдень вони спробували захопити Східну браму, але були відбиті легіонерами, а вночі просто прола-

мали стіну і пустили мерсенерів до міста.

У порту з'явилися руттійські фрегати і почали бомбардувати берегові укріплення. У місті вже точилися вуличні бої, а стрільці напосіли на Східну браму. У нас було всього дві когорти, ми билися, як тільки могли, та їх було без ліку. На світанку Ипл опинився в руках ворога, а ми закріпились у Південнім форті і трималися ще дві доби, а навкруги тривали пожежі, грабунки, різанина і плюндрування. Ми відбивали атаки стрільців, а місцеві руттійці разом із мерсенерами грабували ядранські квартали.

На четверту добу ми підземним ходом вийшли з форту за їхніми спинами. У ворога не було часу розвертати націлені на порожній форт гармати; змітаючи патрулі з новоствореної місцевої міліції, огризаючись вогнем на стрільців, що напосіли на ар'єргард, крізь східну браму, розбиту самими ж руттійцями, через передмістя з боєм вирвалися до Оквільських лісів. Шлях на Оквідлу виявився перекритим частинами мерсенерів, забутими стежинами за дві доби дісталися ми до Зеленого хребта, перейшли його через Косулячий перевал, а ще за день добрали до Трьох Мостів.

У цьому містечку навіть пошти немає, а єдиний аматор-голубар помер ще десять років тому. Три поліціанти там усього, а бургомістр старий — ледве ноги волочить, на вухо тугенький, блаженський — ще до прильоту вогняних птахів кебета у нього догори дригом стала. Було колись три мости у місті — тепер останній розвалюється. Три Мости тепер диліжанс новим трактом обминає — от і занепало місто.

Раал мовчав, погойдуючи в руці державу у вигляді сонця, оповитого змієм. Очі кольору світлого пива безпристрасно розглядали барона.

Заб заспішив:

— У Трьох Мостах розквартирувалися залишки військ, а я верхи домчав до Ерли, звідти пустив голубів, винайняв найшвидшу річну галеру і приплив до вашої величності.

— Твій голуб з Ерли долетів і листа я отримав. Там

нічого не пишеться про долю барона Ипла.

— Я нічого не знаю. У мене під Иплом маєток, а у самому Иплі — будинок... був, — задрижав голос барона Заба. — Коли все почалося, я кинув його напризволяще і пробився з охороною до казарм другої когорти, а коли вбили їхнього капітана — перебрав командування когортою на себе.

Раал коротким жестом дав баронові знати, що розмову закінчено, і звернувся до князя Олола:

— Негайно розіслати голубів усім баронам, підняти Залізні легіони і флот. Ми вдаримо одночасно: з суходолу по армії вторгнення, а з моря — по кораблях.

* * *

... Адмірал Кер Гирей із жалем згадував свою квартиру у Квінізорайї: затишна й мила серцю. Це було його перше власне житло. Не винаймає, орендоване — своє! Яке вони з Едвардом купили колись у корчмаря Рауха Вергера, добре натиснувши на нього, бо той пручався — «не продам». Як потім з'ясувалося, Гирей переплатив кругленьку суму. Проте не шкодував, хоча тоді у нього, простого капітана королівського флоту, зайвих грошків не водилося...

А потім там з'явилася Ханна, докорінно змінивши капітанове помешкання. Коли по дахах шарудів дощ, вони запаливали дрова в комині, підтягували широке старовинне крісло ближче до вогню, Гирей сідав, а Ханна вмощувалась у нього на колінах. Цілувалися, пили вино (найчастіше — «ночі Ель-Кайри»), мріяли. А потім кохалися до нестями на широкому ліжку, вкритому шкурою матхонського лева. Шепотів щось племінь, вторив йому Гирей, стиха говорячи коханій пристрасні слова.

Тепер Гирей не капітан — адмірал, морський міністр королівства. У нього — величезний будинок, майже палац, у Майвані, там усюди сновигають, бігають, шастають, вештаються (коли Ханна не бачить) якісь слуги, лакеї, куховарки.

У передпокоях товчуться охоронці, кучери муфлонів (виїзди у них із Ханною різні), ще якісь люди.

Справ у адмірала — безліч. Королівство Гряди — морська держава, а пранги — народ мореплавців. Суден у них — ліку нема. А ще порти, берегові укріплення, верфі...

За морським відомством чотири великі ливарні — гармати відливають, і одна невеличка — виготовляє корабельні дзвони. А Гирей до того закладає новітні фрегати — такі, як «Світанкова зоря». Вже спущені на воду три: «Вогняний птах», «Небесна колісниця» і «Доар Переможець». А на стапелях — аж вісімнадцять: «Володар вітрів», «Пломінь небес», «Громовержець», «Хасилоя», «Алігатор» (інші ще й без імен).

Плетуть линви в Хасилоїї; здоровенними бухтами закупають їх Гирееві люди, прискіпливо перевіряючи кожен лікоть. Корабельні гармати для нових фрегатів Гирей перевіряє власноруч: залізним прутом обстукує, прислухається, як дзвенить і співає метал, і — платить. Одного разу, було, примусив майстра спершу з тієї гармати вистрілити: не сподобався йому, бач, голос, яким відгукнулася бронза люфи на його вистукування.

— Звідки ти знаєш? — здивувався король.

— Про перевірку гармат на звук? — гмикнув Гирей. — Усі військовики знають.

— Так робив мій дід, коли купляв гармати у Партерені, — повідомив Зульфікар. — Мені Блек розповідав.

— А мені — мій батько. Він саме тоді був у Блека другим помічником на «Морському носорогові».

Король кинув погляд на велетенський стіл, що займав майже половину Гиреевого кабінету: морські карти, документи, рапорти командувачів ескадр, гусячі пера, чорнильніці, якісь дивні лінійки — багато чого, та все розкладено к порядку, найпотрібніше завжди під рукою.

— Що доносять із Каракудука? — поцікавився. Тиждень тому Гирей відрядив туди кліпер «Морська ворона» з майстром Багратом на борту, давши йому в розпорядження влас-

ного голубаря з десятьма клітками птахів, і тепер щодня отримував докладні повідомлення.

— Виверження майже припинилося: вулкан димить, буркотить, та лава з жерла не пре. Тепер на горі П'ять Димів один кратер і острів начебто трішки піднявся з води і став більшим. Що дивно, усі кинуті селища вціліли: худоба вільно гуляє по вулицях і пасеться на городах і в садках.

— Ти диви, — плеснув у долоні король. — Виходить, даремно вони тікали?

«Вони» — це мешканці острова, які, осівши у багатій Майвані, заспокоїлися і вже не мріяли про повернення.

— А ще прилетів голуб із Глоссії, на кордонах Рутті та Ядрану неспокійно. Якись сутички, достеменно поки що невідомо.

— Через нашу торгівлю з Ядраном Руттія втрачає величезні прибутки від парусини, — зробив жест, наче зважує гаманця, Зульфікар.

— Усі війни заради грошей, — бовкнув Гирей. — Імператор Рутті Борвальд розлючений збитками і погрожує блокувати торгові шляхи на Ядран. Він ладний розпочати з Раалом війну та дорікає Гряді у зраді справи Небесних народів заради гешефтів з іногородцями. Він репетує на весь палац, що раніше правителі Небесних народів усі разом билися проти нелюдів, а тепер почали одружуватися з їхніми принцесами...

— Пішов він до біса! — вилаявся король. — Не йому наказувати, з ким мені одружуватись. А він не пам'ятає, які ціни встановив на свої товари? Скільки років Руттія практично грабувала Гряду, користуючись тим, що майже ніде, крім Рутті та Ядрану, бавовна не росте? Що найкращі корабельні ліси — також у Рутті та в Ядрані? Ми воювали з Ядраном, віддаючи останні кошти за руттійські поставки, а вони жирували! Хай везе товари за ядранськими цінами! Йому не вигідно? Та ж прангам вигідно торгувати з Ядраном — і я торгуватиму! А буде потреба — кожен купецький караван супроводжуватимуть військові кораблі! Ач, згадав: усі разом билися проти Яд-

рану! Коли Раал почав війну з дідом, Борвальд — що, прийшов прангам на допомогу? Ні, він після нашої перемоги під Майваною запропонував Раалові свої послуги миротворця, зажадавши кругленької суми! Вигадав: битись разом! Я обіцяв Раалові не воювати проти Ядрану.

— Обіцяв — не воюй, — спокійно усміхнувся молодий адмірал. — Що тобі Руттія? Союзів із нею ти не укладав, торгівля — собі дорожча: та де це чувано — за лікоть парусини віддай лікоть найліпшої у світі вовни? Та в тебе дружина — ядранка, родичка їхнього короля! Тобі мир із ним вигідніший! Скажи Борвальдові: я не втручаюся в твої стосунки з Ядраном, а ти не втручайся в мої, та й край!

— Ви з його ясновельможністю Устіном Блеком не змоглися? Годину тому він радив мені те саме.

— Він також знає про прикордонні конфлікти? — зацікавився Гирей.

— Знає. Каже, у нього свої джерела, — невесело посміхнувся король.

...Дивак та оригінал, старий майванський кат Алонсо Цугцвангер, вийшовши, нарешті, два роки тому у відставку, переїхав на Кайвану та оселився у місті Мун, у самісінькому центрі, навпроти резиденції губернатора. Улюбленою його справою стало пити знану кайванську горілку із засланими покидьками й шибайголовами, що якимось дивом урятували свої шиї від його сокири. Ще, переважно холодними зимовими вечорами, він залюбки читав примхливі, чудернацькі, химерні, вигадливі прозові оповідки ядранця Ондра. Той, ще не так давно — блискучий поет, вигадував небилиці про своїх героїв, нарікаючи їх дивними іменами, схожими на імена, поширені серед Небесних народів. Його романи «Матхоніада», «Чи втопився Герундіо?», «Тузінь ободів» були, на погляд Алонсо, схожі на реальне життя не більше, ніж його сокира на славнозвісний меч Гадрузів.

«Невже це його перший роман — «Канікули» — вразив

колись усю Теру?» — дивувався кат-пенсіонер. Але було це вже п'ятнадцять років тому. Начебто і не змінився Ондр: вишукане мереживо добірних слів, майстерне плетіння яскравих думок, натяки, ескапади, екскурси... І кожного разу ловив себе Алонсо на легкому розчаруванні: здавалося йому — знову захопився, загрався Ондр, насолоджуючися своєю філігранною майстерністю, знову показав неймовірну техніку й випустив щось непомітне, та аж надто важливе. «Канікули» Алонсо визначав словосполученням — «практично геніально», інші книжки — молодіжним модним слівцем — «прикольно».

Віднедавна ще одне захоплення з'явилося у Алонсо — полювання на кайванського алігатора. Восени, нагулявши тіла, з новим потомством відпливали кровожерливі тварюки від острова — на зимівлю у тепле Рутгійське море. Тікали з їхньої дороги акули, ушивалися кашалоти та спрути. Тільки морський носоріг, погрозово ревучи, не поступався дорогою навіть найбільшим самцям, і ті, знаючи силу його бивня, передбачливо обминали велетня стороною.

Саме тоді, восени, і полюють на кайванського алігатора, тільки на самців. Самиць не б'ють: навіть лишившись без господаря, вони негайно пристануть до якогось гарему і навесні будуть знов із приплодом.

Головне — відбити гарем від стада, а потім — виманити самця подалі від гарему. Плаває кайванський алігатор прудко, тому потрібний швидкісний човен, спритні веслувальники, могутній гострозорий гарпунер і пара-трійка вправних сокироносців на випадок, якщо гарпун тільки поранить тварюку, і та, від люті й болю втративши бодай найменший страх, атакує мисливське судно. Отут уже Алонсо не знав собі рівних: сокирою на довгому держаку (ще тою, майванською) бив хижака проміж очей — завжди точно і завжди на смерть. Можна, звичайно, з безпечної відстані вразити рептилію в голову з партеренського мушкета — його кругла куля грот-щоглу навиліт прошиває. Рутгійські промисловики, що полюють на матхонського лева, так і роблять — стреляють в око і знімають

шкіру. Та Алонсо ж любив мистецтво!

Відбивши від величезного стада гарем із могутнім самцем (справжнє чудовисько!), колишній кат раптом побачив неподалік здоровенний, як у Морських Мольфарів, човен, у якому на повний зріст із гарпуном у руці стояв граф Ель-Брадо. Поряд із ним, у лівреї графських кольорів, рум'яний здоровань із величезною руттійською алебардою сторожко мружився у бік чималого, рідкого оксамитового кольору, звіра. Граф зробив широкий стрімкий рух — гарпун устромився в дичину: точно в те місце, куди завжди бив сокирою досвідчений Алонсо. Тварина вигнулась та обм'якла. Рум'яний розчаровано опустил зброю, випростався, і Алонсо здивовано впізнав свого молодшого брата Теодора.

Гарем забитого самця кинувся під захист велетня. Той задоволено забулькав носом, приймаючи поповнення, потім коротко, але уважно глянув на мисливців маленькими жовтуватими очима, наче запам'ятовував, і одним маневром вивів свою майже подвоєну родину з небезпечного становища до середини стада. Туди хіба що недоумкуватий полізе: самці неодмінно гуртом нападуть на човен, а самиці триматимуться осторонь лише доти, доки човен не перекинеться, а потім рватимуть жертв іще охочіше.

— Тьху, — спересердя плюнув за борт Алонсо.

— Не плюй у море — прикмета погана, — завважив кормчий, висякав сизого носа на палубу, утерся широкою, з брудними нігтями, долонею і приязно усміхнувся:

— Не можна плювати на те, що тебе годує. Ти ж, приміром, на свою сокиру не плював...

Відставний кат із любов'ю попестив руків'я сокири:

— Не плював.

Вони швидко наздоганяли графову лодію — на буксирі ж у неї чимала туша забитого звіра.

— Теодоре! — гукнув Алонсо.

— Це ти? — упізнав, придивляючись, брат. — Давно не бачилися.

— Років із двадцять, — прикинув Алонсо. Він пам'ятав брата двадцятирічним парубком, тепер він — міцний чоловік. Давно-таки...

— Я мешкаю в зеленому будинку навпроти резиденції, якщо хочеш — заходь.

— А, може, ви до нас? — раптом розквітнув усмішкою мовчазний до того граф.

— Можна, — погодився кат. Його човен, не обтяжений здобиччю, легко обходив графове суденце. — Можна, чого ж, — знов повторив він, поцокав нігтем по лезу сокири, гмикнув і озирнувся: чи не останнє цього року стадо кайванських алігаторів — величезне, вгодоване — віддалялося, прямуючи на південний захід, у бік бажаного теплого моря.

Він набрав повний рот слини і вже повернув голову до борту, але, згадавши настанови кормчого, гмикнув голосніше і плюнув — тонкою цівкою, крізь зуби — на палубу. Скептично посміхнувся: не можна, то й не можна.

Алонсо того ж вечора (усе — розвага) скористався за прошенням і почимчикував до графової оселі. Проживши все, ну, майже все свідоме життя у Майвані, він, одначе, не знав достеменно, як заведено візитувати до шляхетців. Найбільший аристократ, у якого він бував удома, комендант майванської тюрми, давно огрубів і цих етикетів-шметикетів не дотримувався: їв ножем і руками, пив кубок за кубком, вихвалявся своїми перемогами над жінками. Алонсо ж точно знав, що коханками капітана Маріо (так звали цього поважного пана) були винятково удовиці з бідних кварталів. Там було все зрозуміло, але граф — це вам не той неохайний грубий капітан, до якого можна прийти з пляшкою.

Хоча, горілочки Алонсо таки купив: найліпшої, настояної на гірському гліді, у вибагливій пляшці під кришталь. Він постукав у двері невеликого двоповерхового будинку; відчинив Теодор, вклонився і, дивлячись сливами очей катові просто у перенісся, безпристрасно оголосив:

— Їхня ясновельможність чекають на вас, поважний

Алонсо!

— Ти з глузду з'їхав, брате, чи, може, клепку з голови загубив? — здивувався той.

Брат приклав пальця до вуст, стрімко обійняв, прошепотів: «У нас із цим сувором», - і відсторонився, даючи дорогу. У невеликій кімнаті (залою не назвеш) граф Ель-Брадо та Алекс Блек курили люльки у кріслах біля комина; у повітрі висів сизий пахучий дим. «Джиджирський тютюн», — безпомилково визначив гість. Господар підвівся, приязно усміхнувся, вказав прибулому на третє — порожнє — крісло, глянув на слугу — той миттю приніс маленьку філіжанку густої запашної кави. «Атріанська», — знову не помилився Алонсо.

* * *

Між зубцями височенного муру старовинного, родового свого, замку Кугуарль сидів барон Покль та їв вишні. Він плював кісточками у густо-чорне низьке небо, наче намагаючись закинути їх аж за зірки. Та кісточки безсило булькали у воду рову, що темніла далеко внизу біля самої стіни. Врешті-решт у воді також було небо, але несправжнє, химерне, якесь підроблене. Відбиток, кепська копія. Підміна не влаштуувала барона, він від душі прикладався до пляшки кайванської горілки, — у Ядрані вона тепер не рідкість, — і знов жменями їв чорні соковиті ягоди: такі ростуть тільки у його баронстві.

Старий лакиза з острахом спостерігав, як сидів над самою прірвою з висунутими назовні ногами володар тутешніх земель, і поштиво чекав. На барона останнім часом находило.

Торік, повернувшись до Гасхурна зі своєї поїздки у Валдугу з несподіваними гостями, Покль попросив у короля Раала відставку і відбув до своєї вотчини.

А гостей, — принаймні, одного з них, — він привіз справді небувалих. Кера Гирея, молодого адмірала королівства

Гряди, у столиці ще й забути не встигли: не так давно був він тут разом із принцом Зульфікаром. Щоправда, тоді на ньому був капітанський мундир. Але все міняється, виявляється, і Зульфікар тепер — король!

А от другий гість своєю появою ошелешив усіх. У такому ж чорному строї, як і Гирей, — хіба що галунів побільше, — сивий, літній, огрядний, але ще могутній, неосяжною залогом до величезного базальтового трону крокував давній, найзапекліший ворог короля Раала — адмірал прангів Устін Блек. На боці — меч, піхви камінням виблискують, золотом напис горить: «Найхоробрішому від Доара III». Здавив Раал, король десяти королів, верховний правитель Ядрану, державу у вигляді сонця, оповитого змієм, а Устін Блек уже поряд — свитка з печаткою простягає, у поклоні схилившись. Глянув Раал — вірчі грамоти.

А гість чи, пак, посол (грамоти ж вручив), вже прямо стоїть:

— Я прибув до вашої величності із дорученням від правителя народу прангів короля Зульфікара Гадруза.

Адмірал витримував павзу, а ядранець мовчав. «Хоч би запитав, яке доручення», — безнадійно зітхнув посол і раптом випалив:

— У вас — товар, у нас — купець!

Спантеличений король десяти королів повернувся до брата, князя Олола:

— У нас справді є для нього товар?

— Це у небесних народів — формула сватання, — пошепки пояснив князь.

— Прошу вашу ясновельможність, — підняв на Блека очі кольору безжально розведеного пива король, — повідомити купцеве ім'я.

— Зульфікар Гадруз, — видихнув той.

— А товар, виходить, княжна Оло? — здогадався втаємничений Раал. Адмірали в чорному одночасно кивнули.

Королівський двір принишк, причаївся, затамував

подих: ніколи ще, скільки живуть на планеті Ядран, або, як кажуть Небесні, на Террі, дві різні раси, зроду, повік-віків не сталося жодного династичного шлюбу!

— Що скажеш, власнику товару? — повернувся знов до брата Раал.

— Його величність король Зульфікар — чоловік пристойний і не бідний, — промимрив князь.

— Гаразд, — заспокоївся правитель Ядрану. — А як у вашого народу відбувається усе це: заручини, весілля, таке інше? Чи платять гроші родичі, якщо платять — чий?

— У небесних народів шлюб відбувається по-різному. У Фатії та Рутті за нареченою родина дає посаг, пранги — навпаки, платять її батькам. Цей звичай принесений ще з Неба, він зветься — «калим». У короля Зульфікара немає ані батька, ані старшого брата, тому він попросив нас бути за батька і брата та обговорити всі подробиці, — Устін Блек повів рукою у бік мовчазного Гирея.

— Про подробиці поговоримо завтра в сімейному колі: я, князь і ви двоє, — вирішив король. — А у нас є звичай — сватам підносять по чарці.

— У нас також, — відчув полегшення Блек.

Піднесли. Випили. Раал величезним ковтком — до дна, вже хотів звично хукнути. Але поряд голосно видихнув Устін Блек і поставив порожню чарку на тацю. Король утвердив поряд свою, згадав, як нещодавно пригощав у цій залі Зульфікара, глянув ще раз на названого батька прантівського короля і не відчув до нього ворожнечі.

Покль тоді відстояв усю процедуру, спостерігаючи за подіями мовчки, а потім, коли пранги пішли до палацу гостей короля, наблизився до трону.

— Що хочеш ти за привезених тобою сватів? — привітно усміхнувся йому князь Олол.

— Кажи, — підтвердив Раал.

— Буде справді виконане будь-яке моє прохання? — перепитав Покль. Король нетерпляче:

— Ну, що?

— Прошу відставки.

— А хто ж буде моїм радником з питань мистецтв? — здивувався правитель. — І чому це раптом?

— Он хай Матта буде! А я хочу додому, до Покко, — повідомив барон.

— Я обіцяв — їдь, — дозволив король.

Барон уклонився і вийшов із зали.

— Що це з ним? — здивувався Раал.

— Як усі поети, він із примхами й забаганками, — відвів очі князь. Олол сам позичав Поклеві свого корвета — з'їздити до Валлуги — і тепер зрозумів: щось там відбулося не так.

— Ти хоч бачив ту Матту? — повернувся до брата король.

— Матта — ось, — показав Раалові у натовпі придворних миловидну жінку князь.

— Добре, — погодився король. — Хай буде Матта.

А Покль уже йшов Гасхурном додому, аби сісти у візка й гнати прудконогих сірих своїх муфлонів на північний схід майже через усю країну туди, де темніли високі стіни його замку, де купалися лілеї у воді глибокого рова, де в садках визрівали найсмачніші на планеті вишні...

Покко зустріло його — чепурне, мов вранішня лілея, велике, як Зульфікарова Майвана. П'ять років не був Покль у своїй столиці, отже, скучив. За вузькими вуличками, вимощеними сірою бруківкою з тутешнього граніту, за дощами, що, неочікувані, падали завжди зненацька, — ніхто без парасолі з дому не виходив, — за кнайпами, що дражнилися ароматами кави, за земляками, які сиділи у тих кнайпах (а в Гасхурні кажуть — кав'ярня), курили, запиваючи дим духмяною кавою та запашним виньяком, і неспішно обговорювали місцевою, з неповторною вимовою, говіркою різні новини.

До речі, про каву... У центрі міста, на ринковій площі, у деяких кнайпах подавалося до трьохсот різних її сортів. А ще там була таверна «Золотий кабан», де раніше полюб'яв перехилити з

друзями чарочку барон-поет.

Лишивши, проте, таверни і кнайпи на потім, барон поспішив до замку і, лише ступивши на підйомний міст над ровом, відчув себе вдома.

... Отже, на Покля інколи находило — і тоді він жменями їв місцеві, найкращі у світі, вишні і запивав їх кайванською горілкою, сидючи на стіні свого старовинного родового замку Кутуарль поблизу столиці власного баронства Покль — чепурного старого міста Покко, що пахне дощем і кавою...

З чорного небо перетворилося на ультрамаринове, потім стало темно-синім і, нарешті, блакитним. Розтанули зірки — скінчилася ніч, як і горілка у Поклевій пляшчині. Барон підвівся, віддав посудину лакизі, потягся і наостанок глянув на далекий ліс, щойно розбуджений першими променями світанкового сонця. З великого дерева на узліссі злетів сірий поштовий голуб, — видно, ночував там, голуби ж уночі не літають, — і стрімко понісся до замку.

«Якийсь лист», — сонно подумав барон, простяг уперед правицю та зично покликав:

— Уль-уль-уль!

Добре навчений поштар сів Поклеві на руку, прийняв частування — велику стиглу вишню — і дозволив зняти з лапки листа. Володар замку віддав голуба лакеєві, відліпив віск, витяг невеличкий папірусний сувій з циліндричного чохольчика, пробіг очима текст і владно наказав:

— Воєводу моєї гвардії, командувача Залізного легіону і міського голову Покко — негайно до мене!

Служник кинувся виконувати наказ, на ходу гублячи чорні ягоди з великої таці. Бовдур — вирішив Покль: вишні міг би й залишити!

* * *

Старий кат Алонсо Цугцвангер зручно вмовстився у кріслі, набив люльку графовим джиджирським тютюном, під-

курив від свічки, затягся і задоволено запив ароматний дим запашною атріанською кавою.

Потім Алонсо витяг із кишені пляшку і виставив на стіл.

— Під таку каву у доброму товаристві не буде зайвим і по чарочці випити.

Ель-Брадо спідлоба уважно глянув на відставного ката: очі у графа були чорні та розумні. Алекс помітив, як виструнчився — хоч картину малюй — служник Теодор, очікуючи на рішення господаря.

— Глодівка? — пізнав пляшку син адмірала.

— Так, — підтвердив Алонсо. — Брав у шинку біля резиденції. Я там завжди беру — у них найкраща.

— І я там завжди беру, — зрадів Блек. — До кави глодівка — це чудово!

Він узяв пляшку, вміло вибив корок і заглядався — куди наливати.

— Теодоре, — поворушив губами граф, і на столі з'явилися три срібні чарки з монограмами, а поки Алекс розливав — і величезна тареля з в'яленими метеликами та дві миски з маринованими равликами: в одній — під мезумським маринадом, гострим і пряним, в іншій — під звичайним.

На правах господаря граф першим підняв чарку і виголосив:

— За приємне знайомство!

Глодівка справді не зіпсувала кави, а лише пожвавила розмови про сьогоднішнє полювання.

Проживши майже все свідоме життя на кораблях, Алекс, на відміну від двох інших, не знався на мисливстві й не любив цієї розваги. Інша річ — ловитва тропічної акули на кований гак! Проте, чемно і гречно (останнім часом він багато чого такого навчився у графа) розповів, як колись у Рутті брав участь в облаві на матхонського лева і навіть убив одного з мушкета, поціливши просто в серце!

Досвідчені знавці, Алонсо і граф презирнулися. Таке полювання, якщо молодий Блек, звісно, не брехав, навряд чи

порадувало руттійців: пробита кулею шкура коштує удвічі менше...

А моряк уже захоплено розповідав, як танцює на палубі щойно виловлена тропічна акула, і до яких хитрощів треба вдатись, аби примудритися не дати рибі вистрибнути назад в океан, не дозволити їй зачепити тебе гострими небезпечними зубами і вбити її з одного удару!

— У мене був друг, Сандро Бур, — ми разом плавали на «Морській вороні», — так він вмів тушкувати м'ясо акули і робити з нього балик краще, ніж сам кок! А кок наш був хлопець, що треба! На камбузі мух не їв! А Сандро каноніром був не останнім...

— Чому — був? — зацікавився Алонсо.

— Бо його вбив в Оквіллі капітан Кер Гирей, — відсторонено повідомив Алекс.

— Хвилиночку, але ж Оквілла — у Ядрані? — здивувався кат.

— У Ядрані, — мляво погодився моряк.

— Це не той Гирей, що родом із Квінізорайї, світлоокий та жовтоволосий? — уточнив граф.

— Той, — стиснув п'ястуки Блек.

— А чи відомо вам, майстре Алексе, що Кер Гирей тепер адмірал, морський міністр, і що він — особистий друг короля Зульфікара?

— Відомо, — буркнув Алекс. — А ще мені відомо, що якби ми з Сандро не так багато випили одного разу в шинку “Західний континент” у тій окаяній Квінізорайї, у Зульфікара сьогодні могло би виявитись на одного друга менше!

Алекс замовк, мовчав і Ель-Брадо, свердлячи байстрюка першого міністра очима. Ще у Майвані Алонсо чув оповідки про сина адмірала Устіна Блека, звісно, в переказах коменданта майванської в'язниці, якому пошепки переповідали їх жан-дармські офіцери... Тепер він мовчки розмірковував, що в тих історіях було правдою.

Нечутно підійшов Теодор і повідомив:

— Ваша ясновельможносте, вечеря готова!

— Що у нас на вечерю? — поцікавився, наче не знав, Ель-Брадо.

— Тушкована лапа алігатора, — урочисто виголосив Теодор. Потім буденно додав. — Того, що сьогодні уполював пан граф.

Колись мати, співачка Лотта, розповідала ще в Люнні юному Алексові, як ходила з його батьком, капітаном “Морського носорога” Устіном Блеком, до таверни “Гряда” вечеряти тушованою лапою кайванського алігатора. Люнна, як відомо, у Фатії. Тамтешній люд кайванського алігатора не вживає, бо дорого, ходити ж по модних тавернах — грошей у Лотти не було. Алекс так ніколи й не куштував цієї страви, але добре пам’ятав захоплену розповідь матері про незвичний, дивовижний її смак...

Лапа кайванського алігатора (звісно задня, а не передня, яку подали колись Блековим батькам у Люнні) вдалася графовому кухареві на славу.

Товариство куштувало страву, запиваючи м’ясо місцевою горілкою та соком гірської сливи, і вело неспішну розмову.

— Я зайшов до чаклунки Зари Пйорпи просто з цікавості. Робити не було чого, — розповідав катові Алекс. — Хай, думаю, поворожить, чи що... Постукав — що б ви думали, двері мені відчинив сам граф!

— Он як! — удавано здивувався досвідчений Алонсо. — Ваша ясновельможність також цікавиться чаклуванням?

Ель-Брадо гмикнув:

— Мені щойно голуб приніс із Майвани листа. Його автор, — я не стану називати імення, — повідомляє про столічні балачки, пов’язані з останніми подіями...

— З виверженням на острові Кара-Кудук? — здогадався Алонсо.

— З виверженням, а надто, з вибухом вулкана П’ять Димів.

— І що ж патякають у столиці? — зацікавився гість.

— Пліткують, що вибух і виверження, як і чорний дим, який більше тижня закривав небо над усією Грядною, викликала чарами дружина короля Зульфікара, ядранка Оло.

«Виходить, він визнає-таки Гадруза королем, а ядранку королевою — ні», — відзначив подумки Алекс Блек.

— А раніше, рік тому, говорили, що вона чарами присушила його, — вів свою розповідь далі господар оселі. — От я і запитав у ворожки, чи можливо таке.

— І що вона відповіла панові графу? — заінтригований гість кинув їсти і не зводив очей з оповідача.

— Вона сказала...

— Причарувати хлопця — то дитяча забавка, — сказала тоді Зара. — Мені достатньо було б тільки глянути на нього, і я одразу визначила би присуху, якщо вона, звісно, є...

Зара закурила люльку, дерев'яною ложкою перемішала темний відвар у казанку, що висів над вогнем, кинула туди жменю якоїсь сухої трави, підклала кілька оцупків у вогонь — вельможні гості чекали.

— А от висадити в повітря чарами здоровенний острів, та ще й увесь тиждень тримати вітер у напрямку на столицю, щоб там димом закрити небо...

Вона знову замовкла, заходилася переставляти на полиці якісь шкалики і склянки — порожні та повні, щось шепотіла при тому і гейби забула про гостей. Алекс хотів нагадати їй про себе, але граф зупинив його, приклавши перста до вуст. Чаклунка повернулася до чоловіків, поворушила губами — наче щось пожувала — і наважилася:

— Якщо ти добре заплатиш, я спробую довідатись в Ардаліона.

— А хто це — Ардаліон? — графові це ім'я нічого не говорило.

— Могутній чарівник, живе десь у Руттії, — невдоволено відповіла бабця.

— Як же ти в нього довідаєшся, хіба що до Руттії поїдеш, — скривився граф.

— Це не твоє діло, не по розумі тобі! — розсердилася Зара. — Прикличу на розмову, і все тут. Хочеш — плати два кондори і приходь днів за десять по відповідь, не хочеш — забирайся, поки цілий!

Отримавши монети, Зара дещо лагідніше пояснила:

— Я зможу викликати його, коли Синя зірка наблизиться до Драконового сузір'я. А ти, красунчику, — кинула вона Блекові, — також давай гроші, як хочеш щось знати.

Алекс заплатив і почув таке:

— Ти будеш щасливий, якщо уникатимеш можновладця в морському одязі.

«Можновладець у морському одязі — це батько, адмірал Устін Блек», — здогадався Алекс і вийшов з хати...

— Вона сказала, — відповів катові граф, — прийти за десять днів по відповідь. Термін спливає завтра. Якщо хочете, можна піти разом.

— Я не піду, — пробурчав Алекс, а подумки додав: «Бо я, може, до розумних і не пристав, але з дурних точно вийшов! Те, що вона пророкує, я знав і без неї!»

Розділ 3

— Ти будуєш нові фрегати, такі, як «Світанкова зоря», — повідомив очевидне король Зульфікар. — До речі, скільки їх буде усього?

— П'ять десятків, — відповів Гирей.

— Помножити на сто моряків екіпажу — п'ять тисяч мушкетів, п'ять тисяч шабель, стільки ж кинджалів, а ще — столи для офіцерів...

— Замовлено в королівських зброярнях Ель-Кайри, — зрозумів королеву арифметику адмірал.

— Гармати на п'ятдесят кораблів, — наче й не чув, рахував король.

— Уже робляться в ливарнях на Малій Черепасі, — доповів Гирей.

— Сто мушкетів, сто палашів, сто кірас, сто шишаків кожній абордажній команді на півсотні кораблів?

— Відповідно до параграфа дев'ятого «Настанови з морської справи» його величності короля Доара Третього Переможця абордажна команда озброюється у другу чергу, — як по писаному відторохтів міністр. — Виробничі потужності одразу не дозволяють.

— Знаю, — гмикнув король. — Вірна людина повідомляє з Матхотна, що імператор Рутті Борвальд страшенно невдоволений нашим нейтралітетом. Він збирається блокувати все ядранське узбережжя і припинити нашу торгівлю з Ядраном. Дідусь-переможець не написав у своїх настановах, що робити у випадку, якщо терміново необхідні зброя та обладунки на п'ять тисяч бійців? Га?

Гирей не відповідав, а Зульфікар різким рухом хлюпнув собі у величезний кубок кайванської горілки, рішуче проковтнув пекельну рідину, фиркнув, як морський носоріг, розкришив у жмені мезумського сухого пундика з товченої сарани, всипав духмяне гостре кришиво до рота, прожував, ковтнув соку гірської сливи і роздратовано повторив:

— Га?

Гирей підняв свого кубка, для чогось понюхав горілку, скривився, підвів світлі свої очі на короля:

— Його величність Доар Третій у таких випадках плював на всі параграфи, їхав до Фатії та закупляв стільки зброї, скільки йому було потрібно.

Адмірал, так і не випивши, поставив величезного срібного келиха на стіл і додав:

— Привертаю увагу вашої величності до цього факту. Зульфікар давно знав: уїдливо-ввічливим його друг ставав, тільки коли шалено драгувався.

— Справді, їздив до Партерена з Блеком, як же я забув, — ніжно попестив кобуру, що висіла на поясі, король. Він підвівся, пройшовся залом, підкинув до каміна пару цурок і раптом різко повернувся до морського міністра:

— То що, їдемо до Партерена?

— А що ж лишається? — погодився Гирей.

— Це місяців зо два, не більше, — загорівся король. — Блек тут упорається і без нас.

— Не більше, якщо брати готову зброю, а не чекати, поки її виготовлятимуть, як чекав твій дід, — посміхнувся Гирей.

— Тоді днями вирушаємо, — вирішив Зульфікар.

— Вантажні галери, фрегати супроводу і «Світанкова зоря» у повній готовності стоять на зовнішньому рейді, — хитро підморгнув Гирей.

— Он що. У тебе вже все готове. Чого ж ти туману напускаєш: «... відповідно до параграфів...»?

— А ти думав, я дурня клеїтиму в міністрах?

— Чого ж ти одразу не сказав? — здивувався король.

* * *

У чорній джиджирській кольчuzі, з дворучним мечем на плечі, як вовк — слід у слід — ступаючи з купини на купину, йшов на чолі свого війська через болота Ольської низини за провідником, старим браконьєром зі Змій-города, барон Покль. Ще три дні тому верещали на все Покко пронизливі флейти, гупали чоботи гвардійців, брязкала зброя Залізного легіону, тріпотіли на вітерці Поклеві знамена — чорне сонце на жовтому тлі, під ним родовий девіз Поклів — «Вже час!». І от барон із гвардією та ополченням пробирався трясовиною, що вважалася непрохідною, на руттійську територію. Залізний легіон із Покко пішов — із гарматами та валками — просто на північ, туди, де на лівому, руттійському, березі повноводної Оло стояли неприступні тверджі: Тургал, Апіра та Анц, з'єднані валом і кам'яною стіною у п'ятнадцять ліктів заввишки.

Сморідне болото видихало ядучий газ, на зеленій поверхні густої непрозорої води раз по раз пухкали, розганяючи ряску, величезні бульки. Купини, вкриті осокою та якимись

дрібними жовтими квіточками, вгрузали під ногами у трясовину: один хибний крок — поглине тебе. Як тропічна акула молодого тунця — цілком і миттєво. Сизе марево колихалося над нескінченною драговиною. «Погибельне місце», — вирішив Покль і озирнувся: його військо, розтягнувшись, перетинало болото. Проводир упевнено крокував, не оглядаючись. Він добре знав ці місця і стверджував, що за три милі (а це години півтори такою ходою) буде великий острів серед болота, і там можна зупинитися на ночівлю...

Яскрава хустинка ядранського шовку, пов'язана навколо баронової шії, змокла від поту. Покль чомусь не думав, що за день-два він кидатиметься на смерть, що вбиватиме, що в нього немає артилерії (як її пронести через трясовину?). Він не боявся загинути і сам дивувався, які прості думки крутяться в його голові: за кроком — крок, із купини — на купину, спека — піт тече під кольчугою уздовж хребта та по грудях, уже й сорочка мокра; за кроком — крок, чоботи вже геть повні води... І тільки десь у підсвідомості пульсували, у такт ході, дивні слова: «кома — тире, кома — тире».

Десь позаду плямкала трясовина, ковтаючи його людей, над головою кружляли стривожені болотні птахи, меч намуляв плече, та барон гейби й не помічав цього, вперто йшов за провідником, хрипко пошепки примовляючи: «... кома — тире!»

* * *

... Синя зірка впритул наблизилася до Драконового сузір'я. Зара Пйорпа злила чорні відвари з трьох пляшечок, підготовлених зарані, до великого кухля, запалила чорну свічку, вицмуливши мілкими ковтками рідину, кинула щіпку дрібного порошку, майже пилу, на полум'я — терпкий аромат заповнив кімнату, і, не відводячи очей від вогню, виголосила закляття:

— Яїравлак! Ял'од! Три зірки в небесах — три трави у воді! Дві крові у жилах — два мечі у руці! Ял'од! Чорна у морі

вода — чорна горить свіча! Яіравлак! Ял'од! Три зірки в небесах
— дві землі серед вод! Зірками й водою, кров'ю та землею, во-
гнем і травною — заклинаю: прийди!

І нестямно, несамовито покликала:

— Ардаліоне!

Жили набухли на Зариних скронях, піт проступив на
чолі, звузилися зіниці, біснувалося у них полум'я чорної
свічки:

— Ардаліоне!

Шалений жар палив чаклунку зсередини:

— Ардаліоне!

Нутряним риком кликала:

— Ардаліоне!

Паморочилося в голові:

— Ардаліоне!

Примарна чорна постать з'явилася перед нею — лице
каптур закриває:

— Я тут!

Голос у нього низький та глухий:

— Нащо ти прикликала мене, Заро?

Її били дрижаки, і мову наче відібрало. Ардаліон знов
своє:

— Для чого ти потривожила мене?

Зара часто дихала, як загнаний пес, і знов — як риба під
крижиною...

— Ти хотіла спитати, чи не королева Оло начаклувала
виверження вулкану П'ять Димів?

В очах у химородниці потемніло.

— Ні, — впевнено ствердив її гість. — Вона цього не ро-
била. Людині таке не під силу.

Світ поплив перед очима у чаклунки, і тільки десь у по-
тилиці затихало віддуння Ардаліонових слів: «... людині... лю-
дині... людині...»

... Граф Ель-Брадо схилився над Зарою:

— Вона непритомна.

Поплескав її по щоках: спершу — легенько, потім — сильніше. Безрезультатно.

Старий Алонсо кінчиком кинджала поколупав недогарок чорної свічки, зібрав на пучку невагомий порошок, розсіпаний на стільниці, понюхав кухля, потім — по черезно — невеликі пухирці, що стояли поряд, і висновкував:

— Скоріше за все, вона в комі.

— Чому ви так думаєте? — втупився у нього граф.

— Маю підстави, — запевнив відставний кат.

Він іще раз оглянув стіл, іще понюхав пугарці, угукнув, ствердившись.

— Оце, — постукав грубим нігтем по склу однієї з пляшечок, — настоянка арпадської беладони, у мізерних дозах використовують як глистогінне, у великих це зілля підвищує кров'яний тиск і викликає видіння. На Гряді росте родич цієї рослини — матриган, але він значно слабший.

Граф вражено дивився на Алонсо.

— Це, — незворушно провадив далі той, узявши до рук наступного пугарця, — відвар атріанського шиполисту, загострує відчуття, а це, — зиркнув на останнього, — хасилойська ромашка, зміцнювальне зілля, його навіть дітям дають. Дозою, яку вона, судячи з усього, — грубий ніготь постукав по стінці кухля, — спожила, можна звалити з ніг матхонського лева, не те що кволу бабцю!

— Звідки ви все це знаєте? — вражено прошепотів аристократ.

— Діопити — це зовсім не обов'язково розпечене залізо, гаки, канчуки та кліщі, — примружився кат. — Іноді достатньо влити в людину півшклянки певного відвару, і вона сама розповідає все, що знає, та ще й ображається, якщо котрась із оповідок слухачам нецікава.

— То ви і вбити відварами можете? — зацікавився граф.

— Аякже! — вишкірився Алонсо. — Хоча — це не моя спеціальність, я — сокирою, а на отрутах знається значно краще таємна поліція... О, мало не забув; є ще одна цікава де-

таль: віск свічки забарвлено соком руттійської коноплі, порошок, що його Зара кидала на вогонь — пилок цієї ж рослини.

Дим від згоряння руттійської коноплі викликає зміни у свідомості того, хто ним дихає!

— Тобто... — не зрозумів аристократ.

— Викривлення її, інакше сприйняття дійсності... не знаю, як пояснити, якщо хочете — спробуйте!

— Та ні, хай Небеса милують, — поглянув на Зару граф.
— То вона помре?

— Можливо, хоча — навряд, — гмикнув Алонсо і пояснив. — У неї, як я знаю, учнів нема. А Нижній Світ чаклунів, які не передали своїх знань бодай одному учневі, приймає дуже неохоче...

— Цікаво, чи встигла вона хоч щось довідатися, — зронив Ель-Брадо.

«І чи запам'ятала, і чи схоче розповідати», — подумав досвідчений старигань, але вголос резонно зауважив:

— То треба покликати лікаря, хай приведе її до тьми, та й запитаємо...

— Так-так, — погодився граф і гукнув. — Теодоре!

Слуга вкотився до кімнати ковбасою.

— Швидко по лікаря! — гаркнув господар.

Теодор вилетів кулею.

Розділ 4

Вперше за рік подружнього життя королева Оло влаштувала чоловікові скандал. Була весь час ніжна й лагідна, поступлива й покірна, а тут — гопки стала. Навіть слухати нічого не хоче! Зульфікар уже і вмовляв її, і сердився, і цілував, і лаявся — нівроку! Як папуга твердить: «Не буду тут без тебе залишатись — і край!»

— Та ми ж із Гиреем не на прогулянку їдемо!

— От-от, ще й з Гиреем, найнадійнішою людиною на всій Гряді! — на щілинки звела прекрасні бурштинові очі ко-

ролева. — От-от! Ви поїдете, а мене тут шляхта отруїть!

— Тебе ж оберігатимуть: і Блек, і Фортунато лишаяються у Майвані.

— Угу! — скептично скривилася жінка. — Вони й у Квінізорайї торік були, а батька твого не вберегли, і старого короля таки отруїли!

Зульфікар остовпіло глянув на дружину (а вона ж має рацію) і майже погодився:

— Як же ти будеш на кораблі: єдина жінка серед сотень чоловіків?

— Чому ж єдина? — зробила великі очі Оло. — Хай і Гирей свою Ханну із собою бере! Будемо ми тоді удвох.

Ханна, почувши ввечері від чоловіка наказ короля збиратися в дорогу для супроводу королеви під час подорожі до Партерена, анітрохи на збентежилася:

— Ми з Оло — подруги, і разом не сумуватимемо, а до того ж я — дочка моряка і завжди хотіла у справжнє плавання! То була чистісінька правда: старі моряки у Квінізорайї й досі згадували її батька, шкіпера Арта Шелду, тому Гирей полегшено зітхнув — от і добренько. Він гадав чомусь, що Ханна не схоче їхати від свого почту, слуг, кухарок, від своєї — найкращої у столиці — четвірки білих муфлонів, від балів, обідів і різних світських розваг...

— Тоді збирайся, бо то вже завтра, — кинув адмірал.

— Встигну, — запевнила Ханна і потягла чоловіка за руку — до спального покою...

«Світанкова зоря» — найкращий у світі корабель. Він може летіти океаном, розкинувши білі крила вітрил. Може одним залпом знищити будь-яке судно, взяти на борт три роти десанту, а до трюмів — купи вантажу. Він може все — нема йому рівних. Жодному кораблеві не дано втекти від нього чи наздогнати. А от плентається він у голові кільватерної колонії, піднявши лише частину своїх вітрил. За ним — караван: бойові кораблі та вантажні галери, повні майванського базальту — такий у них баласт.

У Партерені замість каміння завантажать зброю, віддасть Зульфікар фатійським зброярам своє золото — і назад. Король і адмірал стоять на містку — як тоді, рік тому, коли шукали вони викраденого меча королів Гряди. Але капітаном на фрегаті вже не Гирей, і не брязкають зброєю Брайтові гвардійці, і не вештається палубою каптурник Зенон: дві гарні пані в однаковісіньких дорожніх костюмах з ізерлонського оксамиту прогулюються під ручку і теревені свої жіночі правлять. Зульфікар небокрай розглядає в далекоглядну трубу, ту саму, що батькові торік належала, а Гирей прискіпливо — дії команди. Це ж його був корабель, і команда — його!

Раптом король, відірвавшись від окуляра, зиркнув на жінок:

— Здається, Гирею, дружини наші заздалегідь планували подорожувати з нами.

— Так, — погодився Гирей, — але не задовго до того, як на це погодилися ми.

— Справді? — зацікавився правитель. — Чому це ти так вважаєш?

— Бо якби задовго, тоді вони встигли б купити різні строї! — засміявся Гирей.

А найкращий у світі фрегат прогулянковим ходом йшов на захід. Поки що — найкращий, бо будують уже пранги таких чимало...

* * *

— Ти таки — телепень! — пошепки вилаяв Теодора граф Ель-Брадо. — Нащо було бігти через усе місто додому по мого лікаря, якщо до міського шпиталю — два квартали?

Графів слуга переминався з ноги на ногу, відводячи погляд. Він добре знав: господареві, коли він дратується, краще не перечити: буде тільки гірше, і по пиці вперіщити може. Бо ти для нього в цей момент — собачий хвіст. За п'ять хвилин охолоне — тоді можна обережненько виправдовуватись. А

Теодорової ж провини — жодної. Хіба він винний, що міський лікар зранку п'яний, мов чіп? Що ж було — принести його і покласти непритомного поряд із Зарою?

— Ну, то як там, поважний Лі? — нетерпляче зиркнув вельможа у бік ліжка, де порався над чаклункою медик.

— Гостре наркотичне отруєння, — байдуже повідомив той. — І, здається, крововилив у мозок. Простіше кажучи — грець, — пояснив безпристрасно.

— Що можна зробити?

— Хіба що промити шлунок, хоча пила вона своє зілля годин із десять тому, отже, отрута вже потрапила у кров, — розвів руками лікар.

— Що ж із нею буде? — поцікавився кат.

— Вона спатиме днів п'ять, і, якщо за цей час не помре, то прокинеться. А от у якому стані — не скаже наразі ніхто. Грець така штука: може відібрати мову, рухи, пам'ять...

— То що ж робити?

— Хіба що вводити щогодини по десять крапель еліксиру доктора Лі перорально, — назвав себе у третій особі лікар. — Для підтримки серця й печінки.

— Як вводити? — не зрозумів вельможа.

— Через рота, — пояснив Лі.

— Вона ж у комі, ковтати не буде, — заперечив Ель-Брадо.

— Така доза чудово всмокчеться через язик, — зауважив Алонсо.

— Справді, — підтвердив лікар і здивовано подивився на ката. Діагноз той також визначив правильно...

Широко розчинилися двері, і до чаклунчиної хати стрімко увійшов Алекс Блек. Він уважно оглянув кімнату і злостиво підбив підсумок:

— Так. Дочаклувалася.

Потім схаменувся:

— Доброго дня, панове!

Далось таки взнаки спілкування з людьми з метрополії.

Мовчки вельможа на коротку мить підняв над головою капелюха, а Алонсо двома пальцями доторкнувся до берета.

— Я вже дві години шукаю вас по всіх усюдах, — почав молодий Блек. — У порту коїться щось надзвичайне!

Граф дав знак Алексові мовчати, наказав Блекові привести служницю, яка допомагала би лікареві поратися біля Зари, підхопив приятелів під лікті:

— Нумо подивимось, — і вивів із хати.

Лікар провів панів очима, сів на ослінчика, понюхав ще раз порожній пугарик, — той самий, який містив іще вчора настоянку арпадської беладони, — і, пробмурмотівши: «Ось тобі й кат!», закурив люльку, із задоволенням випускаючи крізь ніздрі ароматний дим. У графа джиджирського тютюну було повно, курих він багато, його нові друзі — й того більше, тому якщо Теодор відсипав інколи поважному Лі жменьку-другу, — не безкорисливо, звісно, а за медичні послуги, то графові це було зовсім непомітно.

* * *

... Провідник вивів Поклеве військо на твердий ґрунт і заявив:

— Усе. Тут уже Руттія. Я далі не піду, плати, бароне, п'ятдесят кондорів.

Перші півсотні цей відчайдушний — проби ніде ставити — браконьєр отримав іще вчора на острові. Покль кинув йому гаманця, почекав, поки провідник перерахує монети, поки сховає заробіток, і запропонував:

— А, може, і ти з нами?

— Овва! — скептично скривився той. — Це вже не моє ремесло. А ти йди на північ. За дві милі буде старий Матхонський тракт. Я ще був зовсім юний, іще не уполював свого першого муфлона...

... «У моїх утіддях», — подумки зауважив Покль...

— Очі в мене були яскраво-бурштинові, і я ще не пізнав

жодної жінки, коли руттійці насипали новий грейдер, прямий, як спис, із Матхона на Апіру, а старий тракт на Анц — звивистий, розбитий за віки, небезпечний, бо пролягає між болотами та лісами, закинули. Трава й кущі повиростали між кам'яними плитами, якими був колись устелений Матхонський тракт. Але його ще видно, він не зник, хоча ліси вже вприпул його обступили, і веде, як і раніше, до Матхонської брами Анца, до якої колись заходили валки й каравани, що привозили продукти для трьох фортець... Її ступки зачинили востаннє тридцять сім років тому, коли мої очі були ще...

— Про очі поки що доста! — перервав барон. — Ти кажеш, зачинили багато років тому... І що, хоч би раз відтоді ремонтували?

— Ніколи.

— І ліс, кажеш, підійшов до самої стіни?

— Так. Це ж внутрішній бік стіни, а болото непрохідне. Без мене — непрохідне, — помітив уважний баронів погляд браконьєр.

— Ну, добре, йди, — відпустив його Покль, наказавши скликати капітанів і принести поштового голуба.

Йому здавалося, що потонули у трясовині сотні бійців, капітани ж оповіли — всього дванадцять.

— Це добра новина. Скільки в нас пороху?

— На п'ятдесят пострілів у кожного бійця, — доповів капітан Ієту.

— Лишити кожному по п'ять, решту — зібрати! — наказав Покль, зробивши вигляд, що не помітив, як здивовано презирнулися капітани.

— Вислати розвідку на старий Матхонський тракт, — далі наказував він. — І щоб тихо мені! Анітелень! Можете виконувати!

Капітани кинулися до війська, лише Ієту, командир особистої Поклевої гвардії, насмілився:

— Що замислила ваша ясновельможність?

Вони давно знали одне одного і не мали підстав для не-

довіри.

— Ти чув, що говорив той пройдисвіт-провідник?

— Чув, — кивнув капітан.

— Матхонську браму майже сорок років не ремонтували, то я хочу спробувати висадити ворітниці в повітря вибухом і, скориставшись несподіванкою, оволодіти Анцем!

Капітан не зводив із Покля захопленого погляду: це вже справжня поезія! А той провадив:

— От тільки я ще не вигадав, як під браму міну підвести: копати сапу — довга і марудна справа!

— Треба якось нахабно й зухвало, — порадив Ієту.

— От іменно, — сказав барон, чомусь — говіркою метисів.

Він швидко написав кілька слів на невеличкому аркуші паперу, заправив, закатавши у трубочку, листа до циліндричного чохольчика, запечатав послання воском і прикріпив голубу до лапки.

Поцілувавши голуба у дзьоб, Покль хрипко наказав:

— Шукай Футе! — і викинув посланця просто у небо. Крилатий листоноша швидко набрав висоту і взяв курс на південь, на Ядран.

— Отакої! — задоволено провів птаха очима володар Покко, покладав пальцями, як танцюрист, і раптом, не знати чому, виголосив:

— Кома — тире!

...Томатові дерева підступили до самої Матхонської брами. Густі віти, обтяжені яскраво-червоними соковитими м'ясистими плодами, схилилися над старим трактом. Інколи перестиглі томати, неспроможні більше тримати свою велику вагу на зелених ніжках, зривалися з висоти і плюхалися на каміння тракту, розбиваючись у духмяну яскраво-червону юшку. І одразу — на запах — до місця їхньої загибелі стрімко злітали оси, діловито поспішали величезні — в палець — жовті ольські мурахи, обережно підкрадалась і терпляче очікувала трохи осторонь різна дрібнота: комарі, мухи, жуки —

поки не наситяться носії могутніх жувалець і жал, аби встигнути потім кинутись на недоїдки...

Рано-вранці, на світанку, до Матхонської брами підкотився, поскрипуючи, старий візок із тих, якими зазвичай возять на базар свій немудраций крам селяни, запряжений старим — ледь живим — облізлим муфлоном. Сивий німецький метис у ветхому одязі тупо огледів підгнилі дошки ворітниць, поїдені іржею завіси, величезний кований замок, підвів голову і спитав у ошелешеного самотнього вартового на стіні:

— А що, сьогодні базару не буде?

— Діду, коли ти в останній раз був у Анці? — спитав, своєю чергою, охоронник.

— Давно вже, — повідомив той.

— В Анці вже років сорок базару нема!

— А де ж він? — здивувався старий.

— Як грейдер насипали, то й базар до Апіри перенесли! — показав лівою рукою уздовж стіни у західний бік вартовий.

— Оце ж я і дивлюся, — зробив відкриття дід. — Що це ніхто трактом на базар не їде? Ну, Рудий, — приречено потріпав він за гриву облізлу шкапу, — що тут поробиш: перепочинемо й поїдемо додому!

Він неспішно випріг муфлона, той почовгав до узлісся — об'їдати зелені плоди з нижніх гілок томатових дерев, довго вовтузився, розгортаючи візка з п'ятьма винними діжками у кузові голоблями від брами до тракту, врешті впорався, закотивши колимагу під самі ступки, захекався, витер піт і почав набивати люльку якимось самосадом.

— А чим же ти, діду, збирався торгувати? — зацікавився, роздивляючись старовинні діжки, вартовий.

— Оцтом, — повідомив метис.

— Та з ким ти там розмовляєш? — спитав солдата хтось, кого знизу і видно не було.

— З якимось пришелепкуватим метисом, — покрутив той пальцем біля скроні.

— Вони всі пришелепкуваті, — ліниво погодився неві-

домий.

Старий під брамою заходився кресати, видобуваючи вогонь; у нього не дуже-то й виходило, врешті-решт трут задимів, дід дмухнув — з'явився вогонь. Підкуривши, метис двічі солодко затягся, кахикнув, підхопився раптом і закрутив головою:

— Рудий, га, рудий! Ти де подівся?

Він ляснув себе по стегнах:

— От горе мені з цією худобою! — і тюпки затрусив до заростів, де хвилину тому щез муфлон.

Вартовий зверхньо посміхнувся і ще раз покрутив пальцем біля голови.

Вибухом рознесло ворітниці на щепу, ще й стіна тріснула, курява здійнялася до небес, із томатового лісу до провалу кинулися Поклеві гвардійці (кугуар вишкірив пащу на плащах), а з ядранського, правого, боку повноводної Оло забахкали довгі додосські гармати, і з прибережних чагарників потягли до води човни бійці Залізного легіону!

Фортеця Анц впала під ноги баронові, як перестиглий томат на старий Матхонський тракт. Невідпорний, як розлючений морський носоріг, крізь розбиту браму вдерся на чолі своїх гвардійців до тверджі Покль і, долаючи нетривкий опір, що виникав деінде, стрімко захопив головну башту — донжон, кинутий напризволяще безпорадною залогою. А у пролом уже сунуло ополчення, як величезна руйнівна морська хвиля. Капітан Іету вже відчиняв зовнішню браму, виявилось, що вона в ненабагато кращому стані, та ще й постраждала від ударної хвилі, — для Залізного легіону з Покко, що на човнах і плотах уже наближався, долаючи течію порубіжної жовтоводої ріки Оло.

Над Анцом майорів прапор барона: на жовтому небі чорне сонце, під ним — девіз Поклів: «Вже час!»

Залишивши переможцям усю артилерію, весь боєзапас і весь провіант, рутгійці спішно відходили на захід — на Апіру.

Розділ 5

Такого війська не збирав Ядран від часів прильоту Вогняних Птахів. З усіх усюд, з усієї величезної країни стікаються Залізні легіони у місто Алумадан (що на річці Уллі, яка впадає у Галію — приток великої Матти), збільшивши кількість його мешканців уже вп'ятеро.

Алумадан, чималенький і велелюдний, тепер зовсім став схожим на мурашник: сновигають у блискучих шоломах легіонери, проносяться вершники на бойових муфлонах, скриплять обозні вози, довозячи війську харч і порох, гупають чоботами дозори військової поліції, раз по раз обходячи місто. Інакше й не можна: у легіонах і дисципліна залізна, а от шляхтичі з гвардійських полків, лицарі з особистих дружин, що їх привели із собою барони, про порядок ніби й не чули. Вештаються по тавернах та борделях, пиячать, горлають сороміцьких солдатських пісень, вчиняють сварки та бійки. Моду взяли по воронах із пістолів шмаляти: як де помітять — гатять, з бідного птаха тільки пір'я на всі боки летить! Ворон в Алумадані майже не лишилося!

Повний тиждень король Раал терпляче слухав стрілянину, що періодично виникала в різних кінцях міста, вислуховував доповіді коменданта і скарги міського голови та наказував баронам утихомирити своїх зарізяк, барони, — а їх зібралось більше сотні, — щодня давали обіцянки, а на ранок пістолі бахкали знов!

Терпець урвався, король наказав баронові Забу взяти чотири когорти Вірних і навести у війську лад. У перший же день Заб обмежив продаж вина, віньяку та рому в місті, заарештував одного барона і чотирьох офіцерів гвардії за стрілянину у розміщенні військ, а Вірні показово відшмагали на центральному майдані міста найзатятіших дебоширів.

Наступного дня Вірні знов хапали і шмагали, військова поліція заарештовувала, а Заб виносив вироки: арешт, канчуки, розжалування...

А на третій день він розстріляв (зрозуміло, не особисто) якогось капітана за збройний опір під час арешту — і постріли, пиятика та бійки припинилися. Щоправда, він надбав у війську прізвисько Заб-Бузувір, але, довідавшись про це, лише криво посміхнувся: «Бузувірив ви ще не бачили, як от атріанські мерсенери, наприклад!»

Раал підраховував війська та запаси, вивчав з воєводами докладні карти і — очікував.

— Чого він зволікає? — гарячкували деякі барони. — Оквілла в облозі і до неї щонайбільше два переходи.

Звісно, про ці балачки йому одразу ж доповідали, король десяти королів недобре супився, але — чекав. По-перше, не час сваритися: він — одноосібний володар Ядрану, але більшість гарячих голів — гасхурніди, як і він сам, нащадки легендарного короля Гасхурна, що загинув у найпершій — біля Люнни — битві проти небесних нападників, і майже всі вони мають хоча і номінальні, а все ж таки майже королівські титули.

Вже давно їх не звать королями, лише — «вінценосні барони», та верховний правитель залишився королем десяти королів.

Тільки один вінценосний барон відсутній в Алумадані — гасхурнід Покль. Але Раал власноруч відправив йому голуба з наказом не допустити ворога у Східний Ядран, тому його поява і не очікувалася.

Король Раал вислухав доповідь барона Заба про покращення дисципліни у війську (це було видно і простим оком), пригостив вельможу філіжаночкою духмяної атріанської кави (без віньяку, бо не час спиртне вживати), і, помітивши, як не свідомо сіпнулася Забова рука до кишені по люльку, запропонував:

— Можемо пити каву на балкончику, там не забороняється курити!

Раал не мав тієї звички, що прийшла у давнину разом із небесними народами — втягувати у себе тютюновий дим,

проте ставився до курців і куріння спокійно. Лишень терпіти не міг той сморід, що стійко тримається у прокурених приміщеннях. Тому вживати тютюн у своєму житлі забороняв, маючи для затятих курців — як особливу ласку — балкончик. Барон Заб підкурих і затягся першим — найсмачнішим — димом. Від задоволення він звів очі догори і раптом тицьнув люлькою у небо:

— Ваша величносте, поштар!

У вишині, над самісінькою площею, крутився поштар, явно намагаючись зорієнтуватися.

— Не просто поштар, а королівський поштар! — визначив Раал, викинув руку уперед і щосили заукав:

— Уль-уль-уль!

Птах почув поклик, спланував до балкончика, всівся на руку вінценосця і задоволено затуркотів. До правої лапки у нього було прив'язано стандартний поштовий чохоцьчик.

Раал пригостив посланця дрібним горішком, відкріпив листа, віддав птаха офіцерові для особливих доручень, який з'явився не знати звідки біля короля. «Оце вишкіл», — позаздрив Заб.

Дуже обережно Раал розпечатав циліндрика, витяг із нього папірця. Спершу швидко пробіг очима листа, а потім перечитав уважно...

Заб делікатно відступив, відвернувся і курив свою люльку, не відчуваючи чомусь смаку.

— Тепер уже можна виступати, — почув він Раалів голос і повернувся. Король ухопив барона за рукав, затяг до кімнати, зачинив балконні двері та, завваживши, як безпорадно дивиться той на запалену люльку, дозволив:

— Куріть уже тут!

Потім Раал запалив листа — невагомий папірець згорів миттєво — і пошепки повідомив:

— Князь Олол з усіма військово-морськими силами королівства підійшов до Оквілли. Ворожий флот, не прийнявши бою, відходить на північ — у бік Руттійського моря. Князь наказав налагодити постачання міста з моря і розпочав переслі-

дування противника. Тепер, коли штурмова армія ругтійців лишилася без підтримки корабельної артилерії, коли її комунікації розтягнуто вздовж узбережжя, саме тепер ми вдаримо їй у спину всією своєю силою!

Заб у був захваті: так от чого чекав король! А той упевнено вів далі:

— Кілька загонів шляхти (з тих, нетерплячих) ми кинемо в ліси між Оквіллою та Иплом, хай вони обсядуть усі до роги, і жодна ворожа валка з набоями та провіантом, жоден загін підкріплення під Оквіллу щоб не дістався! Вирушаємо негайно! Передайте мій наказ баронам і командирам Залізних легіонів!

Розділ 6

Високий старий сивий, із залишками рудого волосся на скронях, фатієць, що керував найкращою зброярською майстернею в Партерені, довго й уважно придивлявся, як прискіпливо оглядав мушкети Зульфікар, як заглядав у дула, лазив туди пальцем, щось обмацував — всередині та зверху, і не витривав:

— Добродію, та ти ж — Гадруз!

Король прангів не крився, але намагався і не афішувати широко своєї поїздки до Партерена:

— З якого дива ти це вирішив?

— Бо вже зустрічався з одним Гадрузом років тридцять тому. Так той гармати — мої гармати! — залізякою обстукував! Для всіх, — посміхнувся фатієць, — моє ім'я — Вік Горді — є найкращою гарантією якості. Шукаєте невідомо які вади у моїй зброї.

— А, то ти — той рудий ливар, що відмовився торгуватися! — згадав Блекову розповідь король.

— Був тоді рудим, — погодився Вік Горді.

— Ти заправив добру ціну, а мені гроші з неба не падають! — відрізав Зульфікар. — Хоч як ти там звешся — пере-

вірятиму!

— Перевіряй, — позіхнув зброяр. — Ти — напевне Гадруз, бо й сердишся так, як той сердився. Та і схожий ти на нього: таки одне лице! Він тобі — батько?

— Дід, — буркнув король.

— Час іде, — зітхнув Вік.

— Час летить, і його обмаль, — почав і насправді сердитися покупець.

— От і той був такий стрімкий, а мені довелося тридцять років чекати... Тобі я ще можу сказати те, що хотів, — ще твоєму дідові, а от дід твій, Доар Переможець, уже ніколи не довідається — що саме. Бо — поспішав тоді, як ти тепер...

— Кажи, я вислухаю, — сів на гармату король.

— Усі мої предки, — почав Вік Горді, — були майстрами по металах: кували, лили, різали... І всі родичі... От і брат мій — Джордж Горді — кузню тримає...

Майстер уважно подивився на короля — той терпляче чекав.

— Рід Горді з давніх давен має своє клеймо — подивись он на гарматі, що на неї ти сів...

Зульф'ікар недбало глянув не вдавлений поряд із запальним отвором кругляк, вдивився, похолодів — похапцем вихопив із піхов Меча Гадрузів і приклав до гармати: на лезі, поряд із інгліським написом, круглилося значно менше, але точнісінько таке саме клеймо!

— От тепер, — задоволено зітхнув фатієць, — і я переконався, що мав таки що сказати твоєму дідові... Дивно, що ви обидва помітили все, крім клейма!

Зульф'ікар поклав меча у піхви і мовчки сів.

— Такий булат, — вів далі Вік Горді, — робити давно вже розучилися. Брат мій років десять експериментував зі сплавами — і що ж? Булат він таки зробив, але не такий — до цього йому — як арпадській довбанці до твоєї «Світанкової зорі»!

Зброяр помовчав, а потім почав — здавалося б — ні до чого:

— Мій сват, Фелікс Бах, є одним із найкращих кравців у Партерені. Він якось казав, — а Фелікс знає, що говорить, — для переконливості аж підвівся з недоробленого лафета, на якому сидів, оповідач. — Так от, він каже, найгірша річ — то розпарування.

Здивований Зульфікар усе ж таки вирішив не перебивати майстра (хто знає, які сюрпризи він іще приготував для цієї розмови), а той повільно розповідав свою байку:

— Ти, звісно, не знаєш, що таке розпарування. Це коли парні предмети з якихось причин перестають бути парними... Наприклад, твої чоботи: лівий і правий, обидва одного кольору, розміру і фасону. А якби в тебе був би лівий коричневий і твого розміру, а правий — чорний і менший, ти не міг би ними користуватись. Оце і є розпарування. П'ять років тому було допущено розпарування, і одна річ у тебе, інша — в мене. Виготовив ту пару предметів мій предок — Майрон Горді, засновник нашої фірми, а як вони розпарувалися — не дізнається тепер ніхто. Посидь хвилику, скоро ти все зрозумієш.

Вік пройшов до комірчини десь у кутку цеху, погрюкав там хвилини зо три, кахикнув, щось пробурмотів і виніс досить великий, чорного дерева, старовинний футляр, інкрустований сріблом і перламутром.

Високе небо! Зульфікар одразу пізнав його, хоча раніше ніколи не бачив: саме такий, тільки значно більший, зберігався в нього у майванській скарбниці та призначався лише для однієї речі — меча Гадрузів!

Очевидно, король чимось виказав себе, бо майстер усміхнувся:

— О, ти впізнав парний предмет. Та це ще не все, повелителю прангів!

Він тихенько опустил свою ношу на землю, — просто під ноги Зульфікарові, — тихенько встав на коліна, наче збирався молитись, через голову зняв із шиї срібного ланцюжка, на якому висів маленький срібний ключик. «Це — другий парний предмет», — промимрив Вік Горді. Такий точно витягав із ки-

шені батько, король Доар, у пам'ятний день передавання меча...

Старий повільно вставив ключа у замок («На моєму футлярі — два», — завважив Зульфікар), відкрив покришку і відхилився, аби королеві було краще видно. Німо втупився той усередину.

— Третя парна річ, — виголосив старий і простяг гостеві те, що лежало на споді. Сумнівів не було: і поруччя таке саме, і піхви. Цей кинджал напевне виготовлявся як пара до меча, який віками належав родині Гадрузів. Зульфікар прийняв зброю з рук фатійця і нетерпляче оголив лезо: і криці такої вже давно не вміють робити, і клеймо те саме, і напис інгліськими рунами.

— Ти знаєш, що там написано?

— Так, знаю. А ти? — швидко перепитав король.

— І я знаю. Я не вмію читати руни, але мені казав мій батько, а йому — його батько, а тому — знов таки його татусь, що там написано «Народжений для слави».

— Це правда, саме це, — підтвердив Гадруз. — Я вмію читати інгліською.

— Я так і думав, — сказав Вік. — Мій сват Фелікс Бах каже, що розпаровані речі практично безкорисні. Справді, який сенс мати праву рукавичку, якщо ліва — в іншої людини. Хіба що об'єднатися обом і користуватися парою по черезно...

Король напружився і вп'явся поглядом у старого.

— Та мені така пара ні до чого, — буцімто розмірковував уголос фатієць. — Я ж не воїн. Але й віддати задурно... теж, наче себе ошукати.

— Віддай не задурно, а за великі гроші! — нетерпляче вигукнув молодий.

— Хто може визначити справжню вартість цієї речі? — глянув на кинджал майстер. — Я не в змозі. Не знаю, за які гроші його продавати, і чи за гроші взагалі...

— Що ж ти за нього хочеш? — не витримав Зульфікар. — Ти ж не просто так його мені показав?

— Не просто так, — погодився Горді. — У мене синів нема, тільки донька, та й та, — зітхнув зброяр, — уже заміжня. А от у брата — двійко синів. Старшого нарекли на мою честь — Вік. Він — мій улюбленець і найкращий учень. Вік Горді-молдший! Йому і справу хотів передати...

— Хотів? — здивувався король. — А потім передумав, чи щось завадило?

— Не передумав, — похнюпився ремісник. — Рік тому молодий Вік Горді рейсовим вітрильником вирушив до Шванентайху — купити сильбертальського срібла — там воно найкраще. Ми його додаємо у сплав, із якого відливаємо корабельні дзвони.

«Треба спитати у Блека, чи додають у нас», — завважив король.

— А той корабель захопив адмірал Тіко, вантаж привласнив, судно потопив, а людей забрав у рабство. От якби ти повернув мені небожа — то була би гідна платня...

— Адміралом якої держави є той Тіко? — швидко спитав Зульфікар.

— Жодної. Він такий адмірал, як я — ядранський барон! Просто суден у нього — на цілу ескадру, от він і назвався адміралом! Він з Арпаду, прикидається то купцем, то військовиком, а насправді — звичайний пірат! У нього є острів десь у Південних Морях...

— Якби я знав, де його знайти, я викупив би твого небожа.

— Якщо ти з'явишся у Південних Морях, він сам тебе знайде...

— То що, мені заради кинджала кинути державні справи у непростий момент і вирушати на пошук морського розбійника? — здивувався король.

— Це тобі вирішувати, я назвав ціну, — холодно відповів Вік, взяв у Зульфікара клинок, сховав до футляра і відніс свій скарб назад до комірчини...

Пружною ходою до майстерні зайшов енергійний

Гирей:

— Мечі та кинджали перевірів, можна забирати, а кіраси й шоломи будуть готові аж на післязавтра!

— Сьогодні завантажимо холодну зброю і мушкети, а залишки обладунків — післязавтра, — вирішив король.

— Так що, забиратимеш зброю? — здалеку спитав (звісно, для годиться, бо почув Зульфікарові слова) зброяр.

— Так, забиратиму...

Вік Горді підійшов до покупців і витріщився на Гирея: жовтоволосий красень анітрішечки не нагадував чорнявих прангів.

— Ти знайомий з його ясновельможністю адміралом Кером Гиреєм? — підвівся з гармати Зульфікар.

Старий тільки похитав головою.

— Пане адмірале, представляю вам поважного Віка Горді, найкращого зброяра Партерена — поважний Горді, це — адмірал Кер Гирей — найліпший моряк на всю Теру.

Адмірал тільки кивнув, а ремісник мав уклонитись, бо — нерівні. Навмисне це король улаштував, — вирішив Вік, — на місце ставить: ти, мовляв, бидло, а ми — високородні... Та не встиг він іще розпрямитись (роки — поперек негнучкий), як адмірал потиснув його долоню і повідомив:

— Я чув найпозитивніші відгуки про вашу зброю від адмірала Устіна Блека та від власного батька!

Він не прибрехав анітрішечки: ті двоє справді не раз згадували, окремо один від одного, фатійця, і казали вони однаково, приблизно так: «Той рудий скнара — неперевершений майстер!» Отже, сказавши тільки «вашу зброю», адмірал не кривив душею.

У Зульфікара тим часом промайнула здогадка, він поліз до кобури — перевірити її — і витяг свого знаменитого пістоля.

— Завваж — теж парна річ! — наголосив Вік Горді. — Тепер ти завжди будеш клеймо перевіряти! Та не шукай, он воно, на люфі знизу, біля скоби! Це — не наша робота: останній, хто вмів виробляти такі пістолі, помер двадцять років тому

і секрет забрав із собою. Його звали Гійоме Лепаж. Це був зброяр від Неба, перший серед перших... Після його смерті першим став я, та це зовсім не тішить мене, бо він помер неперевершеним. Він і його підручні нізащо не зуміли би зробити, як оце я для тебе, тисячу надійних мушкетів за тиждень, він створював тільки штучні вироби, але завжди — найкращі у світі.

Зульфікар сховав пістоля до кобури. Раптом він запитав старого:

— А якщо адмірал Гирей привезе тобі небожа, ти віддаси йому кинджала?

— Якого кинджала? — підхопився Гирей.

— Зачекай, — наказав король.

Старий — анітелень.

— То як? — нетерпляче перепитав король.

— А мені яка різниця? Я й самому Тіко за Віка Горді-молдшого віддав би. А от тобі не повинно бути байдуже: у нашому роді є повір'я: той, хто збере ці речі до купи, подвоїть свою ратну силу і воєнні звитяги...

Гирей нетерпляче зиркав то на одного, то на другого. Він нічого не розумів і починав потроху дратуватись.

... Фатійці — чи не єдиний уже Небесний народ на Тері — ще виращують коней: примхливих, вибагливих, хворобливих... Привезених іще предками з Неба. То ціла наука — доглядати коней, пестити їх, плекати. Усі інші давно вже пересіли на муфлонів і вусом не ведуть. Власне, і у Фатії муфлонів — безліч. І землю орати, і воза перти — це муфлон. І у війську їх — як піску морського. І гармати тягають, і фури, і вершників возять.

Кінь — це інше. Це — престиж, це — шик, це — традиція. Найшляхетніші та найбагатші мають коней. Люди завжди вигадують зовнішні ознаки своєї вибраности: у мене — вітрильник із чорного дерева! То байдуже, що дуб міцніший, чорне дерево — дорожче! А в мене — кіраса золота! Сталева — надійніша? Зате — дешевша!

А в мене — коні! Струнконогі, довгошії, з чорними іскристими очима. З гривами шовковими. З хвостами довгими — майже до землі!

Ніхто на Тері не тримає коней — тільки фатійці. І ніколи не дають іноземцям їздити на них — хіба що вибраним, найпочеснішим гостям.

... Форкають коні, мнуть копитами густу нетоптану траву. Сюди майже ніхто не їздить: хіба що закохані сховаються від людського ока чи допитливий чужоземець забреде.

Зульфікар сам розповів дружині своїй, королеві Оло, про руїни стародавнього міста Люнни, що лежать у годині їзди від Люнни сучасної. Розповів майже все, про що знав від Устіна Блека, а свідчення Тала Правдивого читала вона ще в дитинстві. Почула — загорілася: поїдемо. Звісно, вона ж — гасхурнід, нащадок володарів цього міста — столиці планети у часи, коли вона не звалася Террою...

Поїдемо — загорілася! Чого б ні — погодився Зульфікар. День вільний. Це ж завтра будуть готові кіраси. Тоді часу не буде. А сьогодні — будь ласка. Винайняли коней, знайшли провідника з місцевих та й поїхали. Від сучасної Люнни, де за правом почесних гостей мешкали пранги, до руїн стародавньої — вісім фатійських миль, тобто шість із половиною морських. Година прогулянки.

Форкають коні, мнуть копитом нетоптану траву, гедзів надокучливих хвостами відганяють.

Вони їхали вулицею, якою давно вже ніхто не ходив. Ще й досі видно, яке це було велике місто... Трава, кущі й дерева повиростали скрізь: на площах, на подвір'ях, на дахах, — де ще є дахи, — в оселях, навіть у храмах. Біля святилищ — ідоли, з постаментів скинуті, у землю повгрузали. Зульфікар косував на Оло, поглядав крадькома, придивлявся: дихає часто, крила носа тріпочуть, і сяють дивним внутрішнім світлом величезні виразні бурштинові очі. Біля рештків головного, скоріш за все, — бо найбільший, — храму — величезна скульптура. Стара,

часом поїдена, та все одно — прекрасна, але й дивна, як і все тут: атлетичний юнак підніс меча над величезним, із кінську голову, яйцем. Змилювалися над ним і негода, і невідпорна зброя нападників — стоїть воїн, розмахнувся для страшного удару.

Оло з коня — просто на траву, підійшла до ідола, рукою торкається, на очах — сльози.

Зульфікар із сідла — і до неї.

— Я гадала, що це — легенда, переказ, міф, якими повниться Терра... Вже кілька тисячоліть жоден ядранець не міг приїхати сюди, і ми вже були невпевнені, чи він справді існує... Але ж — ось він. Стоїть.

— Хто — він? — здивувався правитель Королівства Гряди.

— Він — показала очима на кам'яного юнака Оло. — Пасинок Дракона.

*Легенда про Пасинка Дракона,
що її розповіла королева Оло чоловікові своєму Зульфікару Гадрузу
у присутності адмірала Кера Гирея та його дружини, Ханни Кер,
у дівоцтві — Шелди.*

— У старі, колишні часи, — почала своє оповідання прекрасна Оло, — у таку сиву давнину, що й до появи Небесних народів ті віки вважалися хтознаколишньою древністю, на островах Південних Морів жило могутнє плем'я драконів. Вони вміли вивергати вогонь та були здатні перелітати океани. Дракони будували свої гнізда на скелях Ішгла та Арпаду, знаходили подруг, парувалися, відкладали яйця і виводили малечу. А коли наставали сезонні холоди — перелітали у гирло Сівретти на зимівлю. Люди не чіпали драконів і не селилися по тих краях, а дракони не заважали людям, полюючи на дичину, якою багаті були навколишні ліси, і поїдаючи плоди, якими рясніли тамтешні гаї.

Це тривало віки, віки і віки — аж поки люди не довіда-

лися про поклади золота в понизов'ях блакитної Сівретти.

Довідалися — і пристрасно забажали поживи. Зажерлива жадібність оселилася в їхніх серцях. О теплій порі, коли дракони були на островах, переривали вони береги Сівретти, вишукуючи дорогоцінний жовтий метал. Вони вибивали та розлякували дичину, виловлювали рибу з ріки, об'їдали плоди, рубали дерева, перекопували землю навколо гирла і відходили з настанням холодів. Дракони прилітали у розорений край і не мали чим годувати своїх самиць і потомство. Так було вісім років поспіль, а на дев'ятий потяглися люди на Сівретту шукати своє золото, а їх зустріли вогнем дорослі боездатні дракони. Запліднені їхні самиці відлетіли на острови Південних Морів — виводити малюків, а вони залишилися боронити свої угіддя.

Було драконів не дуже-то й багато, але мали вони могутні крила і жаркий племін. Були вони стрімкі та сміливі. Кілька років вони успішно відстоювали свої володіння. Та правителі людей уже не хотіли обходитися без золота з Сівретти. Одного разу вони зібрали найкращих бійців з обох континентів і влаштували засідку на островах Південних Морів. А коли самиці драконів прилетіли, люди легко подолали їх, стомлених перельотом, і вирізали до ноги.

Розлючені дракони спустошували цілі провінції, випалювали села й міста, топили флоти, знищували поля і отари. Але й вони інколи гинули в битвах, і не було вже у них самиць, не було кому принести приплід.

І настав день — один-єдиний дракон літав над Західним континентом. Давно не був він із самкою, тож знемагав від ненависти і бажання. Ночами люди чули його тужливу любовну пісню і ховалися, бо зранку він знов люто палив їхню землю. Одного разу він геть утратив глузд від жагучої хоті і вкрав у Люнні жінку — не дуже молоду, але гарну і сильну. Жінка та мала сина — міцного, сміливого юнака. Коли сусіди довідалися, що сталося з його матір'ю, то почали — спершу поза очі, а потім в лице — називати його Пасинком Дракона. І тоді він

узяв меч свого батька, загиблого на Драконовій війні, і вирушив на пошуки. Довго він шукав їх, та врешті-решт знайшов — на острові Арпад у Південних Морях. Знайшов — і зійшовся з драконом у поєдинку. Легіони громив дракон, армії розсіював. Повіти спалював пломенем подиху свого. А тут — схибив. Або не схотів убивати сина своєї жінки. Одним ударом вбив юнак небесного змія, вирізав велике драконове серце і розтоптав його.

Забравши матір, Пасинок Дракона вирушив до Люнни, а, діставшись дому, зрозумів, що жінка — вагітна. Прийшов час — з муками та болем Пасинкова мати вичавила з себе величезне драконове яйце. Під твердою шкаралущею виразно і чітко билосся, — точнісінько так, як те, розтоптане, — маленьке драконове серце.

«Це буде новий дракон!» — закричав юнак, вихопив меча і замахнувся, збираючись розрубати яйце навпіл.

«Це — твій брат!» — прошепотіла знесилена пологами мати, і він заляк, вражений, не в змозі опустити меча перед драконом, не в змозі вбити брата.

Так і закам'яніли вони — Пасинок Дракона і ненароджений його брат, так і залишилися стояти посеред Люнни як кам'яна згадка про людську підступність і людську шляхетність.

— Красива легенда, — озвався стиха Зульфікар, милуючись скульптурою невідомого давнього майстра.

— Це не легенда, — переконано промовила Оло.

Гирей зазирнув до криниці: вода була прозорою та свіжою на запах.

— Можна пити? — спитав він у провідника.

— Можна, — підтвердив той.

— Вона ж не стояча, — згадав адмірал. — По підземних трубах із льодовиків весь час тече нова, поповнюючи криниці — це діють прадавні ядранські водогони.

— Це — дуже далеко? — зацікавилася Ханна.

— Ні, години півтори їхати в один бік.

— Хочу подивитися, — заявила вона.

— Хочете — поїхали, — запропонував запопадливий провідник.

— Я не поїду, — відмовилася Оло. — Десятки віків ніхто з мого народу не міг потрапити сюди, і ще невідомо, чи зможу я колись тут іще раз опинитися. Ви їдьте, як хочете, я ж буду тут.

— Тоді і я не поїду, — вирішив позбавлений дружиною вибору Зульфікар. Він помітив, що збентежена Ханна ладна заплакати, і додав:

— Ти ж, Гирею, проведеш Ханну на льодовик?

Тільки-но трійця екскурсантів зникла за рогом, Оло повернулася і пішла навпростець головною вулицею стародавньої ядранської столиці, еством відчуваючи, як, немов зачарований, іде за нею чоловік її, король прангів, пристрасний і завжди бажаний Зульфікар.

Вона зайшла до першого ж більш-менш цілого будинку: стелі й даху не було, а от стіни вціліли — деінде ще можна було розгледіти навіть залишки кольорових фресок. Оло з невгамовною, спраглою цікавістю переходила з кімнати в кімнату: ось тут була вітальня, тут — дитяча, а це, мабуть, спальня. Тут колись господар цієї оселі не раз пестив свою дружину.

Оло простелила Зульфікарів королівський плащ просто на густу запашну траву — на те місце, де, на її думку, стояло колись подружнє ложе. Вона швидко скинула одіж і лягла. Зульфікар замилувався: мініатюрна жінка, оголена і прекрасна, звабно усміхалася, сяючи бездоганним тілом із чорного королівського плаща. Він чув наче здалеку, буцімто якесь відлуння, як десь поряд форкали та шумно переступали їхні коні. І він був тоді з нею, і тільки небо Фатії бачило те.

...Коли вже троє вершників віддалилися від старої Люнни десь на десять гарматних пострілів, провідник поцікавився:

— Ваша королева — ядранка?

— А що? — підхопився Гирей.

— Яка гарна!

Водозабір із водогоном не справили на Ханну враження. Провідник, аби хоч якось догодити гостям, повідомив:

— А ще тут недалеко є печера Десяти королів із Кип'яч-озером.

— Воно справді кипить? — зацікавилася Ханна.

— Тепер воно ледь тепленьке, але кажуть, що в давнину, за ядранців іще, було дуже гарячим, справжній вар. Подейкують, буцімто їхні жінки купалися в його водах, і це давало їм довічну вроду.

— Невже це правда? — здивувалася жінка.

— Не знаю... Наші жінки ніколи цього не робили. Туди взагалі ніхто не ходить: місцеві мешканці панічно бояться давнього прокляття ядранського короля Гасхурна, яке він начебто наклав на це місце за рік до приходу з Неба наших предків. Тутешні люди намагаються уникати взагалі всього, хоч якось пов'язаного з ядранцями.

— А ти? — підморгнув Гирей.

— І мені моторошно, відверто кажучи. Та що зробиш — я провідник, як і мій батько, який знайшов цю печеру: до нього вважалося, що Кип'яч-озеро — одна з легенд, якими повниться Тера... Батько давно вже помер, і ніхто, крім мене, не знає дороги до цієї печери, та і я без нього ще ніколи не їздив: на моїй пам'яті ви перші, хто туди хоче...

— То поїхали? — нетерпляче запропонувала Ханна.

— Поїхали, — зітхнув фатієць.

Світло майже не пробивалося до величезної підземної зали, посеред якої тьмяним старовинним дзеркалом лежало озеро.

— Справді тепла, — спробувала долонькою воду Ханна і раптом вирішила: — Викупаюся!

Чоловік мовчав (він узагалі забагато дозволяв їй), і жінка вирішила, що це — згода:

— Панове, прошу вас вийти, не буду ж я при вас роздя-

гатись...

Гирей також спробував воду: тепла і лагідна, як літнє вранішнє сонечко:

— Гаразд, купайся.

Він узяв за лікоть ошелешеного провідника і повів до виходу з печери. Не минуло й п'яти хвилин, як перед ними постала мокра оголена Ханна.

— Гирею, Гирею, дивись, що я знайшла, — вражено промовила вона. Моряк швидко прикрив її плащем (ніжне її тіло — не для хтивих провідникових очей) і взяв з її рук величезний, з гарматне ядро завбільшки, вкритий товстим шаром накипу, кристал. Точнісінько такі стоять на постаментах у соборах Майвани і Квінізорайї, подібний бачив він у соборі в Гасхурні:

— Так от, — здогадався Гирей, що це за знахідка, — так от куди він їх сховав: у підземний окріп! Тал Правдивий описав усе, як воно було насправді! Вдягайся, Ханно, твою знахідку необхідно негайно показати Зульфїкарові, а ще більше — королеві Оло! Ти навіть і не уявляєш собі, що ти знайшла!

— Кажеш, Гирею, вибігла гола-голісінька? — з цікавістю подивився на Ханну Зульфїкар, тримаючи знахідку на міцній долоні. — Шкода, що я цього не бачив.

Ханна зашарілася.

— Ти хоч викупатись у підземному озері встигла? Це добре, будеш тепер красунею до скону!

— Ваша величність поводитьсь, як хтивий самець! — зашипіла, звузивши очі у щілинки, красуня Оло. Ніздрі її тріпотіли, а рот стиснувся у тонку нитку.

— І багато їх там? — пропустив повз вуха жінчину репліку король.

— Усе дно встелене, — аж підвелася Ханна.

— Цікаво, чи втратив кристал магічну силу? — почув перенісся Зульфїкар.

— Напевне втратив, — подав голос Гирей. — Ти ж сам казав, що в Небесному Манускрипті написано: сигнали від

кристалів на Небо повністю припинилися. Мабуть, окріп підземного озера їх і пошкодив...

Зульфікар покрутив в руках зіпсовану святиню:

— За міжнародними законами ми мали би повідомити про знахідку уряд Фатії.

— Негайно все кинемо й побіжимо повідомляти, — скептично скривився Гирей. — Віками під носом у них лежав ключ до головної загадки планети, та не один — сотні ключів, а вони й не почухалися; виходить, воно їм не дуже й треба. І ще: уряд Фатії не має жодного права на ці кристали: вони належали королеві Гасхурну ще до появи на Террі Небесних народів! Отож, єдиними законними правонаступниками, які мають право на володіння цим спадком, є нащадки короля Ядрану Гасхурна, тобто — ядранська династія Гасхурнів. Королева Оло — гасхурнід, причому на Західному континенті — єдиний, тож вона і є беззаперечною законною власницею усіх кристалів.

Присутні — король, королева і Ханна — витріщилися на адмірала, а той поставив у промові жирну крапку:

— От і все вам міжнародне право! Я негайно відряджу до печери офіцера з парою матросів — прихопити ще кільканадцять кристалів! А ти, Зульфікаре, повернувшись до Майвани, передаси кристали на спільне вивчення майстрові Баграту та каптурникові Зенону. Саме — на спільне, аби ані святоші, ані мудрагелі не могли сказати, що комусь віддано перевагу! І для того, щоб ніхто з них не міг одноосібно скористатися такою перевагою!

— Державно мислиш, — тільки й мовив Зульфікар.

— Це ще не все! — заявив моряк. — Уряд Фатії необхідно повідомити нотою вже з Майвани як про знахідку, так і про виняткове право на неї Королівства Гряди. Навіть якщо вони почнуть сперечатися, судова тяганина точитиметься десятиліттями, а ми тим часом вивчатимемо вже наявні кристали... Хоча, вони так побоюються всього, що пов'язане з попередніми володарями їхніх земель, що, можливо, віддадуть, та ще

й зрадіють: здихалися!

— Можливо, — із сумнівом сказав король.

Розділ 7

Граф Ель-Брадо, пенсіонер Алонсо та молодий Блек, із задоволенням пихкаючи закордонним джиджирським димом, спостерігали за метушнею у порту міста Мун. З велетенської вантажної галери та кількох товарних галеонів на берег вивантажувались якісь діжки, ящики, невідоме обладнання. Дудніли в дудки боцмани, голосно та брутально лаялися суперкарго, сновигали вантажники, з-поміж яких вирізнялися (а раніше їх ніколи тут не було) ладовачі з сильбертальської провінції Венглінек. Їх легко пізнати: високі, русяві, задиркуваті, і вимова у них дивна — «пшекають». Їхня поява — вірна ознака пожвавлення економіки: венглінеці легко наймаються на новобудови у найдальші землі — аби добре платили.

На рейді погойдувалися на легких хвилях кілька ядранських «купців» — із тих, що везли на Гряду останнім часом одяг, міцне недороге взуття, різний інший мануфактурний крам.

— І ці тут, — невдоволено вигукнув Алекс Блек.

— Чим тобі не догодили ядранці? — здивувався Алонсо.

— Всі вони однакові, — як їхній король Раал: ти до нього по-людському, а воно...

— Ви знайомі з королем Раалом? — не повірив граф.

— На жаль, знайомий, — махнув рукою син адмірала.

— Цікаво, що це вони привезли і нащо? — вголос розмірковував Ель-Брадо.

— А ви не знаєте? — радісно втрутився в розмову старий жебрак, що ловив недалеко на тонку волосінь дрібну рибку. — Уся Кайвана вже знає!

Приятелі не зважали на нього, а він, виявляється, уважно прислухався до їхніх розмов.

— На Кайвані, — із захватом повідомив обірванець, —

знайшли величезні поклади срібла! Не менші, ніж у Сильберталі! Тепер тут збудують копальні, ливарні, монетний двір для карбування грошей і фортецю. Видобуток срібла не буде підпорядкований губернаторові, а перебуватиме під прямим управлінням першого міністра королівства адмірала Устіна Блека.

«Він і тут мене дістав!» — у розпачі лягнув долонями по колінах Алекс. Рік уже він жив на острові Кайвана у засланні, на перший погляд, зовсім необтяжливому. Здавалося, всього у нього достатньо: і житло пристойне, і смачної їжі не бракує, і грошики по кишенях дзвенять... І жінки тутешні прихильні до молодого шляхтича! Та й режим його заслання анітрішечки не суворий: у п'ятницю зайшов до пристава — гуляй увесь тиждень. Та що таке для нього, який виріс у відкритому морі на палубі вітрильника, чути прибій, бачити щоранку, як рожевий шеляг сонця виринає з океану, спостерігати за вітрилами на обрії, дихати океанським вітром — свіжим, солоним, із присмаком водоростей і, здається, риби, — та бути прикутим до цього клятого міста на остогидлому острові хай дуже довгим, хай золотим, але таким міцним ланцюгом!

Він спересердя плюнув, — звісно, на мол, не у воду: моряки в океан не плюють, — стиха вилаявся (голосно — вже й відвик: весь час поряд ті двоє столичних прищів) і раптом заляк, побачивши на рейді те, чого там бути не могло, не повинно бути, права не мало: під арпадським прапором ліниво погойдувалася на брижах каравела «Ящірка». Можливо, тут, у північних водах, і не знають того, що в Південних Морях відомо кожній малечі: цей корабель — флагман флоту піратського адмірала Тіко.

— Якщо ви такий обізнаний, добродію, то, може, скажете, що робить у порту той корабель? — показав на каравелу син першого міністра.

— Це вся Кайвана знає! — заблищав несподівано білими зубами жебрак-рибалка і вміло витяг з води невеличку, з дитячу долоньку, рибку. — Щороку о цій порі він завантажує всі

трюми під зав'язку кайванською горілкою і відходить, аби повернутися рівно за рік. Він оце вже закінчує вантажитися, завтра, ймовірно, піде!

«У Південних Морях, — промайнула в Алекса шалена думка, — влади в адмірала Блека — жодної. Там йому вже мене не дістати!»

За кавою граф Ель-Брадо повідомив приятелів:

— Щойно прилетів голуб із столиці. Дуже цікава новина: король Зульфікар разом із своєю ядранською хвойдою і тим вискочнем Гиреем відплив із Майвани в невідомому напрямку.

Це були аж ніяк не всі звістки, отримані графом із Майвани. Решту новин, що стосувались особисто його та Боярського конклаву королівства, Ель-Брадо від співрозмовників приховав.

— А нам що з того? — пирхнув старий кат.

— А те, що саме час відбувати на Велику Черепаху — піднімати шляхту і гвардію проти інородки! Невдоволених вистачає і серед військовиків, і серед церковників. А як обурені аристократи, які мають дочок — наречених! Всі вони сподівалися, що король обиратиме дружину за традицією — з майванських і мезумських князів та бояр, і кожен із них гадав, що це буде його незрівнянна донечка...

Саме тепер, коли Зульфікара нема, наспів час піднімати шляхту, військо та церкву і поставити королю ультиматум: або він розлучається з Оло, від якої не буде онуків, або хай залишає трон на користь іншого Гадруза!

— Я вже ворогував із Гадрузами і опинився на засланні, — зауважив Алекс. — Може, ви в чомусь і маєте рацію... Але... Ви кажете: аристократи невдоволені королем, та за нього горою встануть посполиті: ремісники, вівчарі, гуральники, рибалки... Він дав їм неосяжний ринок збуту в Ядрані та доступні тамтешні товари тут. За нього рибалки та моряки — це завдяки йому у них тепер є недорога ядранська парусина та ядранські фрахти. Ви кажете: церковники? Сардар та Алішер —

можливо! Та церквою вже рік фактично править (а не очолює за саном, як ті старі дурні, поведені на власних почестях і привілеях) каптурник Зенон. А йому Зульфікар дав владу і старовинні ядранські манускрипти. Військо і флот обожають адмірала Блека, першого міністра королівства, і ніколи не підуть проти нього, останнього живого героя переможної війни! Мої з ним родинні рахунки на короля не поширюються!

А що ви робитимете із дрібною шляхтою, яку надихає на вірність Зульфікарові стрімке вивищення Гирея та Фортунато? Його правління для них — єдина надія здобути титули й чини! Вони за вами не підуть, бо при вас лишаться дрібною назавжди!

До речі, про Едварда Фортунато. Невже ви гадаєте, що він сидітиме, склавши руки? Та я не здивуюся, якщо він уже завтра знатиме, які балачки ми тут ведемо!

— Нас тут усього троє, навіть Теодора я відрядив до Зари Пйорпл по новини. Кого ж із нас ви підозрюєте? — примружився, як матхонський лев перед стрибком, Ель-Брадо.

— Та нікого не підозрюю! — роздратовано відповів молодий Блек. — У вашого будинку є вікна, двері, комин, урешті-решт! У Едварда всюди очі та вуха! Так що, перепрошую, ваша ясновельможносте, я звідси не поїду, принаймні — до Майвани.

Граф не звернув уваги на прикінцеве застереження Алекса і перевів очі на ката. Той згадав свого приятеля, коменданта майванської в'язниці капітана Маріо, тюремні ґрати та кайдани, гаки та кліщі для тортур, які залишив своєму наступникові, свій тутешній затишний будиночок, нову, ще не прочитану книжку молодого обдаровання з Покко Ференца Вареша (на обкладинці написано — Франьо Вареш) із дивною назвою «Палео», тільки-но перекладену на небесну мову з ядранської (кажуть, перекладач намучився, бо покко-кугуарльський діалект суттєво відрізняється від літературної ядранської, а стиль у юного письменника ще той). Але вже перші книжки Вареша «Плазування перед плазуном» і «Сліпа

віра» мали гучний успіх на обох континентах, як колись — перші книжки Ондра...

Зваживши сумнівні «за» та вагомі «проти», кат заявив:

— Хочу нагадати панові графу, що у мене з новою владою — жодних суперечностей! Я сюди приїхав добровільно після відставки, так би мовити, на заслужений відпочинок...

— Як знаєте, — холодно погодився граф (що з них візьмеш: плебей та бастард — презирливо подумав). — Я поїду. На кону — майбутнє династії та держави. Загроза виходить із неспроможности королеви привести повноцінних нащадків, — патетично заявив він.

Ледве Ель-Брадо закінчив, на порозі виріс захеканий Теодор і випалив скоромовкою:

— Зара оклигала, сказала: «Не вона! Дві крові у жилах — два мечі у руці!» — і знову втратила свідомість.

— Що вона мала на увазі, говорячи про дві крові та два мечі? — замислився Блек.

— Не знаю. Яка різниця? Головне ми довідалися: не вона! Якщо вона — ви розумієте, про кого я — не має такої сили, це тільки на краще, — підсумував граф.

До вечора Алекс Блек розмірковував, а на вечірній зорі зважився: він зібрав усі гроші, які мав, найнеобхідніші речі та книжки з морської справи, поскладав до валізи, вийшов на набережну, відв'язав першого-ліпшого яла, в якому знайшлися весла, і майстерно направив свого човна до каравели «Ящірка». З борту одразу — наче чекали — викинули драбину з міцної линви, а вилізти нею на борт досвідченому морякові не клопіт. Двоє кремезних матросів запросили його до кают-компанії. Алекс зайшов і оглядівся: у гаптованому золотом камзолі на чолі столу сидів, із золотим кубком у руці, вранішній жебрак-рибалка!

— Ну, здрастуй, майстре Алексє! — широко і трішки хижо усміхнувся він.

— Доброго дня і вам, шановний... — Алекс замовк, не знаючи, як звертатись до людини у камзолі.

— Та називай мене, — посміхнувся той, — як увесь світ: адміралом Тіко!

Розділ 8

Дозволивши військам годину перепочинку, барон Покль написав і відправив з голубами два листи — до Покко і до замку Кугуарль, — оголосив похід і, залишивши в Анці невеличку залогу, разом з усіма захопленими у ворога і перевезеними через Матту гарматами погнав військо (муром і вздовж нього) на Апіру.

Попереджена втікачами фортеця опиралася стійкіше, bastiони та брами виявилися більш доглянутими, але ситі роки лінивої безпеки давалися взнаки — гармаші працювали невміло й повільно, каноніри наводили гармати абияк, мушкетери занадто квапилися, пускаючи здебільшого на вітер дорогоцінні кулі.

Покль напосідав із двох боків: від муру та з боку Матхонського грейдера. Залізний легіон гатив із довгих додохських гармат по bastiонах і вежах важкими чавунними ядрами, вибиваючи з них фонтани кам'яних сколків, а гвардія кидала з трофейних мортир гранати під браму, намагаючись розбити стулки, та просто через мур, викликаючи у фортеці численні пожежі.

Раптом мортири перенесли вогонь у глиб оборони, і гвардія кинулася в атаку, розганяючи перед собою у бік Північної брами величезний, щойно збудований з кількох мажар і масивного стовбура томатового дерева, таран.

«Вже час!» — ревіли вояки бойовий девіз роду Поклів, а сам барон, спостерігаючи за битвою з командного пункту, нервово закручував пальцями кінчики своєї шийної хустки і хрипко, неголосно примовляв: «Кома — тире!».

Гігантський кіл на колесах, скерований могутніми бійцями, протаранив браму, і гвардія, як повінь крізь розірвану греблю, стрімким потоком невідпорно увірвалася усередину

фортеці, а за нею посунуло ополчення. Залізний легіон по-троїв натиск з іншого боку. Покль покликав до себе посылного:

— Негайно знайди капітана Іету і передай мій наказ: спалити в першу чергу усі голубники, щоби жоден голуб не злетів!

За п'ять хвилин по тому один за одним свічками спалахнули кілька голубників, а на донжоні замайорів білий прапор — Апіра капітулювала! «Крапка!» — прохрипів барон.

Після битви, коли перев'язали поранених, поховали вбитих, порахували й замкнули у підвалах головної вежі полонених, він пояснив капітанові Іету свій задум:

— Ти був у вирі подій і не бачив, як я розставляв найкращих стрільців війська півколом із північного боку Апіри. Вони не брали участі в битві, бо мали інше завдання: відстрілювати всіх голубів, що летітимуть у бік Руттії. Ти спалив усі голубники, отже, і надалі жоден голуб вже не вилетить. Також нам відомо: у Майвані знають, що ми захопили Анц, але, сподіваюся, і гадки не мають, що ми вже в Апірі. Ми з'явилися зі старого Матхонського тракту. Отже, якщо в Матхоні й чекатимуть нас, то — зі старої дороги від Анца. А звідти на Матхон лише один шлях: старий, майже закинутий тракт, що звивається між незайманими лісами та непрохідними болотами. Якби ти був руттійським імператором Борвальдом, звідки ти нас очікував би, де зустрічав би, куди вивів би війська, де лаштував би оборону та готував би пастки і засідки?

— Якби я був Борвальдом, — ледь стримався Іету, — я вдавився б!

— Та я ж кажу — якби!

— Тоді я очікував би супротивника на найімовірнішому напрямку його просування! — як по писаному відрепортував капітан.

— Зважаючи на те, що за годину до нашої появи комендант Апіри направив голуба на Матхон із донесенням, що ворог, тобто, ми, біля тверджі не з'являвся, будемо сподіватися,

що найімовірнішим напрямком Борвальд обере старий Матхонський тракт.

Через бої під Оквіллою навряд чи в нього достатньо війська у Матхоні, аби перекрити всі напрямки! Шкода тільки, — цокнув язиком Покль, — що ми спалили усіх голубів!

— А що було б, якби не спалили? — обережно поцікавився капітан.

— Тоді Борвальд отримав би ще одне заспокійливе повідомлення з Апіри, військо, що я викликав із Покко на підкріплення залоги Анца, пошуміло би на старому тракті, Борвальд остаточно пересвідчився би, що чекати нас треба саме звідти!

— Ми спалили не всіх голубів, — опутив очі капітан. — Одну клітку з десятьма голубами рідкісної та коштовної породи — тургальський поштар — я залишив собі як трофей. Ну, на розпід, — зовсім знітився Іету.

— Дати б тобі в диню за невиконання наказу, — весело вишкірився Покль. — Та за те, що сказав правду, за збереження стратегічно цінних птахів буде тобі прощення. Дев'ять голубів залишиш собі на розпід, — передражнив він офіцера, — а одного негайно відправимо до Матхона.

Капітана найбільше вразило не те, що його вибачено, і не те, що йому залишено майже всіх голубів, а те, що барон, уславлений поет і естет із естетів, застосував простецький вираз «дати в диню»!

— Ти мене порадував, — вів своє Покль, — і я тебе порадую. Тільки по секрету! Вже завтра нам приженуть тисяч п'ять верхових муфлонів із моїх угідь під Кугуарлем. Це я ще з Анца наказ відіслав! Щоправда, не всі вони об'їджені... Нівроку, це — дрібниця порівняно з тією рухливістю, яку ми отримуємо! Чого ти витріщився? Кажу — веди полоненого руттійського коменданта, хай пише Борвальдові заспокійливого листа! Та скажи там дорогою комусь — хай принесуть мені філіжанку атріанської кави!

Як стій, впало стрімке Поклеве військо на майже не за-

хищений військами Матхон. Міська сторожа розбіглася з мурів, ледь побачивши сталеві кіраси легіонерів і вишкірені пащі на плащах гвардійців. Навіть брами не зачинили.

Імператор Борвальд отямився лише після того, як двоє кремезних офіцерів привели його під руки до владного чоловіка з манірною борідкою навколо підборіддя і красивими, дещо різкими рисами обличчя.

— Хто ти? — спитав полонений властитель у вельможі.

— Я — вінценосний барон Юкко Покль Гасхурнід, король Покко і князь Змій-города, — назвав себе повним титулом той.

— І чого ж тобі, королю Покко, від мене треба? — прирмужився просто в лице переможцеві бранець.

— Мені треба, щоби ти негайно припинив війну, відкликав свої війська з ядранських земель і підписав мир на тих умовах, що тобі будуть продиктовані, — заявив вінценосний барон.

— З ким підписувати? — кисло скривився Борвальд.

— З королем королів Раалом!

— Ти нічого не знаєш? — здивувався імператор. — Поки ти борсався в Ольській трясовині (як ти тільки пройшов — вона ж непрохідна?), під Оквіллою сталася жахлива битва. Небо світилося від пострілів, а земля стала багряною від крові. Мерці лежали у два, а деінде — у три шари.

Ти можеш уважати цю битву виграною: моя армія частково загинула (мерсенерів, наприклад, ваші легіонери вирізали до ноги), частково — розсіяна. Решта з жорстокими боями відходить за Ипл. Але перемога далася вам дорогою ціною: вбито короля Раала, загинув і барон Заб, а з ним іще вісім вінценосних баронів, а вже офіцерів і солдатів — ліку нема!

— Як загинув Раал? — коротко кинув Покль.

— На самому початку битви у чесному двобої з моїм небожем, Міккі Ліном.

— Скільки років тому Міккі?

— Двадцять дев'ять, ні, тридцять місяць тому виповни-

лося.

— І викликав на двобій, звісно, твій небіж? — ледь стримував гнів Покль.

— Він, — підтвердив Борвальд.

— Король Раал був старою людиною, поєдинок чоловіка у розквіті сил із німечним дідом зветься у вас чесним двобоєм? — почав втрачати терпець барон.

— Він мав право виставити замість себе бійця, — холодно заперечив Борвальд. — Хто винний, що ваш король цим правом не скористався?

— Він не був боягузом і не хотів, щоби про нього так сказали! — вигукнув Покль. — Де тепер той Міккі Лін? Я негайно викличу його на поєдинок і розтельбушу, як браконьєр муфлона!

— Не буде того, — мертвим голосом заперечив баронові руттієць. — Міккі пережив Раала хвилин на п'ять: тільки-но війська зійшлися, його зарубав барон Заб.

Мить одну Покль ще натужно дихав, потім заспокоївся:

— Тоді підпишеш із князем Ололом!

— Князь Олол загинув іще раніше, — ошелешив Покля полонений. — Удаваням відступом наша ескадра затягла ваш флот у пастку в Руттійському морі. Князь був на флагмані, а той прийняв на себе перший, найпотужніший удар гармат із десятка наших бортів і майже одразу затонув... Інші ваші кораблі вступили у битву, флоти зійшлися, судна відкрили вогонь і топили, топили одне одного! Наші намагалися зачинити пастку, та частина ваших кораблів — більша — прорвала непевне кільце і відійшла до Оквілли, де їх потужно підтримали берегові батареї. Тепер уже наші відступили, на тому війна на морі поки що припинилася.

— Може, Олол врятувався? — без надії спитав барон. — Виплив?

— Не може того бути, — цикнув зубом Борвальд. — У Руттійському морі зимують тисячі кайванських алгаторів. Ті моряки, хто опинився за бортом, не мали жодного шансу:

тільки-но флоти залишили місце битви, туди кинулася орда цих жорстоких ненажерливих тварюк, а деякі, найнахабніші, і під час бою крутилися між кораблями.

— Якщо все, що ти кажеш — правда, якщо король і його брат, які не мали спадкоємців по чоловічій лінії, загинули, якщо мертві всі дев'ять вінценосних баронів, то я, вінценосний барон Юкко Покль Гасхурнід, король Покко і князь Змій-города — єдиний правочинний претендент на трон короля десяти королів, бо мій рід — найстарша гілка в династії Гасхурнідів! — жорстко сказав Покль. — І в такому випадку ти підпишеш вічний мир зі мною, на моїх умовах, з усіма репараціями і контрибуціями, що накладаються на нападаника! Борвальд із сумою приреченістю подивився у бурштинові (точнісінько як у кугуара!) баронові очі.

Розділ 9

Впертий зустрічний вітер страшенно ускладнював Зульфікарові подорож. Веслярі працювали на межі своїх сил, а завантажені зброєю галери ледь просувалися вперед. Бойові вітрильники, що охороняли караван, постійно маневрували, переходячи з галсу на галс, виписуючи по хвилях величезні зигзаги. Це — єдиний можливий спосіб йти проти вітру, але завдання капітанів полягало не в тому, щоби перемогти стихію; вони повинні були охороняти тихохідні галери, тримаючи їх весь час у полі зору, бути готовими відбити будь-який напад. Тому жевріє на гарматних палубах у мангалах вугілля, розігріваючи загнуті кінці запальних прутів, тому викочено діжки з оцтом — на випадок, якщо доведеться охолоджувати розжарені пострілами гармати, та й самі гармати вже заряджені бойовими ядрами.

Зульфікар стоїть на містку батькового ще флагмана, галеона «Кондор» (свій — «Світанкову зорю» — віддав він Гиреві для пошуків адмірала Тіко), в лазурову далечінь дивляється, пісеньку співачки Рутени, нової зірки обох кон-

тинентів, наспівує:

«Заспівай ми, рибаченьку,
Та й на всю Майвану,
Про кохання наше вірне.
Шиги-риги-дана!»

Немудрящі співанки горців із Великої Черепахи «шида-ріда» та «шиги-риги-дана» завдяки цій дівчині: темноволосій, дикої гірської краси, — виспівує тепер уся Терра, та ще й вигукує: «Гей-гей!». Поряд із королем — дружина, задумлива красуня Оло. Побачила й пережила вона в Люнні чимало... Біля королеви — Гиреєва Ханна. Після того, як її довелося майже силою знімати зі «Світанкової зорі» (затялася: поїду з чоловіком — і край), вона кілька днів не виходила зі своєї каюти. І от нарешті — з'явилася: стоїть, ніжною притупує, та ще й підспівує королеві: «Гей! Гей!» — очевидно, заспокоїлася. Капітан Да Карро, переведений з брига «Лазурова лілея» на «Кондор» після долучення галеона до Небесної ескадри за особистим наказом морського міністра Кера Гирея, стоїть мовчки, чорного вуса підкручує. Чіпким поглядом за діями команди спостерігає, і від того, що на них дивиться сам капітан, матроси намагаються діяти чіткіше, злагодженіше та швидше.

Повільно суне конвой проти вітру — просто на північ. А на південь той самий вітер несе — десь далеченько вже — прекрасний і могутній фрегат, названий минулого року старим Блеком «Світанковою зорею»! На заваді став Зульфікарові цей вітер. Тяжко, надто тяжко дається йому кожна миля: виснажені веслярі, поступившись місцем новій зміні, валяться просто на палубу і засинають, не в змозі дістатися до своїх кубриків. Пробували верпувати — завозити кітву уперед на боті на всю довжину якірного ланцюга і вибирати цепа — дзуськи, — зносить галеру майже на те саме місце.

Ледь повзе ескадра, перевтомлені люди, тане провіант; його вже не вистачить до Майвани, бо ніхто не розраховував,

що подорож так затягнеться. Порадившись із капітаном, Зульфікар вирішив:

— Тільки-но дійдемо до південного краю Західного континенту і повернемо на схід, зайдемо або в Черрі-Таун, або в Хак-Мозар: дамо людям тиждень перепочинку, а то й днів десять, підладнаємо кораблі, поповнимо запаси провіанту і питної води, а тоді, з поміччю Неба, вирушимо на Майвану.

...У той день, коли кораблі прангів доповзли, нарешті, до Хак-Мозара і встали на рейді, Оло повідомила Зульфікара:

— Ти знаєш, я, здається, вагітна...

Він мовчки поцілував дружину і пригорнув її до себе. Усі дні, проведені у Хак-Мозарі, Зульфікара гризли різні думки. Він навмисно завантажував себе роботою, як простий адмірал. Ось де дався взнаки досвід, набутий під час їхньої з Гиреем торішньої подорожі! Капітани диву давалися, коли він перевіряв на їхніх судах такелаж, прискіпливо обмацував вузли і линви, спускався в трюми — пересвідчитися, що там немає води, допитувався, чи правильно завантажили анкери з водою та діжки з солониною. Він робив усе так, як у Гасхурні — Гирей, а той — моряк неперевершений...

Він працював, а думки не відступали; від них боліло серце і спустошувалася душа. Що має думати чоловік, кохана дружина якого чекає на первістка? А що — батько, який до стемени знає, що той первісток народиться невідворотно безплідним? А король, який відповідає за долю династії? Зульфікар чавив у собі неясні передчуття і трудився, як навіжений.

А тим часом у Гасхурні, в підземному палаці, велично сидючи на величному базальтовому троні, король Десяти королів, верховний правитель Ядрану Покль Гасхурнід сповістив державну раду:

— Імператор Рутті Борвальд підписав мир, беззастережно погодившись на всі умови, висунуті великим Ядраном. Ще ніколи — жодного разу! — верховний правитель стародавньої держави не повідомляв про перемогу над Небесним

народом! Віками Ядран тільки боронився. Років тридцять тому король Раал спробував наступати і зазнав нищівної поразки. А Покль, уперше сівши на Базальтовий трон, виголосив новину про гучну перемогу. Новий король десяти королів продовжував тим часом дивувати своїх підданців:

— Рівно за півроку, тільки-но скінчиться жалоба за королем Раалом і братом його князем Ололом, я одружуся з дочкою князя та небогою покійного короля, принцесою Олмою. Її високість уже дала свою згоду. Цим шлюбом буде укріплено династію Гасхурнідів і родинний зв'язок із королем Гряди його величністю Зульфікаром Першим. А ми з принцесою зробимо все можливе, щоби порадувати династію кількома маленькими принцями.

Гасхурніди, що сиділи по праву руку від трону, задоволено зацокали язиками, а Олма (і вона серед них, бо — також Гасхурнід) густо зашарілася, намагаючись сховати радісну усмішку, невчасну під час жалоби за батьком. Вона жила новими сподіваннями і майже забула жовтоволосого пранґа на ймення Гирей. Майже забула.

А величезний прангівський караван, на чолі з галеоном «Кондор», у супроводі бойових кораблів, важко перевалюючись із хвилі на хвилю, стомлено підповзав до острова Велика Черепаха. Зульфікар жадібно вчепився поглядом у контури знайомих гір — аж так скучив. Подорож виявилася значно довшою і важчою, ніж він очікував. Торішня поїздка до Ядрану — це так, прогулянка, цікава пригода. Теперішній рейс — тяжка марудна праця. Та ще й зворотній шлях — без Гирей. Усе довелося робити самому, від того король ще більше оцінив друзів вміння.

На містку капітан Да Карро безупинно смалить міцний мозарський тютюн, міняючи люльки. «Одну люльку частіше, ніж раз на вісім годин, курити не можна», — пояснив він Зульфікарові.

«Скільки ж у тебе люльок?» — поцікавився правитель. «Робочих — шістнадцять, — без запинки відповів капітан. —

А так — півста чотири».

Зульфікар помовчав, а потім спитав:

— Як ти куриш цей полин?

— А що? — здивувався капітан. — Міцний та гіркий, саме те, що треба.

— У мене там є джиджирський тютюн, якщо хочеш, я тобі його віддам.

Моряк джиджирського тютюну не любив: то правда, що і смачний він, і духмяний, проте — надто вже слабенький. Але ж королю не відмовиш:

— А як же ваша величність?

— Я тепер майже й не курю, дружина дорікає: тютюном, каже, від тебе весь час смердить.

Да Карро згадав свою жінку і узагальнив: хоч капітанша, хоч королева — жінки усі однакові, як і їхні претензії до чоловіків...

А королеві Оло справді усе тхнуло: король — тютюном, корабель — смолою та линвами, офіцери — вином, матроси — потом, боцман — собакою, трюми — мишами, море — оселедцем, капітанів тютюн — підгорілою гарбузовою кашею.

Її вже тиждень нудило, вона практично не виходила зі своєї каюти і не хотіла бачити нікого, крім хіба що однієї-однісінької душі — своєї подруги Ханни. Та й тій подекуди перепало. Королева майже нічого не їла, крім солоних партеренських горішків, пила тільки підкислену воду, скаржилася, що на таку купу людей не взяли жодної діжки чудодійного руттійського напою, що зветься — куас. Той куас (на півночі Руттії говорять — «квас»), за твердженнями Оло, одразу позбавив би її нудоти. Ханна слухала подругу з недовірою: руттійці й самі здебільшого куасу вже не виготовляють, перейшовши майже всі на пиво, та й Оло куштувала його лише раз, у дитинстві, коли її батько приймав руттійську малу амбасаду...

«Дався тобі той куас, — думала Ханна. — Ти й описати його не можеш. Краще ти хліба хотіла би...»

Та запаху їжі королева останнім часом не переносила, а

вже її вигляду — тим більше, навіть думки про неї викликали в Оло напади нестримної огиди, тож і подруга сиділа голодною.

Проте Ханна не сердилася: на такому терміні вагітності чи не всі капризують і почувають себе зле. «Скоріш за все, — поділилася з нею Оло, — це сталося у той день, коли ти купалася в підземному озері». «А Зульфікар сказав би — коли знайшла кристали», — промайнуло у Ханни, і раптом вона здогадалася:

— Ви робили це на руїнах стародавньої Люнни?

— Я робила це в місті, яке є колискою мого народу, — бурштиново примружилася, точнісінько як самиця кугуара, прекрасна Оло.

— І ти знала, що можеш завагітніти?

— Я свідомо зробила це саме там, — впевнено заявила ядранка.

«Ти — справжня королева», — замилювалася подругою Ханна.

Капітан Да Карро набив нову люльку Зульфікаровим тютюном, підкуриив, затагся, зробив задоволений вигляд, іще раз подякував королю за подарунок і вирішив сьогодні ж увечері спробувати змішати два сорти тютюну: мозарський (для міцності) та джиджирський (для аромату). Він почав уже розмірковувати, чи відчує підміну король, а сам за звичкою нишпорив чіпким поглядом по небосхилу, аж раптом вигукнув: «Не може того бути!», рвучко витяг з кишені далекоглядну трубу і навів на віддалене вітрило.

— Чого? — підхопився король. — Чого не може бути?

— Того, що є! — капітанів вказівний палець націлився на далекий корабель. — То — «Світанкова зоря»!

— Впевнений? — обпик моряка поглядом король.

— Абсолютно, — чомусь виструнчився той.

— Вони нас побачили?

— Безсумнівно! — Да Карро знов тицьнув пальцем в обрій. — Адмірал Гирей міняє курс!

— Не показуй пальцем, ти ж офіцер королівського флоту! — зауважив Зульфікар, дістаючи з кишені свою трубу — трохи потужнішу і значно дорожчу.

А «Світанкова зоря» вже летіла назустріч «Кондорові»: вже можна розгледіти такелаж, королівський прапор на щоглі, матросів на вантах. На містку — три чоловічі постаті. Отой плечистий, із жовтою гривною, що плеще на вітру, звісно ж — Гирей. Другий, кремезний і чорнявий — капітан Фазлі-бей. А хто ж третій, у морському одязі без нашивок і галунів, рудий та довгий? Невже Гиреєві поталанило? Але як він устиг?

Розділ 10

— Ваша величносте, наказ виконано, — відрапортував Гирей. — Перед вами — Вік Горді-молодший.

Король уважно роздивився юнака: точнісінько фатійський ливар, як викапаний, тільки молоденький — так, доріст, у справжню силу ще не ввійшов і голиться скоріше для порядку... Адмірал підштовхнув хлопця у спину і той, хоч і запізно, схилився перед володарем Гряди у незграбному (ремісник, не придворний) низькому поклоні.

— Доброго дня, поважний Горді, — приязно промовив Зульфікар. Той, не знаючи, як треба поводитися, стояв зігнувшись.

— Здрастуй, Горді, — сховав усмішку в кутках рота король. Гирей знов тицьнув парубка, тепер уже в бік.

Вік-молодший розпрямив спину і витріщився на Зульфікара. Більшого справжнього начальства (пірати — не справжнє), ніж квартальний жаңдарм, він зблизька ніколи не бачив, а тут — король. З легендарного роду Гадрузів, про яких стільки розповідав дядько, а ще й ходить безліч оповідок і переказів на Західному континенті... Хлопець розхвилювався — аж почервонів.

— Ну, викапаний дядько, — оцінив Зульфікар. — Тепер зрозуміло, чому старий зброяр так переймався. Що ж ти

робив у піратського адмірала Тіко? Невже корсаром був?

Біла веснянкувата шкіра спадкоємця найкращих партенських ливарень враз просякла потом:

— Ні, не корсаром, — пробелькотів він.

— Отже — флібустьєром? — зробив великі очі Гадруз.

— Я сидів замкнений у трюмі та ремонтував пістолі й мушкети, а ще — гострив палаші, — розгубився вже остаточно юнак.

— Гостинний чоловік цей адмірал Тіко, — зареготав, не витримавши власної гри, король. Юнак мляво усміхнувся у відповідь, та на душі полегшало — зрозумів, що король жартує, хоч і не знаходив причин для доброго гумору (посидів би сам — знав би). Йому ж невідома була дядькова умова.

— А от наш адмірал Гирей ніколи не тримає гостей під арештом і не примушує їх працювати. Ви можете, — вже серйозно додав король, — вільно почувати себе на будь-якому з наших кораблів. До речі, запрошую вас, поважний Горді, відвідати «Кондор». Він не такий швидкісний, як «Світанкова зоря», зате — розкішний. А раптом ви захочете провести решту подорожі на ньому?

Фатієць уже звик до фрегата, до його команди, до своєї маленької каютки, встиг зіграти кілька партій у камінці з лейтенантом Анваром, тому довго не міркував і наважився:

— Я обов'язково скористаюся запрошенням вашої величності побувати на галеоні «Кондор», проте залишитися хотів би на «Світанковій зорі» — вона мені дуже подобається.

— Мені теж, — погодився король. — Тоді будьте тут, як удома.

Легкий поштовх у спину — уклін — «дякую» — аудієнцію закінчено. Капітан Фазлі-бей підхопив Віка під лікоть і потяг у кают-компанію — куштувати вино «Хасилойське біле». Нарешті на містку друзі залишилися удвох. Поряд гоїдався на хвилях «Кондор» — за мить на палубі з'явилася бліда Оло у супроводі Ханни (Гирееві очі засяяли), махнула рукою чоловікам і одразу зникла.

— Не ображайся, вона трішечки занедужала, — пояснив король. — То як тобі вдалося так швидко розшукати малого Горді?

— Спершу мене розшукав старий Горді, — задоволено усміхнувся Гирей.

— Коли? І що йому ще треба було від нас? Ми ж про все домовились...

— Домовились, — погодився Гирей. — А він передумав.

— Як то — передумав? І нащо тоді ти шукав того хлопака? — здивувався Зульфікар.

— Бо ми пообіцяли це фатійцеві. І те, що він вирішив змінити умови на нашу користь, особисто для мене нічого не міняло! — заявив адмірал.

— Змінив на нашу користь? — здивувався Зульфікар. — Вік Горді — на нашу користь? Що ж таке, вигідне нам, він видав?

Гирей з містка дав знак лейтенантові Анвару, той пірнув у трюм і незабаром виніс на руках, мов дитину, знайомий вже старовинний футляр. Гирей зняв із шиї срібного ланцюжка з малесеньким ключиком і віддав другові.

— Цікаво, а мій підійде? — покрутив ключа у пальцях король і почав відкривати замочок.

— А він де? — спитав Гирей.

— Вдома, в палаці.

— То в палаці і спробуємо...

Зульфікар нетерпляче причепив піхви з кинджалом на пояс, старий клинок простяг Анвару — «дарую» і, щасливий, підморгнув адміралові:

— От і нема розпарування! А з якого дива старий скнара передумав?

— Сховай футляр на місце, — наказав Гирей лейтенантові, і коли той забрався з містка, повідомив. — Твій караван уже вирушив на Гряди, а «Світанкова зоря» ще вантажила до трюмів питну воду і солонину. Я сидів у капітанській каюті та разом із Фазлі вивчав карти Південних Морів. Раптом прибіг

гардемарин: «Вас розшукує якийсь Вік Горді». Я вийшов на палубу. Він стояв на пірсі біля сходів, люто лаявся з вартою і верещав, що він — постачальник твоєї величності і йому негайно треба адмірала. Мічман, начальник караулу, тупо повторював, як папуга, що пан адмірал зайнятий... Раптом старий майстер побачив мене і закричав, що його не пропускають. Поряд із ним стояв здоровенний підручний із пакунком з глосійської мішковини.

«Правильно роблять, що без наказу не пускають», — кажу. «Дайте ж наказ!» — кричить він так, буцімто я й так із цим забарився. — «Бо у мене до вас — важлива справа!»

Я звелів — їх пропустили. Старий зійшов на палубу, і я привітався з ним за руку. Нічого не вбачаю негідного у тому, аби подати руку чесній людині, знаній своєю майстерністю, хай там якого вона походження!

— Я теж, — згодився король.

— Від кави поважний зброяр відмовився і одразу вхопив бика за роги: «Я весь час розмірковував. Якщо, — каже, — небіж мертвий, мені цей ніж нічим не зарадить. Якщо ти даси мені слово честі, що зробиш усе, аби його знайти, що привезеш його мені, якщо він живий, або правдиву звістку, що мертвий, я негайно віддаю тобі той кинджал!»

— А ти? — стрепенувся король.

— Дав слово, — знизав плечима Гирей.

— І він віддав тобі клинка...

— Поважний Вік Горді лишився собою до останнього. Він обережно розпакував футляр, віддав ряднину підручному, наказав ретельно скласти і сховати: у хазяйстві, мовляв, іще згодиться. Потім зняв із шиї ключа, відімкнув замок, відкинув віко, показав кинджала: «Саме той, не сумнівайся, он і клеймо, і руни на лезі!», віддав усе мені, потис руку — долоня в нього ще міцна — і каже: «Я на тебе сподіваюся!». Потім вилаяв супутника: ганчірку той, бач, недостатньо охайно склав — і забрався геть!

На пірсі дорікнув мічманові: «А ти, дурню, не хотів мене

пускати!», помахав мені рукою, а коли я махнув у відповідь, повчив підручного: «Бачив, із Віком Горді адмірала за руку вітаються!», повернувся й пішов, жодного разу не озирнувшись. За дві години потому ми завантажилися, і я наказав віддати кінці...

Той вітер, що заважав рухатись вам, нас поніс, як на крилах....

...Потужний вітер, що заважав ескадрі просуватися на північ у бік Гряди, стрімко гнав білокриле диво, що звалося фрегатом «Світанкова зоря», уздовж фатійських та сильбертальських берегів до Південних Морів, до таємничого Арпаду, про який розповідали, що там домівка відомого в усіх морях пірата «адмірала» Тіко...

Гирей цілими днями стояв на містку і спостерігав за діями команди, ні в що не втручаючись. Просто мовчки дивився, схрестивши на грудях руки. Тільки язиком зрідка цікав. Він, як і перше, не вбачав хиб у діях матросів, цей Фазлі — волею Неба моряк, справжній капітан. Адмірал не відчував ревностів, перегоріло вже — хоча мимохіть завважив, що команда дивиться на нового керманича майже так само, як іще рік тому дивилася на нього. Він просто скучив у просторому своєму кабінеті за вітрами, що наповнюють груди свіжістю з присмаком солі, за величезними хвилями, що гуляють океаном, за безкрайніми просторами, за запахом смоли та прядив'яної линви, за пронизливим голосом боцманської дудки. Він згадував папери й мапи, що чекали його повернення на безкрайньому столі, та супив мимоволі брови, а моряки дивилися на суворе його лице, гадали, що незадоволений ними Гирей, і мчали вантами, як ніколи.

Фазлі-бей підняв усі вітрила — фатійські береги проносилися з лівого борту. Вода в цій частині Фатійської затоки зеленкувато-блакитна: це найпотужніша ріка Західного континенту — Донау виносить свої прохолодні хвилі в океан і фарбує його у свій неповторний колір.

Фрегат летів. Якби регата, посміхнувся Гирей, будь-кому показали би кінець линви... Та кораблів у відкритому океані не було — усі поховалися від вітру по бухтах, лише одного разу «Світанкова зоря» обійшла строкату шхуну з Південних Морів. На її примхливо розмальованому корпусі величезними червоними літерами було виведено хвалькувату назву «Чао-какао». Фатійські береги змінилися сільбертальськими — такими ж безлюдними, порослими диким лісом. Лишень інколи на узбережжі виднілися оселення рибалок: човни, повитягувані на берег, розвішані на просушку сітки, димки над халупами. Люди, з мурах завбільшки, длубаються на подвір'ях, виходити в море не ризикують.

А фрегатіві — нівроку, летить, випинаючи білі груди вітрил, тільки буруни сивими вусами обабіч форштевня здійснюються. Гирей подумав: справді, найліпший у світі корабель. А скоро в нього таких буде п'ятдесят один: півсотні нових і цей...

В Арпаді адмірала Тіко не виявилось. Тамтешній наглядч маяка Кнут Педерсен, спокусившись на два лише кондори (а що, мені ж дали), на слід навів:

— А він ніколи о цій порі в Арпаді не буває: раз на рік він йде своєю каравелою на Гряду, чи то до Майвани, чи то до Кайвани... і купляє тамтешню горілку на весь свій флот. Він уже давно відбув, має от-от повернутись.

Гирей порадився з Фазлі, і моряки вирішили: найкраще місце для того, щоби дочекатися «Ящірки», безперечно, біля півострова Ізерлон; там з'єднуються всі морські шляхи: з атріанської Лаунди, з портів Рутті, з Гряди... А у відкритому морі шукати невеличку каравелу — все одно, що сірка в базарі. Та й не в Арпаді ж ним зустрічатись, у самому лігві...

Одним кидком стрибнула «Світанкова зоря» до півострова і стала на якір — чекати. А вже на другий день до фрегата, побачивши на щоглі Гирейв штандарт, підійшла шхуна «Собача голова» з Мезуми, і шкіпер повідомив, що вчора він обійшов каравелу «Ящірка», завантажену до біса — осадка аж по

самісіньку ватерлінію.

— «Ящірка» зупинилася на першу ж нашу вимогу. Ми притерлися до її борту, і я з офіцерами зійшов на її палубу, — розповідав далі Гирей. — Тіко, немолодий уже чоловік, вийшов до нас у гаптованому золотом арпадському камзолі, уважно вислухав мене і спитав:

— А скільки ж ви даєте за цього юнака?

— Тисячу кондорів, — не вагаючись запропонував я.

— За зброяра? — криво так посміхнувся він.

— За учня зброяра, — уточнив я.

— Це в Партерені такі умільці до сивини в учнях ходять, а в Арпаді — вже своїх учнів мають, заявив мені пірат. — Він у мене всю зброю лагодить.

— Ну добре, за зброяра, якщо ви кажете, що він уже майстер, дам дві, — погодився я.

— Дві? — знов кривить губи цей нахаба.

— Дві — мало? — питаю.

— Та ні, дві тисячі кондорів — ціна пристойна...

— Так чого ж тобі треба?

— Я, — каже, — його в бою взяв, а ваша ясновельможність відкупити хоче... Воно начебто не соромно, і не ганебно — за бранця викуп узяти... Багато хто бере... Та мені воно не до шмиги... От якби пан адмірал його мечем узяв...

Я йому:

— Що ти маєш на увазі?

А він єхидно так:

— Не треба мені ані ваших кондорів, ані партеренських коїнів, ані сільбертальських талерів. Я — людина небідна, але не торгаш. Ви можете забрати шмаркача, якщо переможете в поєдинку на мечох.

Здивувався я:

— Тебе перемогти?

А той скурвий син:

— Для мене це була б велика честь. Та я маю молодшого бійця.

— Ну, — даю згоду, — веди свого бійця.

Те падло мружиться:

— За хвильку він буде. Тільки спочатку хай майстер Гирей дасть слово: що, якщо він переможе і отримає свій приз, то я піду на Арпад, а він — на Майвану, і його фрегат не пригостить мою каравелу на прощання бортовим залпом. Це — моя неодмінна умова!

Що мені лишалося?

— Обіцяю, — кажу, — що буде, як ти сказав! Веди свого бійця! І одразу — молодого Віка Горді — щоб усе чесно було! Спершу вивели нашого хлопця; я глянув — нічого страшного, трохи блідий, але охайний і ситий. «Хай поки що він біля мене постоїть, — сичить отой бандит. — Він же ще не твій».

— Теревені будемо потім правити, — кажу. — Ти бійця давай.

Ощирюється:

— Буде і боєць, і сюрприз...

Бачу — ведуть кремезного чоловіка з руттійським палашем. Як ти думаєш, хто це був?

— Звідки я можу знати? — здивувався король. — Пройдисвіт якийсь.

— Неабиякий пройдисвіт, — сказав Гирей. — Ми вже зустрічалися зі зброєю в руках. Цей Тіко виставив проти мене... Алекса Блека!

— Він же мав на Кайвані відбувати заслання? — пригадав Зульфікар.

— Мав би...

— Судячи з того, що молодий фатієць тут, ти вбив його?

* * *

...У широких штанях, у темній сорочці з просторими рукавами, у шкіряних морських чоботах до колін, з прямим руттійським палашем вийшов Алекс Блек на поєдинок. Широкий черес міцно обіймав його... Він брав уроки фехтування

у графа Ель-Брадо, той нахвалював Алекса, і байстріюк першого міністра почувався досить упевнено. Те, що робив із мечем рік тому в Жаб'ячому провулку жовтоволосий пранг, тепер видавалося Алексові дитячими забавками порівняно з різними хитрими штучками, яким навчив його граф.

Гирей скинув плаща, зняв капелюха і лишився в чорному морському строї зі срібними галунами та м'яких ядранських чоботах. Він оголив меча й відкинув піхви далеко вбік. Одразу хтось крикнув: «Починайте!», а Блек затанцював навколо Гирея. За рухами противника, його пластикою, манерою тримати зброю Гирей упізнав стиль — «кайванська класика», згадав брата, лейтенанта Кера Брайта, який дуже добре володів цією школою, і провів академічну атаку. Алекс успішно відбився і перейшов у контрнаступ.

Якби сьогоднішній Алекс опинився рік тому в Жаб'ячому провулку, ще невідомо, за ким була би перемога... Але й Гирей був уже зовсім не той. Попри всі справи, він щодня вдосконалював навички, прищеплені Зульфікаром ще під час пам'ятного рейсу до Гасхурна, на тренуваннях із великими майстрами і сам став уже неабияким майстром... Він змінював стійки, зв'язки елементів, захисти й комбінації ударів, чудово рухався, був розслабленим та імпровізував. Спершу Алексові здалося, що він ось-ось вразить клятого Гирея: раз лезо пройшло на два пальці над головою, другий — на два пальці не дістало. Та хоч скільки він атакував, йому весь час бракувало такої дрібниці. Він почав сердитись і трохи стомлюватися — кілька разів помилився в атаці й провалився; спершу вирішив — пронесло, Гирей не встиг, але вже за другим разом чітко побачив: противник може вдарити у незахищений бік, але чомусь не б'є.

Кричали, підбадьорювали його пірати з каравели, команда «Світанкової зорі» скупчилася біля борту фрегата і вболівала за адмірала. Усім, навіть Тіко, навіть Фазлі здавалося, що бій — рівний, що супротивники поки що не можуть нічого заподіяти одне одному, і тільки ці двоє вже точно знали: один

із них будь-якої миті може вбити іншого, а тому нічого протиставити у відповідь.

Алекс відчайдушно кинувся в атаку — блискавичним рухом Гирей вибив у нього зброю, опустив меч і повернувся до Тіко:

— Я виграв поєдинок?

Поки піратський «адмірал» роздумував, Алекс Блек захопив широкого ядранського запоясника і з криком «Ні!» кинувся на Гирея. Той встиг зреагувати, пішов з лінії атаки, менш досвідчений Алекс знову провалився та одразу відчув удар, а трохи згодом — гострий біль у боку. Він повалився на палубу, намагаючись долонею затулити жахливу рану, з якої потекла рясна кров.

«Пророцтво! Пророцтво клятої Зари!» — встиг подумати він. — «Як же я міг помилитись? Як не здогадався? Можновладець у морському одязі — не батько. Це — жовтоволосий Гирей».

— Пан адмірал може забирати свій приз, — подав голос Тіко. — І прошу не забути про другу частину нашої угоди!

— Я дав слово, — роздратовано нагадав Гирей. — Чому ти не взяв гроші? Для чого тобі це треба було? — показав він мечем на мерця.

— Хоч би хто сьогодні загинув, Устінові Блеку від того однаково паскудно! — заявив корсар.

— За що ти його так ненавидиш? — поцікавився переможець.

— От у нього і спитай, — кинув Тіко і демонстративно відвернувся.

Гирей, за ним — Горді, потім — офіцери по одному, — усі повернулися на фрегат; матроси почали відшвартовувати судна.

Раптом Гирей гукнув Тіко:

— Ми розмовляли про тебе з адміралом — він не знає тебе!

— Це Тіко він не знає, — загарчав морський розбійник.

— Хай згадає Тімоті Коула!

Вітрильники розчепилися і повільно відходили один від одного.

— Тімоті Коул! Як же він змінився, — тихо сказав лейтенант Анвар. — Так, це він... У нього і підпис був: «Ті», крапка, «Ко» і кривуля. Разом — Тіко. А я ніколи й не подумав... Уперіщити б йому в бік із усіх гармат!

— Ні, — жорстко відмовив Гирей. — Я пообіцяв.

— А він — якби його перевага — обов'язково вперіщив би.

— Так ти знав його? Чого ж він не упізнав тебе?

— Ми були з різного тіста книші... Тридцять років тому Тімоті Коул був капітаном королівського флоту, близьким другом капітана Устіна Блека. Їхні кораблі — Коулів «Яструб» і Блеків «Морський носоріг» — були найкращими й постійно суперничали. Інших конкурентів на флоті у них просто не існувало. А я був тоді молодим каноніром у Блека. Коул на мене уваги не звертав, а я дивився на них великими очима.

Одного разу король Доар Третій, дід нашого Зульфікара, вигадав провести морські стрільби. За мішені мали слугувати старі баржі, а дистанція — майже гранична: і влучити важко, і сила в ядра вже не та. От я й запропонував Блекові збільшити на одну десяту заряди у гармат головного калібру. Хтось передав Коулові, чи він сам здогадався — не знаю, але і він збільшив, та не просто, а у два рази!

Йому не пощастило — одну гармату розірвало, обслугу повбивало, ще й пожежа почалася! Вогонь, щоправда, хутко загасили... Я сам дивився потім: там у гарматі була каверна, ну, порожнина... Ливарний брак... Але в короля Доара був крутий норов, він кричав, що через таких капітанів залишиться без флоту, що нічим буде воювати, і викинув Тімоті зі служби. Ми з Блеком потопили всі баржі, а невдовзі він став адміралом. Блек знав причину катастрофи на «Яструбі», тож обстукав залізним прутом усі гармати на флоті, забракувавши мало не третину! Тоді вони з королем і вирішили закупити у Партерені

нові. Доар із Блеком їздили по гармати, будували укріплення, воювали з Ядраном, а один із найкращих капітанів Гряди скнів шкіпером у каботажному флоті!

— Це схоже на Зульфікарового діда, — погодився Гирей.
— Він потім і самого Устіна Блека не пожалів — на Малу Черепашу відіслав...

— Подейкували, що коли король Доар Переможець помер, Тімоті Коул звертався до Блека, який був у Квінізорайї губернатором, із проханням узяти його капітаном хоча б на корабель берегової охорони. Блек відповів, що скасувати наказ короля, хай мертвого, може тільки живий король, і порадив звернутися до Майвани. Не знаю, чи звертався Тімоті, але незабаром він назавжди зник із Гряди зі своїм маленьким суденцем.

— А Блек хіба міг призначити його капітаном бойового корабля самостійно, без відома короля? — здивувався Гирей.

— Ну, тебе ж призначив, — нагадав йому Анвар.

* * *

— Так ти його вбив? — нетерпляче перепитав Зульфікар.

— Я мусив, бо він надто прагнув зробити це зі мною.

— От що, Гирей, старому Блекові про це — жодного слова, — наказав король. — Хай він про це поки що не знає.

— Як же він не знає, якщо вся команда бачила... — зітхнув Гирей. Він вирішив про подробиці стосунків Тіко і старого Блека, поки перший міністр живий, нікому не розповідати.

...У той день у місті Мун також сталась одна подія: до старого Алонсо прибігли з повідомленням, що Зара Пйорпл прийшла до тям і кличе його, але хай він поспішить, бо вона слабка і, схоже, довго не протягне. Він тюпки (спробуйте у такому віці!) прибіг до її хати.

Чаклунка байдужими очима глянула на чоловіка і прошепестіла тихо, як опале листя:

— А, прийшов, душогубе старий...

Алонсо схилився над нею:

— Старий, молодий — не твоє діло! Кажу, заради чого кликала!

— Вже зібрано два мечі в руці та дві крові у жилах! Я відчуваю: прийшов їхній час. Скажи графові, хай буде обережним із Гадрузами!

— Які мечі? Які дві крові? Що ти верзеш? — здивувався Цугцвангер. — Чий час прийшов?

— Усіх тих... що їм на руку... діє сам Ардаліон!

— Це той чаклун? — згадав чувані колись оповідки чолові'яга.

— Він не чаклун. Я тільки тепер здогадалася — він узагалі не людина!

— А хто ж?

— Не відаю... Не дано. Ти передай графові — хай стережеться!

— Та як я йому передам — він же поїхав до Майвани!

— І цей піде за молодим. Попереджала ж того... Не послухав... Усе, стомилася, не можу розмовляти. Йди, старий, — і відвернулася до стіни.

Вже за порогом Алонсо промимрив:

— Щось же ці її балачки та мають означати. Як її зрозуміти — не марила ж... — Раптом він розлютився. — Зудить, зудить: «Старий, старий!». Із самої порохно сиплеться! Тю! Пішли вони всі!

І він рішуче попрямував до шинка — найкращого, що біля резиденції...

Розділ 11

У тронній залі палацу Гадрузів — Велика державна рада. До біса народу зібралось — на волоній шкурі не списати. Повитикали носи навіть ті, хто роками не з'являвся, виправдуючись німеччю. Тут і шляхетні, і чиновні, і багаті посполиті.

Генерали та адмірали, міністри, знані мореплавці. Окремою купкою — сановне духовенство. Золотим шитвом аристократія сяє. А ще король і королева запросили всіх знаних у столиці вчених і книжників, звіздарів і астрологів, віщунів і провидців, оракулів і пророків.

Їх розсадили на міцних дерев'яних лавах уздовж стін строго за протоколом — кожен стан окремо: праворуч від короля — священики, шляхта, посполиті; ліворуч — аристократи, моряки і військовики, торговці.

З'явився перший міністр адмірал Устін Блек — усі підвелися — і пройшов до свого крісла поряд із тронем. Він не сів; незабаром прийде король — зрозуміли присутні.

А от і Зульфікар з Оло: щось бліда вона і квола; не пішла, бач, на користь морська подорож. Шелест поповз залюю: члени династії схилили стани, шляхта — коліно, а посполиті — обидва. Королівське подружжя пройшло до трону, Зульфікар допоміг сісти дружині, сів сам і кивнув Устінові Блеку.

Адмірал виголосив:

— Прошу сідати, — і першим усівся у різьблений дерев'яний фотель, по праву руку від короля. А правитель уважно оглянув присутніх, — тихо в залі, аж чутно, як гноти у свічках потріскують, — зупинив погляд на одному панові (весь у шитві золотому — у вічі кидається) і схилився до першого міністра:

— А що тут робить граф Ель-Брадо? Чому він не на засланні?

— Я не встиг повідомити. Після від'їзду вашої величності Боярський конклав скористався своїм привілеєм раз на рік скасувати один указ короля і повернув йому всі права та нагороди.

— Зрозуміло, — засопів Зульфікар. — Скільки років вони не вдавалися до такого, а тут... Їхнього зачепили... Нівроку, з ними — потім. Починай.

Адмірал махнув рукою — дужі гвардійці зачинили ве-

личезні важкі двері з кайванського дуба і стали на варті.

Начальник таємної поліції радник Едвард Фортунато сидів поряд із першим міністром і все чув. Давно треба було взяти цих зарозумілих аристократів до тісної жмені — стільки вже матеріалів на них назбиралося: і листи їхні, і повідомлення агентів (в основному, з челяді підозрюваних, але є й члени родин), і доноси їхні одне на одного. А головний — єпископ Сардар. Це ж він запросив тоді їх усіх до собору, начебто на вечерю, і, коли вони зібралися, з удаваним подивом зронив:

— О, та весь Боярський конклав тут! Хоч засідання провody!

— А що? І проведемо, — зразу погодився князь Валаїс, голова конклаву. Поспіх, з яким усе було зроблено, на думку Едварда, тільки підтверджував змову між біскупом і князем. Бояри (так за традицією називали найродовитішу шляхту) одноголосно підтримали пропозицію Валаїса про виправдання графа Ель-Брадо. Радникові Фортунато того же вечора таємно повідомили цю новину чотирнадцять членів конклаву (із двадцяти одного, що вечеряли тоді у Сардара). Ну, з біскупом хай Зенон розбереться...

— Я запросив вас, шляхетне панство, аби повідомити новину, яка вам, думаю, ще невідома, але значним чином може вплинути на подальшу долю королівства, а також, не відкидаю, і усієї Тери.

Принишки всі — король кожного разу повідомляє щось несподіване, що ще він вигадав — і тим краще почулося гаспидське сичання князя Валаїса, адресоване, здається, графові Ель-Брадо:

— Для нього світова подія, що баба його зачереватила! Адмірал Устін Блек повернувся до Едварда і теж зашепотів, свіdomo на все приміщення:

— Після засідання ради обов'язково спитайте у пана князя, звідки йому відома конфіденційна інформація про королівську родину, для чого він її збирає: чи не для заклоту або, не приведи Небо, в інтересах третьої держави? Хто поста-

чає йому дані з палацу? Чому він королеву такими словами називає?

Тим часом Зульфікар упорався зі хвилюванням:

— Новина про вагітність моєї дружини поки що мала залишатися сімейною і не підлягала розголошенню. За Кодексом Гадрузів, король зобов'язаний повідомити про факт вагітності королеви не пізніше ніж за чотири місяці після того, як відбудеться зачаття. Цей термін іще не минув. Королеву ще не оглянули медики. Тому поки що — це тільки моя сімейна справа. Якщо вже всі тепер знають — що ж? Нічого страшного я в тому не вбачаю: все одно ж повідомлятиму.

А от втручання у мої сімейні справи — а ви всі знаєте, що королівська родина за нашими законами є недоторканою, — а от неповаги до моєї дружини я не вибачу ані як король, ані як чоловік!

Сотні поглядів устромилися в князя, і він сидів як на голках — наче хто камінь на душу навернув.

— Та сьогодні я зібрав вас, панове, не для того! Хочу показати раді щось дуже цікаве... — Зульфікар витримав павзу і наказав. — Адмірале Гирею, вносьте!

За спиною в короля у стінній панелі розчинилися маленькі дверцята (скільки разів бували тут ці люди, бачили цю стіну, а ніхто нічого їй не підозрював!), і двоє дужих гвардійців — Брайтові, з шевронів видно — внесли невеличкого дубового стола, вкритого оксамитовою скатертиною. За ними Гирей — обережно несе величезний, з гарматне ядро завбільшки, кристал. Поставив його на стіл, а камінь променями свічок грається, маленькими райдугами на гранях вибухає.

— Хто тобі, блюзніре, дозволив торкатися святині? — мерзенно заскрипів з лави єпископ Сардар.

— Та ти що? — склеїв дурня Гирей. — Коли це я святинь торкався?

— Нащо ти, — підхопився й заревів, як кайванський алігатор під час сезону парування, біскуп, — узяв у соборі Небесний камінь?

— Небо з тобою, — удавано смиренно прорік жовтоволосий молодик у чорному адміральському мундирі. — Я в Соборі після повернення ще й не був! Це — не Небесний камінь!

— Ти що, шмаркачу, хочеш сказати, що я не здатний упізнати святині, яку бачу кожного дня? — обурено тицьнув патерицею в бік кристалу чорноризець.

— Очевидно, що вже ні, Сардаре, — виніс із маленьких дверцят точно такий же камінь Зенон і поставив поряд із Гиреевим. — Старієш, не відрізняєш речей, що належать церкві, від тих, що тільки-но з-під землі витягнуті!

Єпископ хотів щось заперечити, але тепер уже каптурник розлютився і навіть тупнув ногою:

— Ти сказав, дай і мені сказати! Гирей нічого не брав у соборі. А я взяв, — і ти, Сардаре, знаєш, що я маю таке право, — і приніс сюди. Цей кристал, — палець Зенона торкнувся щойно принесеного ним Небесного каменя, — століттями стояв на вітварі в соборі Майвани. Такі точно стоять у соборах Ель-Кайри, Мезуми та Квінізорайі, а ще — в соборах по всіх великих містах у всіх землях, де живуть Небесні народи. А цей, — палець молодого священика пурхнув на другий кристал, — знайшли адмірал Кер Гирей та його дружина під час поїздки з його величністю до Партерена. Придворний ювелір його трішечки помив і почистив. Усі бачать, що зовні вони дуже подібні — його екселенція єпископ Сардар навіть сплутав!

Зенон скептично глянув на опонента, а потім — у зал: — Ви можете запитати, що це за кристал, схожий на нашу святиню? Усі читали переказ ядранського літописця Тала Правдивого (хто не читав — список із нього є в Королівській бібліотеці), тому не зупинятимусь на подробицях, скажу лише, що за допомоги таких кристалів у сиву давнину ядранці спілкувалися з Небом. Їхній король Гасхурн замінив усі кристали Терри підробленими, а справжні десь сховав. Його екселенція не може не знати, що саме внаслідок цього вчинку наші предки прийшли з неба на Теру!

Зал принишк і причаївся, навіть Сардар язика проковт-

нув, вражений, а князь Валаїс забув про майбутні карі й обернувся на слух.

— Так от: пан Гирей і пані Ханна знайшли цю схованку неподалік од руїн старої, ядранської ще, Люнни, у печері, на дні гарячого озера. Їх там — сила-силенна: усе дно встелене.

— А чого ж тоді привезли тільки одного? — отямився Сардар.

— Зовсім і не одного, а добрих півсотні! — люб'язно усміхнувся йому Зенон. — Майстре Баграте! Прошу вас!

Із приміщення за потаємними дверцятами вийшов Баграт — Великий магістр Майванської ученої гільдії, а за ним лейтенанти Кер Брайт і Анвар винесли скриню — дубову, окovanу залізом, важку навіть на вигляд. За ними офіцери, менш відомі в палаці, винесли ще дві. Каптурник Зенон підійшов до найближчої, відкинув віко, витяг кристала, такого самого, як ті два, лишень товсто вкритого патиною і накипом, і поклав на стіл — поряд із Гиреевим:

— Оце й є кристали короля Гасхурна.

— І нащо нам вони? У нас же є наші? — закинув знов Сардар.

— Тобі вони ні до чого? — втрутився в розмову Гирей.

— Мені вони ні до чого, — скривився старий церковник.

— Нащо мені сумнівні ядранські святині?

— Чудово, — зрадів Гирей. — У такому випадку тобі й не будемо з ними докучати. Дамо їх Зенонові та майстрові Баграту — хай вивчають. За свідченням Тала Правдивого, король Гасхурн дивився у свої кристали не тільки на день повноліття, а завжди, коли мав до Неба якісь запитання. То, може, і в наші можна дивитися частіше? От нам і треба знати, чи відрізняються ядранські кристали від наших, і, врешті-решт, чи працюють вони після стількох віків перебування у схованці?

Сардар насупився, бо зрозумів, що його переграли начисто. Але він не був схильний здаватися просто так:

— Як же ви їх перевірите?

— Дуже просто, — втрутився Зульфікар. — Ми поста-

вимо їх на постамент у соборі — наш і цей, я вип'ю крові й подивлюсь спершу в один, потім — в інший. Якщо вони показуватимуть щось, хай різне, значить — обидва справні. Якщо наш покаже, а цей — ні, тоді він зіпсований. У нас є підготовлений кугуар?

— Так, — заявив Зенон.

— Ні, — одночасно з ним заперечив Сардар.

— Тобто? — загарчав король. — Як тебе розуміти, єпископе? У нас немає кугуарів, чия кров готова до обряду?

— Я не знаю, — відступив Сардар.

— У нас є такий кугуар, і не один, — запевнив Зенон.

— Гаразд, — сказав король, а глянув на біскупа не по доброму. — Готуйте на ранок кугуара і обидва кристали. Побачимо, чи справні вони...

Раптом зала наповнилася туманом («Як тоді, під час погоні», — здригнувся Гирей), а коли він розсіявся, перед Зульфікаром представ високий, з багатьма амулетами на шії, бородатий сивий чоловік у шкіряних штанях і куртці білого хутра.

— Морський Мольфар! — згадав його Гирей. — Зульфікаре, це той, з ладді!

— Бачу, — пізнав прибульця і король.

— Ну, здрастуй, король прангів Зульфікар Гадруз!

— Здрастуй і ти, Морський Мольфаре! Чи як до тебе звертатись? Я, бач, не встиг того разу спитати, як тебе звуть...

— Та зви, як кайванська чаклунка Зара Пйорпл, — Ардаліоном, — усміхнувся Мольфар.

— Ардаліон... Ардаліон... Ардаліон... — покотився залую шепіт.

— Так, це я, — погодився Морський Мольфар і привітав товариство, схиливши голову, а потім — особисто, ще одним кивком — майстра Арслана. — Приємно познайомитись із видатним магом сучасності.

Арслан розгубився, а гість повернувся до короля:

— Я прийшов сказати тобі, Зульфікаре, що кристали

справні і твої, і Гасхурнові.

— А чому ти звертаєшся до короля на «ти», як рівний?
— втрутився Едвард Фортунато.

— Бо я і є рівний. Зульфікар — король прангів, а я — Морських Мольфарів, як ви нас називаєте. Так от, мені незрозуміло, що чи кого ти хочеш завтра вранці побачити у кристалах?

— Тих людей — з іншої Терри, на якій шість континентів, тих, що літають на срібних птахів і вміють кидати вогняні кулі, яскравіші за Сонце. Тих, що вигнали нас сюди...

— А нащо вони тобі? — зацікавився Ардаліон.

— Я хочу запитати в них, яке право вони мають вирішувати за нас: якими нам бути, де жити, який розвиток мати? — вигукнув король.

— Навряд чи ти отримаєш відповідь, — похитав головою король Мольфарів. — Вони нікому вже нічого не скажуть. Ті люди вигнали ваших предків лише за те, що вони хотіли бути собою. Усі, хто залишився на Землі — на тій, як ти кажеш, другій Террі, змінили внутрішню сутність. Вони хотіли покращити людство, та наслідки виявилися не такими, як передбачалося: позбулися агресивності — зникла і пристрасність, знищили ненависть — зникла й любов. Не стало доброти та шляхетності — залишився тільки розум, холодний і прагматичний. Вони мріяли викоренити конфлікти, а отримали війни ще більш жорстокі, бо не було ані злості, ані жалості — лише безпристрасний розрахунок. Заради своїх вигод вони стали готові на все; ти ж сам бачив: вони почали кидатися вогняними кулями, що яскравіші за Сонце!

... Їх більше немає, Зульфікаре; за рік, що минув відтоді, як ти це побачив, вони знищили себе! Ніхто тепер не наглядає за вами крізь кристали, ніхто більше не заважає вашим ученим пізнавати світ, ніхто не обмежує вашого розвитку! Небо більше не володарює над вами!

— Звідки тобі це знати, чаклуно? — заверещав, наче гедзь його вкусив, єпископ Сардар. — Хто ти такий, щоби при-

людно виголошувати хулу Небу?

— Я — король Морських Мольфарів, корінних мешканців цієї планети! Колись і ми жили тілесним життям. Це було так давно, що час і Тера поглинули майже всі наші сліди. Наша цивілізація була значно потужніша за вашу. Наші знання були незрівнянно глибшими за ваші сьгоднішні, а машини — незрівнянно досконалішими. Але прийшов час, і ми зрозуміли: якщо ми житимемо далі так, як жили, ми просто фізично вичерпаємо свою планету. Звісно, можна було переселитись на другу, на третю, вичерпати і їх... Та ми не хотіли бути паразитами у Всесвіті. І тоді ми поставили перед собою завдання — навчитись жити без тіла, у вигляді інформаційних структур.

— Що це таке? — не зрозумів Зульфікар.

— Чисте знання. Ми опанували таку форму життя і можемо тепер вільно пересуватися простором і знати все, що відбувається у будь-якій точці Всесвіту.

— Може, і вулкан П'ять Димів ви роздерли? — уїдливо спитав граф Ель-Брадо.

— Звісно, ми, — відповів Ардаліон. — Тобі ж казала Зара Пйорпл, що вам, людям, таке не під силу!

— А навіщо ж вам знадобилося викликати таку катастрофу? — не заспокоювався граф.

— Хіба ж то катастрофа, якщо не згоріло жодної хати, не загинуло жодної людини, жодної тваринки, навіть — курки?

— А дим і газ, що більше тижня йшли на Майвану? — вивалив останній аргумент граф.

— Без цього не можна було. Дим і газ, що йшли на Гряду (заввжте, тільки на Гряду!) породили в організмах прангів мутації, тобто, зміни, — пояснив Мольфар. — Ви, пранги, можете тепер одружуватися з ядранками й виходити заміж за ядранців — і від тих шлюбів будуть і онуки, і правнуки. Це був єдиний спосіб об'єднати через ваш народ дві раси. Королево Оло, дитина, яку ти носиш, не буде безплідною.

— Все ти брешеш, химороднику! — закричав граф. —

Ти казав, що ви живете без тіла, а всі бачать тебе!

— Дуже просто: бачать голограму, себто зображення. Такими ми були в тілесній оболонці сотні тисяч років тому. Так ми робимо наше спілкування прийнятним для вас, адже спілкуватися з нами в інший спосіб ви ще дуже погано вмієте. Он Зара спробувала — мало не померла!

— Не померла, так здуріла, — буркнув граф. — Весь час повторює: «Два мечі в руці, дві крові в жилах!»

— Так це ж вона про Зульфікара, — усміхнувся Ардаліон. — Бачиш, у нього два мечі на поясі — це він зібрав два фамільні клинки, а дві крові — небесна та ядранська — в жилах його дитини.

— Це все підлі вигадки, брехуняко! Ти кажеш, що тебе тут немає, — вихопив пістоля Ель-Брадо. — От зараз ми й перевіримо!

У замкненій залі постріл пролунав, як грім. Мольфар Ардаліон не звернув на нього жодної уваги:

— Прощавай, Зульфікаре. Мені вже час. Головне ти знаєш, а з дрібною і сам розберешся.

Сказав — і раптом зник разом із залишками туману.

— Ніхто не сміє стріляти в моїх гостей у моєму домі, — вихопив партеренського пістоля Зульфікар і бахкнув графові просто в груди. Величезні двері розчинились, вбігли стурбовані пострілами гвардійці.

Едвард Фортунато повернувся до Устіна Блека спитати, чи не варто прямо тут заарештувати князя Валаїса, Сардара та інших баламутів-заколотників, і раптом побачив, що адмірал тримається за груди, куди випадково влучила куля графа Ель-Брадо, і між його пальцями тонкою цівкою витікає кров. Разом із Гиреєм крізь маленькі дверцята занесли вони старого до потаємної кімнати, поклали на канапу, а незабаром з'явилися Оло і Зульфікар. Прибіг лікар і почав поратися з раною, намагаючись не видати адміралові безнадійності ситуації.

Адмірал Устін Блек, важко дихаючи, раптом нагадав: — Не забудьте відправити додому малого Віка Горді. А ще,

Гирею, я хочу, щоби ти знав: я не повернув Тімоті Коула на військовий флот через його надмірне марнославство. Я збільшив тоді заряд на одну десяту, це безпечно, ти знаєш, а він — удвічі. Заради своєї першості він готовий був невинувато ризикувати і кораблем, і командою. А це ж не війна — стрільби лише... А, ще одне... Ти правильно зробив, що відпустив його — ти ж обіцяв. А от він би на твоєму місці обов'язково вистрілив.

— Так ви усе вже знаєте? — здогадався Гирей.

— Знаю. І про Алекса також. Він сам обрав свою долю, і це мені важко пережити. А тому — добре, що я скоро помру.

Устін Блек заплющив очі, захрипів — почалась агонія. Королева Оло взяла чоловіка за руку, відвела в куток і тихо сказала:

— Якщо в нас народиться хлопчик, назвімо його Устіном.

«А раніше хотіла — Раалом», — вдячно подивився Зульфікар у її бурштинові, точнісінько як у самиці кугуара, прекрасні очі.

* * *

Легенда провіщає, що ми прийшли з неба.

Сказання третє

Поважна причина

стронговському

Ми над драгвою. А там, потойбіч,
Чорний — хто швендя?
Що пророкує з кривавих сторіч
Діва — Легенда?

Р'Мар²

* * *

Бортові системи «Нострадамуса» верещали алярмами. Космічний крейсер другого класу конав, і жити йому залишалося хвилин десять. Капітан Гебдовські наказав екіпажеві покинути корабель, дочекався, коли від судна відвалить рятувальний модуль, що за старовинною традицією звався у вжитку — шлюпка, вичавив з енергетичної установки усе до останньої краплі і вгатив здвоєний — синкопою — імпульс у немічну тушу ворожого лінкора класу «Євфрат». Першого пострілу вистачило лише на те, щоб подолати послаблений плазмовий захист пошкодженого ворога, а от повторний прохромив обшивку і розплескався всередині.

«Кінець йому», — вирішив Гебдовські й притьма кинувся з містка до другого модуля, гарячково міркуючи, чи встигне до того, як «Нострадамус» вибухне...

Розділ 1. Попадалово

Усе життя я був браконьєром. Бив баронову дичину у хащах навколо Змій-города та у болотах Ольської низини тож

²Р'Мар— видатний ялранський поет.

найпотаємніші стежки вивчив у нетрях і трясовинах. І певний був: сам Покль і не підозрює не те що про мої промисли, але й про моє існування.

Коли оце торік влітку, у цю саме пору, прилетів капітан Іету і — хап мене за ковнір: переведи військо до Руттії через трясовину! Відкараскатися хотів — так він аспидом засичав: шкуру твою браконьєрську нагаєм розшматую на клапті, самого за старі гріхи зашлю у Додох, у мідні копальні, на каторгу до скону, а майно — конфіскую. Що робити було — погодився і перевів, ще й заробив на цьому добряче. А воювати разом із бароном проти Руттії не пішов — не моя, сказав, це справа.

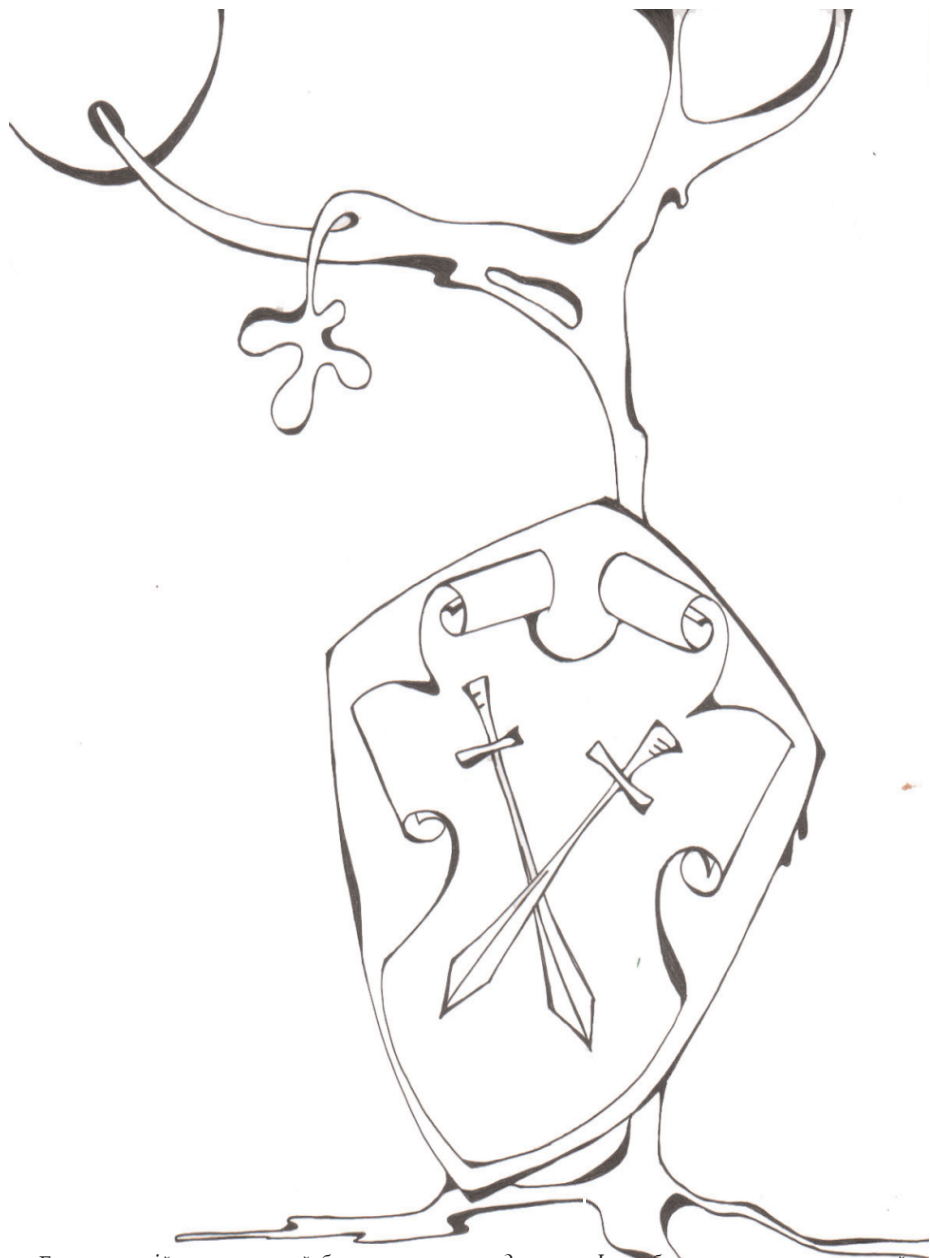
Я був упевнений, що, вийшовши з болота, Покль одразу забуде про мене: подій же останнім часом — на муфлоновій шкірі не списати. І воював він, і коронувався, і шлюб брав. Нові ж люди біля нього з'являються, мов гриби після дощу. Що йому до мене? От я і вирішив: хай король сидить собі у Гасхурні на Базальтовому троні, народом володарює, з жінкою молодою милується — передавали, вродлива вона. А мені час до лісу збиратись. Я ж змолodu браконьєр.

Батечко мій, поки живий був, сварив мене, докоряв. І усе бурчав про старовинний наш рід, про шляхетний родовід: двадцять вісім колін, про фамільний незаплямований герб: два перехрещених навскіс мечі на лазуровому щиті... Що рід Арчо завжди чесно служив Гасхурнідам і державі.

— І що ж, — закинув я батькові одного разу, — вислужили двадцять вісім колін знатного роду? Де маєтки, де капітали, відзнаки і привілеї? Родові землі розпродані, замок розвалюється, самі ми перейшли у флігель, де колись жили слуги, та і слуг у нас, крім старої куховарки, не залишилось.

Чим йому було крити? Занепав рід Арчо... Хто ще не здогадався, Арчо — наше прізвище.

Я ще не пізнав своєї першої жінки, коли, взявши батькового мушкета, вперше вирушив до лісу. Мені тоді пощастило, я вполював молодого козла, і куховарка мала з чого

Батечко мій, поки живий був, сварив мене, докоряв. І усе бурчав про старовинний наш рід, про шляхетний родовід: двадцять вісім колін, про фамільний незаплямований герб: два перехрещених навскіс мечі на лазуровому щиті...

зварити нам густу ядранську зупу.

Це вже потім я всього навчився і став у своїй справі найкращим в усьому баронстві. Та я більше нічого по-справжньому і не вмюю.

Сто монет, торік одержані мною за перехід війська через Ольську низину, — добрі гроші, як на простого браконьєра, але мізерні, якщо говорити про відродження Арічарлю. Проїшов майже рік — я вирішив збиратись до лісу. Мушкета перевірів, пороху відсипав, добру жменю круглих куль взяв. Харчів понабирав, вина у міх налив, фляжку заповітну прихопив: посиджу, думаю, перед дорогою. Тільки сів на скриню, — віко гербом прикрашене саме тим, сімейним, — тільки прилаштував сідниці на славетний лазуровий щит, у дворі затупали чоботи, і хтось владний, по ударах зрозуміло, загнув у двері.

Відчиняю — Іету, мольфари б його забрали, у бригадирських вже галунах стоїть, ботфорта новенького виставив, а з ним — два десятки гвардійців: на плащах морди кугуарові шкіряться... Заходь, кажу, а драбів твоїх не запрошую, флігель маленький, на прийняття не розрахований. У батьків фотель умостив його, а сам на скриню таки всівся. Гукнув жінку — вина нам дай!

«Розповідай, — кажу, — яке у тебе до мене діло».

Він як почав розводити: Покль тепер король десяти королів, баронством правити особисто не буде, а пришле намісника, губернатора. А той вже наводитиме порядок і звітуватиметься перед володарем. За податки, за мости і дороги, за ліси і дичину в тих лісах. Браконьєрів, каже, розвелось, ні проїхати ні пройти, а від них баронству прямий збиток. Дивиться на мене і либу єхидну давить. А мені — хоч на кутні смійся. Мене у лісі ніхто ніколи за руку не хапав, та усі знають, з яких статків я живу. Робота ж така: козла завалити або й муфлона — і одному під силу, а от ольського вєпра самому не взяти, напарник потрібний. То одного покличеш, то другого, а язика в людей, як лопати. Хтось комусь похвалився, той пе-

редав — і пішли балачки, мов луна лісом. Та і не ловили мене по-справжньому вже років з десять.

У цього Іету хватка, як у руттійської вівчарки: якщо вчепиться — врешті-решт обов'язково задавить. Дістає мій гість з кишені гербову грамоту і повільно так, — я аж подих затамував, думав: ордер, — розгортає.

— Це, — підморгує, — указ про призначення єгермейстера Покко і Змій-города. Бачиш: печатка, підпис «Юкко Покль» — усе як годиться. Тільки імені не вписано. Проте, король королів його назвав. Каже, впишеш за згодою. І жалує він єгермейстерові платню у двісті золотих.

— На рік? — питаю.

— На місяць, — шкіриться бригадир.

Я прикинув: на такі гроші можна за кілька років відновити маєток і повернути деякі землі.

— Кого ж назвав король?

— Тебе, — засміявся Іету. — Якщо ти погодишся.

— Погоджуйся, Баррі, — каже десь ззаду моя люба дружинька.

Вона, виявляється, давно вже прийшла з вином і стояла у мене за спиною, слухала, тепер вирішила пораду дати.

Ну чому ледь не кожна ядранська жінка, хай хоч дупа з ручкою, хай хоч ступа без товчача, вважає, що вона — Грагодамська Незайманка² і може вирішувати державні питання? І що недолугіше її судження, то амбітніше вона їх висловлює. Виписав я оце «Покківську газету», — у відхідку цілий стос лежить, — так там якась Аспергілла Моулді дописує. Такі дурниці розумна людина тільки на очку й читатиме, аби час не гаяти. Почитаєш, бува, розімнеш добряче, та і використаєш Аспергіллу разом із портретом за призначенням...

— Жінко, — кажу, — налий нам вина і йди, я сам розберуся.

² Грагодамська Незайманка, вона ж – Грагодамська Діва, - національна героїня корінного населення планети Терра (*Примітка перекладача*).

— Тут, — це я вже бригадирові, — справа серйозна. Єгерів усіх міняти треба. Ті, що є, або старі, або скурвлені. На перший випадок хоч би дюжину нових, а то й дві — де їх брати?

— Он стоять, — показує на гвардійців за вікном Ієту. — То я тебе записую?

Здогадувався я, що про мене подумують (та й скажуть) мої колеги, було від того трохи ніяково, але і злидні вже забембали, й невизначеність мого положення... Ковтнув вина та і погодився:

— Записуй, тільки, дивись, без помилок!

А під вечір напнув на себе новий мундир, накинув плащ з кутуаровою пащею, причепив меч і пістолі та і пішов до своєї нової контори. А там уже гвардійці хазяйнують, принишклі старі господарі за ними з-під лоба спостерігають.

Роздивляюся — звичайна канцелярія. Скільки років я робив усе можливе, аби не потрапити сюди. Повезло, та й сам я не пальцем роблений, вдалося уникнути, бо дорога звідси для таких, як я — у кайданах на копальні. А тепер я тут — хто б міг подумати — патрон! Старий шеф метушиться, не знає, як ся тримати. Каже, треба справи передати.

— Акти, картотеку, печатки, — белькоче. — Досьє...

— Печатку давай, — одразу погоджуюсь я. — Покажи, де папери лежать і вимітайся разом із своєю світою.

Треба мені його картотека: моя голова — найкраща картотека і найповніше досьє за останні тридцять років! Забрав печатку, ключі від сейфу, дав десять хвилин на збори і так шугонув усіх — пофігачили, аж кушпела закрутилася!

А я — до шафи з паперами подивитись одне досьє; ясний-красний — на себе. І сотої частки вони про мене не знали, але вкотре довелося пересвідчитися: народ наш — сволота. Один доніс, другий показав, цей натякнув, той плітки переповів... І усі з моєї долоні клювали! Хіба це люди? Так, полова! Ну, хай не розраховують на потачку від мене! Як гук-

неться, так відпукнеться!

А Іету сидить у кутку на стільці, посміхається, носком нового ботфорта погойдує, кільця тютюнового диму у стелю пускає. Я сейфа відчинив — нічого там путнього: карти тутешніх лісів і боліт, такі ж точні, як їхні досьє. У шухлядах мого столу — теж різний мотлох, викинув усе геть у кошик для сміття, тільки кілька олівців лишив. Карти — до шухляди, поправимо і доповнимо найближчими днями, печатку — до сейфа. Зі столу усе, крім чорнильниці та глобуса — під три чорти. Портрет покійного короля Раала — до приймальні, тут, у моєму кабінеті, Покль висітиме!

— Освоїв приміщення? — коментує мою діяльність Іету.
— Освоюй тепер угіддя! І пам'ятай: твоя служба підпорядкована особисто намісникові, сиріч — губернаторові.

Це він — мені: «освоюй угіддя»? Жартівник, одначе...

— Коли ж король призначить того губернатора? — цікавлюся. А той аж вирла вилупив:

— Так уже ж призначив!

«Нехило», — думаю, а сам мовчу.

— Я що, не сказав? — дивується сам собі Іету. — Мене ж і призначено!

Капець — думаю. Цей розвозити шмарклі не буде. Перша ж похибка, і він задавить тебе, Баррі Арчо, як руттійська вівчарка бушарського вовка... Конкретне попадалово, бляха-муха!

Розділ 2. Як приймають у пор'ядні

Наступного ж дня я обійшов усіх браконьєрів Змій-города, кого знав особисто, і попередив: я тепер — он хто, краще в лісі не попадайтеся! Усі мовчали, ховали очі, переминалися з ноги на ногу, тільки Фукс на прізвисько Кроссбоу³ (хто не

³ Рудимент інглійської мови, вони ще зустрічаються у Фатії; от і гроші там коїнами називають. (Прим. перекладача)

знає, так фатійці називають арбалет, а Фукс завжди віддавав перевагу саме їхньому різновиду цієї зброї) ледь чутно промимрив: «І ти не попадайся, зраднику!»

Тут я психанув:

— Це ти мене називаєш зрадником, суко! Хіба не твої свідчення у моїй справі підшито?

Це я перебільшив, як то кажуть, заради переконливості, прямо він проти мене не свідчив, хоча прізвище моє згадував. Але бачу — влучив я: оченята Фуксові забігали!

— Ну? — напосідаю.

— Мене в лісі з капканами взяли, на гарячому, до стінки приперли, — виправдовувався Фукс-Кроссбоу. — Виходу не було...

— А у мене, виходить, був, як Іету гербового патента привіз, королем підписаного, а там — моє ім'я? — знову прибріхую я.

— Невже самим королем?

— Отож! А Покль мене запам'ятав, коли за мною через трясовину слід у слід йшов. Я ще спитаю у губернатора, чи не ти Поклеві доніс, що я дорогу до Рутті знаю!

— Оце вже брехня, Баррі! — підхопився Кроссбоу. — Я їм цього не говорив!

— Зате усе інше говорив, — розвернувся я і вийшов, грюкнувши дверима.

Сказати, що мене зовсім не турбували погрози Кроссбоу, було б брехнею: він з арбалета зі ста кроків лісову козу в голову б'є. І постріл безшумний. На такій відстані арбалетний болт дошку у три пальці завтовшки пробиває — тут і шолом мідний не врятує. Раніше за ним людобійства не водилося, але і сумирний собака, якщо його у глухий кут загнати, вкусити може. А Фукс із полювання живе. Отже, думаю, одному мені краще до лісу не ходити.

А ввечері того ж дня ми напилися, як чіпки, з губернатором Іету. Так добре усе починалося...

Я папери розбрав, він заходить і виставляє на стіл ве-

лику «фляжку Мітчелла»⁴. Це така пласка, у кишені зручно носити. З приводом «призначення треба обмити» важко не погодитись. Папери зі столу — геть, дістаю похідні срібні чарки (про них окрема розмова: одна красуня з Покко колись подавала, буде нагода — розповім), викладаю копчені вепрячі ребра, пундики з сушеної сарани — моя краля їх готує неперевершено.

Не встиг я ребра порізати — намісник уже налив. «Слава Ядрану! — Навіки слава!» — під ці слова п'ють першу справжні ядранці. Я зібрався закусити, а він по другій розливає: «Втрата темпу загрожує погіршенням позиції», — усміхається. От, не знав, що він у камінці грає! У цій грі перше правило — не втрачати темпу. Треба буде з ним якимось згуляти...

— Ну, за ядранську літературу, — підняв чарку Іету.

— За неї, рідну, — кажу навмання.

Подивився він на мене уважно, хильнув, а тоді:

— Ти звідки знаєш, як треба відповідати?

— Я ж ядранець, — викручуюсь.

— Але ж не письменник...

— Так і ти ж не письменник!

— Я з ними дружу, — каже Іету. — Он Матту знаю, Р'Мара, того ж Покля!

Віддаючи належне слабкості свого ходу, таки крию:

— І я деяких знаю. От і Аспергіллу бачив у кафе «Пупідом!»

Не скажу ж йому, що деяким літераторам м'ясце за помірними цінами збував.

— Тю, порівняв, — посміхається той і знов чарки наповнює. — Ти що, не запиваєш?

Отакої! Я забув про сік гірської сливи і томати...

— О, це інша справа, — зрадів друг ядранських поетів,

⁴ Фляжки Мітчелла виробляють у Фатії і Валлузі з неіржавіючого заліза. Їх існує два види: маленька — на 2 чарки, і велика — на 6-10.

коли я приніс великий глечик, склянки і тарелю з плодами. Наші помати крапці за славнозвісні руттійські — хоч і менші, та значно духмяніші. Я прикинув об'єм його фляжки — чарок 10 — і зрозумів: цим сьогодні не закінчиться.

Намісник короля королів звів догори великий палець лівой руки, правою взяв свій віньяк і виголосив:

— І з ними важко, і без них неможливо! За них, клятих і прекрасних!

— За кого? — протупив чомусь я.

— Ти що, не знаєш? — явно здивувався Ієту. — Третій тост — за жінок.

Йой! Давно я не пив з пор'ядними. Серед нашого брата-бракон'єра (самі себе ми зовемо лісовим стрільцями) третій тост виголошують за «тих, хто залишився у лісі назавжди». А кобіти у хащах ні до чого. Але, здається, мене сьогодні приймають у пор'ядні. Відклячив пальця точнісінько, як намісник:

— За них!

Я здогадався, що пальця піднімають, коли жінок немає поряд — аби не вставати. Під сочок і помати справа пішла веселіше. Незабаром і я витяг свою фляжку — не таку модну, традиційну, з сушеного гарбуза. Теж на десять чарок. І віньячок у мене не гірший — марка «Драконове сузір'я», ви, мабуть, куштували такий?

Після сьомой чи восьмой чарки, коли ми вже симпатизували одне одному, я наважився:

— Слухай, а як ти тоді довідався, що я стежку через трясовину знаю?

— Кроссбоу сказав.

— Кроссбоу? — не повірив я. — Йому при мені вепр роздер стегно до кістки, так він і не пискнув, а встромив запоясника тварюці у серце. І лише після того впав. Що треба було зробити такий людині, аби вона заложила кореша?

— Пальцем не чіпав, — глумливо скалиться Ієту. — Ми одразу зрозуміли, що в лоб Анц не взяти, бо перед стінами — ріка, почнеш форсувати — поб'ють військо з гармат та муш-

кетів. Треба обійти, а як? Хто може знати стежку, як не лісовий стрілець? Взяв я гвардійців, і до Кроссбоу — він же серед них — найперший!

— Він не найперший, — образився я.

— Був не він, тепер він, ти ж більше не браконьєр! Не шукай ти кісток у молоці, краще давай чарку — хильнемо! Хильнути — секундне діло!

— Так от, взяв я гвардійців, і до нього: «Веди через трясовину!» А він: «Я дороги не відаю!» «Добре, — кажу, — несіть факели!» Зблід Кроссбоу: «Нащо факели?» «Там Ипл і Оквілла горять, — пояснюю, — а ти дороги у Драгві не знаєш. Запалю твоє кубло — живо згадаєш!» Тут він тебе і здав. Нащо, мовляв, я поведу собі і вам на згубу, якщо он Баррі хвалився, що водив до Руттії контрабандистів через низину. Може, і військо проведе. А мене хоч разом із хатою спалить — я справді далі острова Слимаків дороги не знаю!». Кинули ми його та й пішли до тебе.

— А ти, я бачу, жартів не любиш, наміснику Іету. Наливай!

Усе хороше колись закінчується. Це я про віньяк у моїй фляжці. Ми нашвидкуруч попробирали недоїдки і вийшли.

— Ще б кави випити, і вечір можна вважати вдалим, — розмірився мій гість.

— Тут поряд «Восьма нитка», — запропонував я. — Місце непонтове, зате кава і віньяк терпимі.

— А чому «восьма»? Є ще сьома і дев'ята? — виявився не в курсі мій новий приятель.

— У принципі бути не може. Хіба що шістнадцята можлива, але такої кнайпи немає⁵.

«Восьма нитка» давно уже не бар і не кнайпа, а зачухана забігайлівка. Молодь не любить її, вважаючи неприкольною і

⁵ У вісім ниток тчуть оксамит, у шістнадцять — бархат. Господар кнайпи, очевидно, був великим естетом, якщо не написав на вивісці просто «Оксамит», а дозволив собі такий перифраз. (Примітка перекладача).

негламурною.

Звідки їм, молодим, знати, що двадцять років тому один з правителів оголосив у баронстві боротьбу з пиятикою і здійснював її шляхом вирубування виноградників і послідовного закриття у містах і селах генделіків і наливайок... У центрі нашого міста утрималась тоді тільки «Восьма нитка», і ми заходили туди випити кави з віньяком, молоді і красиві. Сучасні вишукані «Пупі-дом», «Бубон» і «Бабу-їм» ще не існували, а «Восьма нитка» з новеньким ремонтом, вином «Партерен — 777», віньяком і кавою, з напівзабороненими розмовами, з друзями і дівчатами — щотижня кликала нас. Літа і літа пройшли з тих пір, змінилися часи і правителі, «Нитка» втратила свій шарм і шик. Виросли нові хлопці і розквітли біля них їхні вже дівчата. І вони, зазираючи інколи до кафе нашої молодості, гидливо кривлять губи на застаріле і пошарпане внутрішнє вбрання, на зрілих дядьків, не грубий посуд: « І оце було їхнє найкраще кафе?»

У них свої слівця на кшталт «гламурно» та «аццкій со-тона», і вони сміються з нашого жаргону, як і ми колись кепкували, почувши «залізно» і «молоток» від наших попередників. Та помста молодим вже пищить у їхніх яйцях і непереможно піднімає щоранку юну чоловічу плоть... І ми ще встигнемо побачити, як найновіший доріст з огидою і презирством зазиратиме у який-небудь модний сьогодні «бабу-дом».

Невже у цьому правда життя?

Тю, блін марской , розчулився. Так от, Іету сприйняв «нитку» спокійно. У них у Покко є своя «Маріонетка», де тусується просунутий молодняк, і своя «Синя фляжка»... Він замовив фарбованій шинкарці дві подвійні кави.

— Що ще? — стрільнула очима молодиця.

— Два подвійні віньяки, — вирішив мій новий кореш.

Наливаючи напій у склянки і готуючи каву (філіжанки тут, здається, геть усі щербаті), жінка не зводила очей з його бригадирського мундира. Та і мій однострій справив враження. За

військовими мірками мій чин дорівнює аж капітану!

...А потім ми з Ієту пішли в центр. Колись це місце навколо майдану Волі звалося — Рулетка. Через фонтан, схожий формою на цю іграшку. Тут і був головний тусняк міста. Потім, за короля Раала, фонтан знесли, усе перебудували, а величезне довге підземелля під майданом залишилося, тусовка перебралася туди, і людський поговір перейменував Рулетку. Тепер вона зветься — Труба. У Трубі наливають віньяк за помірними цінами, тому тут збираються гульвіси і службовці, підлітки і дорослі, малярі і поети, музиканти і п'яниці. Сюди прийшли і ми з Ієту — додати.

У Трубі тусувалися довговолосі юнаки у коротких куртках з цупкої шкіри морського носорога, що застібалися навскіс, у шкіряних же, як у Морських Мольфарів, штанях, у характерних косинках (поети інколи носять їх на шії) — банданах. Ви-являється, серед них були і дівчата, вдягнені так само. Дехто з них косував у бік двох дорослих дядьків, але осуду чи неприйняття у тих поглядах не було. І нам вони були ближчими і зрозумілішими, ніж ті, що демонстрували свою огиду біля «Нитки»... Ці були вільними від умовностей та служб і охоче демонстрували свою свободу.

— А я більше не вільний, — мало не заплакав я.

— Не переймайся, не треба, — поплескав мене по плечі намісник короля. — Я теж не вільний, жодного дня не був! Така вже доля у шляхти — служити державі!

— Та знаю, знаю, — згадав я батька. — Два мечі не лазуровому полі і таке інше...

— А у мене дві вежі, — описав свій родовий герб, наче я і сам того не знав, бригадир Ієту.

А зранку він поїхав на Покко, наказавши тримати зв'язок із комендантом міста капітаном Футе.

Розділ 3. «Ну?» або візит Кроссбоу і дещо про переваги чемергесу

Мої нові єгері, донедавна баронові гвардійці, виявилися неперевіреними бійцями, героями останньої війни, але нікчемними мисливцями. Який сенс чудово стріляти, якщо ти не можеш нечутно підійти до полохливої дичини? Що мені з того, що вони відмінно фехтують, якщо жоден з них не вміє читати слідів? Не бачить замаскованого капкана чи ловчої ями?

Перше, що я наказав їм, це перевзутися у м'які чоботи, замінивши ті дурні ботфорти, гідні лише для прогулянок бруківкою. Потім показав основні браконьєрські засоби і потяг до лісу — вчитися. Ми десятками знімали капкани, руйнували пастки, полохали «лісових стрільців», ганяли по лісах і дібровах, аж у вухах вітер свистів. Я розумів, що двоє таких, як Кроссбоу, були б значно кориснішими, ніж уся ця братія, тому навіть і не намагався когось впіймати, а хотів розголосоу: по лісах ловлять браконьєрів. Нерішучих це призупинить, сміливі стануть обережнішими і усі — менш нахабними. А капканів, самоловів і різних кустарних хапок і лапок ми за перші два тижні назбирали більше, ніж мої попередники за рік. Коли ми здавали їх до казенної кузні, коваль тільки язиком цокав.

Потроху мої гвардійці при звичаювалися до нової служби, освоювали, так би мовити, специфіку, і я почав подумувати про більш серйозну операцію. Звісно, не Кроссбоу взяти, то вовчака дебелий, хитрий і досвідчений, справжній жиган. І своєрідний кодекс честі «лісового стрільця» жодного разу не порушив: самицю з малечею не чіпає, підранка ніколи не кине; якщо намітив звіра — буде його. Та останнім часом розвелось жлобкуватої шелупоні: б'ють усе, що ворухиться, не дивлячись: сезон — не сезон... Самострілів понаставляли — перевіряти не встигають. Для них ліс не спосіб життя — місце наживи. Років зо два, як з'явився такий Тхір-болотник, сволота бичкувата, черепаху ольську у низині по безпределу бере. За-

ради панцира, який мішками контрабандистам здає. Зустрів я його в лісі, ще як на службу не вступив, кажу: «Виб'єш усю черепаху, що далі робитимеш?» «На мій вік вистачить» — шкіриться. Мутне зажерливе мудило! Ні, Кроссбоу таким ніколи не був!

За вовка, як то кажуть, промовка! Сиджу в конторі, карту Драгви — так ми між собою Ольську низину звемо — уважненько роздивляюсь, правки потроху роблю. Коли залітає, не постукавши, сам Кроссбоу. Весь у багнюці, неголений тиждень — одразу видно, що з лісу. Він навіть додому не заходив. Збуджений, як вепр у сезон парування.

— Ну? — питаю.

А він:

— Дай хоч кави!

Це він видав таким тоном, буцімто його тут з короваєм мали зустріти і бенкет підготувати. Роззирається:

— Класна хавіра. Це тобі не курінь на болоті.

— Зробіть йому кави, — наказав я ординарцеві, налив по чарці віньяку, дочекався, поки принесуть ароматну філіжанку, закритив щільно двері до кабінету і випив з ним. Тількино він видихнув і поставив чарку, я повторив:

— Ну?

Кроссбоу закурив, не питаючи дозволу, влаштувався на стільцеві зручніше і спитав:

— Острів Слимаків на нашій території?

Цей острів, якщо хто не знає, саме та практично єдина тверда земля у Драгві, де ми з його величністю і військом відпочивали під час минулорічної експедиції у рутгійський тил. Його немає ані на їхніх картах, ані на наших, дорогу до нього знали з десятків відчайдухів зі Змій-города. А з нього до Руттії — я один. Ніхто і ніколи не знаходив там ознак присутності рутгійців, отже, відомий він лише у Ядрані, а, відтак, якщо ми його відкрили, то він наш. Тому я відповів:

— Звісно, на нашій.

— Так, — пускає він дим у стелю.

— Ну, — починаю дратуватися я. — Ти прийшов сюди для того, щоб з'ясувати деякі питання географії? Чи в тебе є територіальні претензії до Рутті?

— Ти нічого останнім часом не чув про цей острів? — дивно якимось поглядає на мене гість.

— Я три тижні був у лісах під Покко і тільки вчора ввечері повернувся. Знаєш, столиця і Драгва — на різних кінцях баронства!

— Угу, — мугикає Кроссбоу. — Зрозуміло. Тут така муйня: дивні речі там відбуваються... Заграви якісь, звуки незрозумілі, навіть, гомоніли, постріли. Люди казали: птахи весь час над островом кружляють, наче їх щось непокоїть або хтось постійно полохає.

— Які ще люди?

— Наші, «лісові стрільці».

Поіменно я не питаю — усе одно не скаже.

— А Тхір-болотник втирав мені по секрету, що бачив на власні очі, як там опустився небесний Вогняний Птах. Я не повірив: усім відомо, що люди Неба знищили себе, а він рогом уперся: бачив і край! Пішли, каже, сам подивився. Фігня яка: нема мені більше чого робити, як оце трясовиною швендяти? «Я принесу тобі докази!» — заявив Тхір. А на другий день повернувся у Драгву і досі не повернувся.

— Давно це було? — поцікавився я.

— Сьогодні понеділок, а він приходив у середу чи четвер... Днів десять тому, — порахував на пальцях Кроссбоу. — А позавчора я і сам пішов на край Драгви. У болото не ліз, а подивитись — подивився. Там справді якісь спалахи і заграви.

— Ну і чого ти до мене прийшов? Моя справа дичину берегти. Прибульці — не моя парафія. Хай, — кажу, — цим займається капітан Футе.

— Та і я спочатку так подумав, — чухає потилицю мій гість. — Але справа ця мутна: а раптом там якийсь лох галіміий болотний газ запалив? І від того вночі світло. Таке вже бувало. Вигорить — сам згасне. Не могу ж я із самими чутками до ко-

менданта пхатися.

— А від мене чого ти хочеш?

— Ходімо перевіримо, — пропонує він.

— Ну, ти і залупив: здрастуй, дупа — новий рік! — заперечив я. Нема мені чого робити — різний смур перевіряти!

— А що робить на болоті десять днів Тхір, перевірити не хочеш? — закинув мій колишній колега.

— Ти допив каву? — питаю.

Здивувався він:

— Допив.

— Тоді погуляй, — наказую, — з годинку, мені подумати треба.

Той — за двері, а я став прикидати. Сезон полювання на черепаку відкрито? Ні. Інформація про те, що відомий браконьєр Тхір пішов у Драгву, є? Є! Треба перевірити, чим він там займається? Що я втрачаю? А одночасно, попутно, як каже мій ординарець, можна перевірити, що там за мультка із загравами. А щоб Фукс Кроссбоу не надумав, боронь Небо, здійснити свою недавню погрозу, візьмемо із собою кілька єгерів з тих, хто мух не їсть!

Про всяк випадок записав я покази Кроссбоу до Тхорєвої справи, наказ про рейд видав (сподобалася мені ця справа — накази видавати) і почав готуватись. Візьму, думаю, легкий шкіряний нагрудник, коротку рушницю і кайванський кинджал, наберу хліба, сала дикого вепра, прихоплю фляжку справжнього чемергесу⁶. Віньяк — це у місті душу радувати, а у лісі потрібний чемергес. Він і міцніший, і рану ним обробити можна, і вогонь розпалити. Тільки я замислився про корисні якості самограю⁷, влітає знов цей Кроссбоу з волянням:

— Ну? Ну?

— Хрін гну! — обірвав я таке хамство. — Збирайся, на

⁶ Те саме, що і самограй.

⁷ Те саме, що чемергес, — саморобна міцна горілка. (Невже ці виноски хоч хтось дивиться? (Примітка перекладача.)

світанку вирушаємо.

Розділ 4. Хто ви такі?

Торованих стежок у Драгві не буває, тому я пішов першим, за собою поставив Кроссбоу, а трьома гвардійцями замкнув ланцюжок. Усі вони тогоріч переходили трясовину з військами, отже, цього разу їм мало бути легше. Звісно, за інших обставин я призначив би замикаючим Кроссбоу, досвідченого і сильного. Але він, зі своїм арбалетом, особливої довіри після нашої сварки не викликав, і залишити його у всіх за спиною я не наважився.

Ге! Я, здається, не сказав: він прийшов у такому ж нагруднику, як і я; на чересі — кинджал, сидор за спиною такий само... Тільки замість рушниці — арбалет. Я видав кожному по легкій бамбуковій латі (Кроссбоу, звісно, був зі своєю) і ми рушили.

Кажу ж вам: битих шляхів у Драгві не буває. Вона мінлива, нетривка і підступна. Там, де ще вчора ти йшов, ступаючи твердо і впевнено, де купини пружно тримали тебе, сьогодні можеш легко знайти свою погибель. А я з минулого року не був у низині. Нащо, бабки ж баронові були...

Очі звично обирали шлях, руки вміло поралися з латою, тіло впевнено тримало рівновагу, ступні ставали саме туди, куди треба, та якесь паскудне передчуття не полишало мене. Чи то я трохи відвик, чи то Драгва якось змінилася... Навіть промайнула зрадлива думка: треба було Кроссбоу першим поставити. Хай би і шукав дорогу, якщо так кортіло... Я відразу ж завстидався такої легкодухости, навіть озирнувся, гейби хтось міг почути... А той ступає собі з купини на купину, за кроком крок, піт тече по щоках і шиї, сорочка під пахвами потемніла, а йому — тьху! — він тут, як у себе вдома. Ми з ним довго таки були з одного тіста книшами. Може, варто було його на службу покликати...

На болоті паскудна штука — гнус. Причому не комарі,

як чомусь вважають городяни. Комар, якщо ти його не прибив, нап'ється крові і полетить собі. А от клята мошва лізе в очі, вуха, ніс, заповзає — як щільно не застібай — під комір і рукава, і там, під одягом, гризе і гризе! Недарма кажуть: мошва єб...⁸ Ну, дошкуляє, дістає одним словом. Хоч би вітерець дмухнув — і то якесь полегшення. Гнус цього літа особливо хижий.

Я весь час озирався і стримував ходу: Кроссбоу не відставав, а от хлопці... Якби не лати, мабуть, повтопали б усі. Як ми торіч пройшли, навантажені, як муфлони, зброєю, порохом, кулями, у сталевих обладунках, маючи на кожних двох людей по одній латі — загадка⁹.

Коли, нарешті, показався Острів слимаків, я зупинив загін і довго придивлявся і вслухався. Дерев там стояли нерухомо, а тиша була така, що від неї, здавалося, тоненько запищало у вухах. Глянув на Кроссбоу: а ти що думаєш?

— Здається, тихо, — сказав той. — Он і птахи на деревами не кружляють. Отже, їх ніхто не лякає.

Я і сам помітив відсутність птахів і зробив подібний висновок.

— Тоді — вперед! — вирішив я.

— Нумо! — погодився Кроссбоу.

Якби ми знали, що на острові вже кілька днів жодного птаха немає... Я рушив, а холодок поповз уздовж хребта на попереk і аж, здавалося, на самий куприк. Груді давили неясні мерзенні передчуття, раптом приходили слова старовинної молитви про спасіння: «Збережіть мене, Небеса...», вивчені ще у дитинстві. Я не думав, чи має вона силу, ця молитва (всі ж знають, як поширилася світом за останній час Майванська

⁸ В оригіналі закреслено, ледве розібрав, що саме там було. (Примітка перекладача)

⁹ Баррі прикрашає своє минуле. Проводячи Поклеве військо через Драгву, він-то був з латою, без вантажу і обладунків. (Примітка перекладача)

ересь, яку святоші у храмах звать мольфаріанством¹⁰), а просто хотів скоріше ступити на тверду землю. Мимохіть я прискорив ходу, Кроссбоу — за мною.

Тільки ми удвох вийшли на берег, з кущів з'явився молодий парубок з якимось чудернацьким мушкетом напоготові. Моя рушниця висіла за спиною, а арбалет Кроссбоу взагалі не був заряджений. Як один, ми з ним гайнули убік і сховалися за великою кам'яною брилою. Я потягнув через голову рушницю, а Кроссбоу судомно закрутив ручку натяжного механізму своєї зброї.

З шипінням і потріскуванням зовсім з іншої точки берега, не від того пацана, до моїх єгерів метнулася яскрава блискавка, за нею — друга, третя, четверта. Люди спалахували на мить і розсипалися на порох, а сліпучий вогняний струмінь плескав знов і знов, туди, де вони щойно були, де пройшли хвилину тому; ці молоньї падали і палили усе, що могло горіти, а вода від них миттєво закипала і випаровувалась. Ми зачаровано дивилися на задимлену Драгву. Нарешті обстріл трясовини припинився: з-за каменю, з іншого від юнака боку, вийшов чоловік, немолодий і кремезний, з таким само мушкетом, і взяв нас на мушку. Що нам було робити? Дію їхньої зброї ми вже побачили і звели руки вгору. Літній голосно крикнув — ми почули звуки неспішної ходи молодого. Нас роззброїли і повели вглиб острова.

...На галявині стояв чималенький яскравий намет, біля нього — невеличкий штабель якихось ящиків та кілька великих металевих діжок. Кроків за тридцять від намету жевріло багаття, над ним висів казан. Якась дівка з сірими водянистими очима, зиркаючи у наш бік, підкладала у вогонь хмиз. Високий жилавий чолов'яга невміло кремсав тільки-но зрубаний фікус,

¹⁰ «Мольфаріанство або Майванська ересь – протестантська течія у Небесній релігії Терри, яка стверджує, що єдиними мешканцями Небес є Мольфари, які і визначають стан речей на планеті. Засновник – єпископ Зенон». Трактат «Анафемські відступники», Матхон, 2007 рік Небесної доби, стор. 18

тюкаючи сокирою по гілках. Ще один, з товстими губами і приплюснутим носом, чорношкірий, як атріанець, сидів біля розкритої валізи, від якої тягнулася жила до чималої перекинутої металевої парасолі, що цілила держакком просто в небо. Віко валізи зсередини являло собою щось на кшталт дзеркала, «атріанець» дивився у нього, тицяв пальцями у клавіші, розташовані на нижній частині валізи, — точнісінько такі, як на руттійській гармоні, тільки квадратні, — цікав язиком і сумно хитав головою.

Усього їх було з десятків (одна жінка, а те все чоловіки), вдягнених у дивний однаковий одяг: штани і сорочка — одне ціле, зветься, як я потім з'ясував, — комбез.

Здоровань, що полонив нас і замочив моїх хлопців, був, безперечно, головним: він віддав наказ легіню, той повернувся і пішов вихлястою ходою геть. Я встиг його роздивитись: у вусі, брові і носі у нього, як у мешканця Південних Морів, виблискували срібні сережки. Кремезний попитав коротко чорношкірого, той знову цокнув язиком і заперечно покрутив головою.

Головний недбало відкинув у бік намету нашу зброю, я прослідкував поглядом: там вже валялася старенька рушниця Тхора. Отже, він тут був. А у таборі його не видно. Весело, базару нема! Дівка, що поралася біля ватри, роздмухала нарешті вогонь, здоровань гукнув її, вона підвелася, обтрусилася коліна і попрямувала до головного. Цей амбал весь час тримав нас під прицілом, і це зовсім не кліматило нам. Він розпорядився, та сходила до намету, принесла невеличку, з табакерку завбільшки, сріблясту коробочку; у верхньому кутку цієї штуки світився маленький червоний вогник. Командир покрутив її в руці, та гадюка, — я так кажу, бо ми невдовзі переконалися, що це за людина, — щось підказала, він налаштував свою цяцьку, сказав у неї кілька слів — вогник поблимав, і з коробочки пролунало небесною мовою:

— Хто ви такі?

— Ти ще і досі сумніваєшся, що Тхір-болотник мав

рацію? — уперше, як ми вийшли з Драгви, подав голос Кроссбоу.

— Повторюю своє запитання, — звернувся до нас через табакерку гевал. — Хто ви такі?

Я небесну знаю з дитинства:

— А ви хто такі?

Коробка помигтіла вогником і видала незнайомі слова. Кремезний втупився мені просто в очі, я не мигаючи, як кобра — у його темні зіниці, і раптом допетрав: цяцька не відреагувала на ядранську!

— Або ви будете відповідати, або... — мій співбесідник провів великим пальцем руки, що тримала дивну машинку, у себе під горлом.

— Це буде дуже розумно, — просто у лице йому посміхнувся я. — Одного провідника ви вже, судячи з усього, вбили. А ти ще й стежку роздобав. Ви пришите нас і скнітимете на цьому острові віки вічні?

— Ще хтось прийде, — рикнув амбал.

— Оце навряд, — утрутився до розмови Кроссбоу. — Драгву знали, як свою кишню, тільки троє. Один вже тут був, двоє — перед вами. Якщо ще й ми не повернемося, сюди довіку ніхто не полізе.

— Достатньо, щоб з двох залишився один, — заявив кремезний.

— Клинь, падло, між нами вбиває, — сказав Кроссбоу ядранською.

Амбалова табакерка знов промовчала.

— Розмовляйте загальнозрозумілою мовою, — наказав чужинець.

— Я кажу, з Драгви він, — кивнув на мене товариш по нещастю, — виведе вірніше, бо знає її ліпше, ніж я, а от з хашів на материку — навряд чи, бо в лісі я — дока.

— Угу, — гмикнув головний зайда. — То ми відхилилися. Хто ви такі?

— Я — єгермейстер баронства Покко Баррі Арчо, а це

— пан Фукс, провідник на державній службі, — кажу і помічаю, як кинув на мене швидкого косяка Кроссбоу. — Острів знаходиться на території баронства, тому проникнення на нього є незаконним, а вбивство трьох егерів — злочином, що карається стратою. Як представник влади я вимагаю відповіді: ви хто, звідки і як тут опинилися?

— Ну, якщо вимагаєш... — кепкує, бачу, здоровань. — Ми — люди, опинились тут випадково, а прийшли, — глянув він вгору, — з... тобі важко буде зрозуміти.

— Чому ж важко? З неба?

— Можна сказати і так, — погодився іноходець.

— Не ви перші приходите сюди з неба. У вас там, кажуть, була нищівна війна? — закидаю я йому в свою чергу. Треба було бачити його баньки — з фатійські коїни, коли він почув мої слова.

— Мене цікавить інше, — додаю. — Де Вогняний Птах, на якому ви прилетіли?

— Вогняний птах? А, шлюпка... Наш птах, — тягне, вочевидь розмірковує, чи говорити правду, — впав у болото біля самого острова. Поки його не затигло у трясовину, ми встигли винести зброю і деякі речі. Вам прийдеться терпіти нас, поки за нами не прилетять... З неба.

— Нащадки тих, хто прийшли звідти дві тисячі років тому, вже і чекати давно перестали, коли за ними прилетять, — жорстко кажу я. — До того ж, нам достеменно відомо, що вашої планети не існує: ви самі знищили її своєю зброєю!

Такого знаття він від мене не чекав — мовчав, як пеньок, але підхопився чорношкірий, що чаклував над дивною валізою:

— Ти що, хочеш сказати, що ми лишилися одні, що і у Всесвіті немає більше жодного корабля?

— Ваш був останнім, — кажу навмання.

— Та я тебе... — з кулаками пішов він на мене.

Головний закричав на нього їхньою мовою, а коробка безпристрасно переклала:

— Капрале Бартон, займіть своє місце!

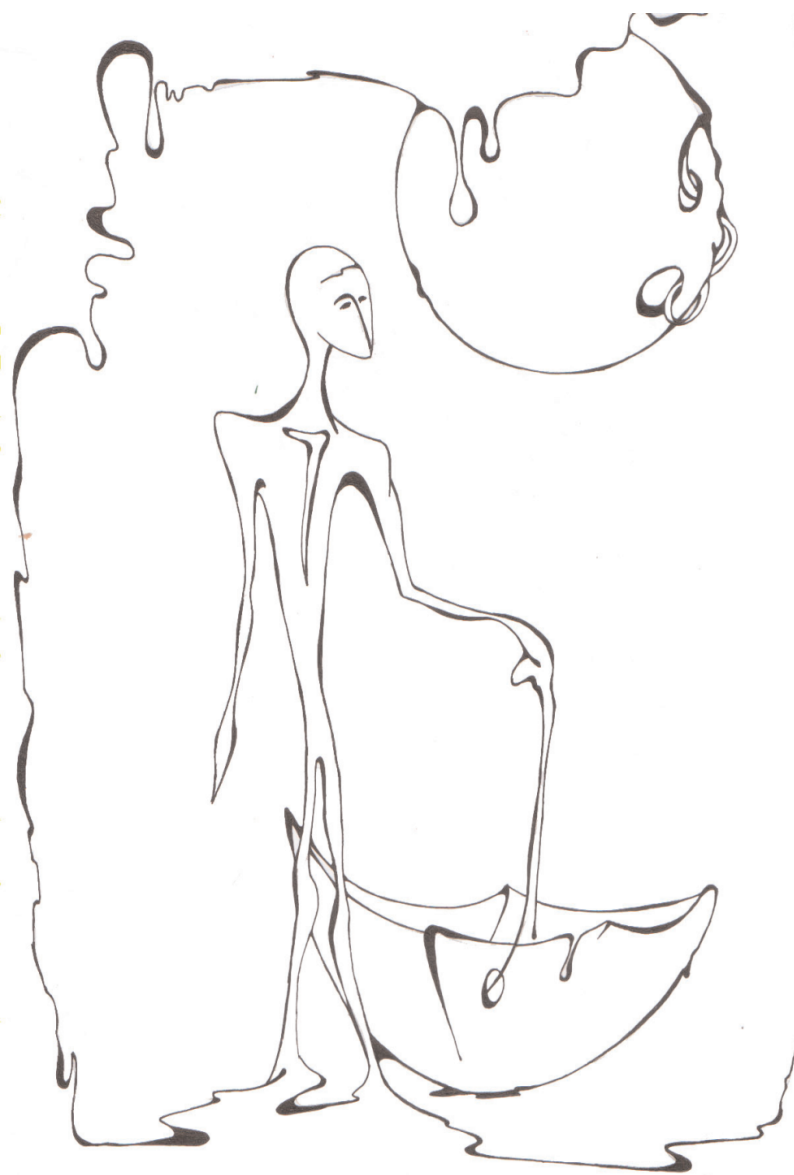
Капрал схаменувся і слухняно почимчикував до валізи, небесний амбал замислився, а я і собі подумав: здається, прангівські оповідки про небо і Мольфарів¹¹ виявилися правдою...

Розділ 5. Треба запохабити компот

Шкода, що я не мав у юності можливості по-справжньому вчитись. Мабуть, у мене хороші здібності. За місяць я вже міг говорити з прибульцями їхньою мовою на побутові теми (коробочка — чудовий посібник), а Кроссбоу ледь вивчив з півсотні слів. Мова ця чимось нагадує небесну, а слова «мама», «брат», «сестра», «п'ять» та деякі інші звучать взагалі майже так само. Я потроху в'їжджав у їхній побут, довідувався про призначення багатьох предметів. До речі, взнав, чому не літали над Островом Слимаків птахи. Земляни (так називали себе ті люди), витягаючи з Вогняного Птаха свої пристрої та зброю, не встигли повиносити харчі. Вони перебили і поїли всю живність на острові пострілами зменшеної сили. Тю, як можна їсти дрохву або й ворону? Вже на другий день ми з Кроссбоу під наглядом того Бартона сходили на болото, а ввечері у таборі був чудовий зміїний супчик і печеня з черепахи. Ми знайшли на острові горіхи, дике потато, лісовий часник, їстівні корінці, печериці, гливи і глід. Не доганяю: літають у небі, мають рушниці з блискавками і їдять ворон при такій рясноті!

Вони одразу припахали нас по-чорному. Ми рубали дрова, готували їжу, прибирали у таборі, ходили по провіант. Гусе — під наглядом когось з прибульців, завжди — під дулом їхнього жахливого мушкета. Навіть по воду до єдиного на острові маленького джерельця нас ввели під охороною. Конвоїр, зазвичай це був Сильвестр Корнер, той довгий худий мужик, що у перший день рубав фікус, стояв осторонь і терпляче спо-

¹¹ Цих оповідок, принаймні, відомих нам, аж дві книги: «Меч королів» та «Бурштинові очі» (Прим. перекладача)

...капрал Бартон вперто, як останній протухлий дупель, націлював свою парасолу на різні ділянки неба, клацав клавішами і цокав язиком, побиваючись, що ніхто не відповідає. Стор.237

стерігав, як ми кухлем наповнювали чотири здоровенні блискучі квадратні фляги, що їх прибульці називали каністрами. Потім він ішов ззаду, насвистуючи, а ми перли важкі каністри у табір. Жодного разу він не набрав навіть маленької пляшечки! Ці люди взагалі не любили простої роботи, та і , якщо без бе, у них для неї руки матом стоять! Сильвестр колись спробував з нами потато чистити — шкуринку зрізати тонко не може! Наталі Лайер, єдина серед них тьолка, підійшла і каже: «Ач, як добре у тебе виходить, більше зрізаєш, ніж лишається!» Той сухоробрий огризнувся: «Сама спробуй!» А ця кобила фагос йому: а ти для чого та ці бовдури? Бовдури — це ми з Кроссбоу, виходить. Кинув Сильвестр ніж на землю, підхопився, бачу — ледь стримується, щоб не задурачити їй по мармизі, а та лярва стоїть і випендрюється: їй що, вона з головним спить!

Сильвестр у безсилій люті: «Пішла ти!», але забрався , звісно, сам. Бо ще хвилина — він би її влупив і мав би заморочку із самим Фінгером. Це поганяло у нього було таке, ну, прізвисько. Звали його так, щоправда, поза очі, в лице — боялися. А справжнє його ім'я — Боб Морган. Вже потім з їхніх балачок я зрозумів, що на Вогняному Птахові він був старшим офіцером; те, що впало і втопилося у Драгві — лише рятувальна шлюпка, а небесне судно загинуло в бою з ворожим Вогняним Птахом, розбабахавши наостанок і його.

Це збагнути неможливо: вже і планета їхня стерта на порох з усіма мешканцями, і небесні ескадри знищені, а два останніх корабля рискають у безкінечному небі, розшукуючи один одного, щоб з усією люттю замочити!

Фінгер казав, що бачив вже з борту шлюпки два величезних вибухи, а на сигнали ніхто не обізвався. Отже, врятувалися лише ті, що гепнулися у Драгву. Попри це, капрал Бартон вперто, як останній протухлий дупель, націлював свою парасолю на різні ділянки неба, клацав клавішами і цокав язиком, побиваючись, що ніхто не відповідає.

Я швидко догнав, що серцем табору землян була одна

машинка, чи прилад — не знаю, як визначити: генератор. Сильвестр наливав у нього якусь рідину з тих залізних діжок, а від генератора через тонкі жили живились і Бартонові парасолька з валізою, й освітлення. А ще від нього від нього заряджалися їхні страшні рушниці. З усім їхнім збіжжям перейти Драгву — годі й думати, а вони, як я зрозумів, усе ще сподівалися, що їх у небі почують і хтось відгукнеться.

Невеличкий острів та болото навколо нього ще могли якийсь час прогодувати таку шоблу: їх дев'ятеро та нас двоє. Та все одно, колись ми мали з нього чухнути — не помирати ж голодною смертю! Тому Бартон не відходив від своєї валізи, а Фінгер відтягував перехід на материк. Якось я обережненько попитав Сильвестра, чому у нього таке прізвисько. Той посміхнувся і сказав:

— Бачив, він середній палець показує? Через те і прозвали!

На той час я вже знав, що по-їхньому «фінгер» — палець¹², і що жест цей означає похабну відмову.

Сильвестр виявився серед них єдиним більш-менш нормальним. Якщо не рахувати Фінгера. Усі інші якщо не кінчені, то перепрошую, падали батистові. Сильвестр порався біля свого генератора і слухав його тихе мірне торохкотіння як найкращу музику. Крім Фінгера, Бартона і Сильвестра, всі інші були на їхньому птахові досить невливовими, а деякі — нікчемними людьми, можна сказати — шістками. Наталі, наприклад, була сту... стью¹³... Слово забув, хай йому грець! Вона наїдки офіцерам у кают-кампанії подавала. Ну, і спала з половиною з них. Мені здалося, що вона взагалі полюбляла це діло. Якби не Фінгер, вона і на острові багатьох би пригріла. Та при ньому не сміла — боялася.

Фріц Баух, Лайош Надь, Дієго Лопес та Іван Курицин —

¹² Як не дивно, інглішською так само. Невже земляни - міфічні ігліші? (Примітка перекладача)

¹³ Кінцівки цих слів у рукописі закреслено. (Примітка редакції)

прості матроси, завдяки чому і залишились живими. Коли противник почав стріляти по бойових рубках, вони були на нижніх палубах, де обслуговували якісь машини. Уявляю, на що були здатні їхні гармати, якщо рушниця таке коїть! І коли було віддано наказ залишити судно, в бойових рубках просто не було кому рятуватись!

Розцяцькований сережками Іліас Баблгамскі — окрема розмова. Ким він був на кораблі, я так і не второпає.

І от ця уся кодла тусувалася у таборі, байдикуючи, а ми з Кроссбоу пахали, як навіжені. «Лісовий стрілець» удень нічого не говорив, тільки люто зиркав навколо. Мені і самому не надто подобався такий розклад. Та зброя наша була схована у наметі, наближатись до якого нам було суворо заборонено. Кинджала, одного з двох, нам таки залишили для роботи і там такого різного, але погодьтеся: варіантів немає, якщо з одним пером смикнутися проти дев'яти таких стволів. Якби то зійтися на ножах, ми з Кроссбоу їх усіх порішили би, як поросят, хіба що з Фінгером прийшлося би повозитися... А так? Дістатися до своєї зброї не було жодної можливості: вдень до намету не наблизитись, а вночі у ньому спали земляни, ще й вартового на ніч виставляли.

Ми ж ночували у курені неподалік і хоч вночі могли спокійно поговорити, звісно, ядранською. Їхня машинка нашої мови таки не розуміла. Фукс вигадав дуже цікаве пояснення цього факту:

— Пам'ятаєш писанину Тала Правдивого, що її проходили ще у школі? — запитав він одного разу. — Ну, про короля Гасхурна, який замінив у соборах справжні кристали підробленими? А після того з'явилися небесні і завоювали три чверті планети? Так от: завойовники принесли із собою нові робочі кристали, а на ядранських землях лишилися фальшиві. Через них мову не вивчиш, а через справжні — будь ласка, ще й хитру машинку навчити можна!

А наступної ночі він запропонував:

— Нумо тікати! Дуже просто: розберемо тихенько задню

стінку цієї халабуди, виліземо і — гей! Хай лишаються на цьому острові до скону! Або виходять з нього на погибель собі Драгвою.

— Приваблива ідея, — погодився я. — Лише одне застереження. Вийти звідси після того, як той телепень розбив стежку, можна тільки в бік Руттії. Якщо можемо ми, залишається шанс, хай мізерний, що зможуть і вони. А тепер прикинь: Фінгер і його кодла таки вийдуть з Драгви, причому — саме у Руттії, бо більше ніде, і запропонують тамтешній владі свої послуги за платню та привілеї. Проти кого відразу ж скерує імператор Борвальд вогонь їхніх рушниць? Проти Ядрану.

— Що ж нам робити? — розгубився Кроссбоу.

— Уяви, що у тебе є твій арбалет, але немає до нього жодної стріли. Нема і ніде взяти. І матеріалу, з якого їх можна зробити, не існує... Або: моя рушниця у мене, та пороху і куль — катма. Є користь від зброї, яку неможливо зарядити?

— Генератор! — здогадався Кроссбоу.

— Так, — підтвердив я. — От якби його вивести з ладу, або й у Драгві втопити, тоді можна з чистою душею звідси піти. Бо стріливо у мушкетах врешті-решт закінчиться, а зарядити їх уже буде неможливо.

Кроссбоу довго мовчав, сопучи у темному череві куреня, але, хай і темно було, — хоч в око стріль, — я відчував: він не спить. Які думки тусувалися у його довбешці, я і припустити не можу. Він завжди був хитрим та винахідливим. Потім мій «співкамерник» з хвилину вовтузився, сів, почав кресати, закурив... Фухнувши кілька разів димом, та так рясно, мов вулкан, що я аж подумав, що легені у нього, як у бігового муфлона, Кроссбоу сказав:

— Єгермейстере, ти правий. За короля Гасхурна небесних було багато, а цих — жменька. У тих, мабуть, усякого спорядження неміряно було, у наших — один генератор, вони до нього прив'язані, як собаки до шворки. Отже, вони не зможуть утримувати великої території, тож нема понту її завойовувати. Тут запропонувати свої послуги за грубе бабло — аж напро-

шується. І прикинь: жодної конкуренції: крім них, ніхто не має такої зброї, ба й більше — ніколи не матиме! Ніхто, крім них, не знає, як нею користуватися! Треба запохабити компот Сильвестрові з його бісовою тріскачкою та й рвати кігті.

Вранці, коли ми під наглядом товстуна Фріца Бауха (більшого придурка у житті не бачив) пішли по гриби, зелень та їстівні корінці, я зауважив, що знаю не всі трави, наскубані Кроссбоу.

А потім, біля джерельця, я побачив його гейби уперше: немолодого, сивого, з промінцями зморшок біля очей; помітив короткі сильні пальці, стримані точні рухи... І знов подумав: «Хай я не завжди здогадуюсь, що за думки гуляють у його казанкові, але якщо вдасться вистрибнути з цієї халепи, запрошу його до себе на службу».

Розділ 6. Я вирішив ще трошки пожити

Протягом дня Кроссбоу висушив свої трави, а ввечері у таборі був запашний духмяний чай. Їсти разом із прибульцями нам не дозволялося: думали, мабуть, що ми рилом не вийшли. Але куштувати усі страви перед своєю трапезою примушували завжди, і Фінгер слідкував за цим особисто. Їли ми біля своєї халабуди; того дня на вечерю — грибну зупу. І, звісно, чай. Кроссбоу показово вицмулив цілого кухля прилюдно, а коли і я зібрався почаювати, витяг з кишені здоровенну жменю дикого глоду і простяг мені:

— Оце тобі підсолодити.

— Нащо, — відмовився я. — Не хочу.

— Наравиця — не наравиця, їж, моя красавиця! — завив Фукс-Кроссбоу. Я ще здивувався: з якого дива він суржиком базарить? А той підморгує. Згадав я його травки і втоптав усі ягоди: матінка його знахаркою була, чогось, думаю, навчила... Залізли ми у свій курінь, земляни у наметі полягали, вартового виставивши, а Фінгер потяг ту шмару до ліска: «Треба порадитися».

Зазвичай вони «радилися» принаймні годину, а у таборі злостиво-заздрісно говорили: «Пішли радуватись».

— За годину почне діяти відвар, — зашепотів мій земляк. — У наметі і не помітять, як позасинають, і з півгодинки спатимуть дуже солодко, ті двоє «порадуються», якщо встигнуть, і теж відрубляться. Й охоронник зімліє. Ми витягнемо з намету свою зброю, втопимо генератора і гайнемо звідси.

— Уночі — через Драгву? — здивувався я.

— А що? Наші лати он біля намету валяються. Нам тільки з прямої видимости вийти. А там — світанку дочекаємось і по світлому похиляємо. Навіть якщо вони зранку влаштують погоню — нізащо не доженуть!

Красиво у нього виходило!

— Так і ми ж поснемо, — засумнівався я.

— Це ще з якого дива? — давить либу мій новий кореш.

— Ну, і ми ж чай пили...

— А для чого я тобі глід давав? До речі, ти його з'їв?

— Ну.

— От нічого тобі і не буде... А ми поки подивимось, що там у світі, — потихеньку поліз він навколішки з нашої хижі. Я не встиг його спитати: чого це він такий добрий: сонне зілля назбирав. Потруїти б їх, та і край! Вони з моїми хлопцями не церемонилися! Я теж обережненько визирнув: вартовий одинок стовбичив під єдиним на весь стан ліхтарем і щодуху тер очі. Кроссбоу я не помітив: той прослизнув вужем кудись і зачався. Бачу — мені висуватися сенсу нема, поки наша мастирка не почалась, тим більше, що Кроссбоу прихопив єдиного нашого ножа... Ліг — одна голова назовні і слідкую за розкладом. Драб тим часом, — того вечора вартував вайлуватий Фріц Баух, — сперся на ліхтарний стовп, потім сів на землю. Бачу — куняє.

А тут — слабенький шерех поряд. Повертаюсь — Кроссбоу повзе, арбалет у руці.

— Я змикитив, — шепоче, — що вони нашу зброю у головах покладали, подалі від входу. Розрізав задню стінку намету

і витяг. А рушниці твоєї не знайшов.

Ну, думаю, корефане, це ти гониш! І сагайдак свій знайшов, і арбалет, і ручку для натягування тятиви... А мого — нічого? Та ти і не шукав, мабуть.... А він уже механіку накручує і стрілу, що болтом зветься, в арбалет заряджає.

— Дай хоч ножа, — кажу. Дає, а сам головою у бік намету киває: пішли, мовляв, бо вже час! Справді, пора — он вже і вартовий згорнувся равликом і задрушляв, обійнявши ніжно свою рушницю. Я тихенько до нього — хотів кишень перевірити. У цих зайд повно різних корисних дрібничок: кишенькові ліхтарики, запальнички, малесенькі ножики з десятками лез і різних дрібних інструментів — у Драгві таке не буде зайвим. Та Кроссбоу головою крутить: ні-ні, мерщій до генератора! Невеличка машинка, з дорожню валізу, не більше, а скільки сили має!

Я повисмикував з гнізд дроти — скільки разів бачив, як це робить Бартон — ліхтар на стовпі одразу згас, ми з Кроссбоу підняли пристрій і потягли з галявини. Важкий таки виявився! Ми не знали, як його вимкнути, і він продовжував неголосно мірно торохкотіти. Раптом з ліска, де усамітнилися Фінгер і його краля, різонув промінь потужного ліхтаря, потім світло застрибало по землі і почувся важкий тупіт. Сумнівів не було: здоровань біг у табір. Видимо, доза нашого зілля виявилася для нього замалою. Якби знаття, що на цього клятого Фінгера ціле муфлонське цебро того чаю треба! Ми поставили ношу на землю, кинулися у різні боки і заховалися: Фукс за горбком, я — за кущем рокити. Кілька миттєвостей, і коло світла зупинилося на генераторі. Ми встигли відтягти його всього кроків на двадцять, він був не на місці, і це насторожило Фінгера. Ватажок землян зупинився, не підходячи до машинки, роздивився її і почав обмацувати променем місцевість навкруги. Зі своєї схованки я бачив, як на долоні, усю картину: Кроссбоу потроху стягнув з плеча арбалета і прицілився у старшого офіцера загиблого Небесного Птаха. У цей момент Фінгер побачив його, перемістився на кілька кроків праворуч

і підняв свою рушницю, сліплячи одночасно супротивника потужним жмутом яскравого світла. Досвідчений браконьєр зрозумів, що тепер може промазати, перевів приціл на іншу ціль і вгатив залізну стрілу у блискучий бік дорогоцінного для землян генератора. Якби він знав напевне, куди цілити, аби вивести пристрій з ладу, краще у нього все одно не вийшло би! Генератор гучно вибухнув, плюнувши у небо великою вогняною кулею! І одразу яскрава молонья вп'ялася Кроссбоу у груди! Якусь мить він корчився, потім спалахнув, як і ті, на болоті.

Я довго не думав: узяв ніж загиблого Кроссбоу за лезо і метнув у Фінгера. Цілив у шию, та клятий землянин звіриним нутром відчув рух і повернувся у мій бік. Клинок прохромив йому око і ввійшов у голову по саме руків'я. Фінгер звів долоні до обличчя, заточився і горілиць гепнувся на теплу ще землю. У таборі заметушилися кілька ліхтарів, почувлися стривожені голоси. Я ліг і ящіркою поповз вглиб рокових заростів, сумно міркуючи, що мені тепер робити.

З одного боку, Фінгера вбито ножем Кроссбоу, генератора розбито стрілою з його таки арбалета, отже, проти мене жодного прямого доказу. Проте на кого прибульці спрямують свою злість — теж жодного сумніву. Але поки ми тут, на острові посеред трясовини, я їм потрібний живим.

З другого боку, піти через Драгву тепер, серед ночі, без міцної лати і досвідченого напарника — вірна загибель. Розсудивши, я тихенько поліз до свого куреня: я вирішив ще трішечки пожити.

Розділ 7. «...нема чого тут сидіти»

Як же вони мене били! Особливо старався капрал Бартон: якби не шкіряний нагрудник, то, мабуть, поламав би ребра і відбив тельбухи!

Я ледь устиг дістатися до своєї халабуди і зробити вигляд, що сплю, як прибульці привалили всією шоблою, ви-

тягли мене на середину галявину й почали гамселити. Вони вже знайшли труп свого ватажка, рештки Кроссбоу і розтрощений генератор. Я зробив вигляд, буцімто тільки-но прокинувся і не можу второпати, що відбувається, але їхня лють була бездонною, як Драгва, і вимагала негайного виходу, а розбитися їм було не до шмиги!

Спочатку я закривався від ударів і ухилявся, як тільки міг. Але ззаду хтось, — я досі грішу на Фріца Бауха, — перетягнув мене по горбу чимось таки важкеньким, я не встояв і впав на чотири. Вісім пар ніг негайно почали буцати мене. Добре, що на ногах у них не наші гвардійські ботфорти, а м'яке взуття на шнурівці, інакше замісили б мене, як морський носоріг одинокого кайванського алігатора¹⁴.

Потім я качався землею, знаючи, що у рухому ціл' важче влучити, а вони буцали. Я вже лежав на правому боці (щоб печінка не була зверху), підтягнувши коліна до живота і прикривши голову руками — а вони купали. Далі не знаю, що було: втратив свідомість.

Оклигав я вже вдень, годині об одинадцятій, судячи з сонця. «Відмантулили солідно, та не вбили таки!» — була перша думка. У голові гуло, боліло все тіло, особливо — ребра, а ліве око запливло так, що я ним майже нічого не бачив. Вони зв'язали мене тонким мотузом з кевлару. Це така їхня пряжа: й одної нитки дорослому міцному чоловікові не розірвати, а мотуза — годі й думати! Згодом я довідався, що і комбези у них з кевларової тканини. Мені дуже пощастило, що я влучив Фінгерові в око; якби поцілів у груди — нічим не зашкодив би, бо цей кевлар не те що ніж, і найліпший арбалет навряд чи пробив би. Я подумки показав покійному старпомові Бобу Моргану на прізвисько Фінгер середнього пальця: такий мій

¹⁴ «Варто було їхнім предкам город городити : гени змінювати, людей на Терру висилати! Усе одно відбувся кросинговер і агресії вони не позбулися! Очевидно, люди без неї не можуть...» (Хто зробив цю приписку на полях, визначити неможливо. Редакція)

йому останній салют! Любив він цей жест, тому хай там, у Нижньому світі, не ображається.

— Очуняв? — помітив мої розплющені очі Сильвестр, що сидів неподалік на каністрі.

— Дай пити, — вичавив я з себе.

— А немає, — вивернув руки він. — Бо по воду сьогодні ніхто не ходив. Не було кому!

«А якби я не послухав Кроссбоу і ми сюди не приперлися, ви б тут помирали від спраги?» — зі злістю подумав я.

— Пити тобі, суко? Смоли гарячої! — заверещав Бартон і підбіг до мене. — Відповідай, паскудо, хто вбив старпома Моргана?

— А хто це — Морган? — з тупим лицем спитав я.

— Морган — це Фінгер! — ще голосніше заверещав він.

— А що, Фінгера вбито? — я доклав величезних зусиль, щоб зобразити щире моє здивування.

— Він тобі не Фінгер, дикуне! — пискляво визвірилася на мене Наталі, що виявляється, стояла у мене за головою.

— Я по-вашому ледь балакаю, звідки мені знати, як правильно... Ви самі весь час: Фінгер та Фінгер...

— Що ти робив вчора після вечері? — спитав Сильвестр.

— Нічого не робив. Замахався за день: і по воду ходив, і по гриби, і дрова рубав, і посуд два рази мив. А ще у таборі прибирав. Думаю, перепочину трішечки, покурю і — до люлі. Сам не помітив, як закемарив. А прокинувся від того, що ви били мене, — розповів я свою казочку. — Води дайте.

— І що, твій друг нічого не говорив? — вів далі, буцімто і не чув моїх останніх слів, довгий Сильвестр.

Я показово образився:

— Ото друга мені знайшли! Мої друзі — капітани і... — Я на хвилину замовк, бо не знав, як по-їхньому буде бригадир або губернатор. — ...Різні великі люди, а Фукс — із простих. Де він, до речі, ви і його побили?

— Ще дізнаєшся, — невесело посміхається Сильвестр. — То ти у нас з непростих... Може, ти бачив ввечері щось підо-

зріле або чув?

Я вдаю дурня:

— Яке підозріле?

— Ну, незвичайне.

— Чув, — киваю. — Старпом Фін...е-е-е, перепрошую, Морган, сказав перед вечерею капралові Бартону: «Піти з хуною до лісочка прогуляться, чи що?» А капрал: «Я б з нею теж прогулявся, босе!»

— Тебе що, про це питають? Діло говори, — хотів купити мене, як уночі, Бартон.

— Капрале! — різко крикнув Сильвестр.

— Що — «капрале»? — огризнувся той, хоча бити не став.

— Як старший за званням розправу забороняю! — гримнув Сильвестр.

— «Старший за званням», — передражнив чорношкірий Бартон. — Сам тільки корабельний механік.

Він ніколи не дозволяв собі такої поведінки при Фінгерові. Скоріше за все, їхня дисципліна цементувалася лише старпомовою залізною волею, а тепер, коли його немає, земляни почнуть встановлювати нову ієрархію у зграї...

— Дуже цікаво, — запищала Наталі. — І що ж відповів Морган?

Вона підійшла і стала переді мною. І тут я вперше подумав: когось вона мені нагадує... Насправді Фінгер сказав: «Прогуляєшся, але тільки після того, як зв'язок із котримось із наших кораблів встановиш!»¹⁵ Ну, я теж не пальцем роблений, розумію: Бартонові не дуже хочеться, щоб я це сказав, та і ця не буде у захваті, от і верзу:

— Звелів зв'язком займатись...

¹⁵ Нащо було напружуватись? А усе через те, що вони «Бурштинових очей» не читали! А треба було відвару з матригану напитись, димом руттійської коноплі надихатись, як та Зара з Кайвани, і Ардаліона покликати! А він би вже їм сказав, що не лишилося там кораблів, їхній останнім був. (Примітка перекладача)

— І що у цьому підозрілого? — гмикнув Сильвестр.

— Слово підозріле — хуна! — рапортую я.

Механік зітхнув, цокнув язиком, — от, мовляв, який дурень, — і знову за своє:

— А чи не збирався твій друг щось у таборі зламати або яку шкоду кому заподіяти?

Тепер вже я подивися на нього як на дурня:

— Я вже вам сказав: він мені не друг! Хоч у нього самого спитайте!

— Відповідати на запитання! — загарчав Сильвестр. — Так чи ні?

— Ніколи про шкоду він зі мною не говорив, — рішуче заявив я. — А чого ви вирішили, що він хоче зробити щось погане?

— Капрале, що ви думаєте з приводу почутого? — звернувся механік до молодшого за званням Бартона.

— Я думаю так, — почав мудрувати капрал. — *Цей* (то про мене) — дурніший за того. Той був розумний. Вочевидь, він вирішив тікати одноосібно, а *цього* — кинути напризволяще. Він опоїв нас усіх, у тому числі і *цього*, якимось зіллям, от лише кількість його недорозраховував, а коли вирішив, що ми послули, вивів з ладу генератор і хотів тікати. Він прорахувався лише в одному: старпом мав залізного шлунка, здатного перетравлювати цвяхи, і зілля на нього не подіяло. Морган почув вибух і кинувся на Фукса, той кинув ножа, а наш встиг вистрілити. Обидва поцілили. Іншого пояснення я не бачу.

«Він вважає мене дурнем. От і чудово, хай собі», — вирішив я і знов попросив:

— Дайте мені, будь ласка, попити...

Сильвестр підвівся з каністри, дав рухом голови знак Бартону відійти з ним, і вони почвாலали до намету. Одразу ж до них приєдналася Наталі. Когось вона мені таки нагадує, ця Лайер, знов подумав тоді я.

Вони неголосно там про щось сперечались, причому губатий капрал влаштував цілий мімічний театр (приїздив до нас колись такий з Грагодама): він вилуплював баньки і корчив страшні мармизи, підкріплюючи виставу енергійними жестами, а механік заперечно крутив головою і стояв на своєму, твердий, як залога Оквілли у минулорічній війні. Я бачив, як намагалася втрутитись до розмови жінка, а ті двоє — бурмило і мухомор — всіляко перешкождали їй, не пускаючи до своєї терки. «Ці троє найближчим часом визначатимуть усе у таборі», — зметиковав тоді я.

Нарешті Сильвестр гукнув Курицина, веснянкуватого кирпаня, який вошкався біля багаття, вірніше, дрів, що не хотіли розгорятись, і наказав принести мені води. Сам же механік звів свого мушкета — я побачив, як засвітився на ложі вогник — і попрямував до мене. Бартон постояв, сказав щось роздратовано дівці, плюнув під ноги і поперся слідом за Сильвестром.

Прийшов Курицин з кухлем води: моїм кухлем, отже, він ходив до куреня. Поставивши посудину на траву, матрос почав розв'язувати мотузку, якою від великого розуму вони мене закрутили, як павук нічного метелика. Сильвестр Корнер і капрал Бартон стали неподалік з рушницями напоготові. Невже вони думали, що я, побитий, із заляканими кінцівками, кинуся на них, як кугуар, ледь мене розплутають? Та я не зміг навіть кухля взяти власноруч, так-сяк сів, і матрос напоїв мене з рук, як малюка.

Тільки мені трохи полегшало, Сильвестр сказав:

— Пішли, подивисься, що лишилося від твого друга Фукса!

— Він мені не друг, — гнув своє я.

...Те, що я побачив, не наснитися у нічних жахах: на краю галявини лежав обвуглений мрець і стискав арбалет. Навколо відчутно смерділо горілим м'ясом. От і тепер начебто відчуваю його: гіркий задушливий сморід. Тіла Фінгера не було: мабуть, вже зарили самі.

— Краще буде його поховати, — запропонував я Сильвестрові, вказавши пальцем на мерця. — Погода тепла стоїть.

— Ховай, — довгою цівкою цвікнув крізь зуби землянин.

— Дайте мені заступа або хоч ножа; я ж не вепр — носом землю рити, — кажу я йому. Якусь мить він вагався, а потім кинув мені просто під ноги кинджала. Я його одразу пізнав — це був запоясник Кроссбоу. Колись на моїх очах цим клинком Фукс-Кроссбоу вразив дикого вепра просто у серце... Здається, я про це вже згадував. А на лезі, біля самого ефесу, темніла погано витерта кров старпома Фінгера.

Ножем і руками я вирив могилу під віковим каштаном, поховав свого нещасного товарища разом із арбалетом (як же він буде без нього у Нижньому світі?) і на стовбурі дерева вирізьбив: «Тут похований Фукс на прізвисько Кроссбоу, егер баронства Покко». Думаю, він це заслужив.

Іван Курицин длубався у носі, тупо слідкуючи за моєю роботою, а Сильвестр підійшов до дерева, з цікавістю глянув на літери і спитав:

— Що ти там нашкрябав?

— Написав, хто похований.

Механік знизав плечима:

— Для кого? Хто тут читатиме?

— Може, ніхто і не прочитає, — погодився я. — Звичайний такий...

А сам подумки додав: «Тобі, недоумку, і не зрозуміти! Для Кроссбоу я написав, для пам'яті про нього» Сховав я запоясника, вклонився могилі і повернувся до своїх вертухаїв, що тримали мене весь цей час під трьома стволами. Безперечно, найнебезпечнішим для мене був чорношкірий Бартон; від самого початку він ставився до нас злостиво, я б сказав — паскудно.

— Зараз підеш по воду, — вирішив мою долю механік, — а потім готуватимеш з Наталі обід.

— Мені самому чотири каністри не дотягти, — зауважив я. — Тим більше, у такому стані.

— Ходитимеш двічі, — холодно кинув чужинець. — Хоч чотири рази ходи, мені що? І от що ще: відтепер жодних трав і корінців у їжу не кидати!

— Як скажеш, — погодився я. Все одно: вдруте їх на цю вудку не ввіймати. — А самому мені можна їх їсти?

— Їж, — байдуже зронив Сильвестр.

До джерельця мене конвоював Курицин. Я притяг усі чотири каністри, але наповнювати їх не поспішав: спочатку вимив як слід руки, вмився і напився досхочу. Ще з юности знаю, з баталій вулиця на вулицю: якщо тобі якісно натовкли довбешку, краще поменше ворухитись і якомога більше пити. Потім неквапливо став заповнювати каністри і раптом почув:

— Жвавіше ворухимось!

Озираюся, а це кирпань вирішив мене підігнати.

— Жвавіше — аби воду скаламутити у криниці? А ти її питимеш — каламутну?

Ач, припарок довбонутий, і воно туди ж, припудрене! Шугати мене надумало. Чекай, буде тобі, як Фінгеру!

— От скажу Бартону, що ти його хотів водичкою з мулом пригостити, — лякаю веснянкуватого. А у нього з капралом — давні контри, видно, з Вогняного Птаха ще.

А сам черпаю потроху студену вологу, у каністри заливаю. Якщо по казанкові настукали, різких рухів краще не робити... Два рази ходити не довелося: Сильвестр скерував до нас Фріца Бауха саме тоді, коли я закінчував наливати четверту каністру. Опецькуватий Фріц, не сказавши і слова, підхопив дві повні ємності і, перевалюючись із ноги на ногу, задріботів у бік табору.

Мені аж цікаво зробилося: це Сильвестр мене пожалів чи надав допомогу з міркувань доцільного використання робочої сили? Щось я не бачив, як вони когось, крім себе, жаліють... А сам беру дві каністри, піднімаю, та як зойкну! Поставив їх на землю і хапаюся обома руками за лівий бік:

— Усі ребра відбили! Несила мені підняти дві каністри! Стрільай мене краще тут! За що тільки такі муки приймаю?

Мій конвоїр почував потилицю:

— Одну донесеш?

— Одну спробую, — стогну у відповідь.

— Бери, яку хочеш, і пішли, — вирішив Іван.

Взяв я найближчу і пошкутильгав у бік табору. Озирнувся — він другу несе. Мені і справді було боляче, але не так, щоб я вже дві каністри не підняв. Я, звісно, бовдур, небесами не літав, але три чверті моєї роботи виконали небесні розумники!

Приніс я воду у табір і сів біля вогнища з Наталі дике потато чистити. Неподалік Сильвестр та Бартон з рештками генератора розбираються. Сиджу, шкуринку тоненько зрізаю, на Наталі зиркаю: кого ж вона мені нагадує? Тут і вона на мене глянула — я й оторопів: та вона — викапана Аспергілла Моудді. Я її, Аспергіллу, як оце вас, з п'яти кроків бачив. Понесло мене торік у кнайпу «Пупі-дом». Я ж таки шляхтич, могу хоч інколи відвідувати модні трактири? Я вже, здається, казав, що «Пупі-дом» — місце понтове, богемне. Заходжу, а там двоє молодих письменників — Суплікатор і Аспергілла — нові твори читачам представляють. То до Суплікатора — черга: книжки купляють, автографи просять, дівки молоді у вічі волого зазирають, доторкнутись до нього їм — щастя. А вже поговорити — злет на хмари. А Аспергілла одну чи дві книжки продала. Може, тому вона така зла? Чи хлопця в неї постійного немає? Так і чистив я з Аспергіллою, чи то, пак, з Наталі, дике потато, нарите ще вчора з Кроссбоу, і розмірковував: з різних планет жінки, з різних рас, а які схожі і зовні, і характером. Може, зовнішність визначає характер, чи характер відбивається на зовнішності? А коренеплоди — бульк та бульк у казанок: на три моїх почищених — один її. Тепер і вона на мене оченятами пострілює; може, і я їй когось нагадую, чи мої погляди якось по своєму витаумачила? Жінок, хоч наших, хоч прибульських, зрозуміти важко...

Аж чую: Сильвестр — Бартону:

— Електрична частина піддається ремонту. Можна зро-

бити на ручній тязі. Години дві покрутиш — рушницю на пару пострілів зарядиш, а твою тарілку — не потягне, хоч ми його усі по черзі цілодобово крутитимемо.

Бляха-муха, та це ж він генератор оживляє! Видно, не дарма Сильвестр на небесному кораблі хліб свій жував! А Бартон:

— Тоді нема чого тут сидіти, треба виходити на тверду землю і...

Що «і», він і сам, здається, не знав. А я подумав: «Невже Кроссбоу загинув ні за цапову душу? Оце вже дзуськи! Я буду не я, якщо не довершу того, що ми з ним розпочали!»

Сильвестр повільно так:

— Справді, нема чого тут сидіти...

Розділ 8. Дев'ять мінус три

Наплічника мені повернули, а от рушницю клятий Бартон закинув у трясовину. Тільки хлюпнуло... У наплічнику, звісно, усе перерили, але нічого не взяли. І сало, і навіть чемергес залишили. І пундики розгортали, але їсти не наважилися. Шкарпетки запасні, коцик — усе збереглося. Рушнички шкода. Нівроку, у мене вдома — ще дві, не рахуючи старої батькової. Головне — ніж у мене є, від Кроссбоу залишився. А мій у землян так і зник, сподобався, чи що? Вони зібралися швидко, та ноші виявилось чимало: намет, чотири каністри з водою, пошкоджений генератор, ящик з інструментом, ще якісь лахи. І у кожного з них ще й рушниця на додачу. Два казани — теж тягар.

Вони хотіли навантажити й мене своїм крамом, але я сказав, що слабкий ще, що у Драгві битих шляхів не буває: я йтиму першим, отже, повинний мати вільні руки. Я взяв свою лату, з якою і прийшов, Фуксову віддав Сильвестрові, вирізав з фікуса ще дві — важкі і незграбні. Гіршу всучив Аспергіллі — подумки я так називав тепер Наталі, другу — Бартону.

Я навмисно не попередив їх, що ставати удвох на одну

купину небезпечно, хоч би якою надійною вона здавалася. Вирушати сказав завтра на світанку — ночувати у Драгві ніде, треба вийти у прийнятніші місця протягом світлового дня. Я чудово відпочив у своєму курені: наплічника під голову підклав (мені що, звикати?) і виспався, як удома. Халабуду ж мою із собою не брати. А вони, уклавши вже намет до яскравого лантуха з якимись рунами, мали ночувати просто неба. Чи спали і як — мене і тоді не обходило, а тепер і поготів не хвилює.

А зранку, тільки засіріло, я виліз із своєї повітки, глянув, як солодко сплять інородці, крім чергового чорнявого Надя, і попрямував до вбиральні, — вибачаюся на слові, — попісяти. Не пам'ятаю, чи розповідав уже: поки ми з Кроссбоу не з'явилися на острові, ці небесні розумники паскудили по усіх кущах. Ми вирили вигрібну яму, перекинули через неї дві грубі дошки і загородили її з усіх боків тином. Ще й хвіртку таку-сяку прифігачили.

Виходжу з відхідку — Баух стоїть.

— Що, приперло? — підморгую.

— Ні, тебе пантрую, — тупо рапортує він.

— Думаєш — я там щезну? — показую на нужник.

— А що, мені сказали...

Я колись у Чорному місті був у балагані. Там один штукар заводив у клітку дівку, накидав накидку, говорив якісь нісенітниці, знімав полотнище — за ґратами замість красуні гарчав матхонський лев. На хвильку уявив: заходжу я до сортиру, Баух стоїть на чатах, а мене нема та й нема. Він усередину, а там на вічку сидить здоровенний хижак і каже: «Зайнято!»

Тоді б Баухові точно приперло...

Потім я рушив до джерельця — вмиватися, а той блазень — за мною. «Йолопе, — кажу, — я без своєї лати у трясовину не полізу», але він так і ходив за мною, як візок за муфлоном. Приходжу, а ті вже повставали, менжуються.

— Ну, — закидаю, — будемо пити каву та йти, чи як?

Тоді чого сидите, байди б'єте? Ватру б розпалили!

— Я тобі маю розпалювати? — визвірився Бартон.

— Ти собі розпали, друзям своїм! І мені, вашому провідникові, за яким підеш через смертельну небезпеку!

Він остовпів — не чекав від мене наїзду, а я повертаюся до Сильвестра і видаю:

— Шефе!

Механікові це — медом по губах, так вони всі раніше зверталися до Фінгера. А я:

— Шефе! Дозвольте мені без зброї на кулаках із капралом Бартоном побитись! Я, хоч і не одужав ще остаточно, маю гаряче бажання його провчити і добряче дати йому в диню! Він тут буде комизитись, а час спливає! Він буде вийожуватись, а потім ніч наздожене нас посеред Драгви і ми усі загинемо...

Ошелешений Бартон вичавив:

— Зачекай, Баррі, вийдемо ми з болота...

— Ти можеш у нього і не зайти, хай тільки шеф дозволить! Відкручу твою порожню макітру і до сортиру кину!

— Дозволь йому, шефе, — підтримала статус механіка як командира небесна Аспергілла. Вона вже вирахувала, що Бартон — найнебезпечніший, якщо підімне Сильвестра, то і її затопче, от і рада опустити його чужими руками. Вони — Аспергілли — такі: із задоволенням безкарно напаскудять людині, особливо — сильній.

— Баррі, відставити, — уперше зве мене справжнім іменем Сильвестр. — Капрале Бартоне, розпорядіться, щоб запалили багаття.

Йдучи до лісу, я завжди беру із собою тижневий запас кави. Я зварив її усю, — із кленовим цукром, що поклала мені моя незрівнянна, — налив собі у кухоль і зробив перший ковток. Потім закурив із задоволенням і знову ковтнув (ото — на солода!) ароматну гарячу рідину. Бачу — не наважуються куштувати каву мої супутники, той чайок усе ще пам'ятають...

— Якщо хтось не хоче, я добавки візьму, — стимулюю їх я.

— Хтось — хай як знає, а я хочу! — раптом заявила Ас-пергілла і налила кави й собі. — Якщо я довірилася людині у великому...

Овва, як ти заспівала! Я вже людиною став.

Пили каву усі, тільки Бартон відмовився: сьорбав кри-ничну воду, як в'язень Грагодамської вежі¹⁶ ...

Допив я, підвівся, ополоснув кухля, прочитав подумки «Збережіть мене, Небеса...» і кажу: «Рушаймо!»

...Сморідне болото видихало ядучий газ, на зеленій по-верхні густої непрозорої води пухкали, розганяючи ряску, ве-личезні бульки. Купини, вкриті осокою і курячою сліпотою, вгрузали під ногами у трясовину: один невірний крок — і Драгва поглине тебе, як бусол жабу — миттєво і назавжди. Сизе марево колихалося над драговиною. Усе було точнісінько, як минулого року, і мені часом здавалося, що у мене за спиною не жменька зайд, а непереможне ядранське військо, яке йде на не повержені ще руттійські фортеці. Я чомусь не думав, що буде, коли ми вийдемо на справжню землю, і сам дивувався, які прості думки крутилися у моїй голові: за кроком — крок, з купини — на купину, сонце почало припікати — піт тече під нагрудником уздовж хребта та по грудях, уже і сорочка мокра; за кроком — крок, ось і у чоботи води набрав... І у такт крокам пульсували ті слова: «...два мечі на лазуровому полі».

Я обернувся: йдуть. Баух і Баблгамські каністри тягнуть, за ними — Наталі (звісно, крім мушкета, нічого не несе), далі — Іван Курицин з генератором, за ним — Бартон з наметом, — що там нести, тканина тонка, невагома, — услід за капралом — Сильвестр. Лайош Надь з Дієго Лопесом, навантажені різ-ними лахами, замикають ланцюг.

Торік, ведучи ціле військо, я поставив людей з латами через одного; між ними — навантажені носильники. Який у цьому сенс, спитаєте ви? Дуже просто: якщо людина без лати

¹⁶ Грагодамська вежа – ядранська тюрма; відома тим, що саме у ній провела останню ніч перед стратою Грагодамська Діва. (Примітка перекладача)

провалилася, передній або задній подадуть кінець лати і вона врятується. По-хорошому треба було мати п'ять лат, а не чотири, і людей з ними розмістити так само. Та я уявив своїх єгерів, молодих хлопців, що пройшли усю війну, а вбиті були якимось небесним відморозком, обгорілого Кроссбоу, Тхора, пригадав усі наші приниження, вісім пар ніг, що місили мене, коли я вже впав, тьорки їхні, що я — дурень, варвар і дикун, і вирішив: йдіть, як собі знаєте.

А вони, такі розумні, навантажили останнього, Лайоша Надя, і казаном, і двома мушкетами (своїм і Фінгера), і ще якимись речами, призначення яких мені невідоме. У нього були зайняті обидві руки, він навіть балансувати не міг!

Його величність король десяти королів Покль Перший був торік у Драгві, тому добре знає, яка вона. Хто не був, поясню: не треба уявляти Драгву як безкінечну — від обр'ю до обр'ю — трясовину. Такого там — по саме не хочу, але є ділянки, які скоріше — плавні з острівцями, протоками, через які можна перейти убрид, треба тільки знати — де. Через деякі проточки кинуті кладки зі стовбурів дерев, зрубаних на тих таки острівцях. То вже — моя робота. Колись, ще за короля Раала, я водив до Рутті контрабандистів; вони збували там градамський бурштин, найкращий у світі. Зазвичай пачкарством займаються жадібні відчайдухи, але і вони ніколи не навантажували себе так, як ці понтогони — безвідмовного Лайоша.

Я озирнувся — йдуть. Старанно ступаючи слід у слід, чапають, сволота! Намагаються не розтягуватись, як я і вчив. Думаю — тут не так вже далеко острівець є, для цілого війська замалий, а ми удев'ятьох легко там помістимось на перепочинок.

Не встиг я це фاینесенько обміркувати, коли чую: позаду характерно плямкнула трясовина. Обернувся — точно: Лопес і Надь уже по груди у болоті. На одну купину удвох стали... А Сильвестр із латою застиг, рота роззявив, дивиться, як його людей Драгва затягує.

Я не витримав, крикнув йому: «Дай лату комусь з них!» А він стоїть, бліда поганка, учепився в неї, — з-під нігтів от-от кров бризне, — наче я сказав: віддай! Лопес почав борсатись, а це тільки гірше! Через хвилину лише голова над поверхнею стирчала.

— Сильвестре, — кричу, — матері твоїй тряся у печінку, дай Надю кінець лати!

Коли Лайош ухопився, я наказав:

— Не смикати! Повільно витягувати!

Це — аби сам механік не злетів у болото. Поки Сильвестр витягував хлопця, від Лопеса вже і бульбашок не лишилося. І що характерно: Бартон стояв неподалік на міцній купині і навіть не поворушився, не спробував когось врятувати. А у Аспергілли мотузка була кевларова. І теж стовбичила, як бабак у степу. Паскудні вони: кожен лише за себе.

Одне втішало мене: з вантажу, якого несли ті хлопці, не врятували нічого. Отже, вони втратили ще одну людину і аж три стволи. Було дев'ять, мінус три — лишилося у землян мушкетів усього шість.

Розділ 9. «Іншого міста я не відаю»

Земляни вийшли на острівець і звалилися на траву. Я скинув наплічника, зрізав єдине деревце, зробив з нього фіговеньку лату, кинув її біля Баблгамські — тобі, мовляв. Потім сів сам неподалік від Аспергілли, і кажу, нібито сам до себе:

— Попереджав же: смертельна небезпека...

Налив з фляжки чемергесу на долоню, розтер шию — накусала таки мошва. Бздо пішло... Зате не свербітиме! Я до того ж ще й закурив: нюхай, чучундро!

А вона:

— Баррі, ще далеко? — і оченятами пострілює.

Ну, думаю, любить дівка перших у колоні!

— Ще тричі по стільки, — лякаю. А вона очі звела, та як зітхне!

— Але, — додаю, — драгви ще миль п'ять, години на три ходу, а то — протоки, острівці, заболочені низини...

...Сонце ще чіплялося верхнім краєчком за небосхил, збираючись остаточно пірнути за обрій, коли я вивів свою команду на тверду землю. Це сталося дещо далі вглиб Руттії, ніж торік вийшло військо його величності. Я вирішив свідомо — до Анцу їх не поведу: там фортеця, військова влада. За кілька днів про гостей знатиме і Матхон.

З того моменту, коли чужинці вирішили йти з Острова Сликаків, я весь час прикидав на всі боки — куди їх вести. Була думка — затягти подалі у болото, сказати: не знаю звідси дороги. Та загинути разом з ними духу не вистачало. І я вирішив: найліпше місце — Відомль. Так-так, саме те місто, що колись було осередком руттійських вчених і магів, а тепер настільки занепало, що роками не спілкується із зовнішнім світом. Подумав: скажу — чужа держава, іншого міста не знаю. Поки тамтешня влада, якщо вона взагалі у Відомлі є, розбереться, що до чого, і вирішить, що робити — може, і я щось вигадая. Востаннє я був у там ще за минулого правління. Уже тоді це був занедбаний населений пункт: село — не село, місто — не місто... Ні те, ні се... Тільки здоровенне за площею. Стіна навколо була, але ветха і недоглянута: колись вибілена, а тепер крейда змилася з тиньку дощами. І тепер мало що змінилося, але треба розповідати, як було — за порядком.

...Я не дав землянам і секунди перепочинку: як тільки під ногами перестало чвакати, оголосив:

— Земля! — і одразу сказав збирати побільше хмизу.

— Що ти тут розпоряджаєшся! — налетів на мене Бартон. Я знизав плечима:

— У лісі темніє дуже швидко. А у нічному лісі у цих краях розпоряджається одна істота: матхонський лев. До вогню він не сунеться, походить по колу, повие — погарчить, та й по всьому. А без багаття — біда, ховайся в жито! Бо бачить вночі він краще, ніж ми з тобою вдень. Підкрадається той лев нечутно, зуби у нього, як кинджали, а голова завбільшки така,

як ті діжки, що ми залишили на острові. Якщо плануєш із ним зустріч — можеш хмиз не збирати.

Сильвестр усе чув, він недобре глянув на капрала і накавав:

— Усім збирати дрова.

Я підготував місце для ватри, ножем зрізавши дерен по коду, нарвав диких томатів, — їх там видимо-невидимо, — нарізав гілок на підстилку, — не лежати ж на сирій землі!, — подивився, чи вистачить палива на ніч, вирішив, що — так, помив плоди водою з однієї з каністр, роздав кожному по дві штуки, розпалив вогонь і сказав:

— Незабаром стане зовсім темно, до світанку раджу від багаття не відходити...

Котла разом із мушкетами ми втопили у болоті, коли загинув Лопес, отже і чаю, бляха, не могли зігріти. Я вирішив: маю право, дістав з наплічника флягу з чемергесом, розрізав на чверті соковитий томат, налив собі чарочку по вінця і одним ковтком випив. Кинув до рота шмат плоду і відчуваю, як по жилах розливається живий вогонь... Подумав трішечки й хильнув ще одну. Жую томата: кисло-солодкий, саме та кондиція, що треба; коли — чую голосок:

— А що це ти п'єш, Баррі?

Звісно, хто б ще міг бути — Аспергілла поряд моститься. Звідки мені знати, як по-їхньому — самограй?

— Не знаю, як назвати, коробку дай, може вона знає...

Тією штукаю ми вже практично не користувалися, кажу ж, скоріше за все, у мене — здібності. Штукенція ця при ній виявилася, дає мені.

— Самогон, — кажу рутгійською. Коробка — анітелень. Поправляюся. — Домашню горілку.

Тепер таки щось пролунало.

Витріщилася вона на мене оченятами водянистими, а тоді:

— А мене пригостиш?

Даю їй повну чарку; понюхала, здригнулася, заплю-

щила очі і тільки — ковть! Підсунув я шматок томата: воно ж пече без звички.

Просікаю — Бартон на нас косяки давить. Ще приб'є уві сні...

— Шефе, — кажу. — Треба налаштувати чергування, бажано по двоє. Бо як один вартуватиме, може заснути і прогавить вогонь. А удвох веселіше. Нас восьмеро, от і діли ніч на чотири зміни.

Він подивився на ручного годинника, — я вже казав, у них такі були, — щось поміркував і каже:

— На три зміни по три години: перша — я з Іліасом, друга — Бартон з Курициним, третя — Надь з Баухом.

— А ми? — дивується Аспергілла.

— А ви не будете, — вирішує корабельний механік. — Ти — жінка, Баррі — не з нашого екіпажу, до того ж він потрібний нам зранку свіжим.

— Якщо службу п'ялити не прийдеться, то можна ще одну бахнути, — зібрався було побавити себе я.

— По одній? — натякає землянка.

Бартон тільки зиркав. А нам що? Накотили — час в люлю.

— Дрова раджу розраховувати, аби до ранку вистачило, — кажу всім.

Дістав коцика, наплічника поклав під голову, тільки хотів влягтися, аж бачу — Аспергілла кішкою скрутилася, бо було вже прохолодно. Накрив її — нащо їй мерзнути? Тільки ліг — вона до мене сунеться, кінцем ковдри накриває. Тулиться сідницями, а сама жінкою пахне, солодко, як небесна... У мене колись були небесні жінки. Отже, я за базар відпов... знаю, що говорю.

Тю-тю-тю, — думаю. Це вже ні! Повернувся до неї спиною і почав думати про полювання на муфлонів. Бо мені це — ні до чого; не те, щоб я зав'язав із цим, та я, коли побуду з жінкою, то неодмінно хоч трохи на неї западаю, а з цими зайдами мені усі ці ніжності і на фіг не треба.

Тільки задрімав — десь поряд заревів матхонський лев. Знаєте, як кричить ця тварюка? Наш бушарський поступається йому розмірами, і то його рику новачки не витримують, а цей... Спочатку низько-низько, як басова труба у військовому оркестрі, а потім — голосно і потужно, здається, небо дрижить від його голосу! Ті підхопилися та за свої мушкети!

— Не треба, — кидаю їм. — Він сердиться, що ми зайшли на його землі, але, поки горить вогонь, до нас не підійде.

Аби супутнички мої не закіпешували, я сів біля вогнища і закурив: типу все ніштяк, чікі-пікі, пафос і роко-бароко¹⁷, хоча разів зо три спиною відчув погляд тварюки. Досить довго лев виписував кола у темряві і басовито сварив нас, аж раптом десь далеко зарепетував кугуар. Цей звір менший за лева і не такий могутній, але він дуже спритний мисливець, і я вже точно знав, що лев нас покине, бо ми — не здобич, і вирушить на пошуки чужака, аби вигнати нахабу зі своїх угідь.

Навіть звірі відстоюють свою територію від чужинців! Зранку ми зібралися, не відпочивши як слід, і, голодні, попрямували на північ. На другий день нам відкрився Відомль. Він вставав з лісу, як примара, як тінь мерця над кладовищем. З величезної стіни, колись оштукатуреної і побіленої, дощі зміли вапно, ворітниці на брамі — напіврозчинені, вежі височать, вкриті мідними ковпаками дахів, зеленими від часу...

Між величезними брилами, якими вимощена дорога — відгалуження Матхонського тракту — повиростала трава, і ніхто не витоптував її. Шляхом не їздили. У старій караульній буді — порожньо. Колись її розфарбували смугами у два кольори, і ще можна розібрати відтінки, але фарба давно вигоріла на сонці і розтріскалася, а сама буда по пояс втопала у кропиві. Розміри Відомля і понині вражають, але сліди розрухи помітні усюди. Та я вмить просік, що місто населене: там з комину тягнеться у небо легкий дим, там у вікнах башти — живі квіти, там — свіжі фіранки.

¹⁷ Добре, чи що? (Примітка перекладача)

— Що це за цвинтар? — забурчав Бартон чи то невдоволено, чи то підозріло.

— Це місто Відомль. Колись було велелюдним і квітучим. Тут жили...

Я не знав потрібних слів їхньою мовою і попросив Аспергіллу:

— Дай коробочку.

А коробочка завжди при ній.

І я почав, звісно, небесною:

— Тут жили великі вчені і маги, були школи та академії. Тут жили найрозумніші вчені. Вони вигадували фарби і ліки, конструювали різні хитрі прилади, спостерігали за зірками і вивчали надра. Вони знали сплави майже такі, як їхні предки, що прийшли з неба. А тутешні медики лікували холеру, успішно протистояли пошестям і вміли зашивати рани. Кажуть, що вони практикувалися у цьому на собаках. Математики робили якісь божевільні обчислення, а маги були такими могутніми, що легко викликали зливу та припиняли буревії. Усі мешканці міста були письменними і, навіть, освіченими.

— Та невже? — не повірив Курицин. — Просто Кембридж якийсь.

Він так і сказав — Кембридж. Що воно таке — тепер не довідатись, але слово врзалося у мозок. Кажу ж, треба було мені вчитися свого часу. ..

А Сильвестр поцікавився :

— І що ж сталося з містом, що воно тепер аж так занепало?

— Тут, бачиш, яка справа. У Відомлі було дві академії, кілька шкіл, ремісницьке училище, але жодного собору. Вони, вчені, стверджували, що поблизу соборів не могли робити свої винаходи та відкриття, що собори пригнічують їхню творчість... І тікали сюди з усієї Руттії пачками. І врешті-решт накопичили море знань, про які церковникам нічого не відомо. А тутешня церква має величезний вплив на державу. Столичні

каптурники почали нашіптувати імператорові Нуру, батьку теперішнього Борвальда: крамола, мовляв, чорнокнижництво, знання від лукавого. Той зібрав своїх вчених, здебільшого — тупих блюдолизів, і прибув у Відомль з ними, прихопивши тисяч десять війська. Дізнання робити... Катували тих мудреців і тиранили: «Зізнайтеся, що ваші досліди на шкоду імператорові». Усі хіміки були звинувачені у виготовленні отрути, медики — у вівісекції, механіки — у змові з Нижнім Світом. Одиниці врятувалися, а школи та академії розгромили і згодом позакривали.

— Чи не простіше було у місті собор побудувати? — зацікавився Сильвестр.

— Собор звести — не штука, де для нього Небесний камінь взяти? — настала моя черга запитати.

— Що за камінь? — підсунулася Аспергілла.

— Кристал такий неймовірно рідкісний, у соборах обов'язково встановлюється, — з'їхав я по-рихлому без жодних тлумачень. — Отже, Відомль тепер — глухомань, занедбане і нікому не потрібне місто.

Я мало не сказав, що саме сюди я приводив ядранських контрабандистів, та вчасно стямився: я ж представився державним службовцем! Тому просто додав:

— З цього боку Драгви іншого міста я не знаю...

Розділ 10. Іванів «земляк»

У Відомлі розмовляють руттійським діалектом небесної мови: вони не розрізняють «і» та «е» у деяких ненаголошених складах, оглушують приголосні на кінці слова. Ковтають голосні «о» та «а» у складах після наголошеного. Звідки я це знаю? А наша куховарка колись закінчила унiверситет у Гасхурні, кафедру небесної мови та літератури. Родом вона була з наших країв. Приїхала, а єдине вільне місце — гувернанткою

у нашій родині. Вчила мене, а, коли я підріс, статки наші стали такими скромними, що батько викликав її і сказав: «Куло, я не можу більше утримувати домашнього вчителя». А у неї — ні шеляга за душею. Татусь пожалів: «Як хочеш, лишайся куховаркою» Куди їй було подітись? Та і ми до неї звикли: років десять жила вона у родині. Тоді мені, шмаркачеві, здавалося, що вона підстаркувата: їй було за тридцять. Тепер мені самому більше. Хай там як, а завдяки її трудам рутгійський, сильбертальський та партеренський діалекти небесної я більш-менш знаю. Не говорячи вже про високу небесну. От тільки прангівського — ні рила, ні вуха: Гряда у ті часи ще сили не набрала і вважалася державою ... м'яко кажучи, некозирною. Це тепер вони півсвіту нахиляють, а тоді їхній король Доар Третій ще не звався Переможцем. Багато води з тих пір сплигло. Тепер вже онук його, Зульфікар, на троні, а ядранська принцеса стала тамтешньою королевою. Власне, що ж я вам це розповідаю, ви і самі усе знаєте.

Так от, виявилось, що хитра коробочка, що її весь час при собі тримала Аспергілла, не дуже-то рутгійський діалект розбирає, а особливо — місцеву приольську говірку, і видає часто-густо таке гониво, на макове зерня сенсу немає! Отут і знадобилася моя недобита наука.

Лише ми увійшли, у мене з'явилося стійке враження: за нами слідкують. Я рідко помиляюся у таких речах, а покійний Кроссбоу схибив раз лише за усе життя — з тим клятим островом.

Отже, зайшли ми до міста крізь браму, якої ніхто не охороняв. Широка пряма вулиця веде до центрального майдану. З попередніх відвідин я знав, що місто являє собою ідеальне коло, поділене на рівні чверті головними вулицями, які збігаються до центру. Квартали забудовані кожен за своєю системою, бо селилися у них за професіями: в одному — хіміки та медики, далі — ті, що вивчали надра і математику. А там — астрономи і маги. На головному майдані у них не собор і палац правителя, як усюди, а дві академії: природнича і точ-

них наук. У природничій досліджували і вивчали хімію, медицину, гірничу справу, а у точній — математику, астрономію і — от вже не врубаюся, чому, — магію.

Кажуть, що тутешні маги могли на відстані спілкуватися і з відступниками з Арпаду, і з Зарою Пьорпл, і навіть із Арсланом з Майвани. А якщо діяли укупі, то, подекують, разів зо два зуміли докликатись самого Ардаліона!

У Відомлі не було мистецтв — тутешні мешканці вважали красивим те, що практично і надійно.

Ну, йшли ми до майдану Двох Академій ланцюжком, брудні та стомлені. І я весь час відчував на собі уважний погляд. Будинки уздовж вулиці Кращих Спудеїв (прикололися мудрагелі з назвою, га?) красиві, та недоглянуті й пошарпані, у багатьох вікна забиті дошками. Хотілося пити: вода у нас закінчилася ще вранці. Похмуре небо Відомля висіло просто на верхівках башт, і, хоча сонця не було, — хмарило, — через тепле і вологе повітря дихалося, як у рутгійській лазні. Перед академіями — фонтан. Кажуть, тут колись студенти вийожувались один перед одним у змаганнях на найрозумнішого — диспутах. Уявляю собі цю картину: натовп блідих неповнолітніх ботанів; той, чия черга базлати, лізе на край фонтану — он яке заглиблення витоптали!

Фонтан, слава Небесам, виявився справним, і вода лилася з нього свіжа. Тільки ми напилися, дивимось: до нас ціла процесія. Попереду — старпер у кліфту на кшталт балахону, сивий, грива по плечах, лінзи на носі. На шії — медальйон на ланцюжку. У руці — якась пофігень: чи то ціпок, чи то патерця. За ним — два таких само дідугани і кілька чоловіків мого віку.

— Я розмовлятиму з ними сам! — вирішив Сильвестр і наказав Аспергіллі. — Дай-но транслейтера!

Так от як зветься та дивна коробочка! Я вперше почув її назву і запам'ятав про всяк випадок. Тільки облом вийшов з їхнім транслейтером: діди-то його розуміли, а от він їх — ні. Коробка видавала саму ахінею!

— Баррі, — питає механік, — ти розбираєш, що вони говорять?

— Звісно, — посміхаюся я.

— А чому прилад не може?

І тут я в'їжджаю: коробка говорить абсолютно правильною класичною небесною! Так писали романи великі майстри минулого років сто — сто п'ятдесят тому, тепер так розмовляють лише попи у соборах небесних народів. По-перше, жива мова з тих пір змінилася, по-друге, у Рутгійському Приоллі — жодного собору! Видно, я мав рацію, коли говорив Фуксові, що не тільки звідси можна подивитись через кристал туди, але і вони звідти могли спостерігати за нами! Нічого не пояснюючи Сильвестрові, буркнув:

— Мало слів знає.

— Тоді ти перекладай, — вирішує, та машинки, бачу, не вимикає.

Я наблизився до сивого, той тільки глянув, одразу мене вичислив.

— Пан з Десяти королівств? — питає ядранською.

Ви, звісно, знаєте, що рутгійці досі називають нашу державу Десятьма королівствами.

— Я єгермейстер баронства Покко Баррі Арчо, — презентую себе. — А ці люди прилетіли з Неба на Вогняному птахові. Вони перебили моїх підлеглих, зустрівши випадково під час нашого рейду у Драгві, захопили мене у полон і примусили вивести на суху землю. Вогняного птаха поглинула трясовина.

— А я, — каже сивий, — міський голова Відомля академік Аристарх Ртищев. Я бачив приліт Вогняного птаха.

У мене мову відібрало від подиву. Міський голова повернувся до прибульців.

Транслейтер не знає ядранської, і механікові не було зрозуміло, хто перед ним.

— Це — командир загону з Вогняного птаха Сильвестр Корнер, — підхопивсь я і нарешті вже представив одне одному

головного зайду і руттійця. Академік церемонно вклонився, а землянин недбало кивнув головою.

— Ми зробили вимушену посадку на вашій території, — почав Сильвестр. — І маємо певний час пробути тут, поки нас не заберуть.

Він так і не повірив, що вони — останні земляни! Але Бартон так затято промацував небо своєю парасолею, сигнали туди давав! Якби там хтось був, невже не відгукнулися би?¹⁸

— Ми маємо відремонтувати деякі прилади, — вів далі механік.

Про що це він: невже сподівається відродити повну потужність генератора?

— Ви, певно, розумієте, — таумачив він, — що ми знаходимось на вищому ступні розвитку і володіємо знаннями, для вас ще довго недосяжними, і зброєю, якої ви навіть уявити не можете... Тому ми розраховуємо на вашу гостинність і сподіваємось бути корисними вашому місту, а може, й державі.

Красиво підвів, падлюка! Але міський голова Відомля Аристарх Ртищев тільки примружився, розглядаючи його крізь товсті окуляри.

— У нас є одне нез'ясоване питання, — видав, нарешті, академік. — Покко — одне з десяти королівств, які складають державу Ядран. Імперія Руттія, де ви знаходитесь, рік тому підписала з цією країною угоду про довічний мир і добросусідство. Баррі Арчо — посадова особа цієї дружньої держави, яка перетнула кордон Руттії за обставин, що жодним чином від неї не залежали. Відтак, він не може знаходитись у Відомлі у іншому статусі, ніж статус гостя.

Ми з транслейтером удвох якось переклали цю промову.

— Ви аж так дорожите миром з цим Ядраном? — заці

¹⁸ «Баррі нічого не знав про кілька радіомаяків, залишених прибульцями на острові. Ці маяки ще чотири роки волали про допомогу у порожнє небо», - твердить пізніший допис іншим почерком на полях рукопису. (Примітка редакції)

кавився Сильвестр.

— Мир надто дорого нам коштував, — відповів Ртищев.

— Гм... — На мить задумався землянин. — Ну, що ж... Мавр зробив свою справу, хай буде вашим гостем.

Невідомий мені «мавр» був перекладений коробочкою як «атріанець». Шкіра у атріанців чорна, мов крукове перо. Що мав на увазі цей небесний блазень? Якщо те, що у мене руки і лице чорні від диму багаття, біля якого ми просиділи усю ніч, або від бруду, якого не було чим змити, то хай би на себе подивився! Глист у комбезі!

— У такому випадку, — знов у повній відповідності до етикету вклонився Ртищев, — я і старшини міста ласкаво просимо вас до Відомля!

Старшини змавпували поклон Аристарха.

— Дякую, — кивнув механік. — Я хотів у вас спитати, пане голово, звідки у вас таке прізвище, схоже на ті, що носили мешканці однієї з країн на моїй рідній планеті?

— Це прізвище, — гордо повідомив академік, — мої предки принесли з неба!

— Іване, — гукнув Сильвестр Курицина. — Йди-но сюди, я тобі земляка знайшов.

Дурний він, той механік! Може, вони і були віддаленими родичами, але, народжені на різних планетах, аж ніяк не земляками!

Розділ 11. Дуже-дуже важливо

Землян рутгійці поселили у «гостинному домі». Колись це був знаний готель, та після Нурової «перемоги» над містом він геть втратив колишній шарм, фарби зблякли та позолота полупилася. Тепер сюди дуже рідко зазирали заїжджі та захожі, коштів на його утримання ніц не стало.

Деінде вибиті шибки замінили бляхою, а у лівому крилі підтікав дах, там погнила підлога, і цю частину будівлі більше не використовували. Звалася ця нічліжка «Конгрес-палац», ко-

“

”... я бачив приліт Вогняного птаха...” Стор.272

лись тут проводилися східняки вчених з усієї Рутті. Навряд чи у них вийшло би провести таке збіговисько тепер: із величезної напівкруглої зали засідань, що примикала до будови з тильної сторони, давно повиносили усі меблі і пустили на дрова. Що за... Ліс підступив під самісінькі стіни міста!

Проте для гостей з Неба знайшлося кілька більш-менш прийнятних умебльованих кімнат з шибками у вікнах та зів'ялих кольорів килимами на стінах. Їм приготували ванни, пристойно нагодували і застелили ліжка ідеально чистими по-стелями.

А мене академік запросив до себе! Мешкав він у височенній вежі на майдані Двох академій. Я із насолодою вимився у величезному казані з гарячою мінеральною водою (дрова горіли просто у нього під сподом), перевдягся у чисте («Ваш одяг виперуть», — сказав міський голова), поголився і вийшов сяючи, як новенький прангівський кондор¹⁹. Пан Аристарх навіть не впізнав мене у перший момент.

Це купання класно відновлює сили: лежиш собі у гарячій воді, підклавши під сідниці та п'яти, щоб не обпектися, спеціальні пласкі камені, і спостерігаєш, як навколо тіла мерехтять дрібні лоскотні бульбашки.

У сусідній кімнаті накрито було шикарного стола. Ковбаски по-сильбертальському дражнили пряними ароматами, а білий пишний коровай вабив рум'яною скоринкою, складені гіркою, червоніли стиглі томати. Зелень різних сортів, солоні грибочки... Я вже не кажу про маринованих равликів та в'ялих метеликів (от і тепер повний рот слини). Масло, соуси, риба. І серед цього розмаїття нахабно пітніла велика пляшка руттійської горілки, яка практично не поступається всесвітньо-овідомій кайванській! Мало не забув: ще стояв глечик із соком гірської сливи.

Господар жестом запросив мене обідати. Я ледь стри-

¹⁹ Золота монета Королівства Гряди (Прим. перекладача).

мувався, аби не накинутись на всі ці наїдки, але не міг же поводитись по-бидлячому в товаристві такого гречного пана.

Академік дав мені втамувати перший голод, потім налив по чарці:

— За знайомство!

Ми випили, і він завів дуже цікаву розмову:

— Я запросив вас до себе, пане капітане, зовсім не тому, що ви видалися мені дуже симпатичним або я надто люблю іноземців.

«Йоханий бабай!, — думаю. — Та що ж це таке? Невже мене покликали, аби поливати?»

Очевидно, щось відобразилося у мене на лиці, бо пан Ртищев замахав руками, як вітряк крилами:

— Ні-ні! Не подумайте, що я упереджений щодо вашого народу! Але, знаєте, своя пазуха таки ближча! Питання, майстер Баррі, яке мені хотілося би ...ні, не так, яке я вважаю за потрібне обговорити з вами, значно важливіше, ніж расові та релігійні забобони. У мене не виникає жодного сумніву, що люди, яких ви привели до Відомля, прилетіли з тієї, першої Терри. Я б сказав, Пратерри.

— Це для вас, небесних, вона — перша Терра, а для нас — джерело агресії, — ввічливо посміхнувся я. — У мене теж сумнівів немає. Я бачив їхню зброю, бачив прилади, матеріали, з яких зроблені їхні речі. Такого на *нашій Террі*²⁰, — я навмисно посилив тут наголос, — не те що зробити, уявити ніхто не міг.

— А якщо зважити на те, що я бачив приліт Вогняного птаха... — сухий довгий перст академіка націлився кудись у стелю.

— Як бачили? Невже ви ходили у Драгву у вашому віці? — здивувався я.

²⁰ Іронія Баррі зрозуміла: хто не знає, що до появи небесних народів планета звалася – Ядран, а самі ядранці зуть її так і досі (*примітка перекладача*).

— Та ні, — поблажливо усміхнувся старий. — Я бачив його у телескоп.

Тут він зрозумів, що я нечітко знаю значення цього слова:

— Це приблизно те саме, що далекоглядна труба, тільки телескоп значно більший і сильніший. Він призначений для спостереження за небесними світилами. Встановлюється телескоп у спеціальній астрономічній майстерні — обсерваторії; у мене така облаштована на горищі. Десь на початку літа я вивчав небеса у секторі сузір'я Малого Дракона. Там спостерігалися два яскравих і незвичайних спалахи.

Він говорить, а я прикидаю: час полону, прихід Кроссбоу до моєї контори, відомості про Тхора-болотника; так, усе співпадає, саме початок літа. А спалахи — то вибухи їхніх кораблів.

Аристарх же торочить:

— Я побачив небесне тіло, яке з тієї частини неба прямувало точнісінько у бік Терри. Спочатку я подумав, що це — величезний метеорит, і щиро просив Небеса, аби вони пронесли його повз нашу планету! Але — ні, воно, це тіло, наближалося невідворотно. Ви уявляєте собі, які катастрофи може спричинити зіткнення з гігантським метеоритом? Ні? А я колись проводив розрахунки. Від зміни клімату, пожеж і потопів аж до відхилення осі обертання планети! Я заляк, як кролик, що зазирнув у вічі ольському пітонові, і безсило дивився на астероїд, що неухильно наближався. Я вже не знав, кому молитись: Небесам чи Мольфарам ... Думок не було — жах паралізував мене. Але я — вчений, і підсвідомо почав підраховувати силу, з якою болід вдарить у Терру. Для того небагато треба знати: масу, висоту і швидкість. А прискорення падіння на Террі постійне. Я ще раз вдивився в об'єкт, намагаючись бодай приблизно визначити його розміри, і раптом мене аж підкинуло: він не тільки не прискорювався, він змен-

шував швидкість і змінював траєкторію! Я кілька разів бачив, як падають метеорити, і зрозумів: це щось інше.

Незабаром у мій телескоп можна було розгледіти сріблястий предмет у формі диска, який плавно опускався у Драгву, випльовуючи з-під себе жмути яскравого світла. Чим же ще це могло бути? Я думав — безкінечна бездонна трясовина поглине Птаха і його пасажирів, але за кілька днів над місцем його падіння з'явилися спалахи, потім постала заграва, і я зрозумів: нічого ще не скінчилося; тільки почалося. Тоді я спрямував телескоп у бік Драгви.

Коли сьогодні зранку я побачив над лісом дим багаття, то став чекати на гостей.

Вони з'явилися, і серед них були ви. Так от що я хочу вам сказати, пане Арчо! Я чітко усвідомлюю, що небесні народи Терри і ядранці — дві абсолютно різні раси. Що ці прибульці за походженням повинні були б становити якусь споріднену нам, небесним, породу чи біологічний вид. Але, знаєте, я не впевнений, що те втручання у свою внутрішню сутність, яке скоїли вони понад дві тисячі років тому, не віддалило їх від нас на відстань більшу, ніж та, що є між нами та вами. По-друге, я не переконаний, що дві тисячі років, проведених нами тут, не змінили нас самих, і, по-третє, чи не зблизило нас із вами те, що відбулося не так давно на Гряді, на відстань значно коротшу, ніж та, що є між нами і цими прибульцями. Принаймні, одразу після виверження вулкану П'ять Димів і візиту Мольфарів я виписав з Собачої Голови мезумську вівчарку. Ви ж чули, що собаки-метиси, народжені від в'язок порід, принесених з неба, і місцевих, не давали потомства. А я схрестив ту вівчарку з ядранським грагодамським хортом, виростив пса, і зробив йому в'язку із самицею рутгійської вівчарки. Я ніколи не бачив таких здорових і міцних цуценят, як ті, що вона принесла!

Ми завжди експериментували на собаках: потім усе підтверджується на людях. Виходячи з цього і знаючи, що принесли на Терру небесні зайти минулого візиту, я вирішив, що

їхні нові відвідини — це вже спільна проблема для наших народів. Через те я і запросив вас, пане капітане, а зовсім не тому, що ви таки видалися мені доволі симпатичною людиною.

...Тут я не витримав і вивалив йому усе, що з нами сталося, що знав про цих, — як він там казав? — візитерів. Не буду знов переповідати, ви ж те все вже знаєте.

— Без попередження відкрили вогонь, повбивали невинних людей, принаймні — єгерів, виявили неповагу по представника влади, полонили його і зробили як не рабом, то прислужником... Це дуже важливо знати і всебічно обдумати... особливо, якщо зважити на те, що на завтра цей Сильвестр попросив аудієнції...

Рутгійський академік Аристарх Ртищев замовк і замислився, а я вирішив ще трохи попоїсти: на острові у Драгві — це тобі не у кума на гостині!

Господар мовчки налив нам горілочки, меланхолійно цокнувся зі мною, без слів випив, беззвучно зажував шматочком вистиглої ковбаски по-сильбертальському.

Нарешті я наказав собі припинити їдження, і вчений з Відомля ввічливо поцікавився:

— Чи бажає пан капітан ще чогось?

— Якщо така ласка вашої вельможности, — сказав я, — мені б дуже хотілося закурити, а ще більше — подивитись у ваш телескоп.

— Нічого нездійсненого у цих бажаннях не бачу, — аж розквітнув літній мудрець. — Я із задоволенням покажу вам телескоп, ба більше, що я його сам сконструював. Та і ніч сьогодні безхмарна.

Ми видерлися на горище Аристархової вежі. Величезна, у півтора моїх зрости, далекоглядна труба цілилася у небо через спеціальний, штибу корабельного порту, отвір у напівкруглій бані, мідним шишаком насунутій на маківку вежі.

Я зазирнув у окуляр і офігів: чорне безкінечне оксамитове небо насунулося на мене, і зірки, близькі та яскраві, підморгували мені з відстані одного арбалетного пострілу.

— Бляха-муза! — вигукнув я і схаменувся. — Даруйте, пане академіку!

— Не переймайтеся, дорогенький, — усміхнувся Ртищев. — Я, коли погледів у нього вперше, ще не таке сказав.

— А що ж саме? — зацікавився я.

— А у вашій мові таких слів немає, тільки у руттійській!
— гордо повідомив Аристарх.

Я не став його розчаровувати тим, що я ці їхні слова також добре знаю .

— Давайте я покажу вам вашу кімнату, пане капітане,
— запропонував академік. — Вам необхідно відпочити: завтра аудієнція, ви як перекладач теж маєте там бути.

Аристарх довів мене до міцних дверей з кайванського дубу, штовхнув стулку:

— Оце ваша кімната, прошу.

Раптом додав:

— Усе, що ви повідомили про землян, дуже-дуже важливо.

Розділ 12. «Вони думають, що знання — все»

Я чудово виспався на чудових ляних простирадлах. Такі тільки у Руттії і вміють виробляти. А коли прокинувся, на стільці біля ліжка побачив свій одяг, чистий і випрасуваний. Ми з господарем башти випили кави і поспішили до Академії точних наук. Аудієнцію було призначено в бібліотеці. Чому Ртищев вирішив вчинити саме так — гублюся у здогадках²¹. Тут слідів занепаду — жодних. Усе доглянуте, навіть — респектабельне. Повно новинок світової літератури. Навіть наша, ядранська, представлена. Он ціла серія «Конфірмація слова» покківського видавництва «Валькірія»: Ханна О'Ма — «Вихо

²¹ На полях рукопису проти цього місця – примітка рукою самого короля Поля І: «Та через бідність! Єдине приміщення, яке вони здатні підтримувати у пристойному стані – бібліотека»

ватель»; Бао Тур — «Той, що береже святиню»; Вем Гласс — «Геніальний найманець», ще якісь... На сусідній полиці — й Ондр, і Покль, і Суплікатор, ще — Роза Дбук, Дена Сен. Шеренгою — «Народ» Матти, «Коти-горшка» Коу Жляна, «Лейтмотив для роздумів» О'Кона, і, здається, «Плазування перед плазуном» Франьо Вареша. Академіки з Відомля — які ще залишилися — слідували за нашою літературою попри скруту...

Земляни з'явилися, тільки—но бамкнули удев'яте куранти на вежі академії, єдині у місті. Першим зайшов Сильвестр — охайний, виголений і підтягнутий. За ним — Аспергілла. Вже потім — Бартон і усі інші. Підпорядкованість встановилася, зрозумів я. І по тому, як свідомо уникала мого погляду жінка, я почав здогадуватись — яким чином.

Власне, нічого не маю проти, я на її гудок чергу за Фінгером не забивав. Та як згадаю, як вона блищала на мене очима, як пила чемергес, як тулилася вночі біля вогнища у приольських хащах — коти серце шкрябають!

За землянами зайшли двоє руттійців з учорашніх, і аудієнція почалася.

Спочатку сторони гнали протокольний порожняк, і коробочка, чи пак, транслейтер, торохтіла без упину. Потім земляни перейшли до діла, знадобилися і мої послуги.

Сильвестр запропонував познайомити голову і старшин із деякими досягненнями їхньої техніки, особливо — зброї.

Домовилися на вечір. Неподалік від академії є пустир на місці лабораторій, зруйнованих під час Нурового шмону, там і мала відбутися показуха.

Потім Сильвестр обережно розпитував академіків про розвиток місцевої науки і техніки: чи підкорили вже енергію вітру і води, що падає.

— Так, вітряки і водяні млини у нас є, — обережно повідомив академік.

— А у якому стані у вас хімія? — не вгамовувався меха-

нік.

— Була у кращому, тепер, за певних обставин, дослідження майже зупинилися, — розпливчасто відповів рутгієць.

А той своє товче: чи вміють виробляти кислоти, чи знають лужні сполуки, які метали відомі, чи роблять сплави.

Аристарх весь час занижував свої знання. Коли ж дійшли до механіки, до стану токарного і слюсарного ремесел... Налапшати Сильвестрові було важко: кожен півгодини на весь Відомль відзвонювали куранти, і він, нехилий механік, чудово врубався, що треба знати і вміти, аби створити таку штуkenцію.

— Нам потрібний вітряк у повне розпорядження, деякі верстати і матеріали, і за півроку, я сподіваюся, ми зможемо переконати ваш уряд у необхідності відродження досліджень у повному обсязі, — заявив небесний зайда.

Я чудово розумів, яка спокуса повстала перед рутгійським академіком. Тим більше, що ми з ним ні про що не домовлялися. Одна справа — мої слова, що буцімто переконали Аристарха, зовсім інша — аргументи землян. Що буде, коли вони проти моїх слів пред'являть свої докази: кишенькові ліхтарики, запальнички, ножі, які ріжуть скло, кевларові мотузи і комбези, Бартонову валіжку і, головне, свої мушкети? Чи не засумнівається тоді старий мудрагель? Що таке п'ять загиблих ядранців проти блискучих можливостей для нього особисто? Люди слабкі: вони часто чинять проти совісти заради вигод, ще й переконують усіх гаряче: іншого виходу не було. Так гаряче, що й самі починають вірити у своє гониво.

— Але найперша наша потреба, яку ми хотіли б задовольнити — вітряк, — бубонів Сильвестр.

Академік кивнув головою, але зробив це так, що я і не в'їхав: він підтвердив те, що зрозумів прохання, чи те, що виконає його.

Я йому розповідав про зіпсований генератор, про його ремонт і ручну тягу, отже, він, думаю, одразу здогадався, для чого землянам вітряк: вони хотіли використати його як двигун

для своєї машинки, аби повернути можливості своєї зброї. За всю аудієнцію жінка на мене так і не глянула. Я згадав, як вона копала мене ногами у ту трагічну ніч, і затусував свої симпатії куди подалі.

...Манекен спалахнув ще яскравіше, ніж горіли мої товариші. Не так давно ми вирушили у Драгву уп'ятьох, тепер я був один. Сильвестр, запаливши опудало у старому академічному мундирі з одного пострілу (вони говорили — імпульсу), переможно глянув на Аристарха: мовляв, як тобі?

Академік Ртищев мовчки дивився на вогонь, а відображення пломеня танцювало у скельцях його окулярів. Після імпульсу всі інші фокуси прибульців, навіть потужний промінь з малесенького ліхтарика, враження на рутгійців не справляли.

Старшини Відомля лише презиралися, а міський голова німо дивився, як догоряє мішень. Коли програма земельн закінчилася, він рівним голосом сказав:

— Вважаю, що ознайомлення з технічними досягненнями наших гостей пройшло вдало.

Після чого відкланявся.

Ввечері вдома Аристарх був заглиблений у себе, про щось розмірковував, упівголоса розмовляючи сам із собою, до вечері майже не доторкнувся. Я не міг викупити, що він там собі кілешує, аж раптом старий розумака видав:

— Техногенна цивілізація...духовні каліки, безсердечні обізнані рагулі! Вони думають, що знання — все! Та знання у чистому вигляді — ще майже нічого!

Розділ 13. Випускник Відомльської академії

Рутгійський академік рішуче витяг з шафи пляшку «Драконового сузір'я», таку стару, що подібні за формою я бачив ще в батька, відкоркував, налив нам по півсклянки, цокнувся зі мною, невміло вихлебтав віньяк і оголосив:

— Баррі, я хочу вам дещо показати.

Він привів мене до непримітних дверей на другому по-

версі його башти, витяг з кишені ключа і відчинив приміщення. Невеличка кімната освітлювалась газовою лампою; вони поширені у Руттії, особливо на сході і півдні. Чиста і охайна, світлиця була скупю вмебльована: ліжко, стіл і високе крісло, схоже на наш фотель, повернуте до розчиненого вікна. Академік підвів мене ближче: у кріслі нерухомо сидів молодий чоловічина у домашній сорочці і м'яких фланелевих штаних.

Його руки лежали на поруччях крісла; кисті — білі й доглянуті, пальці — довгі і тонкі. Один, безіменний правиці, прикрашала каблучка випускника Відомльської природничої академії. Мене вразили його очі: не те що порожні, але нерухомі, стомлені і байдужі. Молодик жодним чином не зреагував на нас.

— Добрий вечір, Оресте, — привітався старий.

Орест мовчав і не рухався, тільки мірно дихав. Не зважаючи на це, академік виголосив:

— Пане капітане, представляю вам мого сина і найкращого учня Ореста.

Потім повернувся до живої ляльки:

— Оресте, представляю тобі капітана Баррі Арчо з Десяти королівств.

Син міського голови скляно дивися на вечірне небо за вікном.

— Ну, не будемо тобі заважати, — цілком серйозно заявив Аристарх і вивів мене з кімнати. Ми повернулися до їдальні, руттієць знову бахнув півсклянки, знов невміло.

— Вони думають, що технічні знання і потужні виробничі технології — це все! Та ми мали психогенні, які їм і не снилися! Вони проникали у структуру речей, а ми — у сутність! Ми могли вбити імператора Нура магічним впливом, могли нав'язати йому психолінгвістичним кодуванням усе, що нам би заманулося, у тому числі — стратити усіх наших злостивців. Але ми вважали нижчим від нашої гідності застосовувати наші знання задля зла. Не можна досягати мети у будь-який спосіб.

Академік махнув приречено рукою, пройшовся туди-сюди, сів поряд і зазирнув мені у вічі:

— Бо так можна отримати багато вигод, але остаточно втратити себе. Ви розумієте, про що йдеться?

Я пригадав слова головної молитви Небесної церкви, отієї, що її залишили навіть мольфаріанці, вкладаючи, правда, в неї інший зміст:

«Високе Небо, що породило людей!

Вклоняюся безкінечному мудрому лону твоєму.

Вклоняюся зіркам, що запліднили тебе, і молю:

дай сили мені нести цю честь і прокляття,

привілей і обов'язок;

дай волю мені!

Дай наснагу, віру дай, укріпи мене!

Високе Небо, молю тебе:

забери все, залиши тільки одне право, дароване тобою:

переможцем чи переможеним,

багатим чи бідним,

гордим чи приниженим,

хоробрим чи боягузом,

здоровим чи калікою,

славним чи осоромленим —

дай мені силу лишитись собою.

Високе Небо, що породило людей, слава тобі!»

і сказав:

— Звісно, розумію.

— Ще до народження Ореста, ще до Нурових бузувірів найкращі вчені нашого міста замислювалися над однією проблемою. — Аристарх знов плеснув нам віньячку (вийшло на палець у кожну склянку, не більше), перемістив порожню пляшку на підлогу, витяг із шухляди попільничку, даючи зрозуміти, що можна курити в їдальні. — Баррі, ви ніколи не помічали, що у момент сильних душевних переживань людина значно переверщує свої звичайні можливості?

Я згадав Кроссбоу, який з роздертим до кістки стегном

бився з вепром, хоча мав би втратити свідомість від болю, ще деякі випадки з власного життя.

— Ви знаєте, помічав, але жодного разу не замислювався — чому.

— А проте, — пожвавішав, навіть дивно зрадив, академік, — це закономірність: злякавшись собак, звичайна людина перестрибує паркан, вищий від свого зросту, на що здатні не усі професійні атлети; від драматичного кохання — створює шедеври; у критичній ситуації знаходить вирішення проблеми, над якою билася роками.

Ми задумалися над тим і поєднали зусилля різних вчених: медиків, математиків, фізиків, механіків і магів — і почали вивчати людину. Не буду заглиблюватись у подробиці, — вам вони нічого не скажуть, а для суті оповідки великого значення не мають, — скажу тільки, що дослідження тривали довго. Ми дісталися дуже цікавих висновків: на нашу думку, людина використовує можливості свого тіла у найліпшому разі наполювину, а мозок — добре, якщо на десять відсотків.

— Яка несправедливість! — вихопилося у мене.

— От і я кажу, — погодився вчений. — Причому дослідження спочатку у всіх йшли дуже жваво і разом зупинилися й перестали давати результати при спробі з'ясувати, що це за межа у наших можливостях, чому встановлена і як її перейти. Мій друг, математик Поворин, — його потім закатували Нурові невігласи, — зібрав результати усіх досліджень і засів за обчислення. Так, — зітхнув старий, — це була найсвітліша голова на Террі! Спочатку він бився сам, а потім підключив свого учня, професора Балашова. Після репресій Балашов покинув Руттію і переїхав до Валлуги, і тепер він — ректор Хак-Мозарського університету. Кілька років він кликав мене до себе, та куди ж я оце з Орестом...

Даруйте, шановний Баррі, я трохи відхилився від теми. За кілька місяців до сумнозвісної Нурової ревізії вони закінчили роботу, вивівши закон Поворина-Балашова. Коротко кажучи, його суть така: у нашій підсвідомості існує природній

“А результат був такий: Орест заглибився у себе, а потім зовсім відсторонився від зовнішнього світу. І, врешті-решт, потрапив у той стан, у якому ви його бачили. Його свідомість не витримала того, з чим стикнулася у глибинах власного мозку.” Стор. 285

код межі, який не дозволяє нашому розумові використовувати ресурси людини на повну потужність. Вони зробили висновок, що код межі призначений для запобігання передчасному зношуванню організму і збереження мінімуму ресурсів, необхідних для його фізичного існування. Особливість цього коду полягає у тому, що він у критичних моментах надає можливість разової реалізації усього потенціалу, такий собі запрограмований виняток з правил. Як виявилось згодом, вони помилилися. Або встановили істину частково. Або свідомо приховали правду...

Академік підвівся, підійшов до дверей, прочинив їх і гукнув у темряву:

— Анфісо, йдіть до Ореста, йому час лягати!

— Вже! — відповіла звідти домогосподарка. — Пан Орест вже лягли!

— Ну, добре, — зітхнув старий. — так-так, мої друзі помилилися. Коли почалися гоніння, місто зазнало жахливих втрат. Але я вцілів. Я — фізик-оптик і астроном, мені важко приписати якусь крамолу, тим більше, що далекоглядні труби і приціли моєї конструкції і досі стоять на озброєнні рутгійського війська. Принаймні, — поправився він, — кількадесят років тому ще стояли. У той рік, вже після трагічних подій, моя дружина завагітніла Орестом. Він пізня дитина, єдина і бажана.

Дружина не витримала положів і померла, а хлопчик лишився. Розумний і талановитий красень. Тоді у Відомлі ще було кому вчити і в кого вчитися. Він брав знання, як стиглі вишні з дерева: без жодних утруднень, і ковтав із задоволенням. У двадцять років Орест блискуче знав медицину і біологію, психотехніку і біоенергетику, і, звісно, астрономію.

Потім він заглибився у магію, навіть два роки провів за кордоном: їздив у Арпад і до Зари Пьорпл на Кайвану. Він приїхав звідти повний творчих ідей, і тут випадково натрапив на матеріали наших досліджень щодо коду межі. Мені вдалося зберегти їх майже усі.

Як горіли Орестові очі, коли він читав ці папери! Це був справжній талант, який мав з часом перевершити і мене, і Поворина з Балашовим, і навіть майванського Баграта!

З півроку він перевіряв формули і розрахунки, результати дослідів і висновки, а я, дурень, радів, що син продовжує мою справу. Орест працював, як справжній вчений: цілеспрямовано, методично, напружено і, як б сказав, пристрасно. Одного дня він зайшов до мене у обсерваторію: «Батьку, цей код можна зламати!»

Світила світової науки не знайшли шляхів для цього, не побачили такої можливості, тому я не дуже-то й повірив йому: молодість самовпевнена і категорична. А він палив: «Тільки уяви, батьку, які перспективи відкриються перед людством! Я не маю права не спробувати!» На моє запитання на кому він збирається спробувати, мій син відповів: «Я не можу ризикувати кимось. На собі. Тільки на собі. Але, якщо вдасться, як збільшиться мій потенціал!» Бідний, він так вірив у свій талант...

Академік замовк.

— І, судячи з усього, йому не вдалося? — обережно запитав я.

— Та у тому-то і біда, шановний Баррі, що вдалося! — гірко вигукнув Ртищев. — Я дав собі слово ніколи нікому не розповідати, як саме він це зробив. А результат був такий: Орест заглибився у себе, а потім зовсім відсторонився від зовнішнього світу. І, врешті-решт, потрапив у той стан, у якому ви його бачили. Його свідомість не витримала того, з чим стикнулася у глибинах власного мозку. Або він роздивився там справжню внутрішню сутність людини, і вона така жахлива, що він не хоче виносити її у нашу реальність.

— Може, йому там так добре, що він не має сил примусити себе повернутись? — припустив я.

Аристарх із сумнівом подивився на мене:

— Дай-то Небо, щоб так і було. — І додав. — Хороша ви людина, Баррі...

Я не протестував: хто це про себе скаже — поганий? Та і не чув я добрих слів з дитинства.

— Тому, — підсумував розмову старий, — я і кажу: не знання головне, а те, заради чого і як вони здобуваються, у який спосіб використовуються і які наслідки приносять.

Розділ 14. Про поета з Віртунета

Аристарх дав землянам вітряка, але неробочого. Того тільки, що башта кам'яна, все інше старе, зношене і зламане. «Іншого вільного у мене немає», — прогнав біса академік. «Дай хоч людей для ремонту», — попросив Сильвестр. «Людей дам», — погодився міський голова. І підігнав п'ятьох. Серед них не було жодного механіка, теслі або коваля.

Я дуже скоро змикитив, що всі вони — молоді (десь Орестового віку) вчені, приставлені шпигувати і по можливості перебирати знання. Академік і мене відрядив до них:

— Я розумію, дорогенький, ваші почуття, але мої люди без вашої допомоги не зможуть спілкуватися з прибульцями!

Без бе, я міг би легко звалити з Відомля по-тихому. Обійшов би фортеці і вал лісами, перетнув би Матхонський тракт, вночі це як два пальці²² просто, переправився б у верхів'ях через Оло — от я і вдома.

Але поки цілий довбаний генератор, а у тих фуфлижників аж шість таких волин, поки вони не відповіли за Кроссбоу, Тхора і хлопців, треба бути останньою сукою, щоб оце здриснути! Я поняття правильні маю, тому не зробив ноги, а був стільки часу з цими мокрожопими муделями.

У більшості землян, як я вже говорив, руки із сідниць повиростали. Там, бач, за них усе машини робили. Аристархові кренделі — теж не зірки ремісництва. Одне діло — хімікалії з фекаліями у пробірці змішувати, інше — крокву тесати

²² В оригіналі ці слова закреслені (*Перекладач*)

або крила на вітрякові лагодити. До того ж ці намахані небесні розумаки спочатку розкидали старі вітрякові тельбухи, а вже потім з'ясували, що ніхто, крім Сильвестра, не запам'ятав його конструкцію, та й той — дуже приблизно. І почали знову збирати мозаїку з цілих і поламаних деталей. Я б оце не мудохався: один великий баранець причепив би до вісі крил, другий, маленький, — до генератора, натягнув би між ними пас, та й песець²³!

Натомість ці довбанати кілька місяців морочилися з ремонтом старого млина. Вийшло погано: вітряк не давав достатніх обертів: зброя заряджалася так само повільно і неповністю, як і тоді, коли генератор крутили вручну. Спочатку механік хотів зробити редуктора, а потім днів зо два про щось радився з Бартоном. Аспергіллу вони не звали: скоріш за все, у їхній техніці дівка тямала приблизно так, як і я. На третій день вони вирішили: «А куди нам квапитися? Потроху зробимо двохтактний, ба й дизель»

Можна здогадатись, що вони вирішили виготовити щось нам невідоме.

Не усі земляни напружувалися: Аспергілла весь час крутилася у млині, але й за холодну воду не бралася, а Баблгамскі (це той, у сережках) потусувався днів з десять серед своїх, та і почав кудись звалювати: спочатку — на годинку, потім — на півдня, зрештою — з ранку до ночі. Сильвестр рукою махнув: у механіці від чувака користі...

Одного разу я спитав у Баблгамскі, ким він був на тій, своїй Террі.

— Я там був поетом, — гордо заявив парубок.

²³ Песець – схожий на лисицю хижий ссавець родини собачих з цінним шовковистим хутром, ареал – Північна Руттія і деякі північні острови Королівства Гряди. У значенні – крах, кінець, абзац, кірдик, капець, кабздець, торба, хана тощо у пам'ятках ядранської писемності раніше, здається, не зустрічалося. (Перекладач)

— Поетом? — здивовано глянув я знизу вверх (і не дивно, зросту в ньому — два рутгійські сажні). — Справжнім?

— Неабияким, — запевнив він. — Мої вірші — неабищо!

Я знав декого з наших поетів, тому хвилику глядів на Ліаса іншими очима:

— І що, книжки видавав?

— Книжки видають тільки підстаркуваті графомани! — відрубав прибулець.

— Чому — підстаркуваті? — здивувався я. — Що, молодих графоманів не буває?

Але він погано чув мене:

— Я друкувався у Віртунеті! У мене свій сайт там був! Мене у ЖЖ²⁴ всі знали!

— Гальмуй! — закричав я, не зрозумівши жодної, як каже академік, тези. — Давай повільно і поступово. Перше: що таке Віртунет?

Тут до нього дійшло, що я місцевий, примочок їхніх не знаю і величі його зацінити не здатний.

— Це — мережа, сітка....

Я тільки закрутив головою.

— Ну, бачив на острові, як Бартон працював на комп'ютері?

Я вирішив уточнити:

— Комп'ютер — це валізка з клавішами чи металева парасоля?

— Валізка, — гмикнув поет. — У Бартона обладнання дуже застаріле, бо і корабель, на якому ми служили, теж був старий, якщо не сказати — старовинний. Він літав не знати скільки часу, і, якби не військові дії, його б давно на брухт списали. Через війну поставили на бойове чергування, замінивши

²⁴ Жвавий журнал, про нього далі трохи є... (Перекладач)

тільки озброєння на сучасне. А у шлюпці лишився базовий заводський комплект. Комп'ютери у нас давно вже не такі... Усі комп'ютери на Землі, на кораблях і у колоніях зв'язані між собою за допомогою отих, як ти сказав, парасольок.

— Були зв'язані, — уточнив я. — Бо Бартон знайти бодай один так і не спромігся.

— Та не це зараз важливо! — відрізав Баблгамські. — Ти слухай, коли спитав! Усі комп'ютери пов'язані між собою не прямо, а через спеціальні пристрої — сервери. У них величезна пам'ять, там зберігається усе, що надходить з комп'ютерів. Є кілька компаній, які володіють серверами. А сервери з під'єднаними до них комп'ютерами, — то і є мережа. У кожної компанії — своя; є всесвітні: Віртунет, Спейснет, Меганет і кілька дрібніших: Ліберті, Уінгз, Астра. Так от, я оприлюднював свої вірші у Віртунеті...

— Чекай-чекай, — зацікавився я. — Тобто, будь-хто це може зробити? Скажімо, якби я жив у вашому світі і мав би комп'ютера, я теж міг би друкувати свої вірші у мережі і був би, як і ти — поетом?

— На мене Гульга²⁵ дає двісті п'ятдесят два посилання! — чомусь образився він. Що воно за гульга, я не знаю, тому вирішив з'їхати по-рихлому:

— А ти не міг би почитати мені свої вірші?

— Можу, — легко погодився він і почав.

— Якщо штани
не прати десь півроку,
а ще до того
весь цей час не митись,

25 «У нас, менш просунутих, посилання робиться і без якоїсь Гульги: «Пішов ти!»; **«Хто зробив цей брутальний запис на документі, достеменно невідомо».** (Хто зробив цю другу примітку - також. Редакція.).

то буде запах
суто особистий!
А миті всі до одного —
не пахнуть,
а через те усі вони —
безликі!

— У мене дещо інше уявлення про поезію, — зауважив я. — А які ж вірші пишуть ті, хто друкують книжки?

— Я не впевнений, що схочу їх цитувати, бо давно цих поетів не читаю і не збираюся читати! — незбагненно для мене загарячкував мій співбесідник. — Вони — традиціоналісти, а ми — ні. Ми створюємо паралельну літературу — параліт, на вістрі якої — моя творчість, паралельна нова література, тобто, паранол!

Я не наважився запитати, чи звуться письменники, які працюють у цих напрямках, *паралітиками* та *параноликами*.

— Я зажежився, — вів далі зовсім незрозуміло поет, — поскидав там свої лінки, і усі, кого я зафрендив...

Якась напrawdę жежувата розмова виходила. Він ще щось ліпив, але те якось погано сприймалося.

— У нас усе дещо інакше, — вставив я, коли він зупинився, аби вдихнути повітря. — У нас видають поезію у видавництвах, книжки продають у книгарнях. Чиї книжки продаються, того і хочуть видавати. Я знайомий з деякими відомими поетами, дружу з ними, цілую при зустрічі, хвалю їхні вірші, якщо подобаються, мовчу, якщо — ні, і дуже дорожу цими знайомствами.

— Ти — підстаркуватий дуполиз! Тобі просто подобається бачити себе поряд із великими! — остаточно розізлився Баблгамскі.

«А ти — молодий нахаба, — подумав я. — Причому, перша ознака гарантовано і скоро мине. Який там твій вік, ти ще не бачив смаженого вовка. Скільки вже моїх однолітків пішло у Нижній Світ; тих, з ким я дружив або до кого просто приязно ставився! У тебе це ще попереду. Ти ще не гриз лікті

через те, що не сказав добрих слів людині, яка була того варта. Бо над могилою хоч бт що скажи — мертвим байдуже. Тому я говоритиму добрі слова, кому схочу, начхати, поети вони, начальники (як от Іету) чи браконьєри, відомі або ні. Хай при житті знають, що їх люблять. Це так важливо людині».

З тих пір я з Баблгамскі намагався не спілкуватись. А про що? Коли подорослішає, тоді, можливо... Подивимось.

Розділ 15. Дещо про фофудьї, літфоруми і фестивалі

Ці медальні цапи земляни виставляють себе великими пурицями. Працюють вони так: п'ять днів — робота, а потім, впоралися-не впоралися — два дні відпочинку. Тиждень вони перли до старого млина різний мотлох: старий токарний верстат, витребуваний в Аристарха, мідні і залізні чушки, якісь викрутки, молотки, і підпилки. Коли ж вирішили, що мають усе необхідне і можна починати нову справу, ці вузьколобі бивні оголосили вихідний.

І я подумав: піду до бібліотеки, де колись Сильвестр з Аристархом правили пам'ятну стрілу, пориюся у книжках. Подобається мені читати.

А там того читива, як комарів в Ольській низині. Перебирав я фоліанти і брошури, грубезні томи і кишенькові видання, новодруки і ветхі інкунабули, торкався палітурок і роздивлявся обкладинки. У мене якось не виходить, щоб просто взяти книжку, завжди — ціле дійство: обкладинка, приємна вага в руці, запах. Потім — папір. І наостанок — зміст, стиль, задоволення.

Отже, шарився уздовж полиць, чаклував, перебирав, переставляв, наважувався. Хотів вже вичепити здоровенний «Шлях з вирію» Канні Гіона, коли бачу — скраєчку притулився непоказний засмальцьований товстий журнал, навіть папір сторінок заяложений.

Витягнув: «Доколе?», журнал Товариства шанувальників святої фофудьї, перший номер. На колонтитулі (знаю такі

слова, не зовсім темний, хоч весь час по лісах гасав!) — портрет солідного чоловіка з вусами і борідкою. Підписано: «Ной Здреватенков, головний редактор». Вирішив погортати. Сів за довгий стіл посеред бібліотеки, на те само місце, де гріла сидниці під час пам'ятної аудієнції Аспергілла. А от підвівся я, прочитавши часопис до кінця; за вікнами вже сутеніло. І так зацікавило мене усе, там писане, що я аж дещо занотував. Ну, візьмемо ось це для прикладу, звісно, у перекладі на ядранську.

«Ной Здреватенков²⁶ ДОКОЛЕ?»

На півночі Фатії, від Гроссезее і аж до західного узбережжя Західного континенту, лежить так звана провінція О'ратанія, вона ж у місцевій транскрипції — Рутенія, населена, так би мовити, народом, відомим як укрофатійці (самоназва — юкрейнци). У своїх псевдонаукових працях укрофатійські вчені розподіляють свій неіснуючий етнос на кілька груп, найбільші серед яких київці, бандерштадтці, одесамамці і донлуганці. З гідною кращого застосування упертістю ці псевдоетносільноти сперечаються за першість у своїй провінції, ставлячись з недовірою одна до одної. Виокремлюються гуцди, які живуть переважно в горах, пасуть овець, носять вишиті сорочки і саморобні пантофлі, що звуться постолі, різьблять по дереву, і не переймаються різними дурницями на кшталт укрофатійської псевдополітики.

Ці, з дозволу сказати, юкрейнци, з беззастережним нахабством стверджують, що ще на Пра-Террі були древнім народом, посилаючись як на джерело на невмілу підробку, так

²⁶ Таке вже бувало і на першій Террі. Не вірите? Ось вам: <http://community.livejournal.com./fofudja/>

звану черітаунську копію літопису, принесеного буцімто з неба: «І биша три брати: Кий, Щек і Хорив».

Їхня говірка являє собою перекручений до краю діалект руттійської мови (перепрошую за тавтологію), фольклор — бліду кальку і невмілий переспів руттійської народної творчости.

Їхня література і мистецтво — безпомічне епігонство, а кулінарія — суцільне збочення. Вони спаскудили шті буряком і обізвали це хльбово — борстч (екоє отвратное слово!).

І головне: ці ядрано-масони не вклоняються святій фодуді і не носять її, зухвало стверджуючи, що у їхньому квазі-кліматі кожух і жупан значно практичніше.

Доколе?»

2. «Як повідомляє наш спеціальний кореспондент, у так званій провінції О'ратанія спостерігається масовий перехід церковних громад разом з пастирями у Мезумську ересь. Оголтелие (наводжу це слово руттійською, бо у ядранській точного відповідника просто не існує — *Баррі Арчо*) мольфаріанці захоплюють храми Матхонського патріархату і масово переходять під крило розкольника, неканонічного єпископа Зенона. Парафії, що лишилися вірними святій вірі, потерпають від злиднів і сваволі. Доколе?»

3. «Світилу — 80!»

Професору Балашову (це той, що втік з Руттії після погрому — *Баррі Арчо*), який несе світло руттійської науки студентам Хак-Мозарського університету Валлуги, виповнилося 80. Учений здобув всесвітню славу своїми роботами у галузі математичних методик аналізу статистичних даних, є лавреатом Гембелевської премії (спільно з професором Повориним (цього взагалі у Руттії закатували — *Баррі Арчо*). Співвітчизники вітають славетного руттійського науковця (даруйте за тавтологію). Ісполать, професоре!»

Абзац: ці юкрейнци живуть в іншій державі, а все одно комусь у Руттіі заважають. І чого це в їхніх краях мають бути церкви хтозна де розташованого Матхонського патріархату? Я поставив журнал на місце і пішов додому, то біш ... (хай йому грець, начитався) тобто, до Ртищева.

Коли я спитав за вечерею академіка, чи носить він фодудью, той мало не вдавився шматком вареного потато:

— Усі, хто громив Відомль, були у фодудьях! — Потім уже спокійніше додав. — Я — вчений, мені належить носити мантию.

Він помовчав, а тоді:

— Баррі, до мене приходив цей, як його... Багамський.

— Баблгамскі? — підказав я.

— Він, — погодився Аристарх. — І звернувся до мене досить пристойною руттійською.

— Він же поет, — кажу. — Отже, повинен мову добре відчувати. А, відтак, легко її вивчити. Краще за мене говорить?

— Може, колись і дожене.

— І що ж він хоче? — готую себе до будь-якої несподіванки.

— Він просить дозволу провести у Відомлі фестиваль молодих поетів, каже, там, на їхній Террі, не раз їх організовував.

— У вас же тут хіба є поети? — дивуюся я. — З ким він буде проводити?

— Останнім часом з'явилися, — спокійно так видає Аристарх. — Складні часи завжди породжують поетів і пророків. Раніше у нас просто не було в них потреби — ми і без того жили цікаво і комфортно.

Так от чому у ядранців завжди є хороші поети, згадав я примадонну нашої літератури Матту: «Мій хлопчику, часи завжди — тяжкі...»

В Аристархову логіку я не в'їхав:

— А яке я відношення маю до фестивалю? Я не молодий і віршів не пишу років двадцять.

— То я раджуся: чи дозволити? У нас лише раз, колись давно, подібне — фестиваль мудреців — проводив Шустрий Славик з Матхона.

— Та хай проводить. Там у себе Баблгамські був поетом, хай краще вірші з молодняком читає, ніж їхню зброю налагоджує.

Кажу, а сам потроху розумію ситуацію. Ось куди він зникав — до поетів.

А Ртищев додає:

— А ще він каже, що міська стіна стоїть без діла. А на ній можна, на його думку, зробити літфорум чи жвавий журнал.

— Що то — літфорум? — повторив незнайоме слово я.

— Хтось пише свою думку про літературу на стіні вугіллям і йде собі. Приходить другий і викладає свої погляди, потім — третій.... Перший за кілька днів по тому читає дописи і щось відповідає. Для ведення дискусії не потрібно збирати всіх разом.

— Таке вже було в Арчіарлі за моєї юности, — засміявся я. — Конюх писав на паркані: «Ключник — козел», а той тишенько закреслював і дописував: «Конюх — кнур!»

— То — не дозволяти? — підхопився Академік.

— Та хай пишуть, стіну все одно треба ремонтувати і фарбувати, а раптом щось путнє вийде, — махнув я рукою.

— Ну, хай пишуть, — заспокоївся Аристарх.

«Аби тільки Гульгу²⁷ не робили, бо почнуться посилення», — подумки зауважив я

²⁷ Вкотре Баррі вживає це незрозуміле слово. Що це, я не знаю, але не впевнений, чи на нашій планеті до такого вже додумалися. (Перекладач)

Розділ 16. Де останній?

Цей Сильвестр Корнер шамав свій хавчик на Небесному Птахові таки недаремно. Він виточив з металевих чушок два циліндри, зробив з них якісь пофігені на кшталт водяних насосів, міцно закріпив їх на станині, пришпандьорив поршні до чималого колеса, якого пасом (здогадався таки!) приєднав до колеса на генераторі. Тепер уся ця хрінь не була ладним блискучим ящичком. Здоровенна установка займала третину млина. По металевих трубках до циліндрів йшов гас. Чогочого, а цього добра у Руттії — хоч дупою їж. Руттіїці гасовими лампами хавири свої освітлюють. Було, знов погіршилися у нас з ними відносини, так вони припинили постачання до Ядрану цього гасу, зліпивши горбатого про невиконання нами угод, і тим намагалися виправдати свій наїзд. Це чиста правда — самі знаєте.

Сильвестр крутонув колесо, поршні по черзі пішли у циліндри, машина кахикнула раз та другий, виплюнула пару кілець диму і запрацювала, крутячи генератор. У млині не вистачало простору для гуркоту і диму, аж довелося відчинити вікна, але вона діяла, і вогник на панелі весело заблимав.

Земляни почали цілуватися і душити одне одного в обіймах, лише Сильвестр підключив негайно до установки мушкета — заряджатися. Поки у баках не скінчився гас, вони привели у бойовий стан ще й Бартонову зброю.

— Ну от, — сказав механік, коли двигун зупинився. — тепер можна сходити по радар і пошукати на всіх частотах, а не тільки на своїх. Яка тепер до біса, війна? Якщо там хтось лишився, — наші чи їхні, — хай летять сюди. Ця планета ідеально підходить для відродження людства.

— А що з цими робити? — глянув у бік місцевих помічників, що протирали машину, Бартон. — Ну, з місцевим населенням?

— Хай хоч хтось прилетить, а там вирішимо, — якось аж надто спокійно запевнив Сильвестр. — Наше завдання — знайти бодай один земний корабель і підготувати плацдарм для висадки.

Я згадав Кроссбоу і єгерів: якщо цілий Вогняний Птах, повний *фінгерів, бартонів, сільвестрів і аспергілл* прилетить сюди... І людством нас вони не вважають...

— Готуймося до експедиції, — вирішив Сильвестр. — Капрал Бартон, Ліас та Наталі залишаються у місті — охороняти генератор. Старший — Бартон. І дивіться, щоб не про@бати його, як той раз!

— Я про...гавив? — обурився темношкірий.

— Усі ми! — заверещав механік. — Геть усі! Тому я і кажу: пильнуйте! Зі мною підуть Баух, Лайош і ти, Іване. Баррі — за провідника.

Корнер розігнався командувати:

— Наші помічники — за вантажників. Місцеву владу не повідомлятимемо. Саме тому, Баррі, ти залишишся сьогодні ночувати з нами!

— І не прийду ввечері додому. А академік, дурненький, цього і не помітить.

— Залиш свою іронію для іншого випадку, — вибухнув землянин. — Ліасе, піди до міського голови і на словах попередь, що його гість сьогодні ночуватиме у нас через великий обсяг роботи.

— А чому саме я? — спробував сперечатись юнак.

— Відставити балачки! Виконувати! — наказав Корнер і додав: — Я що, не чув, що ти вже місцевою говіркою цвірінькаєш?

Той знизав плечима і злиняв.

... Ми дісталися краю Драгви на другий день. Я запропонував стати табором у тому самому місці, де ми тоді слухали левові пред'яви, та Сильвестр закіпешував:

— Нащо тут розсиджуватися? Ще до смерку шість годин! Ми прекрасно встигнемо дійти до острівця, де відпочи-

вали того разу!

Я розшукав заховані у кущах лати, вирізав ще кілька для молодих руттійців, сказав кожному з моїх попутників взяти по два оцупки для вогнища і першим рушив у болото. В Ольській низині практично не буває сезонів, бо лежить вона майже на екваторі. А от довжина дня з порами року таки міняється. Незначно, на годинку. Якщо зважити, що прилетіли вони влітку, а тепер на північній півкулі, де лежить Руттія, зовсім не літо, то, попри теплу погоду і близький екватор, годин п'ять з половиною до темряви, як не п'ять з чвертю. З квадрансом, сказали б у Покко.

Йшли плавнями — земляни майже не відставали. От що значить — не вперше. А я — попереду, пру і обкалампоцюю, яку б дорогим гостям заліпуху прогнати чи кидок влаштувати. Аж надто мені не хотілося за них мазу тягти! Тут почалася справжня Драгва: трясовина, вкрита зеленою водою, купини, ряска, таке різне. Веду їх, а сам чомусь весь час повторюю: «Два мечі на лазуровому полі». От причепилося. Ніштяк, чуваки: батечку покійний та бригадире Іету! По вухах терти у власному маєткові чи у Трубі під віньячок — одна справа. Я б хотів подивитись на вашу честь шляхтича, якби ви були тут на болоті замість мене! А за вашою спиною — чотири стволи неймовірної сили!

Ступаю з купини на купину і не озираюся: проваліться ви усі четверо, мені до твердої землі треба по-світлому дочапати! Хіба що хвилююся трохи за руттійських молодиків, що з нами йдуть. Ну, не я їх шпигувати за землянами (а, може, і за мною?) призначив; потопляться — така, значить, їхня шпигунська планида!

На острівці взяв одразу в Сильвестра лопату і, знаючи звичку землян хезати де прийдеться, вирив за густим кущем неглибоку яму. Пояснив усім, де потреби справляти:

— Перед виходом загорнемо, і не буде лайна по всьому острові. Бо наступний раз йтимемо, то можна буде хоч де на траву без остраху лягти.

— Думаєш, буде і наступний раз? — примружився механік.

Я так не думав. Уже зрозумів, що вони не збираються лишати мене живим, і, як тільки я виведу їх на зворотному шляху з Драгви з тією парасолею, мене мочитимуть безжально, як єгерів на тропі. І носильників, не виключено, — також. І вирішили вони це ще у Відомлі. Тому і плани свої, не криючись, при мені обговорювали, і з млина до Аристарха не відпустили...

Ну, і я не пальцем роблений, вмю косити під дурника:

— Дик, тоє... назад же підемо?

— Підемо, — погодився Сильвестр.

Дров, що ми принесли з собою, вистачило на невеличке вогнище. Забабахали куліш і чай.

Продукти несли земляни, готували — також, не довіряли мені. Ну, і сипонули крупы більше, ніж треба. Але і їли, не боячись. У них залишилося півказана тієї кулеші. І я запропонував його доїсти ненажерливому Баухові.

Ніч пройшла спокійно. Я майже не шкодував, що мій наплічник залишився у Аристарховій башті: загорнувся у плащ і давив вухо до самого ранку. Ледь засіріло, нас атакували комарі, прокинувся Сильвестр і заходився піднімати загін.

— А поснідати? — здивувалися прибульці.

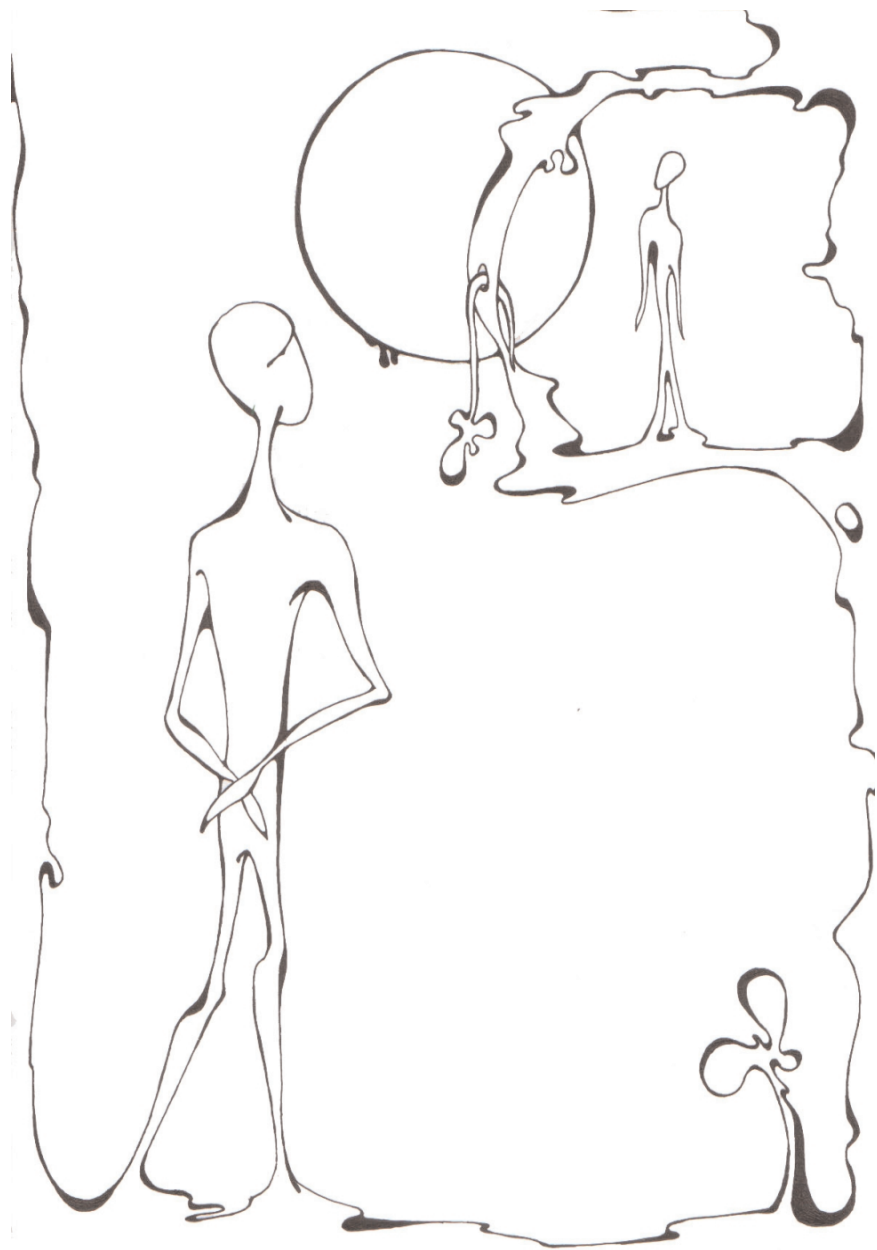
— На острові Слимаків поснідаєте! — гаркнув механік.

— До нього ж день ходу, — розгубився Лайош.

— Один день можна потерпіти! — відрубав командир.

— Є справа, якої настільки відкладати не можна, — йде за куц до відходку Баух. Це вечірня добавка розпирала його. «Як ти стільки їси?» — колись при мені спитав його Бартон. «А що? — здивувався товстун. — Усе, що рот прийме, дупа віддасть».

Звечора він наперся, як вепр, тепер прийшла черга... віддавати. Я встиг викурити цілу люльку, а той чувак з-за куща так і не з'явився. Сильвестр нетерпляче гарцював біля виходу на тропу, як біговий муфлон перед стартом. Я ще подумав:

— Перший фестиваль молодих поетів, що проводиться за підтримки міського голови Відомля академіка Аристарха Ртищева, відкрито!

добра у нього зорова пам'ять... Двоє інших землян з латами напоготові стовбичили біля нього.

Можна було просто покликати Бауха, але пан механік вже відчув себе начальником і звик командувати:

— Баррі, підгонь його!

Телепень сидів над ямою, кинувши мушкета у траву за три кроки від себе. «Ліпшого шансу може і не трапитись!», — вловив момент я.

...Фуксів ніж легко увійшов у горлянку землянина. Туди, куди і треба: у ямку під борлаком. Я, притримуючи тіло за комір, тихо опустив його долу. Звести мушкета — миттєва справа, бо я не раз уважно дивився, як це роблять прибульці.

— Баррі, ну, що там? Він мотуза проковтнув? — гукнув Сильвестр.

— Вже йдемо, — відповів я, вийшов з-за куща з іншого боку і накрив усіх трьох іногородців першим же плювком розпеченого струменя. Потім виділив кожному його особисту порцію.

Відроджувачі людства ще догоряли на траві (бляха-муха, ми, ціла планета, — не люди!) а я витяг з Баухового тіла ножа, витер його об одяг мерця, сховав і крикнув переляканим рутійцям:

— Чому стоїмо? Беріть цього і кидайте у трясовину! — і показав на покійника. Цей хоч устиг наостанок дві улюблені справи зробити: пожерти і по... — цинічно промайнуло у мене.

Переконавшись, що Драгва безслідно проковтнула і тіла, і три поплавлених мушкети, я повів молодих рутійців назад, до Відомля. Виявилося, що вони вже врубалися в мову землян, чудово розуміли момент і жодних ілюзій щодо ситуації не мали. «Носії інтелекту», як каже Аристарх. А ці легіні дивилися на мене, як, мабуть, дивляться майванські ченці на єпископа Зенона — із захватом; хоча, якщо чесно, реальних живих мольфаріанців я поки не бачив.

Ми вибралися з боліт і ще два дні йшли лісом. Нам ли-

шався п'ятигодинний перехід, тобто пізнього вечора того ж дня ми могли б доплентатися до міста. Проте я наказав розбити табір і готувати вечерю.

— Мені треба на розвідку, — наплів я хлопцям. — Якщо я завтра до вечора не повернуся, то післязавтра зранку рухайтесь у Відомль і розкажіть панові Аристарху про усе, що з нами відбулося.

Їжі у них лишилося вдосталь, бо саме вони несли тепер усі харчі, якими запаслися земляни для своєї вилазки. А про ватру у нічному лісі молоді ботани добре засвоїли з першого разу. У них не лишилося зброї, крім ножа і сокири, та те й на краще — менше їм шансів покалічитись.

Це з таким загоном на цей шлях треба п'ять годин, мені, або, скажімо, покійному Фуксові більш ніж достатньо на його подолання й трьох. Бляха, прикольно я, мабуть, виглядав у шкіряному нагруднику з небесним мушкетом!

Я зайшов до Відомля не через Західну браму, як того разу, а через ще більше занедбану Східну. Дивлюся — стіна пописана віршами та рецензіями. Це, мабуть, і є літфорум Баблгамські. Читати не став — час дорогий. Загорнув мушкета у плащ і взяв пакунок під пахву: і так до чужинця більше уваги, нащо цією штукою світити...

Знайти старий млин — іграшки, місто ж побудовано геометрично. Двері замкнені зсередини; от би усі клієнти там сиділи! Поцупив драбину з-під сусідського будинку і нею потихеньку видряпався до вікна, нижній край якого був на висоті двох людських зростів. Зазирнув — усього приміщення не видно. Під стіною, на здоровенній лежанці, де зазвичай спали усі земляни, борсаючись, переплелися два тіла: м'язисте чорне чоловіче — Бартонове, і тендітне біле — Наталі. «Пильно ж ви охороняєте Сильвестрову машину», — скривився я і поліз через вікно усередину.

Що за пурга була у моїй голові — тепер пояснити не можу. Ясний перець — третього там не було, не при ньому ж вони, як казав Фінгер, «радилися». Замочив би їх з вікна, та й

по всьому. Ні, понесло! В натурі, собі баки не заб'єш: згадав, як вона тоді на ночівлі сідницями терлася!

Стрибнув — та невдало: зронив мушкета. Покотилися ми: волина — в один бік, я — в другий. Підвівся — на мене суне здоровенний голий «мавр» з молотком у руці: схопив, що під руку потрапило! За пушкою не встигну — витяг запоєсника, а капрал вже гатить — зверху навскіс, з усієї дурі, в голову цілить. Я — раз — пірнув під руку і ножа знизу йому у печінку вставив! Ще й крутонув для певности! Він зопалу і не зрозумів, що сталося, і болю не відчув, — ліктем мені в пику як умантулить! Аж луна у голові пішла! Відхитуюсь і ножа з рани висмикую. Тут він снопом — бздень! — і сконав.

Я до Аспергілли, а та мушкета поспішно зводить. Не встигну аж ніяк. Ножем кинув — точно між грудей. А вона... Не хочу про це розповідати.

Спочатку хотів знищити тільки мушкети, а машина хай би Аристархові була. А тоді — ні, вибачай, друже, хоч і хороша ти людина, та вашій науці я допомагати не буду. Підтяг тіла до генератора, туди ж — два мушкети, гасом усе це полив та як садону з Баухового ствола! І тільки тоді схаменувся: біля установки креслення Сильвестрові лежали, треба було б забрати. Та де там — і попелу катма!

Прихопив дещо з їхніх штучок, хай, міркую, будуть — на підтвердження моїх слів. Бачу — полум'я вже таке, що млин скоро вигорить вщент! Вийшов, причинив тихенько двері і думаю: «Де ж останній?»

Розділ 17. Грішно вбивати поетів

Я знайшов Баблгамскі на центральній площі. Там збудували величезну сцену. У нас такі будують для вуличних балаганів. З неї, яскраво освітленої купою газових ламп, він і промовляв голосно та радісно:

— Перший фестиваль молодих поетів, що проводиться за підтримки міського голови Відомля академіка Аристарха

Ртищева, відкрито!

Оце дід розщедрився з напівпорожньої казни ! А під естрадою — купа молоді з аркушами в руках; поети — здогадуюсь. Руттійці, метиси, ядранці; останні у Відомлі звідки? І глядачі з городян там, хоч і не дуже багато, але...

А той провіщає далі:

— Ви, звісно, можете пройти повз нас, але тоді ви втратите шанс наочно побачити тих, хто за десять років буде літературною елітою нашої Терри!

«Нашої Терри», — зауважив я.

— Тоді ви не побачите на власні очі і не почуєте тих, кого вже сьогодні варто побачити і почути! Бо це — Коро і Горо, Оушлі Кайл і Кей Цар, це Ханна у блакитному, як вона сама себе іменує, і неповторна Тріна Хед!

«Зовсім інша людина, як переймається молодого поезією», — я відверто здивувався, не чекав того від Баблгамскі. А потім він читав свої вірші: про хворих дітей і про кохану, яка хоче від нього дитину. І мені сподобалося: зовсім не та мультка про брудні штани. Це справді поезія, чіпляє за душу. Він таки поет. А поетів вбивати грішно. Хай собі займається своїми молодими талантами. На нашій Террі. Тим більше, що його технічні знання не становлять для людства загрози.

Я розвернувся і пішов геть: з площі, з Відомля, з Руттії. Як казав той механік: «Мавр зробив свою справу». От тільки — наплічник лишився в Аристарха. З коциком і фляжкою. І срібними чарками, яких мені досі шкода.

Далі було усе просто. Після торішньої війни підступитися до стіни і трьох фортець стало неможливо. Лізти знов у Драгву я не мав й крихти бажання, тому пройшов Руттійським Приоллям на захід, перевалив через Руттійські гори, перейшов кордон і з Бушару річковою галерою спустився по Матті аж до Гасхурна, після чого з'явився до палацу короля десяти королів.

Причину своєї відсутності на службі прошу вважати поважною.

На підтвердження своїх слів додаю:

1. мушкет прибульців (майже розряджений) — 1 шт.;
2. мотуз кевларовий — 1 моток;
3. ліхтар прибульців (у робочому стані) — 1 шт.;
4. запальничка землян — 1 шт.;
5. транслейтер — 1 шт.

Також прошу призначити родині покійного Фукса (Кроссбоу) пенсію за втрату годувальника, що загинув під час виконання обов'язків провідника на державній службі.

Єгермейстер баронства Покко

Баррі Арчо.

* * *

У документі наявна приписка, зроблена рукою королеви Олми:

«Почитати цю амікошонську цидулку, то він усе людство врятував».

І далі — рукою короля королів Покля написано:

«Велю:

1. Причину відсутності п. Баррі Арчо на службі визнати поважною.

2. Речові докази негайно вилучити і передати до військової академії.

3. Платню за час відсутності Б.Арчо з нього не утримувати.

4. Направити п.Арчо на попереднє місце служби.

5. Пенсію родині п. Фукса — призначити.

6. Негайно вислати експедицію до місця падіння Вогняного Птаха.

Якби цей бовдур приніс креслення генератора, можна було б його і нагородити.

Король десяти королів Юкко Покль»

І ще напис, вже абсолютно незрозумілий:

«Оп.106, Ф.36, Спр. №0313, арк. 1 — 310»

Епілог

"Його ясновельможності міському голові міста Відомль академікові Аристарху Ртищеву.

За височайшим повелінням Короля десяти королів, Верховного правителя Ядрану його величності Покля Першого спішно надаю відповідь на запит Вашої ясновельможності та повідомляю наступне.

Людина, згадана Вашою ясновельможністю у листі на ім'я його величності Короля десяти королів милостивого Покля Першого (хай Небо продовжить його дні!), егермейстер баронства Покко Баррі Арчо дійсно перебуває на королівській службі. Проте, як повідомляє намісник його величності в названому баронстві бригадир Іету, ця особа ніколи не виїжджала за межі баронства, не була відсутня на службі тривалий час, не перетинала державного кордону Ядрану у будь-якому напрямку і в місті Відомль, яке знаходиться на території Руттійської імперії, ніколи не бувала.

Стосовно падіння Вогняного Птаха у заболоченій частині Ольської низини, так званій Драгві, уряд держави Ядран жодних відомостей не має.

Верховний правитель Ядрану Король десяти королів його величність Покль Перший підтверджує свій безумовний суверенітет над Островом Слимаків, який знаходиться на споконвічній ядранській території у згаданій низині.

На превеликий жаль, до написаного нічого додати не можу. Сподіваюсь, що своєю відповіддю зміг хоча б трохи допомогти Вашій ясновельможності.

Прошу прийняти запевнення у моїй найщирішій до Вас повазі —

перший міністр держави Ядран барон Футе Алумаданський, сенатор."

Академік Аристарх Ртищев двічі уважно прочитав листа, відклав його на край великого свого столу, туди, де ле-

жала новенька "Велика Оксамитова книга шляхетних родів Ядрану", виписана з Гасхурна після пам'ятних минулорічних подій. Що там говориться в статті, котра цікавила його найбільше, він уже знав напам'ять: "Арчо — старовинний рід з баронства Покко. Згадується у давньому епосі. Задokumentований родовід — двадцять дев'ять колін. Найвідоміші представники: Террі Арчо (16 століття Небесної ери) — перший міністр баронства Покко; Ларрі Арчо (1771 — 1837рр Небесної ери) — обер-поліцмейстер баронства Покко; Баррі Арчо (нар. у 1960 р. Небесної ери) — єгермейстер баронства Покко. Родовий герб — два мечі, перехрещені на лазуровому полі. Родовий замок — Арчіарль."

Виходить, та людина — не Баррі Арчо? Чому ж тоді той зайда назвався саме цим іменем? Чотири листи, відправлені академіком на це ім'я до баронства Покко, залишилися без відповіді. А з Гасхурна, столиці Десяти королівств, одразу надійшло оце.

Хоча, якщо розібратися, королеві Поклю які резони визнавати падіння Небесного Птаха, незаконне перебування своєї людини на чужих теренах, а, надто — вбивство тією людиною кількох прибульців з Неба?

А той чоловік, — Арчо він чи ні, — чітко знав, що зобов'язаний зробити, і пішов, лише виконавши все, що мусив. І хай там як, а повагу такі завше викликають.

Академік вийшов з кабінету, спустився рипучими сходами і вийшов зі своєї башти на обійстя. Там, у глибині двору, під руттійською вишнею, сірів кам'яний, на прангівський манер, пам'ятник над ретельно доглянутою могилою. "Зарра Пйорпл, великий маг і цілительниця з Кайвани", — Аристарх сам складав цей текст, бо різьбяр — від нього всього можна сподіватися — ще напише з недоумства: "чаклунка", "відьма" ба й "химородниця" — а такого допустити пан Ртищев у жодному разі не міг.

...Минулого року, рівно за місяць про тому, як зник, вбивши землян та спаливши їхню майстерню у старому млині,

той, кого Аристарх звик звати Баррі Арчо, у двері його башти постукали. Анфіса, академікова хатня працівниця, тоді взяла відпустку та поїхала на село до батьків, тому літній вчений мусив відчиняти двері сам.

На порозі стояла стара й спиралася на довгу, з кайванського ясеня, з гранованим смарагдовим набалдашником, патерицю. Поки руттієць збирався бодай щось запитати, бабця різонула його поглядом темних розумних очей і невдоволено кинула:

— Я — Зарра Пйорпл з Кайвани. Чув про мене?

Хто ж на Террі не чув про Зарру Пйорпл? Знахарка й чаклунка, маг милостю Неба, норовлива та мстива людина — така слава про неї гуляла обома континентами. Патякали, що вона вміє нагнати чарами хмари, пролити з них дощ і викликати громовицю. Що силою не поступається самому Арсланові Майванському, переважає будь-кого з відступників з Арпада і лише перед одним-єдиним Ардаліоном схиляється, беззастережно визнаючи його недосяжність. Але Ардаліон, як відомо, не людина...

Так кому ж ще знати Зарру, як не академіку Ртищеву, якщо це його син Орест їздив колись до неї брати уроки магії та народної медицини?

— Звісно, я вас знаю, — посунувся він убік, щоб дати чаклунці дорогу до оселі. — Прощу заходити, поважна Зарро!

— Та я не до вас, я до Ореста, — махнула рукою чаклунка. Вона буцімто знала, куди йти, і так впевнено крокувала старими сходами, що міській голова Відомля ледь встигав за нею. Перед дверима Орестової кімнати Зарра зупинилася:

— Тут? — пересвідчилася. Аристарх кивнув.

— Ну, помагай нам Небо, — виголосила вона й штовхнула двері. У невеличкій, скупо вмебльований світлиці — ліжка, стіл, і високе крісло, схоже на ядранський фотель, повернуте до розчиненого вікна. Стара кинулася до крісла — у ньому сидів нерухомо молодий мужчина у домашні сорочці та м'яких фланелевих штанах. Його руки лежали на поруччях

крісла; кисті — білі, пальці — довгі й тонкі. Один — безіменний — прикрашала каблучка випускника Відомльської природничої академії. Його очі були не те щоби порожні, але нерухомі, стомлені та байдужі. Молодик жодним чином не зреагував на відвідувачів.

Стара вдивилася в зіниці й покликала:

— Оресте!

Чоловік у кріслі дихав рівно і не відгукнувся.

— Він не реагує на зовнішні подразники, — сунувся було з поясненнями академік, але чаклунка різко осадила його:

— Помовчи!

Вона поклала долоні на Орестову голову: ліву — на чоло, праву — на потилицю — і завмерла, начебто до чогось прислухаючись. Хвилина, друга — крапелька поту стекла у Зарри по скроні — Орестові повіки ледь помітно затремтіли й одразу ж замерли.

Чаклунка опустила руки:

— Ходімо поговоримо, пане академік.

У тій само кімнаті, де ще недавно він залюбки спілкувався з Баррі Арчо, академік приймав відому кайванську чародійку. Як вмів, накрив стола:

— Даруйте, я зараз без господині... Прошу Вас, поважна Зарро, до столу, а я — миттю, тільки сільбертальські ковбаски підсмажу.

— Краще я, — заперечила жінка. Й підсмажила, та так добре, що ліпше й сама Анфіса не вмiла.

— От тепер добре, — задоволено констатувала заклиначка, встановивши велику пательню на підставці посеред столу. Вона пошукала чогось очима — академік здогадався:

— У мене є віньяк "Драконове сузір'я".

— Не відмовлюся, — вперше розпливлася в усмішці бабця. Потім щось згадала, зітхнула: — Драконове сузір'я... Було діло, відіграло воно свою роль в моєму житті.

Вихований і чемний, Аристарх не поспішав із запитаннями: хай, мовляв, людина сама скаже, яка в неї справа, коли

момент зручний для неї буде.

Нерешті, добре попоївши, Зарра почала:

— От відчувала, що з Орестом якась халепа. Здогадалася, а як — не питай: ти не маг і тобі все одно цього не зрозуміти. Ми, посвячені найвищого рівня, завжди відчуваємо на Террі присутність один одного.

— Орест — посвячений маг найвищого рівня? — здивувався Ртищев.

— Ні, — цокнула язиком стара. — Найвищі маги мають Смарагдового Жезла, — і кайванська чарівниця показала академікові набалдашник своєї патериці.

— Здійснити посвяту когось з наших може лише одна людина: Великий маг Ордену Білої Зірки. Звісно, посвята має формальне значення й не впливає на реальну силу, он арпадські відступники не посвячуються. Але є один непорушний закон, який робить посвяченого непереможним: ми завжди приходимо один одному на допомогу. А оскільки проходять обряд лише наймогутніші маги, то разом ми незборимі.

А Орест... Його фахові знання не більші, ніж у посереднього арпадського химородника, але талант його — величезний, і більшого нікому в нашому світі не дано. Із твоїм Орестом, — слухай, академіку, давай будемо на ти, ми ж мудрі вже, життя прожили, нащо нам ті світські викрутаси? — так от, з твоїм Орестом сталося погане, але не найгірше: він затримався на межі підсвідомості й тонких світів... Він не мав би туди дістатися, те, що він знає, не дає підстав навіть мріяти про таке... Сам Арслан Майванський не наважується ходити в ті нетрі, а я раз була, так ледве вибралася. Кажу ж — талант. Його й відчували всі як посвяченого. А тепер — він буцімто є, а начебто й немає. Так, принаймні, я його зараз сприймаю. Я сподіваюся, що зможу його повернути. Сама раз вийшла, тож і його виведу. І ти не думай, що я геть безкорислива.

— Я за Ореста віддам усе, що маю! — поспішив завірити її старий.

Зарра гмикнула:

— А що ти маєш такого, щоб я позаздрила? От насмішив. Не треба мені твоїх грошей. І твоєї вежі. І навіть тієї штуки, що стоїть в тебе на горищі, через яку ти нічне небо роздивляєшся. Нема таких коштів, за які маг на межу світів піде. У мене марнославство більше за страх, а в Ореста — цікавість: за знаннями пішов. А тепер я піду по Ореста. Бачиш, яке діло: два роки тому я викликала Ардаліона.

— Самотужки? — не повірив Ртищев. — Наші відомльські маги, — а колись у Відомлі були непогані маги, — наважувалися робити це лише усі разом. І як, вдалося?

— Авжеж, — сумно зітхнула гостя. — Попросив один, а я... Не так грошви захотіла, як силу свою показати. Забрала її, ту силу, ця зустріч. По суті, жити нема чим. Але і вмерти я не можу: Нижній Світ неохоче приймає магів, котрі не мають хоча б одного учня. Орест — єдиний, кого я вчила, поки він там, мені не померти. Є ще одна причина: лише Орест зможе зняти прокляття, накладене мною в давні часи на одну людину. Так він заплатить мені за своє повернення.

— Що ж це за людина? — спитав академік.

— Тобі не варто знати, — невесело посміхнулася стара. Завтра я скажу це самому Орестові.

* * *

— Вийди з келії та не підглядай і не підслуховуй, — наказала Аристархові Зарра. — Сядь за дверима й чекай. Знадобишся — я тебе покличу. Академік слухняно вийшов, приніс стільця з їдальні, сів навпроти Орестової світлиці й втупився в дошки дверей. Навіть книжки не брав, знав, що читати не зможе. Ще вчора він вирішив: хай вона спробує. Все одно син, як неживий. Його примусово годують, миють, перевдягають. Поки є він, батько. Нехай Зарра докладе зусиль, а раптом вийде? Вона, виявляється, кривно зацікавлена... А хто що втрачає? Якщо без "бе", як любив примовляти Баррі Арчо, то ніхто і нічого. Із приїздом цієї відьми, — хай Небо милує! — з'явилася бодай якась надія!

А Зарра глянула через вікно у нічне небо: Синя зірка впритул підійшла до Драконового сузір'я, — посміхнулася, загадавши Аристархів він'як (от знав би розумака), — накрапала з трьох пляшечок до кухло з водою, запалила чорну свічку, вицмулила мілкими ковтками рідину, кинула щіпку дрібного порошку, маже пилу, на подум'я — терпкий аромат заповнив кімнату — і, не відводячи погляду від темних Орестових зіниць, виголосила заклинання:

— Ял'од! Три зірки в небесах, три трави у воді! Три зірки у небесах — дві землі серед вод! Чорна в морі вода — чорна горить свіча! Двоє нас у дорозі — треті чека на порозі! Зірками і водою, кров'ю і землею, вогнем і травною заклинаю: почуй мене!

І владно покликала:

— Оресте!

Дві сухі теплі долоні зависли над скронями молодика:

— Оресте!

Вона відчула, як збільшується в її руках енергетичний згусток і шаленим зусиллям спробувала вкинути його в свого учня. Гаряча куля пружно пульсувала, опиралася й не йшла. Від надмірного зусилля серце калатало й чоло змокло.

— Не так! — сказала собі Зарра. — Треба очі в очі. Вона міцно стиснула його голову й спробувала сягнути у його підсвідомість крізь зіниці. Їй здалося, що запори, що не пускали її, трішечки піддалися, що треба ще навалитися, ще додати, і майстриня магії, не вагаючись ані миті, закрутила над головою енергетичну воронку й потягла силу просто з Неба.

Орестові очі були широко розплющені і незворушні. Жили проступили на Зарриних скронях і лице налилося кров'ю. Нетривкою тінню з'явилася перед нею чорна постать — лице каптуром закрите:

— Не можеш, Зарро? Ти знов, як і тоді, хочеш на силу, а треба розумом, добротою...

Голос чорного звучав низько та глухо.

— Я не кликала тебе, Ардаліоне! Не бажаєш допомогти

— забирайся і не заважай, - загарчала Зарра.

— Ти хочеш перелити снагу туди, де її з горою, ти штовхаєш двері, котрі тримає той, хто значно сильніший за тебе. Він — людина, треба добротою, — повторив Ардаліон.

— Як це він, недовчений маг, може у всьому переважати володаря Смарагдового Жезла? — роздратовано заперечила стара.

— Він від народження сильніший за тебе, Зарро. А тепер він зламав код межі і його сила тут, у матеріальному світі, практично дорівнює силі всіх посвячених разом взятих. А там, у нас, він вже майже такий же могутній, як і ми, ті, кого ви, люди, звете Морськими Мольфарами, — повідомив чорний і щез.

— Я ж кажу — талант, — безсило зронила руки чаклунка. — Оресте, синку, благаю: впусти!

Він так потужно потягнув її свідомість у свою, що кілька митей Зарра не могла отямитись. Коли їй вдалося дати собі раду, вона зрозуміла, що летить довгим темним тунелем. І раптом опинилася на скелястому обривчастому березі над безкрайнім океаном. Над самим урвищем сидів Орест, підібравши під себе ноги, і приязно усміхався:

— Ну, здрастуй, Зарро!

— Здрастуй, Оресте, дякую, що впустив. А я не тут була... Це, — повела рукою стара, — межа твоєї підсвідомості й тонких світів?

— Це, — кивнув той. — А ще — це!

І кайванська чаклунка разом зі своїм учнем опинилася у темному сирому казематі.

— Та й це, — додав Орест, і вони вже летіли чорним небом між зелених зірок.

— Ти прийшла покликати мене назад? — спитав учень. — Ти можеш померти вільно, тебе приймуть у Нижньому світі, — запевнив Орест. — А я туди, до матеріального світу, не піду. Нащо він мені?

— Тобі тут краще? — здогадалася Зарра.

- Та вже краще, ніж було у вас.
- Але ж там твоє тіло: живе, лише безпорадне.
- Я, як бачиш, чудово обходжуся і без нього, — гмикнув

Орест.

- Там твій батько, він сумує і страждає.
- Так, батько... — замислився молодик.
- І ще: там потрібна твоя допомога.
- Кому це? — здивувався він.
- Мені. Тридцять три роки тому я наділа на одну людину вінець безшлюбності й запечатала печаткою гордині. Тепер, перед смертю, я хочу зняти і печатку, і вінця.
- Чого ж не знімаєш, сама ж запечатала? — здивувався

Орест.

— Не можу, — зізналася володарка жезлу. — Коли я захопилася, хтось вже напнув зверху Залізний Шолом. І ти сам знаєш, що зняти його можеш лише ти, та й то не звідси.

— Еге! — зацікавився молодик. — Мабуть, я прогуляюся з тобою додому. Батька провідати і таке різне. Шолом, кажеш, напнули? Як цікаво...

... Минуло чимало часу і Аристарх почав уже тривожитись. Раптом з-за дверей донеслося:

— Батьку!

Академік прожогом кинувся до світлиці: Орест намагався підвестися з крісла, та тіло, ослаблене тривалою нерухомістю, не слухалося. Непритомна Зарра сиділа на підлозі біля стіни, знесилено зронивши голову на груди...

... Старий академік набрав у ліжку води й заходився поливати квіти на могилі кайванського мага, володарки Смарагдового Жезла Зарри Пйорпл...

Кінець .

Київ, 2006 — 2016

ЗМІСТ

Сказання перше. Меч королів.	3
Сказання друге. Бурштинові очі	114
Сказання третє. Поважна причина	215

Літературно-художнє видання

Сергій Батурич
МИ ПРИЙШЛИ З НЕБА. ЛЕГЕНДА

Фентезі-трилогія

Літературне редагування: Ігор Римарук
Художнє оформлення та технічне редагування Сергія Батурина
Видавець: Книгарня першодруків ім. Швайпольта Фіоля
<http://www.fiol.pub/>
e-mail: barcarola@meta.ua

БАТУРИЧ Сергій

Б28 *Ми прийшли з неба. Легенда — Київ: Книгарня першодруків ім. Швайпольта Фіоля, 2018. — 321 с.*

I5BK

I5BN

На що ми здатні, аби залишитися собою? Чим можемо поступитися, щоб не зрадити себе? Герої фентезі-трилогії Сергія Батурина "Ми прийшли з неба. Легенда" на поступки собі не йдуть. Залишатися собою за будь-яких обставин — принцип їхнього життя. Вони так давно — з діди-прадіда — живуть на загубленій у Всесвіті планеті, що й забули вже, чому та звідки прийшли на неї, знають лише, що з неба. Але життя подарує їм і чимало пригод, і розгадку цієї старовинної таємниці.

ББК 84.4 УКР 6-442